

D

GENERAL R. SCĂRIȘORÉANU

Din varia

72.009

Varia 986

3 br.

PĂRERI
ASUPRA
EDUCAȚIUNEI
ȚORALE

In legătură cu pregătirea de războiu.

Inu.A.53.152

GENERAL R. SCARIȘOREANU

PĂRERI

ASUPRA

EDUCAȚIUNEI MORALE

în legătură cu pregătirea de războiu.

BD 218/39

Biblioteca Centrală Universitară
BUCUREȘTI
nr. 92 272
inventar C. 67.803.....

Re 112/00

Re 29/11

CONTROL 1953

PE LANGĂ AUTORIZAȚII CONSULTAȚII
CITATE ÎN TEXTUL LUCRĂRII, S'Ă
MAI CONSULTAT
„PSYCHOLOGIE MILITAIRE“ DE
DR. CAMPEANU

B.C.U. Bucuresti

C67803

7037

1956

1

INTRODUCERE.

Educațiunea morală în legătură cu pregătirea de războiu, credem că ar putea să fie prezentată cititorului sub două înfățișeri, adică: una cu caracter științific în care parte de psihologie să fie aceea asupra căreia să se insiste de preferință, sau o alta, în care nu poate fi vorba de o lucrare cu caracter de specialitate psihologică, ci mai mult o descriere în care gândul, inima și sufletul omului, s'au manifestat în diferite situațiuni, din care să se afirme marea lor valoare, în folosul pregătirii omului de războiu, care trebuie să preceadă pe aceea cu caracter material. —

Imbrățișând această din urmă parte, m'am gândit ca păreriile mele, vor putea vedea lumina zilei, în credința că ar fi folositoare, ele exprimând experiența vieței militare, traiul cu ocupațiunile zilnice, în contact cu mulțimea oamenilor, cum și variațiunea evenimentelor trăite, în decursul mai multor decenii de ani.

Acest timp îndelungat cu diferite întâmplări, mi-au procurat mijlocul de a cunoaște sufletește individul om — militar sau cetățean liber, orășan, țăran sau de clasă superioară, cât și colectivitatea — începând dela cea mai mică până la cea mai mare unitate militară, de o potrivă și cu acea colectivitate omenească, adunată în liniște pentru vre'o faptă bună, sau invers, în dezordine cu tendința de acțiune violentă, cum au fost răscoalele țărănești, dintre care cea mai dureroasă, o amintim pe aceea din anul 1907; — Colectivitate în proporțiuni impunătoare cu caracter militar, cum a fost acelea din războaiele anilor: 1913 — 1916 — 1919, trecută prin fazele diverse pe care războiul cu toate greutățile, mizeriile și capriciile une ori atribuite întâmplărei, le pune în evidență cu surprindere neașteptată. —

Pe temeiul acestei experiențe, și a contactului neîntrerupt cu mulțimea sub diferite aspecte, încerc a arăta cele ce am văzut și am simțit, cu impresiunile numeroaselor situațiuni, completate cu variațiuni cât se poate de abondente. —

Prin urmare, cele ce vor urma, nu vor constitui un studiu cu caracter științific, ci desvăluirea a ceea ce timpul mi-a pus la dispoziție, în legătură cu dovedirea adevărului asupra sufletului omenesc, — or care ar fi el, țăran sau de clasă superioară, — sărac sau cu mare avere, or care ar fi el în armată, soldat, ofițer cum și General de înaltă treaptă eratică. —

Toate acestea luate în considerațiune, am convingerea că cititorul cunoscător al părții științifice de psihologie, îmi va acorda indulgența, și de o potrivă cu cei mai puțin pretențioși, vor trece cu vederea unele lipsuri care dacă nu concordă cu partea științifică, vor avea calificativul sincerității, urmărit în exprimarea adevărului trăit, văzut sau simțit. —

De adevăr și dreptate, toți oamenii sunt doritori, or cari ar fi ei; spre adevăr și dreptate năzuiesc cei obijduiți, acei nevoiași, acei pe cari soarta nemiloasă îi poartă din necaz în necaz, din suferință în suferință; adevăr și dreptate — nu mai puțin — strigă toți învățați, abuzivi, și profitorii, în credință vicleană de a masca realitatea adevărului, pe care vom încerca — pe cât ne stă în putință, — a-l afirma în cele ce vor urma în această descriere, pentru că, adevărul, dreptatea și cinstea, sunt la baza unei solide educațiuni morale. —

Am socotit, că subiectul ce mi'am propus a desvolta, să fie precedat de un capitol intitulat „PACE SAU RAZBOIU“, în care în câteva pagini să arăt părerile a câtorva din marii scriitori, și adânc cunoscători ai sufletului omenesc, cari în numeroase volume au confirmat că pacea eternă între oameni, țări și națiuni, nu va avea loc niciodată, ea fiind un vis și o binefacere pe cât de mult dorită, pe atât de greu realizabilă. —

Atât cât se cunoaște cu 4—5000 de ani înainte de Cristos, sunt mai mult faptele războinice din acele timpuri, scoase la iveală prin mijloacele de atac și apărarea aparținând epocii corespunzătoare, pe care ființa omenească le-a întrebunțat în scopul de a se distruge unii pe alții, pentru ca apoi, să intre posesiunea bunurilor către care au năzuit. —

Ceea ce a fost atunci, este și în prezent, și nu greșim a spune că poate și mai mult decât atâta, năzuințele fiind mai accentuate și mai variate, printre care ambițiunea de cucerire prin mijlocul forței, a teritoriilor bogate, comasarea naționalităților, cum și dorința vie de supremație mondială, vor constitui motive nesecate de războiu; iar lipsa de prevedere, sau nepregătire, care să dea posibilitatea de a răspunde cu aceleași măsuri amenințărilor sau violențelor ce s'ar produce, vor avea rezultatul — bine cunoscut — nu numai al umilinței, dar și pierderi incalculabile, pe cari puterea — acolo unde se afirmă — o impune. —

Insistând asupra acestor dovezi, cu sprijinul faptelor concrete de care ne-am folosit, confirmate drept aspirațiuni ale îndrumătorilor națiunilor doritoare de noi cuceriri, am socotit a face să reese și mai bine necesitatea de pregătire nu numai materială, dar și a educațiunii morale, care de aci înainte, — credem, — că va trebui să facă parte din gândirea și hrana de toate zilele, a sufletului or cărui patriot, ce aparține unei colectivități naționale, prin care și unul și altul trăesc, fără de a cărei libertate mai târziu deopotrivă, — prin asimilare sau degenerare, — vor sfârși a se perde în masa comună a stăpânitorului. —

Timpurile în care trăim, cu mentalitatea lor, au adus o mare transformare în gândirea omenească, printre care ideea dispariției frontierelor — Internaționala — și abolirea credinței religioase — puternic sprijin moral al omului, ambele sunt de o potrivă periculoase existenței unei națiuni. —

Până acum câte va decenii, am putea spune că popoarele și pregăteau educațiunea națională a maselor, — acelea oprite prin dominațiune streină — prin păstrarea limbei și a credinței religioase, prin dorința de a căpăta libertatea de sub jugul apărător al stăpânitorului asupritor. — Acum însă când mai toate națiunile Europene sunt grupate în țări mari sau mici de o potrivă libere, amenințarea acestei libertăți de către forța arbitrară se menține încă, în dorința megalomană de-a îmbogăți patrimoniul țării cu teritorii ademenitoare, sau cu adunarea pe un teritoriu unic al acelor puțini naționali, rămași răsirați pe un teritoriu vecin, compact în naționali săi. —

Acestor amenințări urmate apoi de violențe, națiunile conștiente de grozăvia ce le așteaptă, se pregătesc pentru a întâm-

pina și răspunde cu putere, apropiindu-și dezvoltarea simțămîntului patriotic național, cu păstrarea neștirbită a teritoriului, care — prin urmare exclude ideea Internaționalei, — cu păstrarea credinței religioase, care dă sprijinul moral sufletului, cu credință și supunerea față de Suveranul țării, din care decurge spiritul de ordine și de ascultare — împins până la jerfa de sine — pentru apărarea țării și națiunii pe care o adăpostește. —

Această educațiune morală, apare necesară de o potrivită la țările mari ca și la cele mici, dar mai cu deosebire la acestea din urmă, ale căror forțe materiale reduse, să fie completate prin superioritatea forțelor morale, cum și prin puritatea și unitatea lor națională. — Zicem puritate națională, pentru că amestecul cu diverse naționalități, în masa națiunii dominate, aduce slăbiciunea acesteea, care nu se poate elimina, decât prin valoarea morală superioară minorităților cu care soarta a făcut să trăiască împreună. —

În ultimul timp — de care ne desparte numai câteva luni, — când războiul a fost înlăturat — se poate spune, numai inspirației Divine a D-lui Chamberllaine, care a renunțat la mândria situației de Președinte al Consiliului de Miniștri, al celei mai puternice împărății de pe pământ, s'a făcut din nou dovada slăbiciunii Ligei Națiunilor, la care nimeni în acest critic timp, nu a înțeles a recurge, făcând ca și Franța prin vocea D-lui Heriot, — cel mai vajnic apărător al acestei instituții, să confirme complectea ei negațiune spunând că: „această Societate care era cea mai scumpă aparență a Franței, nu numai că nu a răspuns așteptărilor, dar că și printr'o ciudată deformațiune, a ajuns să dea sprijinul autorității sale nu victimei ci agresorului“. —

Aceasta însemnează, că toate tratatele s'au prăbușit, și că ne găsim în fața unei resemnări din care să renască adevărul de în tot d'auna, inexistența liniștei îndelungată, cum și credința în ajutorul propriilor mijloace. —

Să ne reamintim nu numai de noi dar, și de marile puteri occidentale, cari pe când Germania și cele lalte țări învinse, stăruiau prin armări clandestine, a redeveni din nou puternice, ca apoi sub influența ideei de refacere, să se reîntoarcă la cultul adorat al poporului German — Războiul, — noi, învingătorii, gândeam și nădăjduiam în liga națiunilor, considerată drept cetate inexpugnabilă de siguranță a păcii, cel puțin pe teritoriul

European, până ce în anul 1935 când sancțiunile economice pe care această ligă le impune în contra Italiei dând greș, odată cu ele, începe și năruirea edificiului dela Geneva. —

De la această dată, începe marșul Germaniei în regiunea Renană, care prin călcarea uneea din principalele condițiuni de pace, nu dă nici o atenție marilor puteri occidentale, cărora cunoscându-le multiplele lor slăbiciuni, ocupă fără nici o teamă acest teritoriu. —

Acestui eveniment, urmează formarea axei Roma — Berlin, apoi ocuparea cu aceeași siguranță și ușurință a Austriei, pentru a sfârși numai pentru un moment, cu cedarea forțată de către Ceho-Slovia, a regiunii Sudeților, cu toată alianța ce o avea cu Franța și Rusia, și cu toată garanția hotarelor din partea Ligei națiunilor, a Angliei, Italiei și chiar a însăși Germaniei, prin tratatul de la Locarno, — care ulterior considerând Statul Ceho-Slovac o alcătuirea hibridă, încurajează — desvâluind pofta de rotungere și a vecinilor săi, printre cari Ungaria mai flămândă, se încumete și la măsuri de amenințare cu caracter de mare putere, — bine înțeles sub sugestiunea puternicilor protectori, care îi da curajul de a nu scăpa ocaziunea, pentru ca apoi după ocuparea teritoriilor cu populațiunea dezarmată, curagioasa armata Maghiară în legendarul său de cavalerism, să săvârșească fapte de brutalitate, împinse până la cruzimea sângeroasă. —

Dintre acestea, cităm după ziarele Slovace cu următorul conținut: „Denunțăm în fața întregii lumi, faptele sângeroase asasinatele și brutalitățile la care este supus poporul Slovac trecut la Ungaria. — Invităm pe ziařiștii streini să se ducă la fața locului, spre a se convinge, și chemăm pe arbitrii de la Viena să impedeze ca sângele nevinovat să fie vărsat. — Apelăm la Regentul Horthy, care este șeful armatei și a Statului Ungar, să pună în practică cuvintele despre lealitatea Maghiară, căci sângele Slovacilor v'a striga răzbunare până la cer.“ —

Și pentru că Coloniști Cehi, pe timpul celor 20 de ani de stăpânire, au înțeles a fi devotați țării lor, numai după 14—15 zile dela întronarea stăpânirii Maghiare, li s'a luat 14.000 hectare pământ cu care fuseseră împroprietăriți, pentru a se trece de la țaran, la proprietatea Grofului Maghiar. —

Pe lângă acestea, — Ministerul de Instrucție publică, ordonă înlocuirea în școale a cărților care nu exalta sentimentul

național unguresc, cum și o serie de numeroase alte dispozițiuni, cu scopul de a maghiariza chiar și învățământul, din localitățile cu o populație pură Ceho-Slovacă, desființându-le toate școlile, cum a fost în localitatea Loșonț, unde s'a desființat un Liceul Slovac. —

Iar drept complectare a acestor samavolnicii, de la biuroul presei Guvernului ucrainei sub Carpatice, aflăm că teroriști unguri săvârșesc numeroase și din cele mai sângeroase cruzimi în regiunile de frontieră, omorând chiar și copii nevinovați ce se jucau pe stradele localităților, cum au fost acelea petrecute în localitatea „Iorun“. —

Națiunea Maghiară — arătată încă de pe timpul Secolului al 15-lea de cronicarii Italiani „Liutprand“, și „Regino“, ca popor fioros — nu v'a înceta de a se agita, de a se pregăti și dobândii simpatii prin propagandă, în care neadevărul și îndrăzneala domină, prin stăruința orgolioasă în care mândria nejustificată și lipsa de caracter se confirmă, rămânându-le adevărată, actele de trufie aparente asupra supusului slab sau dezarmat. —

Dovada acestui adevăr, sunt faptele mai sus arătate, la care mai adăogăm aprecierile unui alt scriitor tot Italian „Marino Sanuto“, care despre Maghiari spune :

„Ungurii, sunt un rău neam de oameni — nu iubesc și nu stimează nici o altă națiune, și nici ei unii pe alții nu se iubesc. — De avutul public puțin le pasă, și este de necrezut câtă ură și dușmănie dăinuește între ei. — Cu toate acestea — chefuesc tot între ei în fie care zi, ca cei mai buni frați sau prieteni. — Nu fac nici o dată dreptate, altora. — Nu ascultă de nimeni. — Sunt aroganți și nu primesc sfaturi dela nimeni; grabnici în hotărâri, dar foarte cu zăbava în executarea lor și puțin duse la împlinire. — Magnații sunt cauza tuturor relelor, și pentru că numai ei sunt la conducerea țării, sunt în tot d'auna învrăjbiți, servindu se și de intrigi. —

Neastâmpărul lor, cum și atât timp cât se vor simți susținuți de marii și puternicii protectori, îi va duce către inevitabila ciocnire cu țara noastră, iei — Maghiarii — aspirând către dominațiunii de mari întinderi și de alte naționalități, pe care să le stăpânească prin asuprire, spre satisfacerea ambițiilor lor orgolioase, caracteristice rasei lor încă neîmblânzită,

cu toate pretențiunile de superioritate în cultură cât și în civilizațiune. —

Pe aceste considerațiuni bine confirmate, noi Românii nu vom trăi în pace și liniște cu Maghiarii, pentru că dacă soarta va face — cum a fost cazul cu Ceho-Slovacia — să fim supuși la aceleași amenințări, nu ne vom lăsa intimidați, nici de presiunea Maghiară sub îndemnul sprijinitorilor cari se poate a ii face a ne încălca hotarele, și nici nu ne vom lăsa convinși de sfaturile vre'unui Stat de mare putere, cum de asemenea nu ne vom intimida, dacă în ajutorul lor, ar sări asupra noastră, tovarășii de aceeași rasă „Bulgarii“. —

Si pentru că după cum cu durere s'a dovedit, sprijinul alianțelor de cele mai multe ori este îndoelnic, dacă nu chiar negativ, trebuie să comptăm numai și numai pe propriile noastre forțe și mijloace exterioare, din care să excludem pe minoritari, de la care nu numai că nu vom putea nimic nădăjdui, dar vor fi și un pericol vejnîc amenințator. —

Printre aceste mijloace, — socotite de mare importanță, este formarea educațiunei morale — națională și militară, — care devine obligatorie și în strânsă legătură, cu pregătirea materială, a unei armate moderne omogenă în alcătuirea ei etnică. —

Ast-fel pregătită, cu o asemenea armată vom ține în respect pe inevitabili noștri dușmani, față de cari să ne afirmăm superiori nu numai cu pregătire materială, dar și cu acea pregătire morală națională, adânc imprimată în sufletul tuturor Românilor, care fiindu-le bine cunoscută, le vom impune nu numai respect dar și teamă. —

Iar în ce privește — pace sau războiu — între marile puteri occidentale din Europa, să reținem că în ultimele zile ale lunei Noembrie 1938, când în parlamentul Italian, Ministerul de Externe Ciano la terminarea cuvântărei a spus că poporul Italian, nu v'a renunța la aspirațiunile sale naționale, deputații în mod sgomotos au strigat: *Tunis, Corsica, Nisa, Savoia, Djibuti*, după care apoi la ieșire, a urmat demonstrații populare în număr apreciabil, pe stradele Romei, care s'au oprit în fața palatului Veneția, unde cerând a vedea pe Duce, la apariția acestuia, în ovațiuni nesfârșite, au repetat aceleași cuvinte. —

Iar în prezent, vedem presiunea amenințătoarei până la soluționare pe calea armelor. —

Și în legătură tot cu — pacea sau războiul, — să reținem declarațiunile D-lui *Eden*, fostul Ministru de Externe al Marii Britanii, la conferința dela Stratford, care între altele a spus că: „este regretabilă retragerea din fața forței amenințătoare (în chestiunea Ceho-Slovacă) — situație care face ca națiunea Engleză, să nu rămâe liniștită de faptul că soarta țărilor mici este pecetluită, prin brutalitatea violărei a unei mari puteri. — „Există iluzioniști cari cred că criza Europeană este rezolvată, dacă cei doi dictatori — (Hitler și Musolini) — vor fi satisfăcuți, cea ce nu cred a se adevăra, de oare ce dacă pericolul a trecut momentan în fața rușinoasei retrageri, pofta acestora a fost și mai excitată, făcând ca în baza dreptului pumnului, să ceară din ce în ce mai mult“. —

Această declarațiune, se completează printr'o alta tot a unui însemnat personagiu Englez, Dl. *Winston Churchill*, care a spus că: „Este necesar ca poporul Englez să fie edificat că merge spre o nenorocire. — Impărțirea Ceho-Slovaciei, înseamnă o capitulare deplină, a puterilor occidentale față de amenințările Germaniei, pentru că modul cum a fost rezolvată această problemă, nu v'a aduce pacea nici Angliei nici Franței. — Mutilarea Ceho-Slovaciei, însemnează că 25 Divizii Germane au devenit libere și vor fi aruncate la frontiera de Est a Franței, deschizându-și cu restul, calea spre Marea Neagră. — Credința că siguranța a fost cumpărată aruncându-se un Stat mic în gura Tigrului, este eronată; forța militară a Germaniei v'a crește mai repede, decât Franța și Anglia, vor putea lua măsuri eficiente de apărare“. —

Cât privește finalul în tragedia Ceho - Slovacă, el a fost încheat prin elogiarea de către Marile puteri occidentale, a fostului ei Presedinte de Republică D-l *Eduard Beneș*, căruia prin cuvinte de laudă ii s'a recunoscut fapta curajoasă de a fi acceptat enorme sacrificii, în interesul General al păcii și existenței mai departe a propriei sale Țări, asigurându-l că urmarea soluționării pacifice a pretențiunilor vecinilor săi, — avută în vedere și de acestea mari puteri, v'a fi ușurarea problemelor financiare și economice, prin ajutorul acestora, în cazul că ele

vor apăsa prea mult asupra noiei și firavei alcătuirii a Statului Ceho-Slovac. —

Acesta este adevărul, atât de bine confirmat în deosebi pentru Țările mici, cari — fără înconjur, — se poate spune că atunci când prin compunerea lor etnică, și slăbiciunea pregătirei morale și materiale, se vor înfățișa ca o pradă ușor realizabilă, vor servi drept lacome tentanțiuni, cum și mijloc de compensațiune în satisfacerea intereselor urmărite de marile puteri. —

Cred că știința și pacea vor triumfa, împotriva ignoranței și a războiului, că popoarele se vor înțelege nu pentru a distruge, ci pentru ca să construiască.

PASTEUR

PACE SAU RĂZBOIU ?

Numărul înspăimântător, — de câteva milioane — al morților, în timpul războiului din anii 1914—1918—1919, un acelaș mare număr de invalizi, văduve și orfani de războiu ; numeroșii noștri răniți și invalizi din populația civilă, necruțată nici ea, de violențele de toate felurile, depe urma cărora au suferit femeile, copiii și bătrânii ; distrugerile de tot felul începând cu umila Colibă, până la cele mai de seamă monumente de artă ; cheltuelile ridicate la cifre fantastice, care au adus sărăcia și jalea în țările beligerante ; mentalitatea revoluționară — prin violență — cu tendințe de răsturnare a formelor de guvernământ, cu prețul oricărei distrugerii ; abolirea credinței religioase — puternic pedestal de speranțe și de îmblânzire a firei omenești ; nerespectarea tratatelor precum și a altor angajamente cu obligațiunea de a nu viola pacea, sau pe cât posibil de umanizarea războiului, etc. . . etc. . . etc. . . , toate acestea au făcut ca, *Wilson* „Președintele Republicii Statelor Unite“ înainte de semnarea păcei, să impue atât învinșilor cât și învingătorilor, ca în tratatul ce se va încheia, să existe și condițiunea de a se înlătura — ca mijloc — forța și puterea armelor în obținerea oricărei pretențiuni și a oricărei satisfacțiuni cu caracter teritorial, material, de demnitate și onoare națională, — precum și garantarea respectării tratatelor de pace. Pentru îndeplinirea acestei dorințe, ia ființă organizațiunea sub denumirea „Liga Națiunilor“, din care să facă parte în prima linie, toate Țările cari au participat la marele Războiu, precum și toate acelea de pe întreg globul pământesc, care de bună voe,

vor veni a se pune sub protecțiunea acestei umanitare instituțiuni.

Ca primă condițiune, Liga Națiunilor avea obligațiunea de a lua în cercetare și discuțiune „dezarmarea“, dacă nu totală, cel puțin reducerea armamentelor, pentru care toate Țările cheltuesc sume formidabile, ce cauzează sărăcie și piedecă, în mersul normal al dezvoltării popoarelor și civilizației lor, predispunându-le spre înclinări de anarhie distrugătoare și acte de ferocitate, similare cu acelea ce se petreceau acum câteva mii de ani.

În compunerea Ligei Națiunilor, au aderat a face parte cu convingere binevoitoare, toate Țările victorioase și o parte din acelea cari nu au participat la Războiu; învinșii, au dat consimțământul lor, pentru că nu puteau face altfel, gândul lor fiind chiar de atunci, *pregătirea viitorului Război* la care nu puteau renunța, legile naturale ale omenirii împingându-i spre aceasta. — Țara care a refuzat a face parte din Liga Națiunilor, a fost „Statele Unite“, adică tocmai aceea care prin propunerile și justificările acestor propuneri, au impus alcătuirea acestei instituții, dezinteresându-se de tot ceea ce face parte din chestiunile cu caracter național și teritorial, de pe vechiul Continent — Europa, — interesele sale de primă importanță fiind în „Extremul Orient“, dând însă întreaga adevărată adeziune la principiile fundamentale, care stau la baza ordinii internaționale.

Și de astă — dată, ca în totdeauna — dar mai cu deosebire după marile și îndelungatele epoci de războaie ucigătoare și distrugătoare, în bunele intențiuni ale învingătorilor, ideia de pace a format o preocupare de primă căpetenie, care să fie realizată prin dezarmare sau reducerea de armament. După trecerea furtunei însă, învingătorul caută a-și asigura păstrarea câștigurilor, iar învinsul a redobândi pierderile și a pedepsi ofensa adusă națiunii, așteptând până atunci când va fi sigur de succes, atât prin pregătirea morală și materială, cât și prin siguranța alianțelor, ca apoi fără a se mai gândi la regulile de arbitraj, la angajamentele luate prin diferite tratate și alte organizațiuni pacifice, să treacă fără întârziere la aplicarea *forței brutale*, singura care duce la obținerea rezultatului dorit.

Este adevărat, că prin arbitraj și unele hotărâri ale Ligei Națiunilor, s'au putut soluționa pe cale pacinică o parte din neînțelegerile dintre națiuni, cum tot așa de adevărat este, că

acolo unde neînțelegerile au avut la bază însușiri de teritorii de dominațiune politică și de bogății care să aducă ușurarea traiului, *întotd'auna cel slab a fost prada celui puternic*, axiomă ce se dovedește prin războaiele Ispano—Americane, Anglo-Boer, Ruso-Japonez, iar mai recent războaiele Chino-Japonez, și Italo-Abisinian, fără a mai insista asupra călcării tratatelor de către Germani, Unguri, Austriaci, și Bulgari, față de cari Liga Națiunilor — total ignorată — nu a putut opune nici o împiedecare, cum nici față de cele ce se petrec în Spania, unde se omoară sute de mii de oameni și se distruge întreaga Țară, împreună cu așezămintele de civilizare ale unui trecut plin de glorie și mândrie națională, asistând neputincioasă la prăbușirea și exterminarea unei întregi națiuni. — Aceasta, pentru singurul motiv că atât timp cât această Ligă a Națiunilor, nu va dispune de o armată de uscat și o flotă puternică, care să impue respect hotărârilor sale, Țările puternice nu o vor asculta.

Dovada acestor afirmațiuni, se face prin cele petrecute în anul 1931, când Liga Națiunilor este tratată fără nici o importanță de către Japonia, din care în acel timp ea încă făcea parte, dând dovada unei totale dezinteresări, față de hotărârile ce s'ar fi luat de Ligă, cu ocaziunea agresiunii în contra Chinei, în chestiunea Mancuriei, hotărâri care nu îi ar fi adus nici o împiedecare, în realizarea scopului ce urmărea.

În adevăr: Liga Națiunilor, conseqventă organizațiunei sale, după ce îi se aduce la cunoștință conflictul, constituie o comisiune de anchetă, care pentru a-și procura materialul informativ trebuincios, avea nevoie de un timp îndelungat. Raportul acestei comisiuni, se prezintă Ligei de abia în Octomvrie 1932, după ce Japonia își atinse ținta, adică „deslipirea Mancuriei de China, și formarea unui Stat Independent, sub protecțiunea Japoniei“, raport care a fost trimis unei alte Comisiuni, cu recomandațiunea de aplanarea conflictului, ceea ce nu mai era cazul, așa că o ultimă hotărâre, a fost un sever rechizitor la adresa Japoniei, comunicat la 14 Februarie 1933, față de care, aceasta rămâne rece, iar ca protestare, se retrage din Liga Națiunilor.

Din luna Iulie 1937, asistăm la reeditarea unui alt conflict tot între China și Japonia, provocat de aceasta din urmă, care

pentru anumite considerațiuni politice, a violat teritoriul Chinez. Liga Națiunilor deși în perfectă cunoștință a situației, însă pentru că China oficial nui i-a adus la cunoștință agresiunea, — din singurul motiv, că îi cunoaște slăbiciunea, dovedită cu ocaziunea conflictului din 1931, — consideră neexistentă starea de războiu dintre cele două Țări menționate, cu atât mai mult cât Japonia n'a declarat războiul, iar China — membră a Ligei, — nui i-a adus la cunoștință agresiunea. — O comunicare în acest sens, are loc în ziua de 12 Septembrie 1937, căreia îi urmează alcătuirea unui comitet de 23 reprezentanți din Ligă, cu însărcinarea de a redacta o rezoluție asupra evenimentelor din Extremul Orient. — În ziua de 4 Octomvrie acelaș an, comitetul se întrunește și arată că s'a constatat invazia unei părți din teritoriul Chinez, bombardarea orașelor Chineze și împiedecarea navigațiunei Chineze. Cu această ocaziune, reprezentantul Chinei a insistat a se hotărâ în favoarea țării sale pe baza art. 18 din pact, cel puțin *un ajutor pasiv*.

Proiectul de rezoluțiune, care se supune Adunărei Societăței Națiunilor, pentru încheerea discuțiunilor referitoare la conflictul din Extremul Orient, cuprinde următoarele 3 puncte:

1. Adunarea acordă Chinei *sprrijinul moral*; recunoaște ca agresor Statul Japonez.

2. Adunarea recomandă să nu se ia vre-o măsură, care ar putea împiedeca exercitarea drepturilor de legitimă apărare ale Chinei.

3. Adunarea invită pe membri, să examineze ce măsuri se pot lua pentru a se ajuta China.

Asupra acestor hotărâri, delegatul Chinei a declarat: *Dat fiind imposibilitatea de a se obține condamnarea agresorului*, concluziile lucrărilor Societăței Națiunilor, sunt cele mai bune *la care puteam nădăjdui*. Insistăm asupra unui punct capital: Convocarea unei conferințe pacifice, nu ar însemna retragerea acestei chestiuni dela Societatea Națiunilor care prin organele calificate, vor continua să urmărească evoluția conflictului, luând la nevoie noi măsuri. Noi credem că am obținut *o victorie morală și politică relativă*, dar sigură.

În sesiunea din primăvara anului 1938, Consiliul Ligei Națiunilor, nu a adus nici o schimbare la textul referitor agresiunei Japoneze în China, mulțumindu-se numai, a exprima

părerea de rău față de dezvoltarea ostilităților, care au fost din ce în ce mai violente, și asigură pe Chinezi de sprijinul moral al Ligei, care întărește încă odată mai mult blamul dat Japoniei.

După câțva timp dela aceasta, atât China cât și Japonia își retrag Ambasadorii, cari deși se găseau în plin războiu, relațiunile diplomatice nu erau întrerupte.

La plecare, Ambasadorul Chinei, între altele, a făcut și declarațiunea cu următorul conținut semnificativ:

„Puterea armelor nu poate înăbuși sentimentul de rasă; acei clar-văzători din Japonia, cred oare că situațiunea de astăzi, este preludiul unei fericiri vejnice pentru poporul Japonez“ ?

Pe lângă acestea, găsim necesar a adăoga și încercările ce se fac în dezbaterile Ligei Națiunilor, de reprezentanții — în special ai țărilor învinse,— cu tendința de a îi reduce din atribuțiune cum și de a îi răpi și mai mult din slaba autoritate cu care este investită.

Faptele sunt următoarele:

Cu ocaziunea celei a 10 sesiuni a conferinței permanente de Inalte Studii Internaționale, la punctul referitor regulamentării pacifice a diferendelor internaționale, prin unele păreri cu abilitate vicleană, emise de reprezentanții Maghiari, s'a încercat luarea în considerațiune a art. 19 din pactul Societății Națiunilor, în scopul de a se adopta ca punct de vedere comun, o mai largă dezvoltare a clauzelor teritoriale, din tratatele de pace.

Dacă această încercare, susținută de profesorii Francezi, De Lapardelle și Georges Celle, după ce a fost combătută de delegații Jugoslavi, Cehoslovaci și Români, nu a avut rezultatul dorit, susținerea tezei revizioniste maghiare, de către susmenționații delegați ai Franței, apărătoarea Pactului Ligei Națiunilor și aliata Micei Înțelegeri, poartă un mare semn de întrebare, peste care nu se poate trece cu ușurință, cu atât mai mult față de sprijinul ce au dat propunerii Maghiarilor, ca la o viitoare adunare a Ligei Națiunilor, să se obție rezoluțiuni concrete în privința eficacității mecanismului din art. 19.

În afară de faptul că lipsește o măsură de sancțiune puternică pentru menținerea — după caz — a valorii și eficacității Pactului Ligei Națiunilor, învinuirea ce i se poate aduce, este

aceea că, acei chemați a-l impune — când a fost cazul — nu l'au aplicat, s'au l'au aplicat într'o măsură slabă, dacă nu chiar în afara prescripțiilor precise ale acestui pact. Din aceste cauze, dispozițiunile referitoare la integritatea teritorială și problema sancțiunilor — art. 10 și 16 — nu au fost aplicate, din cauza slăbiciunii acelor ce au datorat aplicării dispozițiilor legale dela Geneva și cari nu numai că au tolerat violarea, dar chiar — uneori au trecut-o sub tăcere.

Pentru ridicare a prestigiului și întărirea autorității Ligii Națiunilor, în Adunarea din Octomvrie 1936, s'a hotărât instituirea unei comisiuni care să studieze toate propunerile făcute și care adoptate la principiile pactului Ligii, aplicarea să se facă pe baza învățămintelor deduse din experiențele făcute, realizându-se astfel o mai justă întrebuințare a acestor principii.

Această comisiune însă, a depășit însărcinările ce i se dase, discutând chestiuni cu tendința de schimbare și slăbirea și mai mult a bazei juridico-diplomatice a statutului. Căci, ce însemnează discuțiunile asupra universalizării Societății Națiunilor, părăsirea unanimității voturilor, separarea pactului de tratatele de pace, decât o tot mai puternică afirmare a curentului de reformare a Pactului, iar nu de îmbunătățire și prin aceasta, realizarea dorinței de revizuire a tratatelor de pace, și a altor violări a acestor tratate.

Din cei 28 membri ai acestei comisiuni, o parte au fost pentru o mai vie activitate a ligei, fără a se atinge ideile de bază ale Pactului; o altă parte, a respins încercările fățișe sau ascunse, de reformă a Pactului, care ar duce la revizuirea tratatelor, adăogând că în viitor să se ia în considerare mijloacele rezultate din experiențele trecute, ceea ce coincide cu intențiunile Adunării Societății Națiunilor, când a instituit Comisiunea de 28. Acest punct de vedere, la Geneva trebuie neîncetat a fi ținut în evidență, în interesul stăvilirii tendițelor de revizuire a tratatelor, prin pretențiunea de modificare a Statutului Ligei Națiunilor, care ar putea provoca violarea principiilor sale fundamentale.¹⁾

În sesiunea din Ianuarie 1938, a Ligii Națiunilor, unanimitatea delegațiilor, cu excepțiunea Poloniei, Suediei și Elveției, au fost pentru menținerea ei așa cum se găsește — cu toată

¹⁾ Gh. Sofronie

criza prin care trece, — Franța și Anglia adăogând că, doresc a întreține legături amicale și cu țările ce nu fac parte din Ligă. Chiar și delegatul Chinei, cu toată amărăciunea situației în care se găsește țara sa, a fost pentru menținere, criticând-o însă, cu destulă severitate.

Reforma pactului Ligii, nu a fost luată în considerațiune, emițându-se ideia de a se avea în vedere, după înapoarea în ligă a țărilor care au părăsit-o, adică „*Sine-Die*“; iar ofensiva ce se luase în contra art. 16, a fost respinsă.¹⁾

Cu această ocaziune, reprezentantul Angliei, declară fără nici un înconjur, că în împrejurările actuale, Liga Națiunilor nu este în stare de a satisface ceea ce se nădăjuește dela ea; are însă speranța că cu timpul, se va ajunge la o destindere care să adune la un loc toate națiunile, prin a căror colaborare cu *noui metode* de procedură, să se poată menține pacea.

Reprezentantul Franței, își afirmă credința în Ligă, — deși nu înțelege a închide ochii asupra dificultăților pe cari le străbate, dificultăți care cu atât mai mult impun unirea tuturor popoarelor.

O declarațiune în acest fel, a fost și mai categoric făcută în ședința Camerelor Comune ale Angliei, în ziua de 23 Februarie 1938, de către D-l. Neville Chamberlaine, Primul Ministru, care a spus: „Societatea Națiunilor nu este în măsură de a face securitatea colectivă pentru nimeni, și va trebui să nu încercăm a ne dezamăgi nici pe noi și nici națiunile mici și slabe, lăsându-le să creadă că vor fi apărate de Societatea Națiunilor contra vre-unei agresiuni, câtă vreme noi știm prea bine, că nu ne putem aștepta la nimic în acest fel.“

„Eu voiu rămâne în societatea națiunilor, pentru că am credința de a fi reconstituită; — până atunci însă, trebuie bineînțeles că ea nu are nici o putere, deci nu poate da nici o securitate nădăjduită altă dată. Dacă Societatea Națiunilor, ar renunța la prefăcătorii și simple pretenții nejustificate, cum și, ar spune răspicat ceea ce poate și este gata a face, forța sa morală ar fi imediat sporită, atrăgând din nou spre ea, pe o parte din acei cari au pierdut încrederea în ea“.

Deși asemenea declarațiuni s'au mai făcut la Geneva de

¹⁾ Art. 10 asigură independența și integritatea teritoriului, Art. 16, face siguranța colectivă, Art. 19 Revizuirea prin unanimitatea voturilor,

marile puteri ca: Germania, Italia și Japonia, iar mai târziu de altele mijlocii și mici ca Polonia, Suedia Chili, ș. a., nici una nu a avut un răsunet atât de descurajator ca acesta a Premierului Britanic. Dacă la acestea, mai adăogăm și cruda realitate a anexării prin forță a Austriei la Germania, a cărei integritate era garantată de Liga Națiunilor și de Italia, — aliata Germaniei, — apoi, pronosticurile din ce în ce mai persistente, de anexare tot prin forță a celor 4 milioane Germani Sudeți din Boemia ¹⁾, cum și asigurările îndoelnice făcute de acelaș Premier, referitor la ajutorul ce s'ar da într'un asemenea caz Ceho-Slovaciei, toate aceste dovezi de nesiguranță, în deosebi a țărilor mici, produc de fapt lipsa de încredere în organizațiunea pacifică de la Geneva, de la care neputându-se aștepta la nimic, accelerează și ele cu multă febrilitate pregătirea materială și morală, stăruind în acelaș timp la consolidarea alianțelor, singurele cu care s'ar putea ajuta, dovedite în ultimul timp că și ele sunt fără nici un temei.

Dacă este foarte adevărat, ca această lipsă de încredere aduce multe scăderi Societății Națiunilor, rămâne a se vedea dacă nu și marile puteri, — vre-una din ele, — nu vor avea de suferit printr'o politică numai de pure interese proprii, dezinteresându-se prea mult de apărarea țărilor mai mici, care prin situațiunea lor, le-ar fi de mult folos. ²⁾

Acest trist rezultat, a făcut ca Liga să nu mai participe la rezolvarea vreunei probleme internaționale, cum a fost: Denunțarea pactului de la Locarno și ocuparea Zonei Renane de Germani, care s'au discutat la Londra; Răsboiul civil din Spania, dat în competența comitetului de neintervențiune; chestiunea strâmtorilor, rezolvată în conferința de la Montreux; Torpilările din Mediterana, soluționate de înțelegerea dela Noyon, iar războiul Chino-Japonez, discutat fără nici un folos, la conferința dela Bruxelles.

După 18 ani, vedem cum Liga Națiunilor, obosită și bolnavă, este părăsită, ajunsă în stare de declin, — din cauza vițurilor sale organice, cu care s'a născut, și care au făcut'o neputincioasă de a lua vre-o măsură, iar atunci când a luat vreuna, a fost incompletă.

1) Realizate în luna Octomvrie acest an.

2) Punctul de vedere părăsit în prezent în incidentul Sudeților Germani, de către marile puteri.

De fapt, adoptarea principiilor Societății Națiunilor este un ideal — un vis frumos, urmărit teoretic de toată omenirea; în mod practic însă, ele apar inaplicabile, din care cauză ideea de pace colectivă a dispărut, lăsându-se libertatea de acțiune membrilor Ligei, spre a salva pacea, în acord cu obligațiunile și interesele lor, așa cum Lordul Halifax a declarat cu multă sinceritate, cât și cu destulă amărăciune.

Recunoașterea dominațiunii Italiene asupra Abisiniei, de către o parte din țările ce fac parte din Societatea Națiunilor, după ce acestea luase o serie de măsuri de represiune la care nu toate țările din Ligă au aderat, — în contra Italiei, măsuri ce au avut numai un slab efect; cum și anexarea Austriei prin forță de către Germania, a cărei integritate teritorială era garantată de Italia și de Societatea Națiunilor și care nu au făcut nici cea mai slabă protestare, cum și se poate spune împărțirea Ceho-Slov. sunt fapte de mare gravitate pentru autoritatea instituției internaționale dela Geneva, cu urmări de multă scădere față de țările ce intră în compunerea ei, cărora nemai oferindu-le nici o încredere în binefacerile ei, una câte una se retrag de sub acoperișul său, lipsit de cel mai slab adăpost.

Singurele care au protestat, au fost Franța și Anglia, prin vocea D-lui Chamberlain, care a spus că agresiunea Germaniei asupra Austriei, are ca prim rezultat, intensificarea incertitudinii, cu o și mai mare lipsă de securitate în Europa.

Dacă ne raportăm și la alte violări, suferite de Tratatul de pace, după războaiele terminate în anii 1918—1919, cu durere vom afla numeroase asemenea acte, cu toată garanția oferită de Ligă, violări care, — o parte din ele nici nu au fost puse în discuțiune. — Curajul a mers, până la încercarea de a se lua în considerațiune: „*Revizuirea Tratatelor de pace*“, în punctele referitoare la frontierele teritoriale, curaj nu numai sugerat, dar chiar și susținut de învingători și aliații din timpurile de grea încercare, printre cari -Sora noastră cea mare — *Italia*, este cea mai ferventă sprijinitoare, nemai onorând propria sa semnătură, pe actele în care a recunoscut evidența noastră dreptate. Sfârșitul stăpânirii fără nici un drept, a unei populațiuni de 4 milioane Români, a fost impus de dezvoltarea din ce în ce crescândă a conștiinței naționale, pentru a cărei unitate, toți Românii s'au adunat, reluând fron-

tierele naturale ale unui trecut de aproape 2000 ani, mutilate de hoardele Ungare, venite din răsăritul Asiatic, pentru a căror mângâiere — în menajarea unor viitoare alianțe, de folos în obținerea ambelor Coaste Adriatice — ii se spune „Marea Mutilată“.

Această slăbiciune a Ligei Națiunilor, are ca urmare devalorizarea ei, din care cauză trei mari puteri — Japonia, Germania și Italia, atunci când nu le-a mai convenit anumite situațiuni, cari erau o piedică în realizările ce urmăreau, au părăsit'o, iar din cele 66 țări care făceau parte din Ligă la constituirea ei, în prezent au mai rămas 51; din acestea, marile puteri au o slabă încredere în binefacerea ei, majoritatea constituind-o Țările mici, credincioase în sprijinul ce li se va da de cele mari la nevoie, și aceasta sub o formă ce este greu a se preciza, dacă nu chiar un sfat păgubitor, văzut și auzit acum câte-va zile.

Ce să mai vorbim de dezarmare sau reducere de armament, de respectarea cifrelor în efectivele oamenilor ce pot avea în armatele active țările învinse, când Germania a aruncat peste bord, fără nici o jenă sau piedică toate obligațiunile Tratatului de pace, și nu mai puțin Austria-Ungaria și Bulgaria, sub ochi și atențiunea vie a Ligii Națiunilor și a întregii omeniri, aceste trei țări fiind chiar în bună parte armate, — cu cel mai modern material de război — de Italia, care făcea parte din Liga Națiunilor, aliata de odinoară și sora noastră cea mare.

* * *

Dreptul este „Ultima Ratio“ — *Vocea tunului* a spus Cancelarul de fier *Bismarck*, adăogând că: „Toate tratatele nu au valoarea unui cartuș, atunci când o națiune va sacrifica pentru pregătirea ei și a armatei sale cu prisosință — tot ceea ce îi este necesar — numai astfel, și v'a păstra respectul celorlalte puteri și influența ei în lume, fără de care sacrificii, va trece pe al 2-lea, și apoi pe al 3-lea, plan.“ Iar în ce privește chestiunea dezarmării internaționale, — tot *Bismarck* spune că nu va avea loc atât timp cât pe pământ vor trăi oameni și națiuni“.

Cum se vor putea gândi — mai cu deosebire în timpurile de neliniște actuale, — la realizarea dezarmării, Franța și Anglia, care cunosc și păstrează vie în memoria Națiunilor lor, părerile și scopul urmărit de conducătorii și națiunea Germană, educați și formați la preceptele cu caracter testamentar ale Cancela-

rului de fier, printre care cel mai de seamă este: Infrângerea Imperiului „Marei Britanii“ pentru a cărei înfăptuire spune:

„Atâta timp cât Franța, nu va voi a se uni cu noi de bună voie, în contra Angliei, va trebui să fie îngenunchiată, și apoi vom regula socotelile cu Anglia.“

„Fără aliat pe Continent, Anglia nu ne poate forța a face pace, cum deasemenea, noi nu vom putea înfrânge Anglia fără ajutor străin; în acest scop, Franța este mijlocul succesului“.

„Un războiu Germano-Englez, nu este posibil fără a ataca Franța, fie că ea va fi împinsă la războiu de Anglia, fie că o vom forța a lua armele cu noi sau în contra noastră, la început scopul fiind a înfrânge Franța, necomptând pe ajutorul Italiei sau a altui aliat“.

„Infrângerea Franței pe uscat, va deschide pe mare drumul armatelor noastre contra Regatului insular, de cealaltă parte a canalului“.

„De astă dată, Francezii nu vor scăpa numai cu cinci miliarde și câțiva kilometri pătrați de teren, ci vor fi scăldați în propriul lor sânge și forțați a trece pe sub furcile caudine, trebuind a fi în serviciul nostru ca sclavi, iar mai târziu a ne ajuta spre a înfrânge și arunca la pământ pe aliata lor „Anglia“, de pe șeaua pe care a călărit cu orgoliu, timp de mai multe secole“.

Asemenea amenințare — după pierderea războiului și împreună cu el, o bună parte din teritoriul European, cu toate coloniile atribuite Angliei, — Germanii o vor menține și cu mai multă înverșunare, urmărind mai departe realizarea scopului cu răbdarea ce le este caracteristică, ne încetând decât atunci când va fi atins, sau — prin imposibil, — atunci când puterea celor 80 milioane Germani va fi fără de nici o însemnătate. Do- vada se face cu evidența realizărilor lor, dela 1919 până în prezent, care nu sunt altceva decât pregătiri, în vederea marelui lovituri pe care o vor da, atunci când va fi momentul.

O mare națiune ca acea Germană, nu poate a trăi numai pe teritoriul European, insuficient populației actuale, și cu atât mai mult pentru acea din viitor, dat fiind natura prolică a rasei, așa că numai redobândirea Coloniilor pierdute, — or care ar fi mijloacele — vor da mijlocul de a trăi a plusului de popu-

lație, cu aceleași drepturi de viață, cu celelalte rase și națiuni depe pământ.

Credința lor, că timpul și răbdarea, vor aduce îndeplinirea scopului urmărit, o dovedește părerea cuprinsă în scrierea: „Mit Deutschen Waffen über Paris nach London“, de autorul German Hansen, care referitor la Franța și popoarele neo-latine, face următoarele reflexiuni:

„Vă veți uza în lupte religioase și politice, iar ura și invidia, ce par a fi singurele sentimente cari supraviețuesc în sufletele neo-latine, vor face să scoborâți cu repeziciune pe ultimul rând al popoarelor, după ce un timp îndelungat ați fost cei dintâiu, devenind astfel mici națiuni, distruse prin impozite ne mai putând trăi de cât prin economii și privațiuni, iar în ceea ce privește creșterea populației Țării, din ce în ce mai incapabili, pentru că a avea copii, considerați un lux costisitor.

„Ați rămas un popor de artiști și de fermecători vorbăreți, calități cari astăzi nu mai au nici o valoare; imprecisiunea va fi întotdeauna marele defect al Latinilor, pentru că nu prin vorbe se vor opri torențele formate din fiii Germaniei, aruncați atunci când veți fi destul de slabi, — ceea ce nu va întârzia prea mult, — iar anarhia și fracționarea ce vă urmărește, vă va face incapabili de a vă apăra. Legile istoriei rămân întotdeauna aceleași: soarta celui slab a fost întotdeauna de a dispărea înaintea celui puternic, iar progresul nu s'a realizat niciodată în altfel“.

Acesta este adevărul, pentru că popoarele ca și indivizii, sunt supuse — în lupta pentru existență — la aceleași legi naturale, în care nimic nu este nedrept, atunci când pentru existența lor — lupta ajungând la maximum de intensitate — ori și cine — cu sau fără durere, — prefera exterminarea altuia, decât pierderea sa.

Progresele mereu crescânde ale civilizațiunei, nu vor aduce o îmbunătățire totală a firei omenești, deoarece la bază întotdeauna va fi ura de rasă și interesul personal, cari vor face să rămână acelaș care a fost acum câteva mii de ani, cu aceleași nevoi și aceleași poftă, aceiași mândrie orgolioasă, aceiași gelozie, ingratitude, egoism, brutalitate, râvna la dreptul și avutul altuia, avariția și felurite apucături vițioase, în care interesul personal domină întreaga sa ființă, altruismul

fiind un sentiment pe cât de nobil, și admirabil, pe atât de mult foarte rar.

Este o iluziune — de care dealtfel sunt convingși și toți adeptii ei — că pacea între oameni va fi vreodată perpetuă, deoarece războiul face parte din instinctele combative ale ființei omenesti, legate de pasiunile născute odată cu omul ca: supărarea, mândria, dorința, răzburarea, îmbogățirea, plăcerea de a învinge, și distruge.

Când-va — și aceasta într'un viitor destul de îndepărtat, — după cum se exprimă „Roosvelt,“ Președintele Republicii Statelor Unite — este posibil ca războaiele să nu mai aibă loc; până atunci însă, trebuie să fim în orice moment gata a ne apăra drepturile, cu puterea armelor și a întregii națiuni, pregătită în așa fel, ca de bună voie să meargă a se sacrifica pentru idealul format din păstrarea neștirbită a onoarei, a steagului și dragostei de Țară.

Iar în anul 1938, în discursul politic dela Chicago, a adăugat: „Domnia teroarei și ilegalității internaționale din prezent, a început prin amestecul nejustificat al anumitor țări, în afacerile interne ale altora, și prin invadarea teritoriilor străine, cu violarea tratatelor. Situația s'a agravat — din aceste cauze, — atât de mult, încât amenință în mod serios civilizația“.

„Fără declarații de războiu și fără nici o justificare, civili, femei și copii sunt asasinați cu bombe. Într'un timp — așa zis de pace, — vasele sunt atacate și torpilate de submarine fără nici un motiv; Națiunile completează și participă la războiul civil, în țări care nu le-a făcut nici odată vre-un rău“.

„Națiuni care reclamă libertatea pentru ele, o refuză altora; Popoare nevinovate sunt sacrificate poftei nesățioase de putere și supremație, lipsită de justiție și de spirit de omenie“.

„Dacă aceste lucruri se întâmplă în alte părți ale lumii, nu ne putem închipui că America ar putea să scape“.

„Este o chestiune de importanță vitală, de a se restaura sfîntenia tratatelor cu menținerea moralității internaționale; aceasta se impune acelorora ce doresc pacea, prin găsirea mijlocului de a face ca voința lor să biruiască, mijloc în a cărui căutare America este angajată“.

Aceste declarațiuni, au fost completate cu expunerea po-

litică a Statelor Unite, făcute de Ministrul de Externe, D-I Hull, care a spus :

„Dacă am părăsi drepturile și interesele noastre în fața violenței, sau chiar numai în fața amenințărilor de violență, în oricare parte a lumii, nu am face decât să încurajăm disprețul față de dreptul internațional și de principiile ordinii internaționale, contribuind astfel și mai mult la propagarea inevitabilă a anarhiei, în lungul și largul omenirii“.

„Intr’o lume, în care regula forței nu este încă biruită și înlocuită cu regula dreptului, este o datorie evidentă pentru o mare națiune, de a menține forțe armate suficiente, pentru apărarea sa națională. Nici o politică nu ar fi mai dezastruoasă pentru o națiune, decât aceea a unei armări insuficiente“.

„Evoluția catastrofală și evenimentele senzaționale din ultimul timp, arată sub o formă tragică propagarea flagelului contagios, al violării tratatelor și al actelor de violență“.

„Făcând aluzie la politica de izolare din trecut — neparticiparea ca membră în Societatea Națiunilor, — D-I Hull adaogă că, o asemenea inacțiune ar duce și la un mai mare haos, către care de pe acum se îndreaptă unele părți ale lumii orientale cât și occidentale“.

„Izolarea nu este mijloc pentru a obține securitatea, ci un rodnic izvor de nesecuritate. În acest scop, vom acorda întreaga și sincera noastră adevziune la principiile de ordine internațională, prin cooperarea cu toate mijloacele la menținerea păcii“.

Toate acestea dovedesc cu prisosință, imposibilitatea unei dezarmări, sau numai a reducerii de armament, de vre-una din țările de pe globul pământesc, care de și atunci când sunt întrebate, acceptă a lua în discuțiune o asemenea nepotrivită propunere, pentru ca apoi, la luarea mării și de grea răspundere hotărâre, felurite motive să le împiedice a se pronunța, justificând astfel adevărata cauză : „teama de a nu rămâne fără nici o putere, care să o pună la adăpostul pericolului, ce ar putea să aducă pierderea pentru totdeauna a Țării și chiar a națiunei“.

Însăși Rusia Sovietică — factor de primă importanță în menținerea păcii, — care prin viclenie și îndrăsneală contribuie cu toate mijloacele la deslănțuirea războiului — propune și

aderă la discuțiunile în care este vorba de pace și reducere de armament, deși scopul pe care-l urmărește — bine cunoscut de toată lumea, — este generalizarea bolșevismului Marxist, care în prezent stăpânește 170 milioane de suflete, printr'o organizare formidabilă de ferocitate. Prin forța armată în interior, își menține neclintită puterea, iar peste ho are, întreține o stare de permanentă agitațiune, infectând printr'o propagandă activă și stăruitoare, toate Țările de pe pământ, cu sacrificii materiale și omenești de ne închipuit, în singurul scop: „producerea revoluției mondiale“, care să înlocuiască actualele forme de guvernământ, prin aceea a proletariatului și bolșevismului distrugător și ucigător, nu numai a faptei, dar și a gândirei omenești. La toate acestea, asistăm cu îngrijorare și vedem cum mulțimea adeptilor din Țările marilor națiuni, lasă liberă propaganda amețitoare, cu caracter Ebraic, ce tulbură mințile, purtându-le către mirajul ademenitor al împărțirii averilor, dispariției frontierelor, inexistenței puterii divine, toate distrugătoare a Patriei și națiunei, pentru realizarea fericirii „Internaționale“ și liber cugetătoare.

Activitatea Sovietelor în Spania, este faptul concret cel mai edificator, pentru instaurarea și acolo a nenorocitei guvernări Bolșevice.

În luna Maiu 1937 „Baldwin“ — Primul Ministru al Imperiului „Marei Britanii“, înainte de a părăsi puterea și încetarea oricărei activități politice, la o reuniune a delegațiilor tineretului din întreg Imperiul, a ținut o cuvântare din al cărui conținut extragem următoarele:

„Mă întreb dacă zilele în care am asistat la elaborarea și semnarea tratatului de la Versailles, trebuie să fie scrise în activ la bilanț. Acum 20 de ani, am fi răspuns „da“, astăzi însă, răspunsul ar fi îndoelnic. Ambele, Societatea Națiunilor și tratatul de la Versailles, — au dezamăgit speranțele omenirei, iar deziluzia le-a luat locul. Libertatea oamenilor de rând care trebuia să fie rodul victoriei, este din nou în primejdie, pentru că ea a fost răpită omeniiilor de rând din alte Țări. Astăzi Europa nu este nici în stare de războiu, nici în stare de pace, ci în pozițiunea de „drepti“.

După aceste mărturisiri, a mai adăugat că: „reânarmările din prezent, ale tuturor țărilor, este un răspuns destul de melancolic ce se dă străduințelor acelora cari iubesc pacea și cari

În unele cercuri, este proclamată ca un vis urât, iar războiul glorificat drept ideal pentru oameni cu judecată“.

Această judecată, a făcut ca toate țările, să privească în față realitatea faptelor, politica bazată pe ideile pacifiste ne mai fiind de actualitate, pozițiunea de „drepti“ însemnând că toate țările trebuie să fie gata în orice moment, — spre a face față războiului ce amenință în nesiguranța generală în care ne găsim, de taina axei Roma-Berlin și de rivalitatea Anglo-Italiană în dominațiunea mării Mediterane, și nu mai puțin de complicațiunile din ce în ce mai accentuate, ale războiului civil din Spania unde o mână crezută ascunsă, — de fapt bine cunoscută, împinge tot mai mult spre deslănțuirea războiului în Europa, prin provocări — care în loc de a liniști, complică și mai mult situația, dând naștere la asperități între marile puteri, cari la un moment dat, ar putea să nască scânteia care să aprindă focul ucigător, spre mulțumirea revizioniștilor și a revoluționarilor Internaționalei a III-a.

Față de asemenea posibilități, politica pozitivă a Mării Britanii, a hotărât-o să anunțe realizarea în timp de 5 ani, a unui program de reînarmare pe apă și uscat, ce se ridică la suma de 1.500 milioane Lire St., program care dacă nu va avea ca urmare menținerea păcii, va da însă siguranța păstrării neștirbite a teritoriului și supremației Imperiului Britanic.

Acestei hotărâri au urmat propunerea D-lui Musolini, în Martie sau Aprilie 1937, cu ocaziunea unei cuvântări, referitoare la posibilitatea reducerii armamentului, ca și cum nu ar cunoaște situația politică din Europa, și că ar fi uitat declarațiile anterioare asupra tratatelor de pace, ce nu pot fi nici permanente și nici inviolabile, promisiunile făcute Ungariei și nu mai puțin Austriei și Bulgariei, în vederea revizuirii tratatelor de pace; de discursul ținut, în care accentua care este politica pe care se sprijină axa Roma-Berlin, provocând astfel o și mai mare dezorientare și nesiguranță în toate țările Europene. Iar pentru a confirma imposibilitatea reducerii de armament, — după un scurt timp, ia măsura militarizării integrale a tuturor forțelor națiunii dela 18 — 55 de ani, cu complectări de armament și sacrificii de toate felurile, de care armata va avea nevoie în timp de războiu, printre care noi unități de mare tonaj au fost adăogate la puterea navală, iar pentru siguranța

spatelui, închee tratat de prietenie cu vecina sa dela răsărit „Jugo-Slavia“, prietenie pe care o credem îndoelnică, pentru cauzele și scopurile bine cunoscute, la care Italia și în special D. Musolini, nu vor renunța. — Și pentru că nesiguranța domnește mai peste tot locul, toate Țările — mari și mici din aproape toate continentele, într'un ritm destul de accelerat, zoresc în pregătiri militare ale armatelor și națiunilor, ca și cum data la care războiul va fi să se deslănțuiască, nu va avea prea multă întârziere.

Așa dar, — pacifism sentimental, — însă cu dorința arzătoare de înfăptuire, groază de războiu, ale cărei sacrificii de sânge și distrugerii de tot felul, sunt încă vii în sufletele și mintea întregii omeniri, cheltueli în proporțiuni fantastice pentru înarmarea națiunilor și fortificarea teritoriilor, ce ar putea fi întrebuințate în propășirea civilizației, iar nu a distrugerii ei; și cu toate acestea, nimeni și nimic nu poate înlătura această lege fatală, care în toate timpurile a distrus oamenii și așezările lor.

Concluziunea la care mintea omenească se oprește, — sprijinită pe trecutul multimilenar plin de războaie și grozăviile lor, precum și pe părerile istoricilor și a celor mai adânci gânditori, — este că fără războiu rasa omenească nu va putea propăși, fiind amenințată de pieire prin degenerare, pregătirea de războiu și însăși războiul, fiind creatoare de energii ale rasei, care desvoltă energiile necesare în viața omului ca: „răbdarea, curajul, tenacitatea, abnegațiunea, disciplina sufletului și a minței, hotărârea, toate necesare desvoltării energiilor expansive, fără de care progresul nu poate avea loc“.

„Este o iluziune periculoasă, — spune „Gustave le Bon“ — credința că progresele civilizației, au făcut să dispară toate obiceiurile sălbatice ale timpurilor primitive. Cu toate aceste progrese, ca și în trecut, alți noi barbari, cărora secolele nu le-au îndulcit ferocitatea străbună, gândesc și realizează robirea lumii, pentru a o exploata. Căci nu dint'o logică rațională se va putea deduce seria dureroasă a războaelor, pe care oamenii le-au provocat și le vor provoca încă, ci în cele mai multe cazuri, din logica specială fiecărui popor și a conducătorilor săi, cu totul deosebită de logica rațională.“

Exemple deasemenea înfăptuiri, avem concretizate — nu

de mult timp, — prin logica specială care a adus stăpânirea forțată a Italiei asupra Abisiniei, iar dacă ne referim la febrilitatea pregătirilor militare din prezent, vedem numeroase tendințe cu aceeași logică specială, de a pune stăpânire prin războiu, asupra unor teritorii și națiuni, pe care o logică rațională nu le poate incuviința.

Ca și individul, fiecare națiune posedă un ciclu de sentimente hereditare care determină orientarea sa mintală; din aceste sentimente, de cele mai multe ori rezultă, „ura de rasă”, pe care nimic nu o poate face să dispară, și care de multe ori a fost și credem a fi încă, prilejuri de războiu. Nici o dată, — credem — poporul German nu va privi cu prietenie pe Englezi și Francezi, aceasta din urmă după expunerea Ambasadorului German Bernstorff, trebuind să fie redusă la proporțiunile Portugaliei, fie că pentru aceasta va fi necesară sacrificarea a 5 milioane de luptători.

Drept confirmare a păstrării și în prezent a acestei hotărâri, este lucrarea, „Mein Kampf”, a Führerului Hitler, oferită gratuit la toți tinerii Germani în ziua oficierei căsătoriei, în care sunt scrise următoarele fraze cu caracter dogmatic național, ce trebuie păzite cu sfințenie, ca apoi să fie îndeplinite cu sacrificiul vieții lor, când li se va cere :

„Inamicul de moarte și neînfrânt încă, al poporului German, este și va rămâne întotdeauna „Franța”. Oricare va fi politica și Guvernul Franței, scopul lor final este și va fi de a-și așeza frontiera la Rin”.

„Franța, este și rămâne inamicul cel mai teribil al Germaniei; strâns legată de rasa Judaică, doritoare de cucerire și supremație mondială, constituie un pericol ce amenință în existența lor, toate popoarele din Europa”.

„Până atunci când având siguranța care să ofere voința națiunii sale, de a trăi numai printr’o apărare pasivă, Germania după o solidă pregătire, va face uz de toate mijloacele sale, pentru aranjarea definitivă a socotelilor cu Franța, aruncându-se asupra tuturor obiectivelor de pe teritoriul acesteia în lupta decisivă, în complectă siguranță că Franța va fi nu numai învinsă, dar și distrusă, singurul mijloc care ne va da posibilitatea expansiunii poporului nostru, în alte teritorii”.

Deasemenea, — nici odată — de aceasta suntem foarte

convinși, — Ungurii și Bulgarii, — pe noi Români nu ne vor privi cu prietenie, ci numai cu acea ură de distrugere caracteristică rasei lor Asiatice. Ungurii urmărind cucerirea Ardealului și Banatului, — iar Bulgarii, — cei mai înverșunați și mai sângeroși dușmani, — a Dobrogei și poate chiar Sudul Basarabiei; dacă nu și mai mult ca acestea, căci dacă ne amintim din prevederile păcei de la București — 1918 — Muntenia și Oltenia trebeau a sta 10 ani sub ocupație militară, ocupația ce mai târziu ar fi fost foarte posibil a fi prelungită.

Dacă ne raportăm la națiunea Engleză, vedem că pentru existența sa, are nevoie de a domina mările, — teritoriul său insular nefindu-i suficient; ca atare cu forțele sale armate — de apă, de uscat și din aer, se va arunca asupra acelor ce ar amenința-o a-i răpi o cât de mică parte a bunurilor sale.

Pe de altă parte, cine urmărește activitatea politice interne și externe a Germaniei, vede cum conducătorii acestei națiuni, mărește simțimântul patriotic prin eliminarea celorlalte rase ce nu sunt *ariane*, adevărați patrioți, — cu drept cuvânt — neputând fi decât acei de naționalitate Germană, iar în politica externă, rezistență la tot ceea ce nu îi convine, fără a lua în considerațiune clauzele tratatelor de pace sau ale Ligei Națiunilor, dându-le ca și în trecut importanța unor „petece de hârtie.“ Europa întreagă se găsește sub amenințarea războiului, care atârnă numai de voința și hotărârea Germaniei, până la al cărui început, toate țările se găsesc într'o stare de enervare și agitațiuni obositoare, între care frica de necunoscut, influențează dăunător în unele din aceste țări.

În așteptarea ocaziunii de la care atârnă deslănțuirea uraganului, Conducătorii Germani, atenți la toate evenimentele, completează armamentele și alte detalii de organizare militară a întregii națiuni, completează și verifică alianțele mai cu deosebire referitor la capacitatea războinică a acestor aliați, cari prin defecțiunile lor prea timpurii, au făcut să se piardă ultimul mare războiu. Căutând astfel a-și asigura un viitor succes, — o mare victorie — va realiza crezul lor de întotdeauna: — „Conducerea tuturor popoarelor de pe pământ inferioare acelei Germane, care prin menirea ei *Divină* și superioritate etnică, trebuie să conducă prin voința și puterea rasei lor, pe acelea a căror slăbiciune, le face a fi dominate.“

O mare națiune ca cea Germană, care înainte de 1914, poseda importante teritorii Coloniale, nu poate definitiv renunța la ele, fiind trebuincioase spre a-și procura mijloace mai bogate de existență, și materiale prime de fabricațiune, puternicei sale industrii, cât și din ambițiunea de a-și redobândi acele Colonii, care să o repue pe locul de primă însemnătate și de completă egalitate cu celelalte mari puteri.

Afirmațiunea acestei dorințe nestrămutată, apare sub diferite forme de a se manifesta a conducătorilor în numeroase ocaziuni; însăși Führerului Hitler, la Congresul de la Nürnberg în Septembrie 1937, a declarat ziariștilor străini ce-l înconjura, următoarele:

„Noi nu vrem să luăm nimic nimănui, ne gândim însă la coloniile ce ne-au aparținut, pentru ca să putem face față difi-cultăților de aprovizionare — ele nu se vor putea rezolva decât atunci când vom avea aceste colonii; atât timp cât nu le vom redobândi, în Europa nu va fi o adevărată destindere“.

„Problema Coloniilor, nu este numai comercială, ci și mai cu deosebire de onoare. Ceeace cerem noi, sunt vechile noastre colonii și nu ale altora. Germanul de astăzi, nu vrea să se expatrieze la alții; el nu merge numai după comerț, ci și după drapelul său. Nu văd pentru ce Marea Britanică, Franța, Italia, Belgia, Olanda, Spania, Portugalia și Japonia ar avea colonii și noi nu“.

„Desigur, lumea nu a uitat că suntem buni soldați, și poate fi sigură că astăzi suntem și mai buni. Ea poate fi sigură că în lupta pentru existența noastră, ne vom angaja cu un fanatism și mai aprins decât Imperiul burghez de odinioară“.

„Germania stă astăzi, strâns unită în spatele forțelor sale armate. Facă Domnul ca poporul nostru să-și poată în viitor, găsi locul ce i se cuvine, ca națiunea Germană să-și afle în sfârșit „Imperiul Germanic.“

„Dacă pe globul pământesc, au dispărut popoare și rase omenești, cu atât mai ușor și mai natural, vor dispărea tratatele nebunești și contrarii legilor naturale, impuse prin forță.“

Pretențiunile Reichului asupra coloniilor, după informațiunile presei străine, ar fi mult mai mari ca acelea ce îi aparțineau înainte de 1914. — Privirea lor se îndreaptă asupra Congo-lui Belgian, Angola Portugheză, pe lângă Togo și Camerun,

informațiuni pe care Führerul prin presa Germană le desminte.

Fapte adevărate, sunt declarațiunile Führerului, cari în mod amenințător spune: „Germania având mari misiuni de în-deplinit, este obligată să ridice tonul, pentru a cere restituirea coloniilor sale, ținând în evidență orice refuzare nedreaptă. Ea va continua să ridice glasul din ce în ce mai tare, până când lumea se va vedea nevoită să o asculte în revendicările ei, pe care nimic nu ne va putea opri de a le înlăptui“.

„Națiunea noastră, — a mai spus Führerul — va stăruî în realizarea integrală a planului de 4 ani, (care conține și coloniile) — el fiind o condițiune „sine qua non“, — pentru ca Germania să poată obține ceea ce i s'a furat. Restituirea, va avea loc cu siguranță în timp de 5-6 ani următori, — (declarație făcută în Noemvrie 1937).

Chestiunea restituirii coloniilor, fiind dintre cele de primă importanță și de principiu, politica germană o urmărește în credința unei apropiate evoluții, cu progres de realizare, credință ce a făcut ca în vederea apropiatei reconstituiri puterii sale coloniale, să pregătească creerea Ministerului Coloniilor, care pe lângă cele mai sus arătate, vor fi sporite cu o bună parte din Africa, pusă sub controlul unei autorități internaționale, compusă din reprezentanții : Angliei, Franței, Italiei și Germaniei.

Față de aceste revendicări, Guvenul Englez înainte de a se pronunța asupra principiului restituirii, voește să examineze problema sub toate aspectele cu urmările ce ar rezulta, întrucât în politica colonială a Mării Britanii, în vederea menținerii păcii, nu se exclude posibilitatea modificării mandatelor de colonii, în care caz concensiunile ce s'ar face, vor fi în legătură cu securitatea țărilor Eurupene, atât în ce privește marile cât și micile puteri. În cazul când s'ar admite o asemenea restituire, ea ar fi concluziunea unui aranjament de pace, cuprinzând toate chestiunile pe care Berlinul cu Führerul său le socotesc în litigiu ; concluziune la care se raliază și D. Loyd Georges — fostul Prim Ministru Britanic, — ca partizan al apropierei de Germania, căreia într'o măsură oarecare, să i se dea satisfacțiune cu privire la revendicările coloniale.

După presa țărilor străine, motivele care ar îngreuna restituirea coloniilor, ar fi următoarele :

1. Situațiunea de mare putere mondială, cerând ca Imperiul

Marei Britanii, să poseadă cât mai numeroase Dominioane, cedarea unei părți din Colonii, ar aduce o micșorare prestigiului său, sub această formă.

2. Pe lângă necesitatea coloniilor producătoare de bogății, altele îi sunt necesare pentru paza căilor de comunicație; dacă acestea ar fi înapoiate vechilor stăpânitori, ar risca prin aceasta, ca ele să devie baze de atac în contra acestor comunicații.

3. Marea Britanie, nu ar fi avut nici o pretențiune față de coloniile din care nu are vreun profit, dacă nu le-ar fi stăpânit; a le înapoia în situațiunea de față, când le și stăpânește, calitatea ei de mare putere mondială ar suferi oarecari scăderi.

Din toate acestea, rezultă că dacă Germania nu obține prin bună înțelegere coloniile, va recurge la amenințări, cărora le vor urma continua tensiune a relațiilor, — deci amenințarea — păcei până atunci când vor crede că este momentul potrivit, spre a trece la fapte.

Germania se închină forței, singurul argument de care înțelege a se folosi în relațiunile internaționale. Dacă pentru un moment se abțin de la acțiune, cauza este că nu sunt în posesiunea tuturor elementelor care să le asigure reușita, și în loc de succes să îi ducă la o catastrofă.

O discuțiune cu Germania, prudența cere ca să fie sprijinită tot pe forță, fără de care Führerul va trece la amenințări ce ar provoca inevitabilul conflict. Aceste considerațiuni au împins Anglia, la măsurile de puternică armare, singurul cuvânt înțeles la Berlin, care consideră pe Anglia — ca și pe Franța — marele său inamic, stăpânitor al bogățiilor pământului.

Anexarea Austriei, făcând ca puterea Germaniei să crească simțitor de mult, atât prin forma geografică — politică — numerică, cum și prin forța ei morală — materială — îi a format convingerea că în cazul unei agresiuni de violență, Franța singură nu se va încumeta a lua vre-o măsură de represiune, deoarece armatele sale adunate pe un spațiu restrâns între Belgia și Elveția, neutre, iar în spate cu o aviație comparativ inferioară, vor ocupa linia Maginot de unde apoi, va acționa prin expedierea notelor diplomatice, de care nu se vor turbura. În asemenea caz, singurul fapt de care se teme Führerul, este de a nu fi părăsit de Italia, frontul său vulnerabil nefiind acela al Rinului, ci la Sud.

Führerul, rămâne indiferent față de acordul Anglo-Italian, dar se teme de un acord Franco-Italian, pe care cu ori ce preț îl va împiedeca, recurgând chiar la tentațiunea promisiunii unora din teritoriile Franceze.

De aceea, hotărârea Ducei Mussolini, de a se retrage din Societatea Națiunilor, a găsit în Germania deplină înțelegere și cea mai călduroasă simpatie, complectate prin declarațiunea Führerului, că nu se mai gândește a se înapoia la acea Societate.

Față de toate acestea, ceea ce rămâne evident și ceea ce neliniștește pe mai toate țările de pe pământ, dar mai ales pe acelea de pe continentul European, este dorința arzătoare a țărilor învinse de a-și recăpăta teritoriile pierdute în urma marelui războiu — dacă nu și mai mult decât atât, — la cari se adaugă și unii din învingători, doritori de stăpânirea unor teritorii legate de cerințele surzătoare ale politicei lor internaționale, cum și din ambițiuni de dominațiune, pe care forța și mândria lor, le impune a nu rămâne cu importanța redusă a țărilor clasate de categorie mijlocie.

În special Germania, devenită cea mai mare putere militară de pe continentul European, din propria sa voință, ține sub presiune și amenințare pe o bună parte din țările acestui continent, care înfrigate îi observă toate mișcările și îi măsoară toate cuvintele, fapt care le-a impus a se înarma în proporțiuni negândite și nemai auzite, ce nu suferă nici o comparațiune cu ceea ce a fost înainte de 1914, cu cheltueli de miliarde din aurul, pe care în parte de aci înainte îl vor procura din adâncul întunecos al pământului.

Că așa este, o dovedește cuvântările Führerului German, atunci când spune: „Ținem la onoarea și drepturile noastre imprescriptibile, și dacă vreodată ponegriții internaționali vor încerca a ne turbura liniștea, fierul și oțelul ne vor asigura, făcând ca întreaga omenire să afle cu iuteala fulgerului, spiritul și fanatismul de care este însuflețit întreg poporul German“.

„Nu vom mai veni niciodată în Societatea Națiunilor, și atunci când interesele Germaniei vor fi amenințate, noi înșine le vom apăra, fără ca să înțelegem să refuzăm — în acest sens — colaborarea și cu alte popoare; afară de o singură țară, — „Uniunea Sovietică“ — pe care o considerăm ca întruparea spiritului

de nimicirea omenirii, și cărei drept obstacol de propagandă și desvoltare, îi opunem, unirea noastră puternică, cu Italia și Japonia.“

„M'am hotărât să sporesc forțele armate ale Germaniei în așa fel, ca să avem în orice moment garanția succesului“.

„O mare putere internațională, nu poate admite să aibă în vecinătatea ei o populațiune ce îi aparține ca națiune, — (Germanii din Ceho-Slovacia) — și care să fie persecutați, din cauza simpatiei ce o arată națiunii sale“.

„Știm că în Europa frontierele nu sunt drepte. Acolo unde nu se vor face îndreptări prin bună înțelegere, se va recurge la alte mijloace; Germania va ști să apere și să protejeze pe naționalii săi, din afara frontierelor“.

„Poporul German nu se teme de războiu; el iubește pacea, dar în aceeași măsură, iubește onoarea și libertatea sa“.

Realizarea până în prezent a tuturor angajamentelor ce și-a luat în numeroasele sale cuvântări, a făcut ca Führerul Hitler să redea Germanilor încrederea în ei însăși, ridicându-i până la credință că sunt aleșii providenței de a predomina toate popoarele, cel puțin pe acelea de pe continentul European. Presiunea de care s'a folosit asupra Ceho-Slovaciei, neliniștia nu numai Europa, dar și celelalte continente, confirmând marea lor îndrăzneală, cum și superioritatea forțelor lor armate.

Pe măsură ce la popoarele ce sunt în legătură cu Liga Națiunilor, credința în unirea lor slăbește treptat, Germania cu simpatizanții săi în Europa sunt uniți și puternici, în unicul gând și scop: Stăpânirea prin influența autoritară, — a întregii Europe, printre ale cărei țări Franța și Anglia, sunt considerate drept cei mai de seamă inamici.

Timpul și cu el evenimentele, rămân să dovedească, dacă tot prin amenințări și la nevoie prin trecerea la violență vor aduce înlăptuirea tuturor pretențiunilor, către care cu un gând magic Germania este purtată, ceea ce va face ca în cazul afirmativ, zona influenței sale să cuprindă cea mai mare parte a globului pământesc, sau invers, pretențiunile sale mult superioare realității și posibilităților, o vor duce la catastrofa din care mult timp, națiunea Germană nu se va putea ridica.

„Războiul — lege fatală a omenirii — înfricoșetor prin distrugerile de toate felurile, plutește peste tot universul, ne-

putându-se nici odată înlătura, el fiind o condițiune inerentă în viața oamenilor, la fel cu ori care vițiu sau boală, ca ori-care cataclism — cutremur — inundație — foc, etc.*)

În ultimă concluzie, nu se poate închipui pacea, decât numai dacă toate țările — națiunile — în deosebi acelea din Europa, ar renunța la pretențiunile lor, mulțumindu-se cu starea de fapt din prezent. După cum am arătat mai sus, aceasta nefiind posibil, credința în menținerea păcii, cu dezarmare sau reducere de armament, este pur teoretică. În viitor ca și în trecut, aceiași numeroși adepți ai păcii, vor continua a se întruni în diferite congrese, adăogând astfel și mai mult, — ca unic rezultat, — la cheltuelile nefolositoare, sume enorme, care mai cu folos ar fi întrebuințate la pregătirea de războiu.

Sprrijinim această părere, pe credința Marelui Filosof „Kant“, care a spus: „va veni cândva ziua în care se vor constitui Statele Unite ale Europei“, până atunci însă, fiecare popor va trebui să aibă strâns în mână mânerul sabiei, căci în altfel, riscă de a dispăre înaintea sosirei acelei zile“.

---

*) Joseph de Maistre,

EDUCAȚIUNEA MORALĂ, IN PREGĂTIREA DE RĂZBOIU.

I.

Dacă individul — om, — în viața lui este trecător pe pământ, nu tot astfel este cu rasa omenească, care va exista atâta timp cât va fi pământul, repartizați pe rase și națiuni, în care vorba și la unele chiar religiunea, sunt de acelaș fel. Pentru durata de viață cât mai îndelungată a unei națiuni, fiecare individ component luptă până la sacrificiu, dacă țara căreia aparține îi va fi format pregătirea necesară, ca atunci când va fi chemat să o apere, în mod conștiincios va stărui a învinge greutățile ce îi s'ar împotrivi. Sau mai precis, pregătirea de războiu este și a fost în toate timpurile, condițiunea care asigură unei țări dreptul la existență, iar națiunea care uită îndeplinirea acestei obligațiuni, este în pericol de a-și pierde independența și chiar însăși Țara, din care face parte. Lupta între națiuni, hotărăște libertatea și chiar existența, aceleea care prin slăbiciunea fizică sau morală, nu mai poate duce mai departe viața de independență. Luxul, bunul trai, abuzurile de toate felurile cu tot ciclul de viții și perversități sufletești, complectate cu dezbinările politice, indică oboseala cu lipsa puterii de a dispune de sine, prin propriile mijloace. Fenicienii, vechii Egipțeni, Imperiul și poporul Roman, precum și alte numeroase țări și națiuni ale perioadei antice, au dispărut din cauzele mai sus arătate, iar mai recent Polonia, a fost împărțită la 3 mari țări: Germania, Rusia și Austria, sub robia cărora a stat aproape 140 de ani, din cauza dezbinărilor politice.

Pregătirea de războiu, are de scop a pune în bune condițiuni de luptă, forța vie a națiunii, — oamenii, — pe cari îi dotează cu tot felul de materiale de distrugere, care dotațiunea

nefiind suficientă, se completează și cu *înzestrarea sufletului națiunii în general, și al armatei sale în special.*

Din sufletul națiunii și al armatei, fac parte în prima linie conducătorii și apoi, toți cei ce o compune, cari cu toții de o potrivă trebuie a purta în inima lor, fanatismul dragostei de țară și deci al sacrificiului vieții, până la obținerea victoriei or care ar fi ea, la a cărei realizare mai trebuie a se adăoga: *hotărârea, voința și răbdarea*, mai cu seamă a comandanților militari.

Rolul de primă căpetenie al unui Șef de Stat, de Guvern și General Comandant al unei armate, este de a face să pătrundă în sufletul acelor pe cari îi conduce, voința sa, rol pe care în trecut dintre numeroșii mari Generali, „Napoleon“ a știut cel mai bine a-l aplica de cele mai multe ori, obținând cele mai bune rezultate.

În prezent, asistăm la înfăptuirile conducătorilor de națiuni, cari prin afirmarea unei voințe stăruitoare și neînfrântă, imprimată până în adâncul maselor poporului, ridică moralul națiunii, făcând-o încrezătoare în puterile ei, și a armatei pe care se sprijină, cu ajutorul căror urmăresc cu răbdare înfăptuirea unui scop bine determinat, adică, păstrarea neștirbită a respectului și demnității naționale, păstrarea și chiar mărirea patrimoniului național, care să asigure continuarea progresului și dezvoltarea mijloacelor de trai, într'o măsură larg, îndestulătoare.

Atențiunea conducătorilor de țări și națiuni, în prima linie este îndreptată asupra pregătirii armatelor cu o febrilitate și teamă de necunoscut, mult superioară aceleia dinainte de 1914; pentru că viitorul războiu mai mult de cât în acel trecut, va pune față în față adversari ce vor aduce pe câmpurile de luptă milioane de oameni, prevăzuți cu un foarte numeros material de toate felurile și cu tehnica cea mai modernă a științei. — Toate acestea, vor fi aduse pe cât posibil în cea mai mare taină, — dela mari depărtări, cu cele mai perfecționate mijloace de transport, acolo unde planurile de operațiuni îi vor așeza pe sute și mii de kilometri, ascunși de vederea și cercetarea neobosită a avioanelor inamice.

Aerul numai, va fi străbătut de mulțimea avioanelor și de norii de gaze asfixiante, pe care cele două voințe opuse le vor arunca una în contra alteia. În timpul zilei — mai târziu, — și uneori și noaptea pe anumite părți ale trupelor de operați-

uni, mase puternice de luptători sprijiniți de aviație, care de asalt, artilerie de toate calibrele, gaze asfixiante, năvălesc asupra unor pozițiuni, din care dacă nu au fost reduse la tăcere sau neutralizate, focul cel mai ucigător apare, nelăsând nebatută nici cele mai mici suprafețe de câți-va kilometri pătrați, pe care s'ar găsi luptători în mișcare, așa că pentru a obține rezultate satisfăcătoare, de ambele părți, se vor pierde numeroase vieți omenești. Nu vor ceda însă nici atacul și nici apărarea, atunci când *hotărârea, voința și răbdarea*, vor domina în inima și sufletul atât al conducătorilor cât și a executanților, până când în cele din urmă, — fie din cauza marilor pierderi suferite, fie că din cauză că la unul din adversari, voința, răbdarea și hotărârea au slăbit, lupta va înceta.

Exemple de slăbire a hotărârei și voinței, găsim în bătălia de la Marna, când aripa dreaptă a armatei lui „Von Klük” se retrage, în acelaș timp la care adversarul său, Generalul Mannoury, se hotăra și el a se retrage; un fapt asemănător se petrece pe Yser când Germanii, după ce pierd 150.000 oameni se retrag, în loc de a prelungi atacul încă 15—20 minute, care le-ar fi adus victoria.

La 7 Septembrie 1914, Comandantul Regimentului 314 Infanterie al Armatei Franceze, primește ordinul de a se retrage operațiunea pe care neexecutând-o, i se repetă ordinul în scris; el este primit just în momentul când inamicul începe a se retrage și el, pierzând din cauza lipsei de răbdare, succesul unei operațiuni.

La noi, Turtucaia este pierdută atât de rușinos, — pe lângă incapacitatea Comandamentului, — și din cauza lipsei de voință și hotărâre de a lupta, atât a comandanților cât și a executanților, dela cel mai mare până la cel mai mic în grad, deși efectivele noastre erau superioare inamicului. Tot în Dobrogea, la centru și aripa stângă a frontului, unde executanți Români, Ruși și Sârbi, deși la începutul operațiunilor, au avut mai multă hotărâre de a lupta, insuccesele încep chiar din primele zile, din cauza Comandamentelor nehotărâte, incapabile și fără o voință fermă.

Prin urmare, în afară de pregătirea tehnică și materială a armatei, este de mare importanță, *pregătirea forțelor psihologice* nu numai ale armatei, dar chiar și a întregii națiuni.

Dela o asemenea pregătire, atârnă în deosebi conducerea operațiilor, care aparține marilor Comandamente, în fruntea cărora trebuie să se găsească Generali nu numai cu complete cunoștințe militare și generale, dar mai cu deosebire, cu darul natural de a nu se impresiona și pierde liniștea în momentele grele ale războiului, cu hotărâre și voință tare neinfluențabilă, cu un caracter ferm, care să inspire încredere și să stăpânească pe toți cei ce îi comandă. Caracterul fiind calitatea de primă căpetenie a omului, cu atât mai mult ea trebuie să fie a militarului, care cu cât va fi mai mare în grad, cu atât mai mult îi se va pretinde un frumos caracter.

Nu întotdeauna inteligențele scilicitoare au și cele mai frumoase caractere, pentru că omul înțelege și discerne prin puterea sa de inteligență, și se conduce însă după caracterul său, adică, după inima și sufletul său. „*Atunci când spiritul, — inteligența, — domină caracterul, hotărârile sunt supuse schimbărilor* *)).

Așa dar, așezarea pe locurile importante ale comandanților de mari unități, să se facă după aptitudini bine dovedite — iar nu după influențe și considerațiuni streine binelui armatei, — care să asigure buna conducere a operațiilor, în deosebi în momentele celor mai grele și neprevăzute situațiuni, aptitudini pe care în prima linie, considerăm a fi *cele psihologice*; ele vor păstra calmul necesar, de unde vor porni măsurile cele mai potrivite, care cu încredere și hotărâre, se vor aduce la îndeplinire de executanți.

În alegerea acestor comandanți, credem că nu limita de vârstă cât mai redusă, va fi cel mai bună mijloc, pentru că sunt tineri bătrâni, precum și bătrâni tineri, așa că cel mai potrivit ar fi, aprecierile și constatările făcute în diferite ocaziuni ale vieții și serviciului militar, pornite din cea mai conștiințioasă, curată și adevărată judecată, a șefilor în drept.

Să ne amintim că în anul 1916, la intrarea noastră în războiu, marile unități, erau comandate în bună parte de general a căror vârstă nu era mai mare decât a acelor din prezent, iar gradul de general era obținut pe bază de bună pregătire intelectuală, ca și acei din ziua de astăzi, și cu toate acestea, după câteva săptămâni de la declararea războiului, mai toți au

*) Generalul Marmont

fost înlocuiți constatați fiind la proba cea adevărată, ca lipsiți de oricare aptitudine de conducere a trupelor în fața dușmanului, între care *frica*, le răpea toate facultățile, făcându-i a uita și acele cunoștințe cu caracter militar pe baza cărora obținuseră gradul și comanda respectivă, deopotrivă cu acei cari prin faoare și protecțiuni, ajunseseră unde nu meritau.

Să ne amintim că o bună parte din comandanții de mari unități, din armatele Franceză și Italiană, la începutul războiului în anul 1914, cea mai mare parte aveau vârsta de 60 de ani și chiar și mai mult, iar în armata Germană, unii generali depășeau vârsta de 70 ani, atingând 80 de ani, cum a fost „Mareșalul Hăesler.” La declararea războiului, aceștia nefăcând parte din cadrele active ale armatei, au fost mobilizați și așezați în fruntea marilor comandamente, pe considerațiunea nu numai a capacității, dar și a experienței cu care cei tineri nu erau încă pregătiți.

Unei comande pricepute în conducerea pe câmpul de operațiuni, trebuie a i se adăoga trupe de bună calitate, superioritatea numerică nefiind mai nici odată hotărâtoare în obținerea unei victorii ; ca atare, să fie înlocuită cu superioritatea calitativă căci: *„Nu trebuie să uităm — spune Generalul Bernhardi — că factorii morali și intelectuali, sunt dominanți și mai puternici decât cei numerici. — Aceasta este atât de adevărat, că în unele cazuri forțele morale sunt capabile a înlocui alte insuficiențe, tot astfel după cum și influența unui bun și de caracter general comandant, poate mări capacitatea de luptă a unei armate și chiar a unei națiuni.*

În războaiele sale, Napoleon înfrânge cu armate slab echipate și nemâncate, însă cu un moral și simț național foarte ridicat, — Armatele Austriace, Ruse și Germane, mult superioare numeric.

În 1870, armata Franceză superioară în număr, este înfrântă de cea Germană, din cauza slabei sale conduceri și deprimări morale.

În 1904, armata Japoneză mult inferioară în număr, învinge pe aceea a Rușilor, din aceleași cauze.

În 1914 mica armată Sârbă, învinge o mare armată Austro-Ungară, comandată de generalul Potiorek — Cea Sârbă luptând pentru cauza națională, cea Austro-Ungară fără nici un

ideal și slab condusă în operațiuni.

În 1916, în prima parte a războiului, pentru apărarea frontierei de Sud a Dobrogei, la puținele trupe de bună calitate, se adăogă numeroase Batalioane și Divizioane de Artilerie, formate din oameni vârstnici, slab instruiți, slab armați, slab echipați și slab comandați, care dacă au mărit numărul, au slăbit foarte mult calitatea. Din această cauză, de la început am suferit înfrângere după înfrângere, dintre cari acea de la Turtucaia, a fost pe cât de dureroasă, pe atât de rușinoasă.

.....

Intr'un război, luptă individul, armata și cu ea întreaga națiune, cu tot sufletul ei, adică cu dragostea de țară — cu patriotism : — Această virtute, impune indivizilor națiunii sacrificarea lor, cauzelor generale ale țării, de unde, prin hotărâre și voința de a lupta, pe nesimțite, apare învingerea instinctului, de conservare al individului, în favoarea instinctului de conservare al țării, — al națiunii, — sufletul acestuia, fiind acela care luptă.

Această sacrificare patriotică, este calitatea hereditară de ordin mistic, care — fără a ne da seama — duce la perpetuarea națiunii, — în câțva asemănător cu aceea a rasei, — perpetuarea care atunci când este amenințată, cu toți alergăm în deplină convingere și hotărâre, pentru a o apăra, chiar dacă anterior pericolului, convingerile unora dintre noi au fost mai puțin războinice, iar la alții, cărora vârsta și puterile fizice s'ar crede a-i împiedeca.

Exemple de acest fel la noi au fost numeroase, printre care demn de toată lauda, este acela al Marelui proprietar, dar mai ales al Marelui Patriot, „Donici“, om trecut de vârsta de 60 ani, care dintr'un simțământ de distinsă noblețe, de frumusețe incomparabilă și de jertă ne închipuită pentru țara lui, la semnalul mobilizării, merge și se angajează voluntar în Regimentul 9 Roșiori cu gradul de sergent, obținut în războiul din 1877, pentru ca apoi, după 2 luni jumătate, să moară în mijlocul celorlalți camarazi ai lui, din Escadronul care atacase călare la *Robanești*.

Simțământul patriotic uneori evoluează, mai cu deosebire în timpul războiului, când sub influența mersului operațiunilor, a stărei în care se găsesc familiile luptătorilor, a lipsei de hrană, a teroarei bombardamentelor din avioane, a neliniștei pro-

vocată de agenții purtători de știri alarmante ai inamicului, etc., provocă o stare de enervare a poporului, influențând prin lipsa de încredere, a bunului sfârșit al războiului. — Odată o îndoială de acest fel pătrunsă, în scurt timp începe a deveni convingătoare, iar de aci, răspândirea ei mai departe sub felurite exagerațiuni, ajunge până la trupele de operațiuni, pe nesimțite, mai întâiu dela individ la individ, pentru ca apoi să se răspândească la colectivitate. — Ca urmare normală unei asemenea stări de nemulțumire defecțiunile încep și ele a se produce, luând din ce în ce proporțiuni mai accentuate, la început cu slabe manifestațiuni spre acte de indisciplină, care de nu vor fi cu severitate reprimare, devin încurajatoare, până în faza când propriile noastre trupe, ne vor fi mai mult periculoase decât folositoare, mai amenințătoare pentru noi de cât pentru inamic.

Defecțiunile în armatele Germană, Austro-Ungară și Bulgară, apar către sfârșitul războiului, în anul 1918, fiind provocată la început de situațiunile nemulțumitoare din zonele interioare ale țărilor respective, printre care lipsa de hrană era cea mai accentuată, pentru ca apoi să se întindă până la trupele de operațiuni, unde pe lângă acele nemulțumiri, se adăogă înfrângerile din ce în ce mai grave, cu pierderi numeroase în morți, răniți și prizonieri, dureros simțite, greu suportate și fără speranța realizării victoriei definitive.

Odată cu aceste defecțiuni, încep și răscoalele populațiunei civile, din îndemnul căreia luptătorii cer încetarea ostilităților și încheerea păcei, la care apoi a urmat răsturnarea Domnitorilor, cu împărțirea teritoriilor stăpânite pe nedrept.

Nu mai puțin și în armatele aliate, au avut loc mișcări ce amenințau compromiterea operațiunilor, provocate de influența populației civile din zonele interioare, asupra trupei și ofițerilor permissionari, cari la înapoerea pe front, aduceau impresiunile dobândite în familiile lor, între care durerea pierderilor enorme de vieți omenești, și îndoiala în sfârșitul victorios al războiului, erau de primă importanță.

La noi, la începutul războiului, când înfrângerile încep a se produce unele după altele, când sub presiunea din ce în ce mai puternică a forțelor inamice mult superioare cedam terenul pas cu pas, armata deopotrivă cu populația civilă suferă

în liniște și cu demnitate, greutățile războiului și apăsările dușmanilor răzbunători, păstrând statornică încrederea, în sfârșitul victorios al cauzei pentru care lupta, deși cu durere, lăsa în mâna inamicului teritoriul fertile, pline de bogății incalculabile, ce avea să-l îndestuleze cu alimente și felurite materiale, pentru un timp destul de îndelungat.

Și dacă se mai poate vorbi și de alte dureri, una este aceea provocată de câțiva oameni politici, — cari socotind că participarea noastră la războiu alături de tripla înțelegere, nu era aceea care ar aduce realizarea idealului nostru național, precum și pentru că — puterea Germană era considerată invincibilă — rămân în teritoriul ce urma să fie ocupat de inamici — în loc de a însoți pe Rege, drapelele Țării, și sufletul națiunii. Rămăși pe loc chiar dela început, au avut durerea să vadă adevăratele sentimente Evreești, manifestate prin bucuria delirantă la intrarea armatelor dușmane în capitala Țării, întâmpinate cu urale zgomotoase și nesfârșite, cu discursuri de credință și valuri de buchete de flori. — Mai târziu — aceiași oameni politici deși favoriți ai dușmanilor, — în loc de interinare lăsându-le complectă libertate — vor asista neputincioși la denunțările delatorii și mișelești în contra populației Românești, a cărei spoliere și maltratare se va agrava din ce în ce mai mult. — Și pentru că ei se considerau a fi adevărații patrioți — cari să ușureze sarcinile țării impuse de sfârșitul războiului crezut pierdut, vor tipări ziarele „Lumina și Gazeta Bucureștilor“ : în care vor insulta pe Rege și Familia Domnitoare, pe Guvernul Țării considerat trădător, cu îndemnuri la aruncare armelor și predare la inamic, în fine cu capitularea și detronarea Regelui.

Înțelepciunea Armatei și a poporului Român, rămân cu demnitate deasupra acestor cazuri patologice, cum vor rămâne mai târziu și pe timpul răzvrătirilor bolcevice, pătrunse și în armata Rusă aflată pe teritoriul nostru, dând dovada unei discipline neclătinată și unui patriotism fără asemănare.

În special, poporul care s'a impresionat mai cu ușurință de evenimentele grele ale războiului, au fost Maghiarii, cari atunci când Cazacii Ruși pătrunseseră în Galiția, credința în victoria finală începuse a se clătina. — Iată ce se scria în această privință, în ziarul „Magyar Orszag“ din 4 Aprilie 1915 :

„De opt luni de când durează acest cumplit războiu, s'au putut constata 3 faze diferite în sentimentul public :

„Prima, a fost aceea a entuziasmului debordant, care înflăcărează inimile și sufletele ;

„După aceasta, dispozițiunile poporului se schimbă, părerile cu privire la războiu încep a deveni indiferente, așa că victoriile armatelor amice precum și înfrângerile lor, nu mai produc nici o impresiune.

„A treia fază a sentimentului public, se manifestă prin trecerea dela indiferență la o stare de nervosități excesive. O mare reacțiune. — Coardele sentimentale vibrează cu putere ; *cele mai neînsemnate evenimente impresionează, nici odată doliul nu a fost mai sfâșietor, nici odată evenimentele nu impresionară mai mult mulțimea ; este mai mult decât o stare de nervozitate, este aproape un fenomen morbid*“.

Acest articol, extras din sufletul poporului Maghiar de însăși propriii lor scriitori psihologi, dovedește cât de impresionabili au fost, atunci când numai slabe forțe inamice se găseau pe teritoriul lor ; și este important a fi cunoscut de către acei din națiunea și armata noastră, cari nu au avut ocaziunea a-i cunoaște, prin neparticipare la războiul din 1919 în contra armatei Ungurești, deoarece mai curând sau mai târziu, prin neastâmpărarea lor provocatoare, o inevitabilă și credem ultimă răfuială, va avea loc.

. . . . .

Față de faptele concrete mai sus arătate, necesitatea bunei pregătiri morale a națiunii apare și mai evidentă, deși bunul simț și patriotismul poporului Român, au fost în toate timpurile demne de toată lauda, cum și un frumos exemplu, pentru multe alte națiuni.

Prin educațiunea morală, se vor desvolta și mai mult însușirile naturale — de acest fel — ale națiunii noastre, făcând ca aptitudinile sale războinice, să devie calități nu numai bine apreciate, dar și temute de inamicii noștri.

Dar pe lângă acestea, pregătirea morală națională a națiunii, se impune de situațiunile de cele mai multe ori extrem de dureroase, pe care starea de războiu le creiază, nu numai armatei operative, ci chiar și populațiunei civile, când printr'o

voință tare, patriotismul îi va cere liniște și răbdare de a le suporta, în scopul final — dobândirea victoriei — prin ajutorul moral al acestei populațiuni, care să sprijine și să menție aceiași bună stare morală a luptătorilor. —

Incursiunile de numeroase avioane dușmane, ce vor arunca moartea fără cruțare pretutindeni — de o potrivă asupra trupelor operative, cât și asupra centrelor populate, căi ferate, fabrici și lucrări de artă, cum și posibilitatea invaziunii dușmanului, pe teritoriul național al țării, impune tuturor — bătrâni, femei și vârstelor adolescente, puterea de voință de a răbda cu mult curaj, toate asprimile și nelegiuirile dușmanului necruțător, de a păstra liniștea într'o atitudine demnă și patriotică, în fața or cărei amenințări, or cărei tentațiuni interesată și de viclenie, de a nu se arăta învins de asupririle neîndurătoare, care să lase a înțelege, respingerea milei umilitoare, sunt armele mândrei și demnității naționale, ce nu se vor putea infrânge, orcare ar fi violențele de care inamicul s'ar servi în asemenea împrejurări.

Dacă la acestea, mai adăogăm propagandele periculoase și criminale, din spatele trupelor operative, făcute pe sub ascuns și cu istețime printre populațiunea civilă, organizate și dirijate de inamicul cu care luptăm, cât și de cominismul profitor, la combaterea lor va contribui foarte mult educațiunea morală a națiunii, care cu cât va fi mai bine pregătită, cu atât mai mult va respinge nu numai cu indignare, dar și cu violență, orice demers agitator, orice viclenie ascunsă, care ar putea aduce o slăbire a forțelor morale.

Deși cele petrecute în timpul marelui războiu, atât pe fronturile de luptă cât și în spatele acestora, — din acest punct de vedere — ne sunt încă vii în memorie, reamintindu-le și complectându-le cu cele ce s'au petrecut și pe celelalte teatre de operațiuni ale beligeranților din Europa, credem a izbuti să complectăm și mai mult importanța educațiunii morale naționale, a întregului popor Român; cu acest mijloc, — atunci când va suna ceasul — cugetul și sufletul său, bine pregătite, nu vor fi surprinse de urgia evenimentelor ce se vor năpusti asupra sa.

Dealtfel, necruțarea nici unui mijloc de distrugere și demoralizare, atât asupra puterii armate cât și asupra populației

civile, în timp de războiu, constituie mijlocul eficace — în derădere oricărei convențiuni de umanizare — preconizat de o bună parte din marile puteri, care prin scriitorii lor — civili și militari — le judecă și demonstrează ca o necesitate aplicabilă pentru obținerea victoriei și cu ea sfârșitul războaelor, într'un timp cât mai redus de operațiuni.

Astfel, scriitorul German Hegel spune :

„Pe lângă înfrângerea armatei și factorilor ei materiali, mai este necesară și dominațiunea sufletului poporului inamic, rezultat moral care trebuie obținut în scopul de a confirma inamicului, superioritatea din toate punctele de vedere a învingătorului“. — Aceste păreri ale acestor scriitori, sunt întemeiate pe considerațiunea că : *scopul războiului fiind prin toate mijloacele să se înfrângă voința adeversului impunând-o pe a sa, oricare ar fi ele, când situația le impune, vor fi aplicate.*

Plecând dela acest punct de vedere, ne vom da seama cu ușurință, că viitorul războiu va aduce o seri de distrugerii și sacrificări de vieți omenești, cu mult superioare acelor din războiul trecut — 1914—1919, — nemai fiind cruțate nici un așezământ oricare i-ar fi importanța, și nici populațiunea civilă, pe care împrejurările și întâmplarea, le vor găsi acolo unde activitatea materialului de războiu de toate felurile, va fi impusă de nevoile operative.

„Războiul, prin însăși natura sa — spune Clausevitz, — este negațiunea principiilor pe care se sprijină civilizația, cultura și legile cari contribuie la dezvoltarea lor. Distrugerile de tot felul produse inamicului, sunt condițiuni necesare pentru a-i înfrânge voința; eficacitatea acestor mijloace, justifică întrebunțarea lor.“

„In războiu — completează scriitorul German Von Blum, — se vor alege obiective de distrugere, tot ceea ce vor mări cât mai mult pagubele inamicului; iar altul — „Hartman,“ completează astfel : „nu trebuie a se evita ruina și mizeria cea mai adâncă, în care se vor învinge tot ceea ce este materie sau ființă viețuitoare inamică, asemenea greutăți trebuind să apese în mod distrugător asupra lor.“

„Atunci când războiul a fost declarat, teroarea devine un principiu militar de mare importanță; invadând teritoriul inamic pe care trebuie neapărat a se desfășura operațiunile militare,

scopul nu este întotdeauna a păstra acel teritoriu, ci pentru a rechiziționa tot ceea ce se găsește pe el, și a distruge tot ceea ce ne-ar putea împiedeca pe noi și avantajă pe inamic; a devasta nu însemnează a fura, a spus Frederic cel Mare.“

Pentru a ne da și mai bine seama asupra mentalității Germane — infiltrată de o potrivă și bunilor ei prieteni — Unguri și Bulgari, — pe care de altfel au pus-o în aplicare, cităm — mai la vale conținutul unui articol publicat de un General German într'un jurnal din Berlin, reprodus apoi în „Revue de deux mondes,“ cu data de 15 Decembrie 1914;

„Nu avem nimic a justifica. Tot ceea ce vor face soldații noștri, spre a pricinui cât mai mult rău inamicului, va fi bine și dinainte justificat. Dacă toate capo-d-operile de arhitectură, așezate între tunurile noastre și acele inamice vor fi distruse, aceasta ne va fi perfect egal. — Suntem tratați drept barbari: — foarte bine — noi râdem, și chiar ne întrebăm dacă n'am avea oarecari drepturi la un asemenea titlu. — Să nu ni se mai vorbească de distrugerea Catedralei dela Reims, precum și de toate celelalte palate și biserici ce în viitor vor avea aceiași soartă, pentru că nu mai voim să le ascultăm. Vom fi veseli atunci când din Reims vom fi informați, că a avut loc a două intrare victorioasă a trupelor noastre; pentru rest, totul absolut ne este egal.“

Intr'o proclamațiune adresată autorităților comunale din Liege cu data de 22 August 1914, Generalul Von Bülow, raportându-se la devastarea localității „Andeme“, spunea: „A fost cu consimțământul meu arderea întregii localități, precum și împușcarea celor 100 persoane.“

Armata Austro-Ungară, pătrunzând pe teritoriul Serbiei, se năpustește cu furie asupra populațiunii civile, în contra căreia săvârșește crime de o neînchipuită sălbăticie, dovedite de Profesorul Elvețian Reiss, însărcinat a face ancheta din a cărei dare de seamă, în rezumat spune următoarele:

„Moartea populațiunii omenești, devine o obișnuință fără nici o restricțiune, iar mijloacele de care se servesc Austro-Ungurii, sunt din cele mai sălbatice, căci nu fac uz de împușcare, ci și de baionete, spânzurătoare, lovituri cu pietre și cu ciomagul, arderea de viu, scoaterea ochilor, tăerea nasului, urechilor și buzelor, jupuirea pielei, iar pe femei — după ce

mai întâiu sunt violate, — li se taie sânii, li se deschide stomacul și dacă tot mai dau semne de viață, sunt ucise cu cuțitul.“

La noi în Dobrogea, sălbăticia armatei Bulgare este și mai crudă : personal am văzut soldați români căzuți prizonieri, mutilați și apoi lăsați a muri de durere și scurgere de sânge, iar localitățile cu populație Românească prin care trecuseră trupele Bulgare, pustiite prin incendiu de nu se mai găsea nici o vietate, — sistematic și cu metodă, casă cu casă — și chiar podurile de lemn de peste vreun pârâu, nu a rămas neincendiate. — La contra ofensiva luată de trupele Ruse, din care făcea parte și Brigada ce comandam, trecând prin localitatea Sarai, părăsită cu 1—2 ore mai înainte de Bulgari, am văzut un soldat român mort carbonizat, legat cu spatele pe tabla unui pat dintr'o casă care încă fumega; iar ca dovadă a incendierei metodice, am văzut butoaie cu păcură prin curțile caselor, unele goale iar altele cu resturi de lichid neîntrebuințat.

De groaza sălbăticei Bulgarilor, odată cu retragerea noastră spre Nordul Dobrogei, și-a părăsit locuințele și populația civilă Română, instalându-se o parte în bălțile Dunărei, iar o altă parte în Județele Brăila, Ialomița și Covurlui. — Drumurile pe care s'a scurs toată această nenorocită populație, a fost semănat cu mormintele bătrânilor, dar mai ales ale copiilor, cari neputând rezista la rigorile unui timp rece și ploios de mai multe zile, fără nici un adăpost, și-au dat sfârșitul în brațele plâpânde ale mamelor lor înnebunite de durere.

Ca și în trecutul îndepărtat, învingătorul în înaintarea sa, amețit de succese războinice, pe unde trece nu cruță nici un mijloc de teroare asupra populației civile, asemănându-se în bună parte cu procedările neînvinsului „Gengis-Khan“ și urmașilor săi, cari în cuceririle lor până la țărmurile Adriaticei, au trecut prin foc și sabie orcare așezare și ființă omenească, la fel cu luptătorii Triplei Alianțe — Germani — Austro — Unguri și Bulgari, instruiți la teoriile dogmatice, ale celui mai desăvârșit cancelar, care a realizat unitatea Imperiului German — „Prințul Bismark“, — care spunea că : „Populațiunea civilă să fie lovită fără cruțare și supusă la maximum de suferințe, nelăsându-i decât ochii ca să plângă, principiul director fiind de a face războiul să apară atât de groaznic, că toată populația ad-

versarului va face presiuni amenințătoare guvernului lor, pentru încheerea păcii“.

Deci, aceasta este adevărul asupra acelor ce se vor petrece în războiu, care cu cât va fi mai sângeros, cu atât mai mult succesul va fi mai repede obținut, violențele de tot felul impresionând până la slăbirea moralului adversarului, și a ridicarea moralului propriilor armate și a populațiunii din interior.

În prezent, războiul din China între aceștia și Japonezi, ne procură dovezi cu fapte concrete de asemenea violențe, prin bombardamentele, săvârșite asupra marilor centre cu o numeroasă populațiune, cu urmări din cele mai dureroase, fiind distruse întregi cartiere locuite de oameni pacinici, fără nici o răspundere politică sau militară, ale căror trupuri sfâșiate au acoperit pământul — în unele părți — că nu a mai rămas o cât de mică porțiune liberă. Localitățile mai importante, cari au suferit în a doua jumătate a lunii Septemvrie 1937 asemenea sângeroase bombardamente, sunt: Schangai, Nanking, Canton și Hankeu, în care găsindu-se și mulți supuși streini, în cea mai mare parte ai marilor puteri, acestea au protestat și intervenit energic, amenințând cu tragerea la răspundere, cererea de satisfacțiune morală și despăgubiri materiale, care însă nu au avut nici un efect, operațiunile ordonate atât prin bombardamente cu avioanele, cât și prin artileria terestră, continuând până la complecta îndeplinire a însărcinărilor ce aveau. Numai asupra Shangaiului, trupele Japoneze au suspendat operațiunile în dimineața zilei de 23 Septemvrie 1937 pe timp de 10 minute, întorcându-se cu fața în direcția palatului Imperial din Tokio, drept semn de omagiu adus Mikadoului, cu prilejul serbărilor de Toamnă, ce aveau loc în acel moment la Tokio, în cinstea și memoria străbunilor Imperiali.

Pentru Liga Națiunilor, reprezentantul autorizat al biroului Japoniei din Geneva, a comunicat reprezentanților presei, că bombardarea orașelor Chineze de către avioanele japoneze, va continua dacă este necesar operațiunilor militare.

Toate grozăviile mai sus arătate, săvârșite de dușmanii noștri de atunci și nu greșim a spune — de întotdeauna — Unguri și Bulgari, — noi trebuie a le avea mereu în minte, pentru că ziua în care din nou vom sta față în față pe câmpul de luptă nu va întârzia, zi în care să fim găsiți pregătiți

material — dar mai ales moral, numai astfel putând a evita înfrângerile dureroase din trecut, având că urmare pierderea teritoriilor câștigate cu sânge abondent, dacă nu și mai mult.

Civilizația prezentă și progresele din viitor, nu vor aduce nici o îmblânzire a simțământului de distrugere, mai cu deosebire atunci când pentru a avea un succes, orcare mijloc este o lege a războiului; în asemenea împrejurări, atât omul civilizat cât și acel necivilizat, sunt dominați de aceiași idee, în care îmblânzirea apucăturilor de ferocitate născută odată cu omul, nu numai că nu-și are locul, dar chiar după teoriile mai sus arătate, sunt periculoase, obținerii victoriei totale. — Chiar și educațiunea de care se îngrijește atât familia cât și conducătorii unei țări, are o slabă influență asupra individului, și ca atare cu atât mai puțin asupra colectivității, care în apucăturile lor de viclenie și ferocitate, sunt dominați numai prin frica asprimelor pedepselor. — Această stare de lucruri, a dat ocaziunea unui scriitor Italian semnat într'un articol „Spectator“, să spue că, dacă războiul modern nu mai trebuie a respecta vre-o regulă a umanității sau a tratatelor încheiate, viitorul rasei omenești este precar“.

Prin urmare, în viitoarele războaie în conducerea lor, armatele beligerante nu vor evita de a întrebuița orcare mijloc de distrugere, pentru că a respecta convențiunile internaționale, față de un adversar, care nu le ia în considerațiune, ar însemna ca dela început celălalt să se găsească într'o poziție de inferioritate. — Deasemenea, respectarea formelor de onoare pe câmpul de luptă, față de un adversar, care le disprețuește, este o mare greșală, deși asemenea violări fatal iau caracterul unor acte de sălbăticie, care degradează o ființă omenească, distrugerile și crimele nemai fiind decât fapte care înjosește atât pe conducători cât și pe înfăptuitori. — Luând în considerațiune diversitatea armamentului și a tuturor celorlalte materiale de distrugere, a căror perfecționarea sporește din ce în ce mai mult, de care adversarii se vor folosi în viitorul războiu, sfârșitul va fi distrugerea aproape totală a inamicului și o mare slăbire a învingătorului.

Deși aceste fatale urmări ale războalelor, sunt bine cunoscute de toate popoarele globului pământesc, totuși, acestea — de o potrivă cu acelea din occidentul Europei, susținătoare mai

mult platonice a instituțiunei dela Geneva, nu au o credință temeinică în realizările hotărârilor sale, atât în ce privește împiedecarea războaielor, cât și a altor realizări de mai mică importanță.

Dovada se face cu fapte concrete, rezultate, din cele petrecute nu de mult timp, atât în Europa cât și pe celelalte continente, când Ligei Națiunilor nu-i s'a dat ascultare nici chiar de acei cari se făcuseră garanți ai menținerii prestigiului și autorității sale, evitând nu numai a se dezinteresa dar chiar a-și dobândi libertatea de acțiune, anunțând că nu mai înțeleg a face parte dintr'o asociațiune care îi împiedecă în realizarea aspirațiunilor lor.

Însăși primul ministru al Mării Britanii „D-l. Chamberlain“, în anul 1937, la solicitarea ce i s'a făcut, de a primi Președinția de onoare a Ligei Națiunilor, a lăsat a înțelege slaba sa încredere în această instituțiune, căreia — dacă îi acordă sprijinul său în actuala organizațiune, o face în convingerea că poate fi folositoare numai la o parte din participanți, și că în ce privește restul, rămâne aproape total infructuoasă.

Și nici nu se poate a fi în altfel, dat fiind năzuințele de tot felul ale rasei omenesti, înăscute odată cu însăși această viețuitoare, pentru a căror realizare a luptat și va lupta și în viitor, orcât de violente ar fi mijloacele pe care le va întrebuița.

„Orcine va fi în viitorul războiu învingătorul, după însăși părerile oamenilor de seamă Germani — întoarcerea la starea de lucruri existentă înainte de războiul din 1914 — 1918, nu va mai fi posibilă, aspectul țărilor și al omenirii fiind cu totul diferit. — Nouile probleme existente, așteaptă cu înfrigurare soluționarea ce nu poate întârzia, cu pericolul amenințător a urmărilor celor mai dureroase, de distrugere, a întregii civilizațiuni. Atâta timp cât marea Republică Sovietică Rusă, va dăinui în configurația și conducerea actuală, va constitui cel mai mare dușman al acestei civilizații, și nu mai puțin a libertății de înfăptuire și chiar de gândire a omului.“

Contele „Carton de Wiart“, formulează un zdrobitor rechizitor împotriva comunismului, pe care-l însoțește cu un impresionant apel adresat tuturor țărilor civilizate, atrăgându-le atenția, ca se epuizează în rivalități economice și politice

fără nici un folos real, pe când otrava comunismului sub diferite forme, se infiltrează în organismul lor, tinzând prin efectele sale, să le distrugă existența, propaganda fiind asimilată nu numai printre ignoranți, dar și printre elementele cultivate, influențate cu ușurință surprinzătoare. — În deosebi, în țările democratice, ale căror popoare sunt credincioase principiilor de libertate, comunismul întâmpină o slabă rezistență, făcând astfel loc doctrinei sovietice, semănătoare de ură, dezordine, anticreștină și distructivă, care după marele războiu, se întinde ca o epidemie de ciumă Asiatică în toate țările civilizate. — Obiectivul atins — adică revoluția, — vor urma distrugerea ideii și moralei creștine, alungarea spiritualului din viața popoarelor și înlocuirea sa cu binefacerile atribuite materiei și amoralității.

Ce principiu opune comunismul, celor: etic, religios, de justiție, de autoritate și de disciplină? Principiul anarhic, negativ și distructiv.

Care element intelectual sau spiritual, aduce comunismul capabil de o renaștere și de o nouă organizare socială, mai bună decât aceea actuală? Acolo unde religia creștină a fost întâiu batjocorită și apoi suprimată, unde spiritualul a fost distrus, unde dreptatea, autoritatea și proprietatea individuală au fost înlocuite, cu tirania, bunul plac și ficțiunea proprietății colective, sub patronajul statului sovietic, nu mai poate exista elementul capabil creator și necesar unei alte renașteri a civilizațiunii și culturii universale.

Ca atare, propaganda comunistă trebuie înfrântă cu toate mijloacele de cari o țară dispune, numai astfel putându-se apăra și asigura liniștea țării și a individului, civilizația trecutului și progresele ei în viitor.

Pentru aceasta, educațiunea morală a întregii națiuni, va lămuri și pericolele și binefacerile, care adânc pătrunse în sufletul tuturor, vor avea ca urmare îndepărtarea cu indignare a oricărei ademeniri, care amăgitoare la început, nu poate fi decât dăunătoare mai târziu.

În acest scop, să ne îngrijim numai de națiunea noastră Română, deoarece virtuțile patriotice și războinice ale unui popor, se găsesc la națiunile în care origina lor etnică este cât mai curată . . . . . cât mai puțin amestecată cu alte naționali-

tăți. — Greutățile învinse pentru păstrarea unității sale etnice, și apărarea cu arma și cu sângele, a teritoriilor pe care s'a pomenit, dă naștere atavismului războinic ce se moștenește din generație în generație, constituind virtutea sa de căpetenie. — Națiunea noastră, formată din închegarea celor două mari popoare războinice „Daco - Romani“, rămasă dela origină singură pe aceleași teritorii, frământate cu sângele pe care nevoile celor 2000 de ani le-au impus pentru păstrarea lor, a limbei și a credinței religioase, această națiune Românească liniștită, cu minte, îngăduitoare și mult răbdătoare în timpurile de liniște, posedă cele mai frumoase calități războinice, dovedite prin strălucitele victorii ale trecutului îndepărtat, și nu mai puțin în ultimele războaie de independență, și unitate națională când, la acesta din urmă, deși cu o slabă pregătire atât morală cât și materială, s'a terminat prin victoriile cunoscute, înfrângând puternicile armate Germane, pentru ca apoi prin trădarea aliatului Rusesc, să fim nevoiți, pentru un scurt timp, a accepta o pace apăsătoare. — Însăși această pace umilitoare, n'a avut nici o urmare demoralizatoare, pentru că atunci când armata Maghiară a crezut a ne alunga de pe teritoriile ce ne aparțin și pentru care sângerase întreaga națiune, numai câteva săptămâni au fost suficiente a fi zdrobită, împreună cu trufia maghiară, înghițită în propria ei capitală.

Prin urmare, grija de toate zilele de națiune și armata țarei, în orice caz mai multă decât aceea dovedită de partidele politice ce ne-au guvernat, interesate în deosebi de învârteala nesățioasă a politicianilor verosi, acumulatori de averi neînchipuite din bugetul și bogațiile Țarei, sau din combinațiunile cu streinii de Țară și de neamul nostru, printre cari, ramura ovreească mai ușor pătrunzătoare printr'o îndrăzneală nelimitată, devine din ce în ce mai mult acaparatoare a întregii bogății naționale.

Numai cu o asemenea grijă de toate zilele, — în fruntea căreia, de acum 3 ani însăși M. S. Regele print'un energic impuls a înțeles a sta de veghe și activa fără odihnă, la pregătirea națiunii și armatei, — la scadența care niciodată nu este dată uitărei, integritatea teritorială și onoarea patriei, vor fi puse la adăpostul oricărei violări sau surprinderi; numai cu asemenea grijă virtuțile războinice ale națiunii, mereu ținute în

evidență, vor pătrunde înrădăcinându-se și mai adânc, în pământul fertil al patriotismului atavic.

Și, mai presus de toate, mare grijă la *pregătirea morală a națiunii și armatei sale*, dela ultimul soldat până la cel mai mare Comandant, ea constituind elementul de căpetenie al pregătirii de războiu, la care vine a se adăoga pregătirea intelectuală, dotarea cu abundență a diverselor materiale de luptă și formarea diferiților conducători de mici și mai cu deosebire de mari unități, de la a căror pricepere, voință, hotărâre și mult caracter, va atârna soarta armatei și a întregii națiuni.

Printr'o puternică pregătire morală, luptătorii — dela soldat până la cel mai mare Comandant, vor rămâne față de orcare pericol, neinfluențați și cu voința tare, fiind dominați numai de grija a-și îndeplini până la sfârșit — cât mai bine — datoria, pentru obținerea victoriei. — Numai prin puterea morală se va împiedeca pătrunderea fricei, cum și prin îndărătnicia în perseverarea de a învinge, formată tot de forța morală, se va produce distrugerea moralului adversarului, grăbind astfel dezordinea în rândurile sale și apoi complecta sa distrugere.

Prin autoritatea forței morale, se menține disciplina pe câmpul de luptă, ea făcând ca luptătorul să înfrunte pericolul în înaintarea sub ploaia proiectilelor de artilerie și de infanterie, să reziste la oboseala provocată de intemperii, de marșuri îndelungate, de foame, de sete, etc.... Prin autoritatea forței morale, se dezvoltă patriotismul, simțământul onoarei și al demnității, dragostea și încrederea în conducători, cu cari deopotrivă vor stărui a obține rezultatul dorit de armata și întreaga națiune, care în ceeace ne privește, nu poate fi decât aceea Română, cu nici un fel de adăougire de Unguri, Bulgari sau ovrei, elemente de agitațiune, de spionaj și de panică în timpul războiului, de defăimare ascunsă și de lingușire în timp de pace.

Clausewitz, referitor la puterea morală a unui Comandament de mare unitate, spune :

„Unui Comandant îi se cere a avea o voință puternică, spre a-i întări toate celelalte calități, cerute unui adevărat conducător, fie prin ambiție ca Cezar, fie prin ură contra inamicului

ca Anibal, fie printr'o mândrie personală de a muri cu glorie, ca Frederic al II-lea.

„Deschideți-vă inimile către voi înși-vă, apoi fiți de neînvinși în hotărâre, pe care să o urmăriți cu fermitate și perseverență spre un sfârșit cât mai glorios, pe care destinul și posteritatea-l vor încorona cu o aureolă strălucitoare, care vă va face nemuritorii posterității celei mai îndepărtate“.

II.

Deși toate Țările din Europa — și o bună parte de celelalte Continente — după terminarea marelui războiu în 1918—1919, — atât acelea neutre și învingătoare, și nu mai puțin acelea învinse, au avut ca grijă de primă căpetenie, înlocuirea și complectarea armamentului și a întregului material de războiu, cu tot cecece este mai modern și mai perfecționat, activitate care-și în prezent se continuă cu mare febrilitate, totuși, până acum 3 sau 4 ani, toate guvernele cari au fost la conducerea țării, au dovedit indiferență dusă până la nepăsare condamabilă, față de pregătirea de războiu, atât morală cât și materială, în convingerea și credința protecțiunii hotărârilor pe hârtie, păstrate în dulapurile de la Geneva ale Ligei Națiunilor. — Sprijinite pe acestea, s'a neglijat chiar și o temeinică și serioasă studiere pentru întocmirea unui plan, de vedere în complectarea felurilor materiale de războiu, ce ar fi trebuit a se pune în aplicare fără întârziere, chiar în primii ani după încheerea păcei.

În timp ce Ungurii și Bulgarii — vecini și dușmanii noștri înverșunați, cu toate interzicerile din tratatele încheiate și întărite cu semnăturile marilor puteri și garanția Ligii Națiunilor sub ochii acestora, în bătaia de joc a acelor interziceri și a sancțiunilor în caz de violare, și-au complectat și continuă încă, a li se procura toate materialele de războiu, de către Italia, față de această violare evidentă, conducătorii noștri nu au luat fără nici o întârziere măsurile unei aceleași pregătiri, cu care să facem față agresiunii ce ne amenință, mulțumindu-ne — cred — numai cu vre-un protest la Liga Națiunilor și acela — poate — prezentat cu modestie și timiditate, ca să nu indispunem pe cine-va și în special pe pacifiști cari 3 — 4 ani după încheerea păcei, consecuenți unui deziderat al Ligii Națiunilor, stăruiau

la reducerea efectivelor active și ale armamentului ; sub influența acestora guvernele noastre găsindu-se, se face greșala unor asemenea reduceri din Regimentele tuturor armelor, și ceea ce este și mai periculos, o reducere destul de importantă a timpului de instrucție, săvârșind astfel cu bună știință, dezarmare în loc de puternică înarmare.

Nu numai pregătirea materială, dar și aceea cu caracter moral-național al întregii națiuni, înainte și după în deplinirea serviciului activ în armată, a făcut preocuparea de căpetenie a Șefilor de Stat, a guvernelor și a tuturor marilor patrioți, în toate țările, și în special la acele învinse, care nici când nu vor considera ca eterne teritoriile pierdute, pentru care — după cum am mai spus, — războiul este singurul mijloc. — Urmărind acest scop, ei se adresează sufletului și inimei poporului, prin diferite mijloace ca : scrieri, conferințe, serbări și mai cu deosebire cuvântări de mare calibru oratoric, printre care acela ale D-lor, Hitler și Musolini, cu excepționale însușiri naturale în vorbire și putere de convingere, atât prin căldura cuvintelor, cât și prin evidența adevărului și dreptății ce-și propun a demonstra și susține, între care noțiunea de Patrie, rasă și naționalism, formează mândria neamului cărora aparțin. — Tot poporul — tineri și bătrâni — cu adâncă religiozitate, ascultă înmărmurit, sorbind cuvânt cu cuvânt al oratorului adorat, cu bătăile inimei accelerate și puternice, cu respirațiunea vie ce face a da o ușoară deschidere a buzelor, pe care-și face apariția un slab surâs de mulțumire, trăind cu toții sub imaginațiunea ce se ridică până la exaltarea neînfricoșată, a hotărârei oricărui sacrificiu.

Pe când toate pregătirile armatei și a întregii națiuni, în celelalte țări, se urmăreau cu răbdare și se aduceau la îndeplinire într'un ritm destul de accelerat, Ministrul de resort al țării noastre, la întrebarea ce i s'a făcut în parlament asupra înzestrării cu armamentul necesar, în liniștea unei complete nevinovății, de o faptă ce nu-și închipuia că i s'ar cere socoteală, răspunde cu impreciziunea surprinderii neașteptată de o asemenea întrebare, terminând cu fraza : „La nevoie, armamentul se va suplini prin cunoscuta vitejie a soldatului nostru de a obține victoria, prin puterea pumnilor și a dinților“, crezând

că printr'o frază de înalt entuziasm patriotic, să obție aplauzele partizanilor politici, cari de fapt, în nedumerire și adâncă mahnire, au plecat dezamăgiți de realitatea crudului adevăr și nu mai puțin, de neseriozitatea cuvintelor ce se pronunțase cu atâta ușurință. După un asemenea răspuns, care în altă parte ar fi avut ca urmare cel puțin plecarea Ministrului din guvern, o liniște adâncă continuă să domnească, afară de unul sau două jurnale care zeflemisesc pe tema apărării țării — nimeni alții nu îndrăsnesc a reacționa, cei dela putere de teama unei posibilități de cădere a guvernului, și odată cu el, pierderea foloaselor ce nu se puteau trata cu indiferență, iar restul, din indolență.

Ce se desprinde din toate acestea, este faptul că am fost — poate — singura țară din Europa care rămăsesem în urmă cu această importantă înzestare și numai după ce Italia prin declarațiunile sale — *Urbi et Orbi* — de necesitatea revizuirii tratatelor, pentru a fi pe placul Ungariei, susținută de altfel și de unii oameni politici din Anglia și chiar din Franța, ne-a trezit din somnolența visătoare a combinațiilor de afaceri personale de tot felul, a căror înfloritoare dezvoltare, răpea tot timpul meditațiunilor, în care apărarea țării nu-și avea locul, ci numai îmbuibarea oamenilor politici, și a minoritarilor, dintre cari cei de rasă Evrească au devenit elementul innăbușitor până aproape de refuz.

Numai prin impulsul hotărâtor și energic al M. S. Regelui și începutul de murmur îngrijitor al națiunii, au făcut pe guvern să se trezească din letargia în care se găsea, fiind astfel împins a lua primele măsuri în vederea pregătirii materiale de războiu, dându-se numeroase comenzi de executarea la uzinele metalurgice din țară, iar o parte și la acelea din străinătate. — O grijă a mai rămas: — timpul după care vom intra în stăpânirea diferitelor materiale, să nu fie prea îndelungat și nici întrerupt de vreun eveniment, care să ne suprindă în curs de pregătire și ca atare incomplet utilizați.

Iar în loc de pregătire morală națională a poporului, în dușmănia lor reciprocă și nesocotită, partidele politice au avut drept preocupare de primă căpetenie, dezbinarea și invidia dusă până la actele de violență, fiecare asumându-și mai multă popularitate, mai multă puritate în origina Românească, mai

numeroase voturi cu ocaziunea diferitelor alegeri, program de activitate mai folositoare, în vederea dezvoltării intelectuale și economice a populației și în special a țăranului Român, pentru a cărui fericire, căutau a-și asigura venirea la cârma țării, prin sprijinul voturilor minoritare și ovreești, ce se vor jertfi pentru educațiunea națională și economică a poporului înapoiat Românesc.

Și pentru cala fiecare din aceste partide, trebuia să fie cunoscută activitatea trecută, dar mai ales viitoare, de marea masă a votului universal, alegătorul rural purtat cu vorbe și cu minciuna dela partid la partid, pe care însă șiretenia sa înțelegând-o, nu ezita a profita, făcându-se exponentul tuturor, pentru a se plimba dintr'un oraș în altul, înghesuți în vagoanele de animale, cu destinațiune mai atrăgătoare „Capitala Țărei”. — Ajuși aci, manifestațiunile pe bulevardele spațioase, se desvăluiesc sub aspecte și proporțiuni impresionante ca număr, atingând mai multe zeci de mii de participanți, din cari o parte, poartă pancarte enorme pe care stau scrise cu litere mari, pretențiunile și promisiunile ce se vor aduce la îndeplinire, pe timpul guvernării spre care se năzuiește; iar atunci când conducătorii de falange aduc slavă mai marilor partidului, prin fața cărora defilează, din piepturile răgușite ale manifestațiilor, pornesc urale puternice pe prețul de 100 lei sau și mai puțin — de se cutremură văzduhul, spre complecta mulțumire a organizatorilor reprezentației și nu mai puțin a șefilor mari și mici din partide, a căror venire la mult dorita putere, este asigurată, spre izbăvirea atâtor nevoi.

Ceeace din aceste frământări a rămas în sufletul poporului, care ascultă cu scepticism atât cuvântările partizanilor politici dela putere, cât și din opoziție, este convingerea că toți sunt la fel, neimpresionându-l nici laudele și nici promisiunile făcute, răsturnate de adversari, prin baijocorni și acuzațiuni de fapte de mare gravitate ca: fraude, abuzuri, acte de nedreptate prin protecțiuni și indulgențe mai cu deosebire față de minoritari, printre cari ovreeii, sunt cei mai confirmați și mai aparenti, în tovărășia cărora se irosește averea Țărei. — În față acestui adevăr bine simțit, voturile au mers acolo unde cetașeanul avea convingerea satisfacerii unui interes personal, sau mai sigur, acolo unde autoritatea administrativă îi aducea în

cadrați în unități, sub o supraveghere apropiată, până la terminarea operațiunii hotărâtoare, prin voința neinfluențabilă a poporului.

Drept complectare a felului cum politicianii au înțeles a face educațiunea națiunii Române, mai adăogăm pătrunderea acelorași minoritari, în toate posturile de primă importanță a instituțiilor economice particulare, și chiar la acelea ale statului, cu tendința de noi importățiuni cu și fără acte, pe cari o toleranță suspectă, revoltătoare, îi îngăduia, până ce prin sprijinul puternicilor influențe obțineau cetățenia Română, în dauna poporului nostru dintre care, intelectuali profesioniști erau înlăturați, interzicându-li-se accesul în interiorul întreprinderilor, din care se îmbogățesc streini, și unde se suge sângele și sufletul națiunii, iar din mulțimea a cărei pretențiune este un traiu necăjit, se folosește numai o mică parte, sub povara unei munci istovitoare și slab retribuită.

Față de o asemenea situațiune îngrijitoare și amenințătoare în destrămarea națiunii noastre, nădejdea a rămas în *voința neclintită a Suveranului, în patriotismul Său*; și al acelei mase mari — în afară de partidele politice — cinstiți și la faptă și la suflet, dela care am putea spune s'a produs reacțiunea redășteptării sentimentului național, îndreptat în direcțiunea tineretului nostru, în sufletul căruia să pătrundă — cât mai adânc, — dragostea de Țară, spiritul de ordine, de îndeplinirea datoriei, de dreptate și de adevăr, și cred că nu greșesc a adăoga: cunoașterea inamicilor apropiați din'năuntru și din afara hotarelor, în contra cărora mai târziu sau mai curând, vom avea prin forță, să ne apărăm onoarea națiunii și hotarele consfințite prin drepturile noastre de întotdeauna.

Pentru apărarea acestor drepturi, pregătirea de războiu nu va fi numai a armatei ci a întregii națiuni, în care prima parte o formează pregătirea morală națională a poporului — femei deopotrivă cu bărbați — și aceștia numai de naționalitate română, fără de nici un fel de minoritar, prin a căror amestecare riscăm siguranța Țării și a neamului nostru.

Dacă în ce privește pregătirea tehnică a unui ostaș timpul de 2 ani sub drapel — termenul activ — considerăm a fi suficient, va trebui însă ca în acești 2 ani prezența lui în cazarmă

să fie constantă, iar nu cum de fapt are loc în prezent, când pentru motive de economii bugetare, un grad inferior în termen activ, nu are pentru instrucție în timp de 2 ani, de cât 6 luni în primul an, iar în al 2-lea, nimic, fiind întrebuințat în corvezi, alte servicii și în concediu. — Pentru pregătirea morală națională și militară, chiar 2 ani complecți sunt insuficienți, ceea ce înseamnă că această importantă parte de educațiune, trebuie a fi începută înaintea serviciului activ din armată și continuată după terminarea lui, în afară de interiorul cazărmei. — Fără o asemenea serioasă pregătire, toate hotărârile tactice și concepțiunile de înaltă conducere pe câmpul de luptă, a celor mai distinși generali, precum și posedarea celui mai perfecționat material de războiu, nu vor fi de un mare folos, pentru că omul — luptătorul — este forța vie care trebuie să se miște și să facă uz de armele ce poartă, în acelaș scop, cu aceiași convingere și cu acelaș suflet, de care este călăuzit comandantul care ordonă hotărârea, și care anterior acesteea, pentru reușita acțiunii ce și-a propus, în prima linie comptează pe sufletul și voința de a lupta cu sacrificii, a executanților ce comandă.

În zilele de astăzi — însă, — când mentalitatea postbelică a popoarelor, a suferit transformări radicale, când chiar în Țările cu populațiune cât mai omogenă, tendințele către dezordine — prin influența nefastă a bolșevismului — sunt pretutindeni afirmate, un comandant de mare unitate, fără o pregătire morală — militară — națională, a elementelor ce comandă, nu va putea cunoaște care este temeinicia factorului moral, pe care trebuie să se sprijine, în vederea hotărârilor ce va lua spre asigurarea victoriei, factor pe care neglijându-l, la primul insucces, demoralizarea este prima manifestațiune a luptătorilor, urmată apoi de numeroase acte de lașitate, printre care știrile false care uneori provoacă panica, sunt cele mai periculoase.

„În războiu, factorul om, nu intervine numai cu singurele facultăți ale inteligenței, ci mai cu deosebire cu acelea ale caracterului și ale sufletului, precum și cu totalitatea virtuților și defectelor sale“ ¹⁾.

---

¹⁾ Foch.

Ar fi prin urmare, o greșală de neertat a ne sprijini numai pe calitățile luptătorilor, fără a ne gândi și la defectele ce au, chiar dacă atunci când se va decreta mobilizarea, aceluia care se vor găsi în termen activ nu li se pune la îndoială buna lor pregătire tehnică și morală, pentru că aceștia formează o mică parte din efectivul unităților, restul complectându-se cu acei ce vor veni dela vetrele lor și cari dela părăsirea cazărmei, majoritatea nu au mai fost concentrați nici pentru revederea instrucției, și nici a reamintirii principiilor de ordine și disciplină. Cu atât mai greu va fi, dacă în cele de mai mult de $\frac{2}{3}$ din complectare, vor intra și minoritarii, pe ale căror sentimente nu numai că nu se poate compta, dar cu siguranță vor fi elemente de destrămare periculoasă, prin dezertare la inamic, spionaj, știri false și alarmante, etc. . . . , toate în scopul de a produce descurajarea și alte multe defecțiuni, în sufletul luptătorilor de pe front și mai cu deosebire, în spatele frontului până în zona interioară.

Să nu cădem în marea greșală, de a privi în altfel decât ca dușmanii cei mai înverșunați, pe Bulgari, Unguri și Ovrei, cari într'un viitor războiu vor repeta — cele ce ne sunt încă în memorie, — de astă dată cu o desvoltare și mai mare, — tot ceea ce ne va putea pricinui pierdere de oameni, de materiale și scăderea morală, în scopul de a ajuta pe inamic la înfrângerea noastră, de care se vor bucura, cum s'au bucurat mai cu deosebire ovreii acum 22 de ani, pe cari printr'o indulgență condamnabilă, am înțeles a-i erta, pentru ca apoi să se urce în capul nostru, cum de fapt în prezent cu durere facem această constatare.

Să nu credem că pe acești dușmani — cândva — îi vom putea apropia de sufletul nostru, și nici chiar că vor fi cetățeni loiali ai țării noastre — cum în mod cu totul eronat s'a crezut de unii din guvern și comandanți de mari unități, — orcari vor fi avantajile, situațiunile și considerațiunile ce le vom acorda, pentru că ei vor rămâne neclintiți la punctul lor de vedere — cum dealtfel am făcut și noi atâtea veacuri — zeflemisind atitudinile și eșirile noastre curtenitoare, dacă nu chiar servile, pe care le vor considera drept acte de slăbiciune, adevăr asupra căruia nu se vor înșela — dacă nu și mai mult decât atâtea.

În ce privește partea morală — sufletul și inima — a celor cari vor veni a complecta efectivele de răboiu, dacă ei vor fi numai români, în bună parte numai acest fapt va face ca ei să fie la înălțimea evenimentelor, adică credincioși cauzei naționale, în a cărei apărare vor veni cu gândul curat, de a-și face datoria de buni patrioți. — Față de un asemenea înălțător sentiment, orice jertfă este o datorie morală înăscută, care nu se va putea înlătura de la nici o greutate fizică, de nici o considerațiune de ordin sentimental, ideia dominantă fiind îndeplinirea datoriei până la sfârșit, așa cum au dovedit-o înaintașii noștri de întotdeauna, printre cari cei mai apropiați, sunt acei de pe fronturile: Mărăști — Mărășești, Oituz, etc..., acei ce au înfrânt trufia Maghiară prin ocuparea capitalei și a teritoriului lor național, numai după un timp de aproape 4 luni.

Complectarea printr'o temeinică educațiune, a sentimentelor de mândrie națională și de datorie față de țară, va asigura și mai mult îndeplinirea datoriei în cele mai grele situațiuni, pentru că el — omul — pe care voim a-l face luptător de răboiu, nu este o piesă neînsuflețită, ce se poate mânui cu răceală, prin ordine sau hotărâri de regulament, mai ales atunci când pe lângă celelalte mari și multiple greutăți, trebuie a înfrunta și focul dușmanului. — Un asemenea om, nu se poate improviza în luptător, îmbrăcându-l cu o uniformă și dându-i în mână o armă, — cum din nenorocire s'a petrecut la noi în 1916, din care cauză am suferit atâtea numeroase înfrângeri. — Fiecare luptător reprezintă o individualitate, înglobat în colectivitate formată dintr-un amestec de indivizi din toate clasele sociale, cu aspirațiuni și mai ales cu idei variate, va trebui să fie condusă prin unificarea și formarea convingerilor, referitoare la necesitatea apărării onoarei și siguranței patriei, conducere ce se va asigura și printr'o puternică disciplină, care să stăpânească și să înlătore relele influențe, ce în mod natural se degajează dintr'o asemenea amestecatură. Această convingere, se va forma prin mijlocul educațiunei morale și patriotice, a întregului tineret românesc, începând din cea mai fragedă copilărie, numai astfel putând să fim la adăpostul surprizelor numeroase de propagandă politică, dăunătoare intereselor Țării și națiunei Române, de spionaj exercitat uneori chiar de însăși

elementul românesc, de predare la inamic, de răspândire în rândurile armatei și a maselor poporului a zvonurilor false și alarmante, în scopul de a slăbi încrederea luptătorilor și a poporului, fapte la care cu durere am asistat în timpul marelui războiu trecut, săvârșite chiar de către unii intelectuali, civili și militari, cărora țara le acordase multă încredere.

„Secretul victoriei — spune Generalul Maillard, — nu depinde de gradul de perfecțiune modernă a armamentului, cu care este înzestrată o armată; este o forță cunoscută de om încă din timpurile de demult, mai de temut ca tunul și arma, în stare de a face să apară multe surprize; aceasta este „puterea morală“, care sprijină pe 3 elemente: *inteligența*, *procură concepțiunea*, *voința* — asigură execuțiunea, *curajul* înfuruntă pericolul.

III.

Națiunea — masa populațiunei unei țări, — etnică și omogenă, este rezervoriul de unde puterea armatei își procură materialul de primă căpetenie: omul, — care este partea și forța vie conștientă, pe care se sprijină celelalte elemente ale pregătirei de războiu.

Înainte termenului la care tânărul cetățean are dreptul și datoria de a se prezenta instituției armată, în scopul de a i se forma pregătirea pentru războiu, din punctul de vedere militar, o altă pregătire a sufletului, inimei și fizicului acestor tineri, este nevoie a se îndeplini de către alte organizațiuni ale țării, prin a căror pricepută, judicioasă și conștiincioasă activitate, armata va avea luptătorii pe cari va pune temei în orcare împrejurare, iar țara, va avea liniștea și siguranța respectului și a integrității teritoriale. Sau, mai concis: armata se ocupă cu instruirea tehnică și educațiunea morală militară, iar celelalte organizațiuni de Stat, cu educațiunea morală — națională — patriotică, precum și cu unele cunoștințe preliminare cu caracter militar, (Instrucțiua premilitară), în scopul de a ușura atât pe instructorii militari cât și pe tinerii recruți, în predarea și obținerea unor cât mai bune rezultate în pregătirea de războiu.

De fapt, în vremurile prin cari trecem, — nu s'ar putea obține un bun soldat — priceput, devotat și conștiincios apără-

tor al patriei sale, numai în termenul activ de 2 ani, pentru că în acest timp, de abia se poate preda instrucția tehnică și de luptă, cu multiplele lor variațiuni, înglobate într'un numeros utilaj de războiu, în care numai variațiunea armelor de foc, este destul de complicată. O reducere sub acest termen, cum obișnuit se întâmplă la noi de mai mulți ani, este o greșală de neertat ce se va resfrânge dureros asupra Țărei, cum dealtfel s'a întâmplat în războiul trecut, durere pe care nu numai că am uitat-o prea repede, dar chiar nu ne-a învățat nimic.

Desvoltarea forțelor fizice și morale ale națiunii, — factori importanți în obținerea succesului pe câmpul de luptă, se va obține printr'o pregătire independentă de armata activă — atât pentru tineri — băieți și fete — din orașe, cât și din sate, prin mijlocirea Școalelor de toate categoriile, Societăți sportive și de educațiune fizică, și mai cu deosebire prin admirabilele organizațiuni Străjerești, în care se înglobează toți elevii și elevele din Școalele de toate categoriile.

Rămân în afară organizațiunilor de Străjeri, o bună parte din tinerii dela sate, cari nu vin la Școală, unii fiind stabiliți în cătune îndepărtate și izolate, iar alții, reținuți de părinți în jurul gospodăriilor, de ale căror plăpânde forțe au nevoie. — Pentru aceștia și chiar pentru o parte din acei de la orașe și din sate, cari după terminarea cursurilor primare, nu mai urmează la o altă școală, o asemenea pregătire va avea de suferit, ea predându-se acestora numai pe timpul executării serviciul activ în armată.

Din cele mai sus arătate, formarea educațiunii morale naționale se înfăptuește astfel :

1. Pregătirea prin Străjerism dela 7—14 ani. Cursul primar, — 12—19 ani, cursul secundar.

2. Nici o pregătire, pentru acei cari nu mai urmează școale superioare cursului primar, și cari constituie cea mai mare parte, dela 14—19 ani.

3. Pregătire prin instrucția premilitară, dela 18 — 21 de ani.

4. Pregătire prin serviciul militar activ — dela 21 — 23 sau 24 de ani.

Dar numai atât nu este deajuns, pentru că după cum se

știe, termenul activ de serviciu, impune prezența în cazarmă numai până la vârsta 23—24 ani, — or — durata întregului serviciu militar este până la vârsta de 50 ani în care timp un om valid al națiunii, are datoria de a răspunde la chemarea ce i se va face de Țară, când siguranța ei va fi amenințată.

La aceștia, se mai adaugă chiar întreaga masă a națiunii, bătrâni, bărbați și femei, a căror vârstă sau stare fizică, dacă nu le permite a purta armele, rămași la domiciliu, au marea datorie de a îngriji de producțiunea solului, și a industriilor de războiu, care să dea viață și energie neobosită, tuturor elementelor de luptă — oameni și material. — Deopotrivă cu acești luptători, ei au obligațiunea sfântă de a suporta fără murmur oricare oboseală, de unde să izvorească buna dispozițiune de a învinge, lipsurile de tot felul, de a respinge și divulga pe purtătorii de știri false or defăimătoare, ce se răspândesc de dușmanii țarei, în scopul de a aduce demoralizare, și mai cu deosebire, de a suporta cu curaj agresiunile violente ale inamicului, prin bombardamente terestre sau cu avioane, cu proiectile distrugătoare, sau cu gaze asfixiante.

Pentru toți aceștia, menținerea întotdeauna neadormit a sentimentului național, cu hotărârea vie a împlinirii datoriei pentru apărarea frontierelor țării, revine în bună parte însăși acestor apărători, drept rezultat al patriotismului lor neclătinat, așezat pe baza sănătoasă a convingerilor, formate pe timpul cât au fost în Școale și mai cu deosebire în armată.

Pentru toți aceștia, alte patriotice organizațiuni, vor continua mai departe aceiași folositoare activitate, care se asigure până la moarte, patriotismul națiunii sale. — Aceste organe sunt: Preoții din amvonul bisericilor, profesorii, începând cu modestul învățător, — deopotrivă de important ca și acel de la universitate în asemenea cazuri, — luminați ai orașelor și satelor, prin căminele culturale..., etc., cari în diferite ocaziuni să adune și să vorbească poporului, despre Țară, Rege — patriotism — Armată, Școală — Dumnezeu — datoria față de țară și națiune..., etc., subiecte cu mult mai folositoare decât acelea dela întrunirile politice, când se asmut unii în contra altora, ducând vrajba până la acte de răzbunare sângeroasă,

sau când se fac promisiuni personale din cele mai ademenitoare, pe spinarea țării sau a adversarilor politici, cari însă nu sunt realizabile mai niciodată, căci puternicii partidelor, după ce au înșelat buna credință a alergătorilor, de la înălțimea situațiilor pe care se găsesc — dacă nu în total dar în bună parte, — nu-și pierd vremea nici măcar a se gândi să respecte unele promisiuni făcute, nici chiar celor necăjiți, prin nedreptate arbitrară a călcării dispozițiilor legale.

Dar mai cu deosebire, sus arătații conducători intelectuali ai poporului, au datoria sfântă, de a ține neadormită mândria națională și dragostea de țară, iatunci când fazele războiului ar putea aduce nenorocirea ocupării de inamic, a unei părți din teritoriul țării. — Intr'o asemenea situațiune, populațiunea ocupată, să facă dovada celui mai desăvârșit patriotism, suferind cu demnitate apăsările dușmanului, din care atitudine va rezulta chiar respectul asprului ocupator, respect pe care nu-l va acorda acolo unde, mândria și demnitatea sunt înlocuite cu lingușirea, delațiunea, lașitatea și umișință; acolo unde femeile pentru realizarea unui traiu îmbelșugat, sau satisfaceri de dorinți sexuale, se vor târâ în noroiul în care slăbiciunea judecăței sau a trupului, le împinge a se murdări cu lăturile, de care niciodată nu se vor curăți.

A suporta cu demnitate toate apăsările și cruzimele inamicului, a respinge cu indignare orcare demers al acestuia, lipsit de demnitate sau contrariu intereselor țării, și a păstra cu convingere credința în victoria finală a armatelor noastre și ale aliaților noștri, sunt datorii de catehism, de care trebuie să fie pătruns orcare ostaș, orcare patriot nearmat cu arma, armat însă puternic cu inima, cu sufletul, cu vorba și cu gândirea.

În acest fel, va trebui să ne afirmăm în viitor, nu cum din nefericire am avut de constatat în războiul trecut, când unii — bărbați și femei — nu au fost la înălțimea nici a patriotismului și nici a demnității personale, aducând drept justificare convingerile lor sincere, de care nu putea fi vorba și nici nu se putea lua în considerare, atunci când aceste convingeri au fost împinse până la acte de tovarășie cu inamicul, în dauna prestigiului armatei, a țării și a Regelui ei, în dauna chiar a respectului acestora, pe care nici odată — în asemenea cazuri — un inamic nu-l va acorda.

Este de prisos a ne ocupa de programele și materialul didactic, care vor servi la conducerea organizațiilor maisus arătate, ele intrând în competența celor în drept, dela a căror pricepere, patriotism și multă bună voință, atarnă atât buna îndrumare, cât și rezultatele ce se vor obține. Credem însă a nu greși, dacă la temeinica pregătire a acestor conducători, vom adăoga și unele păreri care la un loc cu celelalte, să servescă unei cât mai desăvârșite îndrumări, pentru formarea tuturor apărătorilor patriei.

Este bine cunoscut tuturor românilor, că vecinii noștri de frontieră — Ungurii și Bulgarii — ne sunt dușmanii cei mai înverșunați; ei ne pândesc și sunt gata a se arunca cu furie asupra noastră, atunci când vor crede că prin alianțele lor și prin slăbiciunea noastră, prada le este asigurată. — În interiorul Țării, *Bolcevismul* și *Iudaismul*, sunt aceiași dușmani înverșunați, cari prin toate mijloacele — orcari ar fi ele, — ne minează, pregătind spiritele celor slabi sau ușor crezători, pentru reușita agitațiilor, ce se vor transforma apoi în manifestațiuni de violență sângeroasă și de distrugere, periculoasa siguranței interne.

Iudaismul, primește instrucțiunile și mijloacele materiale, pe care le distribue și organizează nucleele de bază ale agitatorilor, în fruntea cărora obișnuit se găsesc atât ca organizație cât și ca mentori de conducere, restul fiind complectat în cea mai mare parte cu minoritarii printre cari Ungurii și Bulgarii sunt cei mai numeroși: nu lipsesc dintre aceștia și chiar unii Români, — muncitori și intelectuali. — Misiunea tuturor, este de a răspândi pretutindeni, și pe înțelesul tuturor, — în deosebi printre tinerii și muncitorii din fabrici, — care sunt binefacenle comunismului.

Cum în cea mai mare parte, conducătorii bolcevici ai tuturor popoarelor din Rusia, precum și acei ce răspândesc afară din Rusia, pe tot întinsul globului pământesc, ideile șoviniste și teoriile bolcevismului, tot în cea mai mare parte sunt de rasă Iudaică, Iudaismul și Bolcevismul, sunt două noțiuni ce se confundă; aceste două elemente urmăresc realizarea Internaționalei, distrugerea familiei și a credinței religioase, (afară de aceea ovreească) distrugerea proprietății, a capitalurilor, a hotarelor dintre națiuni, până la distrugerea libertății individuale

de acțiune și chiar de gândire. — În rezumat, contopirea întregii omeniri, în mase colective, în care voința și gândirea individului sunt inexistente, toată activitatea acestei colectivități — similară unei turme de animale sau de mașini neînsuflețite, — fiind condusă de acei câțiva *zei bolcevici*, al cărei produs în cea mai mare parte, revine Statului bolcevic, rămânând numai o mică parte, pentru strictul necesar de existență, — poporului îndobitocit, — adică, atât cât va trebui ca să nu moară.

Pentru această realizare, Iudaismul urmărește stăruitor deslănțuirea revoluțiunii universale, care pe cât se pare, începe a se înfăptui atât în Europa cât și în Extremul orient, cele ce se petrec în Spania și în China nefiind altceva decât dorința arzătoare de a introna comunismul, căreia în Europa i se opune cu energie dusă până la violență — Italia și Germania, iar în Extremul Orient — Japonia.

Și nici nu s'ar putea închipui — credem, — ca o Europă cu judecata sănătoasă, să lase curs liber instalării bolcevismului în Spania, unde în prezent se găsesc armate și conducători Ruși bolcevici, cu care această țară nu are nici o legătură de naționalitate sau de interese economice, ci numai acela de a învinge naționalismul Spaniol, chemați fiind de acei cari, formați la Școala Marxistă, grăbesc intronarea Internaționalei a 3-a., adică distrugerea Spaniei și împreună cu ea, a urmelor unui trecut de fumusețe glorioasă, și de pilduitoare civilizațiune în mai toate ramurile de activitate omenească.

Apoi, o instalare a bolcevismului în Spania, însemnează deplasarea echilibrului European, și ca atare, o și mai mare amenințare de pătrundere a acestuia în Occidentul și Centrul Europei, ale cărei tentacule prind din ce în ce mai mult teren, sprijinite pe ideile exteremiste democratice, care în unele țări se afirmă prin manifestațiunile maselor populare, — în special a lucrătorilor — în care dezordinea și violența devin amenințătoare siguranței și respectărei drepturilor individuale, a respectărei simțului național și a ideii de Stat național.

Față de toate acestea, nu credem că în țara noastră ar exista o voce Românească, protivnică ideii de pregătire a întregului nostru popor, începând dela vârsta cursului primar, căruia să i se arate dorința nestrămutată a acelor vecini, ce ne

pândesc spre a ne răpi drepturile noastre teritoriale, precum și mijloacele de care în prealabil se folosesc, printre care, calomnia, ura și dușmănia, sunt confirmate or de câte ori au ocaziunea. — Nu mai puțin, să se arate însemnătatea pericolului bolșevic-comunist, precizând cine sunt acei ce împing cu mai multă stăruință la instaurarea unui asemenea regim, — adică Iudaismul, — instaurare care va fi precedată de cele mai sângeroase revoluțiuni, cu distrugerea tuturor așezămintelor de artă și cultură, atât ale particularilor, cât și ale Statului național.

Acesta este un drept al nostru, iar nu o îndrumare cu îndemnuri spre ură, — ci un mijloc neascuns de a ne îngriji de apărarea țării și a națiunii române, pe care o pregătim sufletește, tot astfel cum de fapt Ungurii, Bulgarii și Bolșevicii, prin școale, conferințe, adunări, etc. prin monumente simbolice în scopul de a păstra neadormit sentimentul răzbunării, prin propagandă de presă și literatură universală, prin atacuri sângeroase asupra populațiunii din localitățile românești, de pe frontieră, prin interzicerea graiului românesc în școală, biserică și chiar în interiorul familiei, etc.... etc....

Cum ne-am putea gândi, ca să nu pregătim națiunea românească, arătându-i cari sunt dușmanii noștri, când aceștia chiar pe pământul ce ne aparține, unde se hrănesc și duc un traiul îmbelșugat de averi fantastice, pentru ca în schimb fără nici o teamă cu îndrăzneală uimitoare, să pue la cale numeroase provocări spre agitațiuni, atât prin orașe cât și prin sate și în Școalele lor întreținute de Statul Românesc, seamănă în sufletele tineretului, ura și defăimarea noastră, iar acei cu burse grase tot din sudoarea românilor, trimiși în țări streine spre a se cultiva, ne bârfesc, calomniază și batjocorește întreaga noastră națiune. — Mai mult încă, mențin neadormită în sufletele naționalilor lor — ura și răzbunarea, cu îndemnuri de trădare, dezertare, spionaj și chiar exterminarea comandanților lor în caz de războiu.

Cum să nu se cunoască de toată suflarea românească, că prin abuzurile afacerilor mârșave, ne compromit în străinătate, iar în țară ne procură pierderi din averile țării și demoralizare în sufletul tineretului românesc, dat la o parte, deși cu aceiași destoinicie, — pentru căpătuiala minoritarilor, susținuți de poten-

tații politici și chiar și de alții în afară de politică, căzuți în mrejele blidului de linte, mai prețios ca sentimentul național.

Cu toate acestea, atunci când o încercare de restabilire a adevărului prin critice temeinice dau pe față amoralitatea scri-sului sau a afacerilor, când ideile de stăvilire a așa zisei De-mocrației, prind din ce în ce mai adânc și mai cu deosebire atunci când, apucăturile caracteristice rasei sunt arătate în toate goliciumea lor, presa și literatura lor atacă cu furie, — luând în slujba lor — ajutor cu plată, pe unii din naționali noștri, degenerați intelectuali. — Pentru siguranța acestor atacuri, — în virtutea drepturilor legale, se pun sub protecțiunea elemen-telor de poliție și chiar ale armătei române, pe care de multe ori au batjocorit-o și continuă a o batjocori, — mijloc cu care fără nici o supărare, desăvârșesc întreaga operă de intinare, a multora din oamenii noștri luminați, buni patrioți, devotați cauzei naționale și nu mai puțin a întregului popor românesc, cum au făcut și cum vor face încă în viitor.

O presă sau literatură minoritară, neprovocătoare și cu grija de a nu aduce nici un fel de jicnire națiunei dominante, nu are nevoie a se pune la adăpostul legilor țării, libertatea fiindu-i asigurată prin însăși atitudinea ei corectă, în criticile de susținere ale apărării intereselor națiunei lor, precum și în pă-rerile ce emite, care în asemenea condițiuni, devin discutabile în mod liniștit; atunci însă când asemenea reguli de bun simț nu vor fi respectate, nimic nu o mai poate apăra, mândria și demnitatea națională împingând către reacțiunea fatală ce nu se poate împiedeca, dovadă făcută chiar în Franța democrată.

Repetăm, nu cu gândul de a semăna ura în contra mino-ritarilor, ci numai în scopul de a face să pătrundă adânc în inimile și în mințile naționalilor noștri, credința și convingerea, că atâta timp cât Dobrogia și ținuturile Trans-Carpantine, vor complecta teritoriul etnic Românesc, vom fi dușmăniți atât de Bulgari cât și de Unguri. — Dovada se face prin crimele poporului Bulgar, din organizațiuni de comitagii și altele sprijinite de guver-nele lor, prin persecuțiunile cu manifestațiuni de violență, asupra populațiunei române din valea Timocului, pe care oficialitatea Bulgară o cunoaște și o sprijină, prin refuzul de a face parte din alianța Balcanică, prin propaganda mincinoasă de care atât Ungurii cât și Bulgarii o fac în străinătate, în care adevărul

deși este total falsificat, găsesc apărători, cari printr'o ușurință surprinzătoare și sub nivelul situațiilor ce dețin, se fac părtași ai acestor neadevăruri, prin scrieri, conferințe și discursuri în parlament, în scopul de a forma curente favorabile revizuirii frontierelor Maghiare, „Marea Mutilată“, astfel cum în accente de durere, frații noștri Italiani le place a o arăta.

. . . . .

Conducătorii organizațiilor Străjerești, cărora le revine obligațiunea de a forma educațiunea tineretului — băeți și fete până la vârsta de 18 ani, sunt profesorii școalelor de toate categoriile, începând cu acelea de curs primar, cari pe lângă predarea cursurilor de învățământ general sau profesional, vor mai adăoga acele cunoștințe folositoare de unde să izvorească bunii patrioți cu temeinică dragoste de țară, față de care sacrificiul împins până la ultima picătură de sânge, să facă dovada supremă a devotamentului necondiționat, nu numai față de amenințările din afară, dar chiar și din interiorul țării, unde streinismul asociat cu bolcevismul cândva, ar putea deveni și el amenințător. — Nu numai atât, dar și oameni însuflețiți de sentimentul onoarei și conștiința în îndeplinirea datoriei, de adevăr și curajul răspunderii, loialitatea și omenia, toate la un loc formează pe omul de caracter, ele constituind adevărate virtuți ce sunt în totală opunere cu minciuna, pâra, necinstea morală și materială, lingușirea, răutatea și altele de acest fel, care înjosesc pe om atât în fața semenilor săi, cât și a lui însăși.

O datorie de mare importanță, pentru organele însărcinate cu controlul și executarea în direcțiunea formării educațiunei tineretului, prin Străjerism, este aceea de a se considera în afară de oricare credință cu caracter politic, — ale cărei urme dureroase și acum le resimțim. — Deasemenea, convocările mai cu deosebire în comunele rurale, — în interesul activității practic sau teoretic — a străjerismului, să nu degenereze sub diferite aspecte de camuflare — în abuzuri profitabile, care pe lângă că vor provoca nemulțumiri părinților și celorlalți locuitori, vor aduce descurajarea și lipsa de încredere în seriozitatea organizațiunei, și ce este mai grav, chiar compromiterea întregii instituțiuni.

În contra unor asemenea înclinări, să stea de veghe neadormită conducerea organizațiunei, care să ție neconținut și curat ca lumina zilei, îndrumarea în direcțiunea interesului și spiritului național al țării, numai astfel putându-se realiza aceea puternică armă sufletească, în contra curentelor anarhice și disolvante, create și întreținute de anumite organizațiuni, cu tendințe — bine dovedite, — de infiltrarea în sufletele tinerilor generații.

. . . . .

Educațiunea morală a tinerilor între vârstele de 18 — 21 ani, cade în sarcina eșalonului de instrucție premilitară; ea se îndeplinește de organele și după directivele prevăzute de legea și regulamentul respectiv, precum și după instrucțiunile date de Comandamentul acestei organizațiuni. — Pe lângă instrucțiunea tehnică cu caracter militar, directivele acestui Comandament, vor mai adăoga și acele importante capitole preliminare ale educațiunei morale, în legătură cu puterea armată a Țării, unele dintre acestea, constituind și un îndemn atrăgător, în scopul ca acești tineri să se prezinte cu tragere de inimă, unităților la care au fost repartizați, în vederea serviciului activ în armată.

EDUCAȚIUNEA MORALĂ MILITARĂ.

I.

Ultimul eșalon în care se completează educațiunea morală patriotică, și se formează educațiunea militară, este serviciul activ pe timp de 2 sau 3 ani, în diferitele elemente ale puterii armate, pentru toți locuitorii de origine români, minoritarii trebuind a fi excluși din unitățile și serviciile armatei operative, căreia din punctul de vedere moral, îi vor aduce scădere adică, tocmai contrariul de ceea ce noi stăruim a obține.

Ce se înțelege prin moralitate ?

Moralitatea constă în practica de a spune adevărul, de a face bine și drept, dedus din puterea de judecată a omului de a deosebi binele de rău, adevărul de fals sau de minciună; această putere de judecată, este în legătura cu inteligența omului și cu cultura acestei inteligențe. Judecata omului, formată din inteligență și cultură, după capacitatea și puterea de pătrundere a fiecărui individ, constituie conștiința lui.

Îndeplinirea datoriei în mod conștiincios, înseamnă că individul „om“, din profunda judecată ce și-a făcut, a luat hotărârea pe care această judecată i-a arătat-o a fi cea mai bună, cea mai adevărată—cea mai dreaptă; această convingere adâncă a omului, formează partea lui morală.

Educațiunea morală, întemeindu-se pe luminarea inteligenței, prin ea se va urmări dezvoltarea entuziazmului, dezvoltarea voinței și exercitarea ei, dezvoltarea sentimentelor de familie, de națiune și de țară, cu hotărârea de a înfrunta riscurile, în apărarea lor.

Educațiunea militară, are la bază educațiunea morală, pe ale cărei principii se sprijină, în scopul de a da Țărei și armatei, buni ostași — dela gradul de soldat până la acela de General. — Bun ostaș, este militarul supus, ascultător, disciplinat și curajos până la maximum de sacrificiu, când îi este cerut de siguranța națiunii, a țării și de demnitatea ei națională.

O asemenea pregătire, — prin mijlocul educațiunei militare, — urmărește formarea convingerei adâncă a oricăui ostaș, în îndeplinirea cu credință a obligațiunilor și tuturor datoriilor militare, în orcare împrejurare de pace sau de războiu, și de păstrarea neatinsă a demnității de om și militar.

Aface buni ostași, este echivalent cu a face buni cetățeni.

Educațiunea militară, s'ar putea spune că cuprinde 3 părți:

Educațiunea morală, intelectuală și fizică; adică: educațiune a inimii, a sufletului și a corpului.

Toate acestea, formează obiectul unor preocupări zilnice, urmărite de instructorii de diferite grade, după anumite programe metodice, extrase din directivele date de autoritatea în drept.

Educațiunea morală, stăruie a forma noblețea caracterului, adică, o fire neschimbăcioasă — „om integru“ — blândă, dreaptă, și bine voitoare; dușman al minciunii și scuzelor nesincere, sau cu tendințe apăsătoare asupra altora, — de obicei asupra celor mai mici în grad, atitudine bărbătească, — adică, gata a privi în față orcare greutate în viață sau serviciu militar, pe care să-și propue a o trece în mod onorabil, bravând și învingând cu răbdare mizeriile de tot felul, fără a lăsa impresiunea suferințelor prin care trece, străbătând astfel cu curaj și bună dispoziție, drumul greu al vieții.

Educațiunea intelectuală, cere a fi la înălțimea situațiunei, profesionale, urmărind prin mijloace și cunoștințe progresivei dezvoltarea inteligenței și a puterei de judecată din care să rezulte măsuri, interpretări, aprecieri și hotărâri judicioase, potrivite după caz și situațiunea considerată.

Educațiunea fizică, împune păstrarea neîntreruptă a higienei și exercițiilor corporale, în raport cu posibilitățile individului, în scopul de a-i procura vigoarea fizică și sănătate din ce în ce mai mulțumitoare.

Unitatea de bază în care se formează educațiunea militară este: Compania, Escadronul și Bateria. —

Comandantul unei asemenea unități, prin calitățile ce i se cere și nu mai puțin, a unor aptitudini pe care o asemenea calitate îi le pretinde, trebuie să impună încredere și respect inferiorilor săi, — ofițeri și trupă, — fără de care nu va putea duce la un bun sfârșit, comanda de mare și frumoasă importanță ce exercită. —

Încrederea, autoritatea și respectul, se obține printr'o bună pregătire intelectuală, prin păstrarea demnității față de inferiori, egali, și superiori, prin ducerea unei vieți onorabile cu ireproșabile moravuri, prin aplicarea cu strictețe a măsurilor de dreptate, prin evitarea nehotărârilor în oricare situațiune, păstrând întotdeauna încrederea în sine, din care să se afirme neîndoelnic și bine accentuat, sentimentul de răspundere și al unui frumos caracter. —

Oișterilor subalterni, ajutori ai Comandanților de unități mai sus arătate, și în genere orcărui alt ofițer, atât în ocaziunile de predarea instrucției la trupă, cât și în oricare alte împrejurări, li se cere: o frumoasă pregătire intelectuală, abnegațiune, dezinteresare materială, curaj, devotament, demnitate, corectitudine morală și materială și conștiincios în îndeplinirea datoriei. —

Față de superiori: supunere, respect, modestie, ascultare, devotament, răbdare, francheță. —

Față de inferiori: bună voință, atitudine liniștită, blândețe și îngăduință, dreptate, seriozitate, răbdare — hotărâre. —

Față de camarazi egali în grad: prietenie, răbdare, sinceritate, discrețiune, perfectă camaraderie. —

Față de societate: respect pentru instituțiunile Țării și pentru persoanele onorabile, atitudine cavalească în oricare împrejurare, onoare personală, curaj, hotărâre, calm, dispreț pentru calomni, demnitate și mândrie personală, care să nu cadă în prezumțiune, contact select cu persoane în localuri publice în afară de serviciu. —

Pe lângă acestea, în cariera sa de militar, Ofițerul trebuie să poarte în sufletul și inima sa, nestinsă lumina vie a dragos-tei de Țară, devotament față de Rege, supunere la legile și

ordinele ce primește, râvnă și conștiință în îndeplinirea datoriei, abnegațiune și încredere în propriile sale puteri, credincios în Dumnezeu. —

Ținuta și prestața, contribuind la formarea unei plăcute impresiuni atât în serviciu cât și în afară de serviciu, militarul de orice grad și în special ofițerul în felul de a se prezenta, să aibă grija unei ținute corectă și curată, în forma regulamentară, înfățișare bărbătească și autoritară, privirea drept în față, expresiuni alese în vorbire evitând cuvintele ordinare, ordine scurte și concise, etc. . . vor forma obiectul unei atențiuni de toate zilele, sub care vor apare în fața subordonaților lor, de la cari prin exemplu, vor fi în drept și în măsură, de a pretinde aceiași corectă înfățișare. — „Răpiți celei mai de seamă armate, frumoasa ei uniformă și ținută, și odată cu acesta, va dispare și spiritul ei militar“ *). —

După cum am mai spus, forțele morale, adică : patriotismul, îndeplinirea datoriei și disciplina — sunt factorul cel mai puternic pentru obținerea succesului ; acolo unde moralul este dezvoltat, întrebuițarea mijloacelor materiale se face cu mai multă liniște și încredere, sentimentul onoarei și patriotismului, împing spre mai mult sacrificiu, principiile de disciplină capătă o mai solidă execuțiune a hotărârilor, iar comandamentele diferitelor trepte erarhice, au o mare încredere în trupa pe care o comandă, considerațiune de mare importanță, în rezultatul final, „Victoria“. —

Dacă în totdeauna, factorul moral — în războiu — a avut o deosebită importanță, în prezent și mai mult, el devine mai accentuat, prin necesitatea de al imprima întregii națiuni, pentru că — fără a forma o regulă generală, — prin întâmplare, războaiele unei țări se succedea la intervale de timp destul de mari, așa că — poate — afară de o mică parte de luptători, restul nu au auzit și nu au văzut zgomotul și numeroasele manifestări sângeroase ale câmpului de luptă ; pe un spațiu imens invizibilitatea celor doi adversari, impune luptătorului multă voință și hotărâre, de a înainta într'o zonă în care ploaia de gloanțe și proiectile de artilerie de toate calibre,

---

*) Carlo Corsi.

seceră fără îndurare, voință și hotărâre care nu va exista, decât acolo unde sentimentul dăunător „frica“, cel mai mare dușman al omului orcare ar fi el, — va fi dominat printr'o judicioasă educațiune morală. —

Pentru aceasta, toți indivizii care compun colectivitatea armatei, — deși diferiți prin ocupațiunile lor anterioare — prin inteligența, cultura și rangul lor social, trebuie să fie cu toți în cel mai perfect acord, care să reprezinte o ființă unică, o aceeași gândire, o aceeași voință nestrămutată. —

Individul în mulțime, — colectivitate, — dobândește prin influența ei o mai mare putere, — o mai mare îndrăzneală, care în viața de toate zilele, se atribuie stărei de anonim a mulțimei, ce o face iresponsabilă, iar în acțiunile cu caracter militar de războiu, supunerea unei singure hotărâri, acceptată de toți; această mentalitate, care nu acceptă judecarea ci impunerea hotărârei, nu are nici o legătură cu logica, ci cu inima și sufletul mulțimei. — De aci rezultă înclinarea mulțimii, spre fapte de eroism, pe care individul în liniștea judecăței, rare ori le săvârșește. — Diferitele forme de a acționa asupra imaginațiunii mulțimei, o face a trece dela o stare de liniște și generozitate, la aceea de ferocitate sângeroasă, sau la acte de cel mai frumos eroism.

O colectivitate, — orcare ar fi ea — simte nevoia de a fi condusă, ceace în armată, se traduce prin a fi comandată. —

Comandantul unei colectivități, — în armată unități, — este spus la unele influențe din partea acelorora pe cari îi comandă; precum și prin acțiunea sa de Comandant, va exercita o influență asupra acestora. — Influența comandantului asupra colectivității, face ca personalitatea acestuia — dacă o va avea — prin faptul răspunderii ce are, să fie resimțită după cum energia, voința, priceperea și inițiativa sa, se vor afirma. Influența Comandantului asupra mulțimei, este în legătură cu felul de a se manifesta față de acei ce comandă. — Acela care va sacrifica interesele sale personale și va avea un frumos caracter, devine idolul subalterinilor săi, a căror supunere și conducere îi este total asigurată; exemplul șefului, este fapta care impresionează în deosebi pe subordonați; aceștia se formează apoi, după exemplele ce li se pun în față; de aci rezultă și prestigiul șefului. —

Colonelul „*Ardant du Plcq*“, cunoscutul filosof și profund cunoscător al psihologiei militare, referitor la cele de mai sus, se exprimă în modul următor :

„Lupta între doi adversari pe un câmp de luptă, comportând numeroase acțiuni aspre și sângeroase, pentru a o impune — cu șanse de succes — unei mulțimi omenești, — nu este suficient ca această mulțime să fie compusă din oameni îndrăzneți și curagioși, va mai trebui a i se da *Comandanți înzestrați cu hotărâre fermă și cu încredere în propriile lor mijloace*. — Apoi, un bun și suficient armament, al cărui mod de întrebuințare să fie bine folosit, atât din punct de vedere tehnic cât și tactic, în legătură și cu armamentul inamicului, cu felul lui de întrebuințare. La acestea, se va adăoga tot ceace se va putea extrage din forțele fizice, intelectuale și morale ale omului, ale căror eforturi vor fi puse la contribuție, până la cel din urmă individ“.—

„Această mulțime, o vom însulești apoi cu pasiune, cu dorința nestrămutată a independenței națiunii, cu fanatismul religios și cu mândria națională, cu dragostea pentru glorie, ambițiunea de a învinge și o disciplină din cele mai exigentă, făcând ca nimeni absolut — oricine ar fi ei, — să nu se sustragă de pe câmpul de luptă. — „Prin ridicarea sentimentului demnității și combaterea ambițiilor personale, pretutindeni să domine solidaritatea între unitați, între comandanți și trupă și între comandanții de diferite unități. — Pentru a ajunge la un asemenea rezultat, a da ordin nu este suficient, — resentimentele omenești și infracțiunile neputând fi total suprimate, — va trebui ca o supraveghere de la care nimeni să nu scape pretutindeni, să asigure păstrarea regulilor de ordine și disciplină, care să suprimere reaua voință și alte cauze similare, cari duc spre defecțiuni, chiar în fața pericolului amenințător“. — Numai astfel o puternică armată, nu va avea caracterul unei improvizări, care pusă în fața unei grele situațiuni, s'ar risipi în câteva clipe, răzpândind groaza și panica, ci o armată tare, prin încredere reciprocă, hotărâtă și conștientă de forțele sale morale și materiale“.—

Prin urmare, suprimarea caracterului de improvizare, se va obține din timp printr'o instrucție pregătitoare tehnică și educa-

țiune morală militară, ambele incumbând organelor de comandă și de conducere. — Rezultatul ce se va obține în timpul celor 2—3 ani de serviciu activ în educațiunea militară, atârnă de metoda și de valoarea educatorilor, de oarece nu prin ordinele superioare ale diferitelor trepte erarhice, acest rezultat va fi mulțumitor; pentru că deși — nu numai la noi dar și în alte părți — importanța educațiunii militare a fost considerată ca folositoare, totuși, sistemele de predare au fost greșite. —

Formarea educațiunii, este în strânsă legătură cu priceperea, capacitatea și tragerea de inimă, însușiri de mare importanță, de care trebuie să fie însuflețit educatorul, el însuși având adâncă convingere a importanței misiunii sale. —

În atingerea acestui scop, sunt indicați numai acei cari au și o pregătire intelectuală suficientă, pe care în armată o găsim la corpul ofițeresc. — Acestora revenindu-le formarea sufletului soldatului, pregătirea lor se impune a fi cât mai satisfăcătoare, chiar dela gradul de Sublocotenent, pe care apoi să continue a o desvolta în cursul îndelungat al carierei serviciului militar, în care timp, în prima linie, *exemplul activității sale* — ce se întipărește în mintea și inima soldatului, — este metoda cea mai bună. —

Trbuie să recunoaștem, că serviciul militar activ — mai cu deosebire în primele zile, — nu este atrăgător pentru toți tinerii, chiar și pentru acei intelectuali, cari-și dau bine seama de importanța sa, fapt ce influențează dăunător asupra pregătirei morale militare, căreia în toate timpurile în țara și armata noastră, nu i s'a dat importanța cuvenită, din care cauză, am făcut constatările dureroase la începutul războiului trecut. Și nici nu putea fi în altfel, când o asemenea pregătire a cetățeanului și apoi a soldatului, se reducea la ședințele de teorii anoste din codul de justiție militară, din regulamentele serviciului interior și garnizoană, citindu-se acele câteva noțiuni de disciplină, de educațiune militară, și patriotică, de către ofițeri și de cele mai multe ori de grade inferioare, capitolele respective, la care se mai adăoga de unii, vre-o broșură dobândită la întâmplare, cu întrebări și răspunsuri, ce trebuiau memorate, din care cauză pentru soldat era în cea mai mare parte, o învățătură grea și nepricepută, deci fără vre-un folos, iar pentru ofițeri sau gra-

dele inferioare care predau, o ședință de plictiseală, de enervare și uneori chiar cu manifestări de violență, cari dacă pentru ofițeri erau puțin atrăgătoare, pentru participanți constituiau părțile cele mai neplăcute și mai temute, ale programului de instrucție. —

După războiu, puțin câte puțin, a început a se părăsi aceste metode, recomandându-se ca în ședințele de acest fel, chestiunile de educațiune militară și națională, să fie predate numai de ofițeri, și în deosebi de acei cu aptitudini de claritate în vorbire și expunere, pe înțelesul auditorului ce aveau în față. — O asemenea metodă, mai bună ca aceea din trecut, este un progres în pregătirea morală a trupei, credem însă, că redusă numai la aceste cuvântări, ele nu vor fi suficiente, pentru că ședințele chiar numai de 3/4 din oră, sunt obositoare pentru mințile neobișnuite a fi ținute sub încordare de atenție a cuvântărilor, fie ele cât de atrăgătoare prin subiectul și calitatea expunerii, și pentru că în mintea omului, rămâne mai bine întipărit ceace vede decât ceace aude. —

Pe lângă aceasta, ofițerii trebuie a se convinge că condițiunea de căpetenie în instruirea practică și în educațiunea soldatului, este aceea ca fiecare comandant de mică unitate, să cunoască cât mai bine pe toți oamenii cari îi are sub comandă, referindu-se la antecedente, caracter, calități și defecte, inteligență, cultură, sănătate, curaj, etc., numai astfel putând duce la un bun sfârșit instrucția și întrebuințarea lor, după aptitudinile ce au, — în operațiunile de războiu. — Cine înțelege că numai a asista sau comanda unitatea ce îi aparține, într'o aplicațiune pe teren, exercițiu pe hartă sau lada cu nisip, o repriză de călărie sau exercițiu fizic, a terminat cu obligațiunea ce îi revine pentru instruirea trupei, cade într'o mare greșală, deoarece neglijează a cunoaște tocmai partea cea mai principală „sufletul omului“. A-și iubi trupa și a se face iubit de ea, cunoașterea și dezvoltarea caracterului din care să reese personalitatea fiecăruia, împărțirea dreptăței și a drepturilor, întrebuințarea numai la servicii regulamentare și cu demnitate ostășească, hrană bună și suficientă, echipament după nevoie întotdeauna mulțumitor, etc., sunt cerințe impuse la formarea unei baze sănătoase de educațiune morală, pe care se va așeza și temelia unei solide discipline. —

În acest scop, va trebui ca chiar din prima zi a intrării în interiorul cazărilor, nici o desamăgire să nu pătrundă în sufletele tinerilor recruți, chemați de țară numai în vederea pregătirii pentru apărarea patriei, dar mai cu deosebire demnitatea și mândria lor de soldat, să nu fie cu nimic vătămată, ci din contra, a stăruii cât mai mult ca acest frumos sentiment să pătrundă cât mai adânc în inimele lor, căci numai astfel îndeplinirea datoriei se va face cu conștiință și multă trageră de inimă. —

Să stăruim a reveni la regimul anterior războiului, care ne amintește atențiunea ce se punea, începând dela comandantul de Regiment până la ultimul ofițer și reangajat, la primirea recruților, repartizați la subunități prin îngrijirea aceluia comandant. — Echipamentul și instalarea în camere călduroase, pregătite din vreme prin stăruința căpitanilor, precum și supravegherea relelor apucături ale gradelor inferioare, le schimba aspectul, printr'o înfățișare plăcută, — vederei cu care cea mai mare parte se mândreau, făcându-i a căpăta din primele zile, încredere în bunul tratament al superiorilor lor. — Hrana cea mai zăbudentă — 1.150 gr. pâine — și 400 gr. carne, înestula stomacurile cele mai înfometate, rații pe care o alocație bănească suficientă, nu le micșora sau înlocuia, — cum se face în prezent — prin substituirea pâinei cu mămăligă, aliment de calitate inferioară, ce nu se potrivește instituției militare, al cărei rol educativ, printre altele, are și menirea de a obicinui populațiunea rurală, cu o hrană de calitate superioară, în interesul sănătății și dezvoltării fizice, care să ne scoată din clasamentul popoarelor — cu întârziere în mersul progresiv al civilizațiunei. —

Prezența ofițerilor la masa trupei, la distribuirea furajelor, mai ales a grăunțelor la cai, asigură buna hrănire a oamenilor și a cailor, iar vizita comandantului de Regiment a camerilor și grajdurilor, cel puțin odată pe săptămână, asigură menținerea ordinii și a curățeniei, în toate localurile unităților ce comandă, și de care în prima linie, el este răspunzător. —

Ieșirea oamenilor și a cailor la instrucția de toate zilele, făcea obiectul unei minuțioase inspecțiuni până la comandanții de campanie — escadroane — baterii, mijloc folositor pentru a cunoaște fiecare om și cal, precum și stăruința pusă de comandanții de plotoane pentru buna îngrijire a acestora. —

Cu ocaziunea ședințelor de instrucție, când prin ele se urmărește și un scop educativ, o haină ruptă sau murdară, o armă ruginită sau chiar numai necurățită, o încinsoare nepotrivită, un harnașament neajustat pe cal, un cal plin de praf cu coama, moțul și coada nepeptănate, cu copita și talpa ei plină de noroi, etc. etc., sunt aspecte respingătoare, cazuri în care — cu drept cuvânt — se atribue aprecierile cele mai defavorabile, a celor ce comandă o asemenea unitate, neacordându-le nici o încredere în orcare împrejurare. —

A încăleca pe un cal de trupă — lipsindu-i acela proprietate unui ofițer, pe lângă că îi era strict interzis, — în arma cavaleriei, — dar și o rușine ce îi aducea scăderea în fața camarazilor săi, de a cărei teamă, ambițiunea la acei cu mijloace modeste, era împinsă până la exagerarea raționărei, mai cu asprime a hranei sale zilnice, mijloc cu care putea a-și procura cal frumos de călărie și harnașament, care nu suferea nici cea mai slabă critică.

Fără restabilirea acestui impunător trecut, vom asista din nou la scenele la scenele din trecutul nu îndepărtat — pe cât de vesele — pe atât de dureroase, — când fie din lipsă fie din cauza păstrării efectelor, — la diferitele ședințe de instrucție, — în afară de educațiunea fizică, pe câmpurile de exerciții din apropierea cazarmelor, — chiar și în garnizoana București, apăreau siluete omenesti numai în efecte de mic echipament, dând un aspect umoristic, mai ales la acei din arma cavaleriei. — Vom asista cu durere la insuficiența hranei și la proasta ei calitate, din cauza alocației reduse¹⁾, la trimiterea soldaților la lucru pentru obținerea fondurilor de întreținere a gospodăriilor interne, alocațiunea pe care înțelepciunea guvernelor politice au suprimat-o, printre care trimeterea la lucrările muncilor agricole — în schimbul unor slabe cantități de paece, când chiar și sătenii proprietari a 15 – 20 pogoane pământ, din lene obțin și ei soldați pentru secerat, pe care în timpul lucrului, îi zoresc de la spate, aducându-se astfel mâhnirea umilinței la uni și încurajarea lenei la ceialalți, pentru un profit meschin căruia demnitatea armatei, nu trebuie a i se subordona. —

---

1) In Septembrie 1937 i s'a adus o slabă îmbunătățire.

La acestea, se adaugă obiceiurile urâte adânc pătrunse în convingerile unora din comandanți de diferite trepte erarhice, că a se servi de soldații în subordine, pentru satisfacerea intereselor personale, nu numai că este ceva normal, dar chiar și cu o nuanță dedrepturi. — Sprijiniți pe acestea, unii din comandanții de mari comandamente, cât și unii ofițeri și reangajați, — încurajați de ilegalitățile superiorilor lor, au făcut ca abuzurile să depășească oricare limită convenabilă, mergând până la clădiri de locuințe cu aspecte impunătoare și numeroase apartamente, în bună parte executate cu lucrători grade inferioare în termen activ de serviciu, transformați în salahori cu uniforme militare pe șantierele clădirilor, și nu mai puțin vehicule motorizate și nemotorizate luate dela Regimente, pentru transportul diferitelor materiale, sub ochii publicului asistent prin întâmplare, rămas înmărmurit și indignat, de curajul și bravarea oricărei măsuri legale de rigoare, ce apare ca normală, în contra unor asemenea periculoase și păgubitoare abuzuri. —

Apoi, măsurile pornite din resentimente, sau din neluarea în considerațiune a drepturilor, ce dau naștere la bănueli și zvonuri, din care unele, prin defăimare, caută să pătrundă drept adevăruri referitoare la mutări, propuneri de înaintare și chiar înaintări în grad, la netrimiteră în judecată a vinovaților și achitarea nedreaptă a unora din acei trimiși în judecată, toate eceste călcări de legi ce s'ar săvârși pe considerațiuni de protecție și chiar de interese materiale, aduc mari scăderi morale și lipsă de încredere în acei cari prin situațiunile lor, sunt hotărâți de lege a împărți dreptatea fără nici o altă considerațiune, la toți deopotrivă, scădere morală care se repercutează și asupra întregii instituțiuni militare. —

Nu mai puțin, prezența în fruntea unităților, și câte odată chiar a marilor unități, a unor Șefi investiți cu gradele cele mai răsunătoare, și cari nu numai că nu corespund capacității intelectuale, dar chiar și lipsiți de unele exigențe impuse situațiunilor ce dețin, aduc aceleași scăderi morale și aceiași lipsă de încredere, cum ar fi spre exemplu, în acei ce obicinuesc ca mijloc de distracțiune jocul de cărți, aranjat câteodată chiar în birourile comandamentelor, având ca parteneri ofițeri în subordine, de la cari printr'o șansă miraculoasă, câștigă sume apreciable.

Intre alte multe exemple, ar mai fi și acelea al inspecțiunilor ce se fac de Comandanții de mari unități, când câteodată, unii din aceștia, le folosesc și drept ocaziuni de a-și distra familia. — Impreună cu soțiile lor, expuși spectacolului lipsit de oricare seriozitate, mai mult de operetă, decât de sobrietate și rigoare militară, la sosire cât și la plecare dintr'o garnizoană — pe lângă ofițerii prevăzuți de regulament în asemenea cazuri, apar și soții de ofițeri sau alte rudenii, încărcate cu numeroase buchete de flori — dovadă de dragoste neprihănită pentru șef și familie, — cari în alai de numeroase vehicule, sunt conduși spre locurile de desfătare. —

Un asemenea spectacol, apare comic și ridicol, asistenților din trenuri și stațiuni de cale ferată, dar mai cu deosebire privit cu adâncă mâhnire de toți acei cari din asemenea manifestațiuni, trag concluziunea lingușirii, a lipsei de caracter ridicată la rang de superioritate, în detrimentul modestiei, al adevărului, al sincerității și al caracterului inflexibil. —

Dar spectacolul nu este terminat, fiindcă deplasarea numai în scopul inspecțiunilor monotone a trupei și ofițerilor, când discuțiunile referitoare pregătirei de războiu, după caz — cu și fără competență — ar putea provoca vre-o neașteptată indispozițiune, se remediază prin măsura de prevedere luată din vreme cu aranjamentul unei mese bogate, cu invitați de ambele sexe, cari să risipească indispozițiile și relele intențiuni, — servite copios și abundent, obicinuit la Centru, cu mâncări și băuturi alese, dar mai cu deosebire, cu cuvântări, întocmite în formele cele mai abjecte lingușiri. —

Neacordarea tratamentului provit scopului pentru car Țara pretinde sacrificiul de sânge fiilor săi, precum și exemplele abuzive și arbitrare, înfăptuite în văzul și auzul acestora, produc decepțiune și mâhnire în sufletul lor adânc amăgit, de realitatea în care trăesc, deoarece pentru ei, noțiunea de soldat înseamnă îmbogățirea și inobilirea minței și a inimei, cu cele mai curate însușiri, iar întrebuițare lor în serviciile pe care legile militare le pretinde, cere ca ele să poarte grija cari pe lângă bunul traiu, să asigure și acel tratament, care să nu înjosească mândria și demnitatea sa ostășească. —

Insuficiența alocațiunii de hrană, echiparea cu efecte de slabă calitate, desbrăcarea și de aceste efecte atunci când li se

acordă permisii și concedii, dau ocaziunea aspectelor celor mai dureroase la eșirea din curțile cazarmelor, prin trenuri și stații uni de cale ferată; apoi, permisii în cursul săptămânii pentru oameni — cari la trupele călări pleacă și cu caii — spre a economisi și aceste slabe alocații, și mai periculos încă — reducerea termenului activ de serviciu la 8—9 luni, din care pentru instrucție rămâne numai 4—5 luni, face să pătrundă convingerea că Țara nu are cu ce îmbrăca și hrăni armata, când de fapt este bine cunoscut, că bogățiile ei se iroseau cu îndestularea oamenilor politici, și a străinilor ce urmăresc pierderea noastră. —

Nu mai puțin ofițerii, în special acei tineri, la sosirea la unități, rămân total dezorientați față de cele ce văd și aud, făcând loc în sufletul lor curat, unei decepțiuni, înlocuitoare idealului făurit la obținerea gradului de Sublocotenent, pe bază de principii sănătoase, înrădăcinate în mintea și convingerile lor, pentru îndeplinirea datoriei și menținerea cât mai curată a demnității ostășești, ideal care față de realitate în care trăesc, va fi înmormântat odată și cu entuziasmul în care s'au născut. —

Dar nu numai atât, ci chiar și acel sentiment de disciplină rațională convingătoare, care nu se obține prin constrângere sau teamă, afară de o mică parte formată din recalitrânți, vițioși și cu înclinări spre dezordine, — va suferi foarte mult, — deoarece — în prima linie ea se reazimă pe acordarea drepturilor, dintre care hrana și echipamentul de bună calitate și suficient îndestulate primează; și nu mai puțin un bun și demn tratament, care din nefericire — trebuie să recunoaștem — că la noi este prea puțin luat în considerațiune, atunci când printre altele — repetăm din nou — sunt întrebuințați în lucrări de interes personal, sau trimiși la muncile agricole, ca în cazurile mai sus arătate. —

A nu se îngiși și satisface drepturile acordate prin lege, a nu asculta nevoile inferiorului, și ce este mai grav, a nu lua în considerațiune neregulele sau greșelile rezultate din aceste cauze, sancționându-le cu pedepse disciplinare și uneori mai mult decât atât, sunt măsuri cari pe lângă că aduc descurajarea, dar chiar și acte de indisciplină, săvârșite și de acei mai bine intenționați, pentru respectarea oricărei reguli de supunere și ascultare. —

Vom conveni — prin urmare — fără nici un înconjur, că formarea educațiunii militare, impune ca ostașul dela începutul și până la sfârșitul serviciului militar, să se găsească sub imperiul dispozițiunilor legale, atât în ce privește întrebuițarea ce i se dă, cât și a drepturilor ce i se acordă, precum și sub supravegherea și îngrijirea bine voitoare a superiorilor săi, în cari să vadă un sprijin, un sfătuitor și îndrumător înțelept. — De aci va naște prin câștigarea sufletelor: ascultarea necondiționată, disciplina prin convingere, buna camaraderie, respectul față de superior și încrederea reciprocă, adică: *legătura morală*, față de care orcare va fi pregătirea materială a trupei și capacitatea comandamentelor, rezultatele operative pe câmpul de luptă vor fi negative, Victoria obținându-se și cu sprijinul *Forței morale*. —

Nouă Românilor în deosebi, prin ajutorul *forței morale*, ni se impune a însufleți și ridica cât mai mult spiritul războinic, nu numai al armatei, dar și al întregii populațiuni naționale, cu toții trebuind să înțelegem și să rămânem adânc convinși, că siguranța Patriei, năzuită cu viclenie — putem spune — mai de toți vecinii, depinde de aptitudinile de a suporta greutățile și privațiunile războiului, de tenacitatea, bravura și curajul de a înainta sub focul dușmanului, pe care foc atunci când ni se va cere săl disprețuim, să o facem prin disprețuirea propriei noastre ființe, ceea ce însemnează: voința, hotărârea și credința nestrămutată de a învinge. —

II.

În afară de pregătirea intelectuală științifică, cu care un ofițer trebuie a fi dotat în vederea formării educațiunii morale a trupei ce comandă, i se mai cere ca chiar din primele zile ale sosirii recruților la corpurile de trupă, sau după primele zile când începe a exercita o comandă, să se impue și să capete încrederea subalternilor săi, printr'un ascendent moral și înfățișare plăcută, cerințe pe care și regulamentele noastre le precizează astfel:

„Ofițerii, sunt la înălțimea situațiunilor lor, și inspiră trupei încrederea necesară în îndeplinirea misiunii lor, numai dacă au o adâncă cunoștință a îndatoririlor lor, un sentiment foarte ridicat al demnității militare, o mare valoare morală și mai cu

deosebire, un caracter cât mai ferm, care să facă a-și angaja răspunderea, ordecâte ori împrejurările o reclamă.“

Referitor la formarea educațiunii soldatului, Vestitul scriitor militar și General Rus „Dragomirov“ spune că, pentru un ofițer, aceasta este o datorie nobilă de primă importanță, iar în îndeplinirea ei, trebuie a pune multă tragere de inimă; numai astfel, conștiința sa îi va spune că aproape toți acei ce au fost sub ordinele sale, au plecat la terminarea serviciului militar, pregătiți sufletește pentru a-și face datoria, nu a compromis sănătatea la nici unul fie prin neglijență, fie prin exigențele serviciului, și nici nu a împiedecat desvoltarea încrederii în propriile lor mijloace; iar prin desvoltarea noțiunii de devotament pentru datorie, a făcut ca toate voințele individuale să fie supuse unei singure voințe.

Din înțelepciunea acestor recomandățiuni, rezultă că un superior spre a fi ascultat, nu trebuie a se sprijini numai pe autoritatea gradului ce are, ci și pe ascendentul moral deopotrivă de impunător în situația erarhică pe care se găsește, în care scop condițiunea principală pentru a-l dobândi și impune, este aceea de a-și face datoria cu pricepere, stăruință și multă tragere de inimă, adică a fi *conștiincios*. —

Acei cari-și îndeplinesc datoria în conștiință-și vor da seama că aceasta nu însemnează numai a executa ordinele superiorilor, dispozițiunile regulamentelor și a participa în orele hotărâte de program, la exercițiile și aplicațiunile practice sau teoretice, așteptând în acest timp, de cele mai multe ori cu neliniște, terminarea ședințelor, care să autorize părăsirea cât mai neîntârziată a cazărmei sau câmpului de exerciții, pentru ca a doua zi să se repete același ocupațiuni, uneori cu variațiuni de prezență la serviciu, după ora hotărâtă prin program. —

Ofițerul conștiincios, nu are la baza îndeplinirii datoriei, orele hotărâte de programe, ci timpul pe care-l crede folositor, spre a duce către un bun sfârșit realizarea planului său de lucru, în vederea pregătirei militare a soldatului ce i s'a încredințat. — Această datorie, acel conștiincios o îndeplinește cu indiferența prezenței sau absenței comandantului său, fără zgomot, fără laudă, ci numai cu grija de a obține cele mai bune rezultate, spre mulțumirea sa și a șefilor sub ordinele cărora se gă-

sește. — Ofițerul conștiincios în îndeplinirea datoriei, și conștient de importanța misiunii ce are, capătă încredere în forțele sale intelectuale și deci în propria sa persoană, fără de care nu va putea obține pe a ceea a subordonaților săi. Calitățile morale în prima linie, formează baza solidă pe care este așezată încrederea în propria persoană, și cari atrag și pe aceea a superiorilor și subordonaților, impunându-le-o prin pricepere, muncă stăruitoare, liniște, sinceritate și voință nestrămutată. — „*Un conducător de mase omenești, trebuie a se afirma ca un om cu multă voință și mult caracter.*” —

Încrederea și respectul în propria persoană, o obține acela care din judecata intimă și dreaptă a conștiinței sale, va avea siguranța solidității și a satisfacțiunii morale, de a-și putea însuși fără nici un risc o asemenea calitate, din care izvorăște cele mai nobile sentimente ale unui om și cu atât mai mult ale unui militar: *onoarea și caracterul. Acel care pentru o faptă reprobabilă, nu roșește în fața lui însăși, nu va roși în fața altora.* —

Acesta este respectul cu caracter psihologic, care face să pue la adăpost acțiunii de înjosire omenească, și cu atât mai mult de înjosire a militarilor, care atrag după ele grave sancțiuni, în scopul salvării demnității ostășești. —

Pe lângă aceasta, impunerea respectului mai derivă și din forma exterioară de a se prezenta, atât în masa marelui public, în fața căruia trebuie a apare într'o ținută corectă și cât mai îngrijită, cât și în fața trupei, care să nu rămână impresionată numai de o ținută impunătoare — corect — deci lipsită de orcare fantezie — dar și de atitudinea autoritară, prin liniște și hotărâri neschimbătoare, — lipsită de gesturi și cuvinte vulgare, cu intonări răsunătoare. —

Un ofițer, în orcare împrejurare, în serviciu, în societate sau pe străzile localităților, trebuie să apară sub forma unei elegante bărbătești, care să impue mai mult prin curățenie și sobrietate ținutei, fără acea atitudine de îngâmfare ci mai mult cu modestia educațiunii îngrijite, care contribuie la înfățișarea plăcută nu numai cunoscuților, dar și orcărui trecător, privind în aspectul impunător, pe militarul de nădejde. — Mai cu deosebire, un ofițer trebuie să evite total uzajul fardurilor și confec-

ționarea îmbrăcămintei cu croială și adaosuri ce dau dezvoltare unora din părțile corpului, care fac a-i înfățișa sub forme feminizate dezgustătoare și chiar ridicole, cu totul nepotrivite pentru un militar. —

Silueta ofițerului, trebuie să fie proporționată cu vârsta, și mai cu seamă cu gradul ce poartă, care să permită a merge cu ușurință pe jos sau călare, mai multe zile la rând, străbătând sute de kilometri. — Siluetele disproporționate, pe lângă că nu mai dau înfățișarea militară, dar sunt și rispingătoare la vedere; ele sunt ocaziuni de glume ridicole, ce aduc multă scădere în fața trupei sau a publicului, aceluși militar care apare sub aspect nepotrivit ținutei militare. —

Dacă în virtutea principiului de subordonare, superiorul are dreptul la respectul inferiorului; numai puțin și acest inferior, are dreptul la o purtare bine voitoare, am putea spune chiar și la respectul superiorului său. — Prin urmare, purtarea superiorului față de inferiori — în deosebi față de acei ce îi are sub comandă, nu poate fi într'o măsură uniformă de asprime, cum nici nu poate fi într'o măsură uniformă de indulgență, ci cu o variațiune după caz și individ, din care să rezulte măsura de dreptate, fără nici o altă considerațiune, singura care asigură disciplina și o cât mai bună executare a ordinelor, singura care impune respectul și atrage dragostea inferiorilor. — Bruscareă prin vorbe, măsura pripită de reprimare regulamentară sau arbitrară, cuvintele ofensatoare, procedări de protecțiune față de unii, din cari cei cu purtări mai rele beneficiază pe considerațiuni de familie, rudenie sau prietenie, sunt exemplele cele mai rele, cari dau naștere la: minciună, indisciplină, dezertare, etc., și la descurajarea ce va face loc în sufletul lor, a credinței că greutatea serviciului și sancționarea greșelilor, apasă numai asupra celor lipsiți de protecțiune. —

Dacă în principiu, un superior trebuie a evita reprimarea prin observațiuni a unui inferior în fața subalternilor pe cari acesta îi comandă, nu este mai puțin adevărat că el — superiorul, — cu ocaziunea inspecțiunilor, precum și în celelalte multiple ocaziuni, nu poate rămâne indiferent, ci are dreptul și obligațiunea, de a interveni imediat atunci când este cazul, fie pentru a aduce îndreptările necesare în executare, la exercițiile sau aplicațiunile ce au loc, fie pentru a împiedeca neorându-
elile sau opresiunile nepermise de regulamente, precum și a

face să înceteze actele abuzive or arbitrare, sau oboselile ce s'ar aduce trupei, fără nici un folos etc. —

În exercitarea autorității de comandă, de multe ori rezultatele cele mai bune se obțin printr'un tratament — s'ar putea spune — de blândețe, fără ca prin aceasta să se înțeleagă toleranță greșelilor de indisciplină, sau actelor de dezordine, cece ar însemna *slăbiciune*; deorece greșelile deasemenea natură, se reprimă nu numai pentru corectarea vinovatului ci și ca exemplu față de colectivitatea, care ar trebui să fie stăpânită prin asemenea măsuri: neprevăderea, indulgența, influențele exterioare, slăbiciunea voinței și a hotărârea, în neluarea la timp și cu tactul convenit a măsurilor, pe care autoritatea cu care este investit un comandant le impune, dovedește pe lângă slăbiciune, dar și lipsă de aptitudine în exercitarea comandei ce i s'a încredințat. —

O greșală de neertat, va fi aceea de a critica ordinele superiorilor în fața inferiorilor; orce reflexiune deplasată, orcare gest nerespectuos față de un superior, este o atingere a propriei noastre autorități morale și chiar a disciplinei, pentru că inferiorul judecă și vorbele și atitudinea noastră, față de superior, în toate ocaziunile, în serviciu, sau în afară de serviciu. —

Fermitatea caracterului, este calitatea esențială pe care trebuie a o avea și a o pune în evidență, orcare ofițer, orcare comandant al unei trupe, începând dela cel mai mic până la cel mai mare grad, numai astfel putându-se impune subalternilor săi. — Ofițerul, trebuie a ști și a stăruia să-și angajeze responsabilitatea, ordecâte ori ocaziunea o impune, frica de răspundere este o acțiune lipsită de demnitate, care înjosește gradul de ofițer. Pentru că, ce vor gândi acei inferiori în fața cărora spre a evita o observațiune sau chiar o pedeapsă, Comandantul lor ar spune un adevăr? și cu atât mai mult, care va mai fi autoritatea aceluia comandant, care tot spre a evita asemenea neplăceri, va fugi de răspundere, împingând aceasta, până la fapta necavalerească de a lăsa să fie pedepsit vre-unul din inferiorii săi? Este mai demn și mai frumos, ca un comandant — în unele cazuri — să-și însușească unele greșeli săvârșite de inferiorii săi, decât a lăsa să apese asupra lor vinovății de minimă importanță, mijloc ce îi va mări și mai mult încrederea inferiorilor săi.

Dar pe lângă încredere, ofițerul va stăruia să atragă și dragostea inferiorilor săi, sentiment care va contribui în mod folositor atât în timp de pace — pentru instruirea și educațiunea lor — cât și în timp de războiu, când cunoscând devotamentul necondiționat al inferiorilor ce comandă, va avea siguranța că se poate sprijini pe elemente cu care să îndrăznească totul și să-l urmeze pretutindeni. — În acest scop, va trebui a se interesa de fiecare în parte, vorbindu-le cu blândețe de familia lor, de greutate și voința de a le învinge prin răbdare, de sănătate și îngrijirea ei în diferite ocazii, etc. sfătuindu-i și încurajându-i după cum va fi cazul, făcând să reese, și mai multă atențiune și bunătate, față de cei bolnavi, orfani și de acei ale căror mijloace intelectuale sunt mai reduse. — În special față de acei bolnavi, bunătatea va trebui să se confirme prin grija de a fi vizitați la infermerie sau în spital, atât de camărazi cât și de comandanții lor ofițeri. — Nu mai puțin, atențiunea binevoitoare se va îndrepta și către acei cari prin purtările lor, sunt deținuți în localurile de corecțiune din interiorul cazarmelor — afară de cazurile excepționale interzise prin dispozițiuni severe — vorbindu-le și acestora cu blândețe și sfătuindu-i a păși pe linia dreaptă a sânguinței și îndeplinirea datoriei, a cinstei și devotamentului pentru instituția armată a țării și a comandanților săi. —

Pe lângă acestea, o deosebită atențiune se va pune în grija de toate zilele, cu privire la viața materială a soldatului, adică, hrana, îmbrăcămintea, igiena lor și a camerelor de locuit, precum și a tot ceea ce este necesar pentru curățenie, cari cu cât vor fi mai în bune condițiuni, cu atât mai mult o bună dispozițiune pentru tot ceea ce este în binele serviciului, va fi mai accentuată. — Neplata drepturilor bănești, justificată prin procurarea necesariilor de curățenie și cu atât mai mult, punerea la contribuțiune pentru aceleași motive, imputațiuni bănești arbitrare și alte apăsări materiale nelegale, dau naștere la suspiciuni care aduc scăderi morale comandanților respectivi, și nu mai puțin, chiar înclinări spre acte de indisciplină. —

Repet, o slabă alimentare, cum și alimentarea cu mămăligă, le credem drept neprevederi condamnabile, sub nivelul demnității ostășești, tot astfel cum și o slabă echipare, ce

răpește mândria și entuziasmul soldatului, adus în cazarmă pentru instrucția și educațiunea în vederea marelui sacrificiu, ce i se va cere în războiu. — li este interzis țării Românești — cu bogății imense și mare exportatoare de grâu — a-și hrăni floarea tineretului, cu alimentul considerat în Europa de cea mai slabă calitate, precum și, a nu-i da un echipament îndestulător și de bună calitate pe motivul de criză financiară, deși aceiași criză, nu producea nici o îngrijorare puternică, de ordinioară când dezordinea și sustragerile din veniturile țării da naștere la risipă cu îmbogățire de averi considerabile, a unei bune părți din oamenii politici; când aceiași puternici și oameni politici, petreceau prin Țări străine în număr impunător, în vizite sau diferite comisuni, însoțiți și de numeroși membri ai familiei, profitând de călătorii de plăceri și desfătări, fără nici o cheltuială, dacă nu chiar și cu oarecare câștig; când numai pentru capriciul de a eși din țară, porneau cu întreaga familie în călătorii de agrement, pe vapoarele comode și confortabile ale serviciului maritim Român, tot fără nici o cheltuială, în vizita litoralului European și a acelorlalte continente. — Punându-se stavilă la toate neorânduiele, abuzurile și risipa ce se făcea cu veniturile și averea țării, nu va mai fi vorba de criză financiară, chiar când greutatele economice, pe care o soartă nemiloasă ni le-ar mai impune, iar la nevoie, bucu-roși le vom suporta, dacă vor apăsa proporțional cu puterile fiecăruia, mai cu deosebire din averile streinilor îmbogățiți din sudoarea și pământul țării, puși la adăpostul pericolului, atunci când vom fi atacați, și veniți la noi nu pentru a produce sau sacrifica, ci numai pentru a aduna. —

.....
Printre numeroasele ocazii, de care se va profita pentru a forma și consolida o legătură sufletească între ofițeri și trupă, este și atunci când se părăsește cazarma, precum și garnizoana de reședință, una sau mai multe zile în executarea aplicațiunilor în teren sau la manevre, în care timp, suportarea cât mai mult apropiată a greutateilor de traiu la fel cu trupa — căci așa se întâmplă la războiu — este prima condițiune, pentru realizarea unei asemenea legături. Buna îngrijire a traiului trupei în tot timpul acestor dislocări, pe orce fel de vreme, bună, ploioasă, ger, zăpadă, etc., trebuie să domine grija orăruui comandant de

trupă, căruia nu-i este permis a intra în cantonamentul său, până ce mai întâiu ultimul om și ultimul cal din unitatea ce-i este încredințată, nu a fost instalat așa cum trebuie. —

Ne este bine cunoscut, că în cazarmă viața în comun a gradelor inferioare, dă ocaziune caporarilor și sergenților spre a-și afirma puterea autorității ce dețin, mai cu deosebire față de recruți și chiar și de soldații vechi, asuprind pe unii, menajând pe alții, sau improvizând glume batjocoritoare, care să producă veselie pe socoteala acestora. — În contra autorilor unor asemenea fapte, abuzive și descurajatoare pentiu recruți, atențiunea ofițerilor spre o supraveghere neobosită, va trebui să fie sprijinul dorit, care să reprime cu severitate actele arbitrar ale acestor gradați, cari de multe ori, în disprețul oricărei interziceri legale și fără o cât mai puțin serioasă justificare, unii aplică lovituri corporale, iar alții le cere bani sub formă de împrumut, primesc cadouri sau mici atențiuni pe la cantine, sau alte localuri din oraș. —

Nu numai față de oamenii în termenul activ de serviciu, ci și de acei din elementele următoare, atunci când sunt chemați la diferite concentrări, egalitatea în drepturi deopotrivă cu îndatoririle, trebuie să fie cea mai mare grijă a comandanților sub ordinele cărora se gălesc. —

III.

Principial, educațiunea morală militară a soldatului, începe odată cu sosirea în cazarmă, și continuă până la plecare; datoria de a face această educațiune, este tot în seama instructorului său, adică a ofițerului, căruia pe lângă pregătirea necesară, i se mai cere și calități morale superioare. — Ofițerii având cultura necesară, într'o armată ei sunt sufletul și inima, iar gradele inferioare scheletul. Rolul de instructor neseparându-se de acela de educator, ofițerul prin situațiunea și autoritatea sa, prin puterea de convingere a cuvântărilor sale, va face să vibreze în inima și sufletul soldatului și să nască în mintea sa, ideia patriotismului și a sacrificiului; asemenea cuvântări, vor fi concise și de scurtă durată, spre a nu fi obositoare, având loc în momente prielnice și oportune. —

Răbdarea, bună voință și blândețea, trebuie să fie grija de

primă căpetenie, atât în predarea instrucției cât și în formarea educațiunii, mijloace cu care de la început, va reuși a se face ascultat, va mari încrederea și atențiunea lor, nefiind sub presiunea temerei de greșeală, căreia poate i-ar urma pedepse sau observațiuni prea aspre. — În ședințele teoretice de educațiune morala militară, *toată taina bunului rezultat, constă în faptul de a reuși să atragă cât mai mult atențiunea ascultătorilor, atențiunea ce nu poate dura atunci când ședința este îndelungată* — deci obsitoare. —

Ca și pentru instrucția de luptă, instructorul formează educațiunea, adresându-se inteligenței omului, iar nici de cum memoriei, fiind bine cunoscut că dacă ai înțeles ceva, ții minte multă vreme, pe când dacă recitezi servindu-te de memorie, uiți mai repede. — De acea, sistemul manualelor cu întrebări și răspunsuri, nefiind de nici un folos, trebuie total părăsit. — Timpul în care se va preda, va fi — pe cât se poate — odată cu acela în care se execută ședințele de instrucție tehnică sau tactică; numai ceea ce nu se poate preda în acest timp, vor forma preocuparea separată a ședințelor teoretice. —

Recomandațiunea regulamentară: „Instructorul profită de toate ocaziunile, pentru a desvolta judecata și inițiativa soldatului, obișnuindu-l a alege mijloacele care se potrivesc mai bine în luptă, este de mare importanță; acestea i s'ar putea adăoga și aceia: „de a se adresa sufletului soldatului, exaltându-i imaginația în legătură cu importanța misiunii ce are în diferitele operațiuni ale războiului și câmpului de luptă, în situațiunile de cercetător, santinelă de avantposturi, luptător cu armele portative, în atacul pe jos sau călare,“ etc., căutând a le înfățișa prin exemple trăite în războiu, toate aceste constituind admirabil mijloace de educațiune morală. —

Dacă pentru predare, la fel cu instrucția tehnică și tactică, se va urmări cu un program de realizare, a cărei directivă aparține comandantului de regiment, în ceea ce privește metoda, ea aparține ofițerului educator: Comandant de pluton, companie, escadron, baterie, batalion, divizion, de a căror pricepere, inițiativă, răbdare și perseverență, atârnă această însemnată parte de instrucție. —

Punctele principale, asupra cărora s'ar îndrepta atențiunea

instructorului pentru formarea educațiunei morale, credem că ar fi următoarele :

Educația fizică :

Ea înrăurind asupra păstrării sănătăței și vigoarei fizice a omului, va forma atențiunea de toate zilele a ofițerilor instructori — inclusiv comandantul de Regiment, — cari vor stăruî la realizarea perfecteî curăței corporeale, a îmbrăcămîntei, camerelor de locuit, grajduri, etc., atât în timpul iernei cât și vara, în care anotimp de căldură, prevederea abondenței de apă pentru curăteia corpului și a rufelor, va forma obiectul unei atențiuni deosebite, atât pentru oameni cât și pentru cai. —

Părul întotdeauna scurt tăiat, barba rasă, hainele și încălțămîntea curate și bine întreținute, formează aspectul frumos militarului în genere și în deosebi tânărului soldat, gata în orice moment a ieși la o perioadă de instrucție sau în gardă, a fi trimis în oraș pentru executarea vre-unui ordin, precum și ieșirea neprevăzută din curtea cazărmei a uneia din unități. —

Stăruința neobosită în suprăveghearea curăței, constitue o importantă parte a educațiunei morale, care servește trupei nu numai pe timpul serviciului activ în armată, dar și în timpul vieții lor civile. —

În stăruința unei asemenea supravegheri, se va îndrepta atențiunea ambiționărei soldatului, pentru ca el însuși — fără de nici un indem — să aibă grija de a apare în oricare împrejurare în ținuta cea mai ireproșabilă, care-i va da aspectul unei cochetării de sobrietate militară, plăcută vederei și deci cu admirațiune de la publicul trecător, iar din partea superiorilor, încredere și bună voință. — Ținuta unei trupei, precum și înfățișarea ei în diferitele împrejurări ale timpului de pace, lasă a se aprecia ordinea și disciplina de care va fi capabilă, în situațiuni de serioasă îngrijorare. —

Dar regulele de igienă trebuie a fi respectate numai în interiorul cazarmelor, ci și în toate celelalte împrejurări ale timpului de pace, cât și în războiu. — Astfel, sunt reguli de igienă ce trebuie respectate în timpul marșurilor, în cantonamente sau bivuacuri, în timpul războiului de stabilizare, etc. —

Primele măsuri igienice, sunt acele cu caracter empiric, ce sunt în sarcina comandanților de trupe — dela regiment în

jos — care se completează cu prescripțiuni medicale, în scopul de a preveni, a întâmpina, a opune și combate boalele și epidemiile cari în mod obișnuit, apar acolo unde se îngrămădesc masele omenești și nu mai puțin și acelea de animale. —

Să nu se neglijeze menținerea vie a convingerei că, păstrarea forțelor morale, este în strânsă legătură cu menținerea cât mai bună a forțelor fizice, ele neputându-se separa mai cu deosebire în instituția militară. — Din aceasta, rezultă că educațiunea militară, este în strânsă legătură cu educațiunea fizică; cea dintâiu înalță spiritul și cultivă calitățile inimii, iar cea de a doua, mărește vigoarea omului, făcându-l a fi stăpân și cu încredere în puterile trupului său. —

Omul, în timpul războiului, trupă și ofițer, având de suportat pe lângă greutatețile și grijele intelectuale, și foarte multe greutateți fizice, fortificarea organismului cu dezvoltarea vigoarei și agilității corporale, sunt condițiuni ce nu trebuie a fi neglijate, în care scop exercițiile de educațiune fizică, vor forma și ele o parte importantă a educațiunii, de care se vor ocupa instructorii și medicii respectivi, atribuind fiecărui individ, exercițiile pe care organismul său le va putea suporta, iar nici decum aceleași exerciții pentru toți oamenii dintr'o unitate, cari în loc de dezvoltare fizică, vor provoca la acei ce nu le-ar putea suporta, oboseli și alte urmări dăunătoare sănătății. —

Populațiunea noastră rurală, muncită și din proprie voință supusă la eforturi prea obositoare în timpul verei, — perioada muncilor agricole — sub alimentată și cu un traiu în care regulile igienice aproape nu sunt cunoscute, are nevoie de întrebuințarea judicioasă a educațiunii fizice, de o bună alimentare, și de infiltrarea regulilor de igienă, până în adâncul sufletului său. — În armată, aceasta se impune cu atât mai mult, deoarece la începutul serviciului activ, mulți se prezintă la încorporare, debilitați nu atât din cauza lipsei a mijloacelor de traiu, ci din nepricepere și nepăsare în îngrijirea trupului lor. — O progresiune metodică în predarea exercițiilor de educațiune fizică, sprijinite pe o bună alimentare, și proporționată cu celelalte greutateți ale serviciului, spre a nu provoca oboseli vătămătoare sănătății la unii mai puțin rezistenți, în scurt timp va îmbunătăți și chiar înfrumuseța cu aspecte plăcute vederea, prin agerimea minței, prin agilitatea și vioiciunea trupului. —

Întărirea trupului — vigoarea fizică — atrage și întărirea voinței, din care va rezulta acea hotărâre neșovăitoare, de a suporta fără murmur, greutățile impuse de multiplele evenimente ale războiului, cum ar fi: setea, foamea, frigul, căldura, nesomnul, oboseala, etc., cu care oricare militar trebuie a se obișnui să știe că ele când-va vor avea loc, așa că atunci când vor avea loc, ele vor fi întâmpinate nu numai fără îngrijorare, dar și cu multă bună dispozițiune. —

Dar nu numai educațiunea fizică aduce vigoare și sănătate omului, ci și cumpătare în viața de toate zilele, adică folosirea numai la ceea ce îi este prielnic, și evitarea dacă nu complet, dar în cea mai mare parte, a celor denumite patimi omenești printre cari — deopotrivă cu celelalte — *patima beției*, pe lângă că aduce foarte mare vătămare sănătăței, pentru un militar mai cu deosebire, este foarte degradatoare. — Ea va fi combătută fără cruțare, atât prin eforturi cât și prin măsuri de represiune, ce se vor aprecia după caz, situațiune și obișnuința pătimășului, înfățișându-le prin exemple trăite, urmările nenorocite izvorâte din această patimă înjositoare, în care scop, legile țării noastre pedepsesc cu asprime pe acei cari neînfrânându-și patima, sub stăpânirea alcoolului, se îmbată și produc scandaluri în localurile publice, infierând prin condamnările ce pronunță, pe vițiosul bețiv, făcându-l cunoscut și marelui public, prin anunțuri oficiale și de presă particulară. —

În timp de războiu, cu atât mai mult un asemenea vițiu este și mai periculos, luptătorul în stare de ebrietate nemai având judecata normală, iar puterile fizice total extenuate; se poate spune că un asemenea om, nu numai că este scos din luptă, dar și o greutate mai mult, în oricare operațiune de războiu. — S'au văzut cazuri în războiul nostru trecut, când unii comandanți chiar și cu grade mai superioare, — din cauza friciei, — pentru a-și stăpâni emoțiunile produse de grozăviile câmpului de luptă, recurgeau la folosirea băuturilor alcoolice, care fac ca pentru un scurt timp, când sunt amețiți, să nu-și mai dea seama de gravitatea pericolului; această stare de mizerie fiziologică însă, îi pune în situațiunea și mai periculoasă, sau de a lua hotărâri necugetate și deci cu urmări nenorocite, sau a cădea într'o stare de totală inerție, tot așa de gravă ca și precedentă. —

Să avem neconținut vie în memorie, grozăviile petrecute în timpul războiului pe teritoriul nostru, odată cu intrarea armatei Rusești și continuată până la evacuarea cu forța, — adică mai mult de doi ani, — care venise în calitate de aliată, când prin toate localitățile pe unde au trecut sau au cantonat, după ce au golit toate vasele cu băutură din cârciumi și locuințe particulare, s'au dedat la cele mai degradatoare acte pentru o făptură omenească, bând spirt de naturat, apă de colonie sau sorbind ca animalele din rigolele șanțurilor de la strade, alcoolul aruncat din ordinul autorităților, și la cele mai sălbatece acte de distrugere și violare până la crimă, săvârșite de cele mai multe ori sub ochii propriilor lor comandanți. — La începutul războiului — în Dobrogea — localitățile: Techirghiol, Pervelia, Tatlageac, Caramurat, Sarai, Hirsova, Babadag și altele, iar mai târziu alte numeroase localități din Moldova, de Rușii au fost devastate, simțurile sălbaticе ale bestiei omenești, împingându-i la jafurile și crimele de cea mai înfiorătoare cruzime, sub influența alcoolizării de la care mulți din comandanții lor nesus-trăgându-se, perdeau orice autoritate asupra trupelor ce comandau. —

În timpul armistițiului, — în schimbul alcoolului, — s'au văzut cazuri când trupele Ruse, au oferit dușmanului ce avea în față, nu numai armament portativ, ci și tunuri. — În Localitatea Tețcani, pe Valea Taslăului, unde era o fabrică de spirt în ale cărei depozite se găseau 60 cisterne spirt, hordele Asiatice Ruse, au amenințat de mai multe ori trupele noastre de pază și menținerea ordinei, că vor ataca fabrică, și nu au renunțat decât atunci când încercările de apropiere de fabrică, au fost întâmpinate cu focul viu de mitralieră, al devotatului nostru soldat. —

Prin urmare, stăruință neîncetată și în armată și în afară de armată, pentru combaterea acestui flagel, nu numai prin câteva măsuri de slabă legiuire, ci cu unele mai severe, care să ferească de această patimă tocmai populațiunea cea mai nevoiașă, care în loc ca banul agonisit cu atâta trudă, să fie întrebuințat pentru îngrijirea sănătății și luminarea minții, este aruncat pe otrava care aduce îndobitocire și mizerie fiziologice. —

Spiritul militar și spiritul războinic,

sunt însușirile naturale, cu care sunt dotați unii oameni, cât și unele națiuni; ele constituie temelia sănătoasă și puternică, pe care se sprijină organizațiunea militară a unei țări. — Nu toți oamenii, și nici toate națiunile, sunt dăruite dela natură cu asemenea frumoase calități, pe care le înlocuiesc cu propovăduirea diferitelor idei, din care izvorăște ura împotriva instituției armate, considerată prea costisitoare și chiar păgubitoare. —

Pentru toți aceștia, — în deosebi pentru națiunea Iudaică, — ideea de Patrie — nu însă de națiune — este un obstacol opus realizării fericirii, pe pământ a rasei omenesti, o piedică în dezvoltarea civilizațiunii, cum și un mijloc de a restrânge libertățile oamenilor, împiedecați în realizarea egalității lor. — Aceștia sunt, indivizii și națiunile parazitare, cu înclinațiuni aventuriere în căutarea și realizarea fără nici un risc a traiului comod, bogat și sigur, la adăpostul orăru pericol, sprijiniți pe ideile convenabile lor, în care patria cu teritoriile și frontierele ce o limitează, nu mai corespund cu actualitatea, iar de aci, în mod normal, ar urma suprimarea războaelor, cu instalarea a mult doritei „*Pace eternă*“, pe toată suprafața globului pământesc, supraveghiind numai respectarea legilor și menținerea ordinii interioare, cu anumite organe ale autorității administrative. —

De sigur, asemenea idei pătrund cu ușurința în masele poporului, mai cu deosebire acolo unde, grijei de educațiune, nu i se dă importanța cuvenită, din care cauză spiritul național, patriotic și militar, vor suferi scăzând din ce în ce mai mult, având drept rezultat, o mare slăbire a forței morale. — Sunt amenințate de aceste rezultate dureroase, țările în care locuitorii minoritari, cât și locuitorii parazitari, sunt într-o proporție prea mare în țările mici, ambele constituind permanente poște de cucerire și anexiune ale țărilor mari, și uneori chiar dorințe arzătoare ale țărilor mici vecine, de a-și răpi una de la alta porțiuni teritoriale fără motive temeinice, ci numai pe considerațiunea mărireii importanței politice internațională. —

Realitatea fiind cu totul opusă teoriilor sus arătate, orcât de arzătoare vor fi și orcâtă stăruință s'ar pune în realizarea lor, ele fiind în dezacord cu însăși firea omenească și, pentru că nu o dreaptă judecată conduce omenirea, toate țările și aproape toate națiunile, în interesul propriei lor existențe, își

pregătesc poporul național, în vederea combaterii unor asemenea tendințe periculoase, în care pregătire în prima linie, se are în vedere iubirea de țară, în apărarea căreia cerându-i-se supremul sacrificiu, spiritul militar și spiritul războinic al întregii națiuni, trebuie să fie mai presus de orice laudă. —

Apoi, după cum am arătat în prima parte a acestei lucrări, ideea de patrie și de națiune, nefiind posibil a fi eliminată și desființată, apărarea și păstrarea teritoriilor, precum și alte multiple cauze și interese, se vor soluționa numai prin forță, așa că suflul de descompunere și dezagregare a ideilor de patrie, cu mirajul fericirii de o potrivă pentru întreaga omenire, pe care internaționala Marxistă caută a o răspândi pretutindeni, nu este decât arma bolcevismului de a se pregăti pentru un viitor războiu, după ce mai întâiu va slăbi Țara și națiunea în contra căreia, apoi își va îndrepta forțele sale militare. —

Ce însemnează spiritul militar ?

El este sentimentul de ordine, supunere și disciplină de care este pătrunsă o armată — o națiune întreagă — înțelegătoare a rostului acestor sentimente și mai multă încă, a rostului instituțiunii militare, în a cărei compunere toți cetățenii vin a-și asimila cunoștințele, cu bunăvoință, supunându-se la toate regulile cari formează puterea armatei și nu mai puțin și a națiunii. — Grație acestui spirit, o armată este capabilă a duce la un bun sfârșit însărcinările ce i se vor da în orice împrejurare, cu condițiunea, de a fi bine dotată și bine condusă, de comandanți capabili, cari să imprime direcțiuni operative pricepute și nu mai puțin, calități morale temeinice și bine apreciate. —

Restrângerea actelor de inițiativă, suspectarea energiilor, umilirea demnității pornită din suspiciuni sau interpretări greșite, sunt de obicei slăbiciunea șefilor ignorați și fără valoare morală, ajunși pe locurile de comandă de mare importanță, pe căi indirecte, la care aprecierea corespunzătoare sau a lipsit, sau a fost cu ușurință făcută. — Față de asemenea fapte, spiritul militar va avea mult de suferit, și tot astfel va fi, atunci când înaintările pe treptele erarhice, vor păcătui prin acordarea gradelor acelor ce s'ar bucura de protecțiuni, sau diferite alte considerațiuni străine și în detrimentul capacității,

caracterului, devotamentului, etc. Atunci când prin legiuri insuficient studiate, s'ar creea o atmosferă de nesiguranță, față de durata probabilă a timpului de servit în cadrele active ale armatei, precum și față de posibilitățile de înaintare, pe care cariera militară le oferă ofițerilor ce se disting din toate punctele de vedere, începând cu primul său grad, ce nu poate avea nici o legătură cu clasificării obținute anterior acestui grad. —

Spiritul militar, mai are și următoarea definițiune, făcută de Maior G. de Wailly, din armata franceză :

„Respectul, și o largă înțelegere a regulilor de ordine și disciplină ; sentimentul de adâncă convingere față de necesitatea erarhiei, strein oricărei atitudini de servilism, cu o constantă grijă față de rangul și demnitatea de militar și de obligațiunile morale ce îi incumbă. —

„Acceptarea spontană, a oricărei responsabilități legitime.—

„Cultul camaraderiei sincere între egali, respectuasă și cu devotament față de superiori, afectuasă și întotdeauna binevoitoare față de inferiori. —

„Totală și instantanee abnegațiune de persoana sa, ordecâte ori binele serviciului reclamă, în interesul patriei și al armatei, al onoarei și demnităței militare“. —

Ce însemnează spiritul războinic ?

S'ar putea spune — și mulți înțeleg tot astfel — că spiritul războinic îl au toți acei ce se găsesc în serviciul activ al armatei, și nu mai puțin și acei cari au făcut parte din aceste cadre, pe timpul cât au dobândit instrucțiunea militară, toți aceștia cunoscând cum se vor desfășura diferitele faze ale luptelor și ca atare, vor ști ce trebuie să facă în aceste multiple ocaziuni. — Aceste cunoștințe, se pun în aplicare de unii prin ordinele necesare, iar de alții, prin executarea lor, și pentru unii și pentru alții — cu priceperea izvorâtă din acea liniște neinfluențabilă, care să procure mijlocul luarei hotărârilor logice, pe care studiile anterioare le-au consacrat, și cu voința neștrămutată a executanților, de a înfrunta greutățile și focul ucigător al dușmanului, până la totala îndeplinire a acestor hotărâri. —

Teoretic, așa s'ar crede că trebuie să fie, dacă nu s'ar lua în considerațiune că ființa omenească, căreia îi revine această

îndatorire, natura a dotat-o și cu acel instinct al conservării, pe care unii neputând prin voința lor a-l înfrânge, îi face ca în fața pericolului, să-și piardă liniștea, răpindu-le oricare posibilitatea de a mai lua vre-o hotărâre, iar alții să ezite și chiar să refuze a merge acolo unde datoria îi obligă, sub apăsarea celor mai rușinoase sancțiuni. — Acest sentiment — *frica* — nu stăpânește însă în același fel pe toți oamenii, o bună parte bravând pericolul printr'o voință tare, chiar până în momentul cel mai apropiat al înfăptuirii lor. — Rezultă prin urmare, că spiritul războinic este în legătură, întâiu cu frica cu care natura a înzestrat pe fiecare om, și apoi cu educațiunea ce i s'a făcut, începând încă din copilărie, când în legătură cu dezvoltarea fizică și alte împrejurări, să fie obișnuți a întâmpina pericolul cu voința fermă și multă hotărâre, prin dezvoltarea ambițiunii, tăria caracterului, sentimentului îndeplinirii datoriei și a sacrificiului pentru țară, împingându-le până la maximum de realizare, cu ajutorul cărora se va stăpâni și cât mai mult posibil înfrânge, acest dezonorant sentiment al oricărui om: „*frica*“.

Atât spiritul militar cât și acel războinic, constituind o forță indispensabilă tuturor elementelor ce intră în compunerea unei armate, pe care țara să se sprijine temeinic atât în timp de pace cât și în războiu, se impune ca printr'o solidă educațiune, să li se dea maximum de dezvoltare, obținând astfel comandanți de mari și de mici unități, nu numai cărturari, dar și cu voința tare de a-și păstra liniștea în cele mai grele situațiuni, cu ajutorul căreia, măsurile și hotărârile ce vor lua, vor fi din cele mai potrivite, precum și executanți capabili de a înfrunța fără ezitare, fără cea mai slabă nuanță de timiditate, oricare ar fi gravitatea pericolului cu care se vor întâlni. —

Pentru a dovedi și mai mult acest adevăr, găsec necesar a reaminti cele petrecute la începutul războiului nostru în anul 1916, când insuficiența pregătirii războinice a multora din comandanții de mari unități și chiar a bună parte din comandanți de regimente, foști profesori și cu renume de desăvârșiți conducători de trupe în operațiunile de războiu, la apropierea inamicului, sau la auzul primelor lovituri de tun greutatea răspunderii și instinctul de conservare, le-a întunecat și mintea și judecata, răpindule oricare posibilitate de a-și stăpâni frica, de-

venind nu numai improprii păstrării mai departe a posturilor ce ocupau, dar chiar și periculoși. — Rușinea mare, au fost justificările ce aduceau, cu acuzațiuni nepotrivite cu realitatea dar mai ales lipsite de demnitate, când spre a-și atrage compătimirile, lacrimile abundente le amuțea graiul, în credința că ar putea astfel acoperi adevărul, și dacă în contra unora din aceștia, măsurile luate au fost acelea ce se impuneau, printr'o indulgență condamnabilă, mulți au rămas mai departe în cadrele active, nu pentru a o desfășura în războiu, ci mai comod și mai sigur ulterior, rezervată timpului de pace, care le-a permis a urca pe toate treptele erarhice, de la a căror înălțime ajudecat, au comparat și apreciat, de multe ori și pe acei ce nu li se putea aduce nici o învinuire în activitatea de războiu, cât și după războiu, dând hotărâri pornite din resentimente, mângîind cu stropiturile cuvintelor și reflexiunilor uneori glumețe lipsite de duh, curățenia albă ca o floare, a cinstei și împlinirii datoriei, de mulți păstrată și ferită cu grije, ca unicul sprijin cu care să străbată calea spinoasă a dreptăței și adevărului. —

Națiunea noastră Română, dăruită dela natură cu blândețe, omenie, ascultare, răbdare, muncitoare și credință în Dumnezeu, sunt însușiri ce dovedesc noblețe și superioritatea rasei, ușor adaptabilă progresului civilizațiunei, întârziată de numeroasele pierderi și impilări, a căror greutate a resimțit-o atâtea veacuri de suferințe sângeroase. — Aceste suferințe, în legătură în bună parte cu numeroasele războaie suportate, i-a imprimat acel spirit de supunere, de ordine și respect, de iubirea țarei și a Domnitorului ei, care sunt punctele esențiale ale spiritului militar. — Pretențiunile acestei națiuni, sunt din cele mai drepte și mai omenești, rezumându-se numai de a fi tratată cu dreptatea ce i se cuvine, ca locuitori băștinași ai țarei, pe care au apărat-o în decursul a 2000 de ani, fără deosebire de persoane sau de clase, iar pentru a se convinge că dreptatea în adevăr există, cere exemple reale bine văzute și bine simțite, din care să reese limpede și curat, că sacrificiul ce i se cere — orcare ar fi el — la nevoie împins până la ultima picătură de sânge, este în interesul țarei și este făcut la fel de la cel mai mare până la cel mai umil cetățean. — Din aceste exemple, naște spiritul războinic al națiunei noastre,

păstrat cu răbdare și afirmat întotdeauna când conducătorii săi s'au învrednicit a-i căpăta încrederea, așa cum recent a dovedit în războaiele din 1877 și 1916 — 1919, când credința pentru Țară și Rege, sacrificiile sale au fost mai presus de orice laudă.

Ca și în formarea educațiunii naționale a tinerilor, educatorii civili și militari au datoriat formării și întăririi spiritului militar și războinic, din care națiunea va avea numai de câștigat, pentru că — în timp de pace — ordinea, ascultarea și disciplina, devotamentul și solidaritatea, sunt folositoare individului, familiei și națiunii; pe lângă acestea, vor contribui la întărirea statului național, cu forțe proaspete și mereu crescânde, cu care să fie învinse acelea ale minoritarilor copleșitori numeric, și numai puțin acaparatori ai bogățiilor noastre de tot felul. Numai solidaritatea noastră neclintită ne va scăpa Țara cu bogățiile ei, amenințate de cotropire și apoi de stăpânire a rasei Iudaice, numai cu acest sentiment, vom păstra neștirbită cauza națională, vom impune ordine și respect, celorlalte naționalități de pe teritoriul nostru, și nu mai puțin și acele din afara frontierelor noastre. —

Implinirea datoriei. —

Se zice că: „Adevărata mulțumire a omului, și are origina în împlinirea datoriei.“ —

Datoria unui om, nu se rezumă numai într'o activitate pentru câștig, care să asigure mijloacele de existență. În înțelesul moral, datoria unui om este și aceea de a activa în scopul desvoltării cât mai mult a însușirilor sale morale, în legătură cu părțile fizice, intelectuale și materiale. —

A se perfecționa moralmente, însemnează înobilirea caracterului, adică, integritate, bunăvoință, dușman al minciunei și al lingușirii, hotărâre dreaptă și neschimbătoare, capabil de a privi în față greutățile și mizeriile vieții, pe care încearcă și stăruește a le învinge, fără a lăsa urme de descurajare sau de supărare, în parcursul drumului greu și obositor, mai mult al suferințelor, decât al plăcerilor. —

Înainte de a avea drepturi, orcare om are foarte multe îndatoriri, față de propria sa persoană, față de mediul încon-

jurător din care își câștigă existența, față de familia sa, și nu mai puțin față de țara și națiunea căreia aparține. —

Națiunea Română, în toate timpurile și cu toate greutatețile prin care a trecut, prin darul său natural, s'a dovedit a fi iubitoare de țară și națiunea sa, pentru care a suferit și a murit. În prezent ca și în trecut, națiunea noastră are *sfânta datorie* de a confirma aceste sacre sentimente, cu care să asigure liniștea, respectul și integritatea țării noastre. — Munca neobosită a tuturor și pe toate direcțiunile de activitate, respectul legilor, spiritul de ordine, simțul dreptății cu respectul agoniselei, obținut cu cinste, credința în Dumnezeu, devotament Regelui și mai presus de acestea, gata a răspunde în orice moment la chemarea țării, sunt cele ce se cere și se impune tuturor românilor. —

În serviciul militar — pe lângă cele de mai sus — în oricare împrejurare, datoria ostașului, este de a *fi supus și ascultător*, calități care asigură ordinea și buna execuțiune a ordinelor. — Fără supunere și ascultare, masele enorme de oameni, — mai multe milioane, — nu se pot hrăni, adăposti, echipa, îngriji sănătatea, nu se pot conduce pe câmpurile de operațiune și în lupte, nu se poate obține victoria. —

Supunerea și ascultarea, trebuie a se înfăptui în același fel, atât față de primul eșelon erarhic superior, cât și față de un alt grad mai superior. O nuanțare de supunere și ascultare în raport cu gradul erarhic, este nu numai vătămătoare bunei execuțiuni, dar chiar și periculoasă. — Nu mai puțin, — asemenea deosebiri sunt contrarii spiritului de disciplină, care este în strânsă legătură cu împlinirea datoriei, prin supunere și ascultare.

În împlinirea datoriei, nu se face nici o deosebire de grad și situație, în erarhia militară. Ultimul soldat ca și cel mai mare general, sunt obligați a-și face cât mai bine datoria, cât mai corect și în limita de timp hotărâtă. — Și aci ca și în celelalte împrejurări, exemplul celui mai mare în grad, este lecția de educațiune morală cea mai solidă, ce se face subalternilor ce comandă. —

Nu teama de asprime măsurilor de represiune, trebuie să fie la baza împlinirii datoriei, atât pentru tânărul soldat, ca și pentru tânărul ofițer, ci din aceea convingere internă și liniștită a

conștiinței sale, izvorâtă din puterea de judecată neinfluențabilă, care să arate și să deosebească, binele de rău. — Pentru că, o pedeapsă mai grea, mai apăsătoare, este aceea ce izvorăște din propria judecată a omului în legătură cu fapta săvârșită. — Aceasta însemnează că înainte de a lua o hotărâre, în liniștea spiritului, să ne adresăm conștiinței noastre, după a cărei putere de judecată, — ferită de orice influențe exterioare, — să arate cum este bine sau cum este rău. — Ea — conștiința — fiind inspiratoarea faptei, precum și judecătorul intim chemat a ne spune după înfăptuire, dacă am făcut bine sau rău, — independent de părerile altora, — va produce asupra sufletului și inimei, o stare de durere de neliniște permanentă, apăsătoare de acuzațiuni, ceea ce însemnează „*Mustrarea conștiinței*“, în cazul când s'a săvârșit o faptă rea, și invers, o stare de liniște și bună dispoziție, adică „*mulțumire sufletească*“, când s'a săvârșit o faptă bună. —

Implinirea datoriei în mod conștiincios, ne procură și o mulțumire, de multe ori mai complectă ca o recompensă, mulțumire ce ne înalță în fața propriei noastre ființe, ne întărește spre a întâmpina cu curaj greutățile, făcându-ne încrezători și demni de noi înșine, de șefi și inferiorii noștri.

Aceasta credem a fi, îndrumarea tinerelor elemente, cu privire la îndeplinirea datoriei de ostaș, stăruind a face să pătrundă adânc în sufletul și inima lor, așa că o abatere dela regulile ei, să fie simțită prin acea mahnire sufletească, pornită din nemulțumirea de a fi greșit. — În orcare împrejurare, înaintea de a trece la săvârșirea unei fapte, să ne consultăm conștiința din îndemnul căreia apoi, vom da urmare hotărârei de executat, căci orcare vor fi rezultatele, nimic nu vom avea a ne imputa, cu atât mai mult atunci când fapta săvârșită, nu a fost ascunsă și s'a petrecut la lumina zilei. În acest fel, *onestitatea, franchețea și loialitatea*, vor domina toate gândirile, toate cuvintele și faptele noastre, conștiința nepermițându-ne a înlătura cu ușurință aceste virtuți.

Ușurința judecăței, cu lipsa de seriozitate, care împinge pe unii a se sustrage dela datorie, superficialitatea altora, și buna credință a acelor care cred că prin protecționism neîndeplinirea datoriei, poate fi tolerată, vor fi sancționate, așa cum vor merita, pentru a da bunul exemplu, iar acei ce ar îngădui

asemenea acte amurale, vor dovedi lipsa de aptitudini în formarea educațiunei militare. —

Numai atunci când se va face educațiunea întregi națiuni Române, — indiferent de clasă socială și de ocupațiune, intelectualul deopotrivă cu meseriașul și agricultorul, — săracul și bogatul, — care să menție vie și neadormită ideea, că împlinirea datoriei cea mare „sacrificiul de sânge“, în apărarea țării și a națiunei, este cerut la toți fără nici o deosebire, orcare ar fi posibilitățile de sustragere ; numai atunci când prin aceeași educațiune „patriotismul“ va ocupa primul loc, — nu al doilea după partidul politic, — de la a cărei înălțime strălucitoare, să radieze suflul convingător până la exaltarea, a devotamentului necondiționat ; numai atunci într'un viitor războiu, nu se vor mai repeta camuflările, pe care fără jenă și rușine le-au practicat, nu cei mulți și fără sprijin, ci acei puțini și puternici — profitori și abuzivi, — oameni politici și chiar o bună parte din comandantii de mari unități, mergând în jos până la comandantii de regimente, — și — au pus în siguranță cât mai mulți la evitarea pericolului, unii propria lor persoană, iar alții, copiii și alte rudeni și nu mai puțin prietenii, instalându-i pe la posturile de comandă mai îndepărtate, pe la etape, zonă interioară, părți sedentare, comenduri, etc. — majoritatea tineri robuști, cari ar fi putut înlocui pe cei răniți de câte două și trei ori, rămași pe front, — iar nu la căldura bine făcătoare și a bune dispozițiuni, cu traiul comod, confortabil și vesel, cu singura grije și preocupare, a explorării pe terenul presărat mai mult cu florile ofilite ale frivolității, amatoare de plăceri și nu mai puțin de manifestări patriotice, — prin jertfa de sine — în admirațiunea plină de extas, a vreunui erou de la partea sedentară. —

Devotamentul. —

Prin devotament se înțelege, grija de toate zilele și în orcare moment, pe care un om o are față de familia sa, copiii și părinți, — de buna conducere a serviciului de unde-și câștigă existența, în care cinstea și buna voință, să fie la înălțimea orcărei laude, precum și legătura sufletească ce se stabilește între el și familia sa, între el și acei oameni de care depinde în agonisirea mijloacelor de traiu, în apărarea căroră, atunci

când este cazul și conștiința sa îi dictează, aleargă oricare ar fi riscurile ce s'ar întrevăde. Nu mai puțin, aceeași grijă dezinteresată, afirmă devotamentul față de un prieten în oricare împrejurare, dar mai cu deosebire în perioadele de grea încercare, grija față de o persoană străină și necunoscută, căzută în vre-
nenorocire, etc.... Asemenea manifestări, de multe ori sunt însoțite de sacrificii indueșătoare, cu influențe bine făcătoare în deosebi față de firile aspre și chiar de acelea mai puțin impresionabile. —

Devotamentul cel mai înălțător, cel mai nobil, este acela care pornește dintr'un sentiment de dezinteresare și de noblețe sufletească, în legătură cu o faptă bună, în păstrarea neștirbită a cultului onoarei și a dragostei pentru țară. —

Din sentimentul de a face bine, foarte mulți oameni prin instinctul apărării semenelui său, aleargă în ajutorul altora, atunci când — pe neașteptate, îi vede expuși unui pricol de mare gravitate, chiar dacă acestea, sunt persoane necunoscute. — Sunt bine cunoscute, cazurile când un sătul de viață se aruncă într'o apă spre a se îneca, sau în fața unei mașini în mișcare spre a se omori; aproape toți din apropiere — dintr'un indemn sufletesc — vedându-și seama de pericolul propriei lor persoane, se reped instantaneu spre a-l salva. De asemenea, — din acelaș indemn sufletesc, — la auzul în apropiere a focurilor de arme sau a strigătelor de „Foc“ „săriți hoții-asasinii, etc. . .“ cei de primprejur vor alerga în fuga mare acolo unde este primejdia spre a da ajutor, înfruntând oricare pericol, de care pentru un moment nu-și dau seama. —

Toate acestea, dovedesc că sentimentul de a face bine, este uneori atât de pronunțat, încât pune pe om în fața pericolului de a-și pierde viața, pe care dacă nu le-ar înfrunța, s'ar simți dezonorat chiar de el însăși. —

Sunt cazuri când fapte de devotament incomparabile, se produc de oameni de încredere, însărcinați cu păstrarea avutului fie al unei instituții de stat sau particulare, fie al unor alte persoane, cum de asemenea și păstrarea unor acte secrete sau de onoare, de familie de prietenie, sau ale societăților particulare, dar mai cu deosebire acte secrete ale autorităților de stat, printre care acelea cu caracter militar, sunt de cea mai mare importanță. — Punerea la adăpostul oricărei posibilități de înstră-

inare sau divulgare, a unor asemenea acte, prin devotamentul acelor ce le sunt încredințate, face dovada puterii morale, nu numai a individului respectiv, dar și a instituțiunei căreia aparține. —

În armată, devotamentul de a scăpa viața unui camarad cu sacrificiul vieții, are loc — s'ar putea spune — nu numai în cursul luptelor — într'un războiu — dar și în afară și chiar și în timp de pace. — Intre altele multe cazuri, unul bine cunoscut este acela din noaptea de 9 Septemvrie 1919, când după lupta ce a avut loc, Regimentul 9 Călărași, pe o ploae repede și un adânc întunec, merge în localitatea Amzacea, părăsită de inamic. — În căutarea unui adăpost pentru plotonul său, Sublocotenentul Protopopescu Florin pășește pe pâlnia clisoasă și alunecoasă a unei fântâni părăsite, în a cărei adâncime de aproape 60 metri cade ca un bulgăre de piatră. În ajutorul lui, fără o clipă de ezitare, sare Sergentul de la plotonul său, Popa Ion, care legat cu niște coarde de fân, slabe pentru greutatea a doi oameni, se scoboară, cu ajutorul celorlalți oameni din ploton, până în fundul fântânei, ia în brațe pe comandantul său, și cu riscul de a cădea din nou, pierzându-și și el viața, — greutatea fiind prea mare pentru coardele cu care era legat, — acest admirabil devotament aduce la suprafață un trup omenesc, zdrobit, ce deabia mai respira. —

În războiul de stabilizare pe teritoriul adversarului său, de multe ori inamicul întrebuițează prizonerii pe cari ademenindu-i cu felurite promisiuni, îi face a trece în liniile propriilor lor armate, de unde au fost capturați, pentru a afla vre-un dispozitiv de noi lucrări sau de noi efective, pe care apoi să le comunice, înapoindu-se la inamic; asemenea încercări, — de cele mai mutle ori, — s'a constatat că nu reușesc, afară de cazurile când pentru aceasta se întrebuițează streini de națiune — ceilalți fiind bucuroși a rămâne mai departe în rândurile armatei naționale, în care, — printr'un frumos devotament, vor continua a lupta mai departe, cu cele mai multe probabilități de a-și pierde viața. —

Un asemenea caz, a avut loc în dimineața de 30 Ianuarie 1917, pe frontul dela „Prlea“, ocupat de Divizia 7-a. și Brigada 5-a. Călărași, unde au apărut 25 prizonieri din unitățile acestor comandamente, fiecare din ei purtând asupra lor ascunse,

mai multe foi din chemarea pe care Colonelul Sturza, o făcea trupelor noastre, pentru a trece la inamic. — Înainte de a fi trimiși, timp de două zile fuseseră dresați de Colonelul Sturza în localitatea „Câmpuri“, cu indicațiune precisă spre a fi distribuite numai trupei și ofițerilor inferiori, după care apoi să se înapoeze în liniile Germane, de unde li se promisese că vor fi puși în libertate și trimiși la casele lor. — După cum se știe, toți acești 25 soldați cari nu mai erau prizonieri, au făcut dovada celui mai înălțător devotament pentru Țară, neoprindu-se pe liniile ocupate de trupe și cerând a fi duși la posturile de comandă de batalion; la postul meu de comandă, s'a prezentat Caporal Corbeanu din Regimentul 9 Călărași, devenit mai târziu orb din cauza gazelor asfixiante și invalid de războiu. La posturile de comandă, au predat foile ce aveau asupra lor, reintrând apoi bucuroși, fiecare la unitățile din care făcea parte. —

În războiul modern, întrebuințarea pe spațuri întinse de teren, a numeroaselor unități ale armatelor, menținerea coesiunii și coordonarea acțiunilor, se obține și prin devotamentu comandanților, iar lupta în ordine risipită sau a diferitelor parturle, când luptătorului individual i se creiază situațiuni în care hotărârea de sacrificiu se impune deși ar putea fi evitată, supravegherea unui șef, sau a unui camarad în luptă mai apropiată neexistând, — totuși, devotamentul îl împinge a-și face datoria mai bine decât dacă ar fi sub o comandă apropiată. —

Prin urmare, în timpul războiului ceea ce împinge mai pe toți luptătorii a-și face mai conștiincios datoria, — în prima linie, — este devotamentul pentru Țară și apoi acțiunea comandanților, a căror supraveghere neputându-se întot momentul exercita, fără acel devotament acei rău intenționați, ar putea fără teamă să se sustragă dela datorie, ocolind adevărul, sau — prin exagerări dacă nu chiar și invențiuni, să-și mărească valoarea, prin dispozițiunile luate or vre-o faptă eroică, ambele cu precădere în obținerea distincțiunilor — decorațiuni și înaintări — plus faima de „viteaz“, cum dealtfel au avut loc și la noi în cursul războiului trecut, chiar printre comandanții mai cu multă importanță. —

Nu numai inferiorul, prin devotament față de superior, are datoria morală de a-i veni în ajutor, ordecâte ori este cazul, și

orcăre ar fi pericolul, dare și aceeași datorie morală, obligă pe superior a veni în ajutorul inferiorului său. — Fără a ne raporta la situațiunile din timpul războiului când aceste reguli sunt dogme, dar referindu-ne și la timpul de pace, un superior nu poate rămâne nepăsător, atunci când vede un inferior în pericol, atacat fiind de alte persoane, sau din cauza vre-unui accident și alte întâmplări cu un sfârșit dureros. — Asemenea fapte de devotament pentru inferiori, mărește foarte mult încrederea și devotamentul lor, și încă și mai mult valoarea morală a armatei. —

Devotamentul fiind un sentiment psihologic, unui om nu este posibil să fie impus prin disciplină, iar felul în care se produce, nu este uniform la toți oamenii, aceasta fiind în legătură cu natura simțimentelor fiecăruia, și cu educațiunea pe care a primit'o. —

Devotamentul, este vocea sângelui a tuturor fiilor ai unei aceleași patrii, — aceleași națiuni, — contopiți în mai multe generații, cari au luptat, au suferit și au murit, pentru a o transmite intactă și fără nici o pată urmașilor, în ființa cărora mândria de națiunea sa și strămoșii săi, va întări credința în superioritatea originii sale. —

Este foarte adevărat, că nu toți indivizii unei națiuni, au o aceeași concepțiune în devotamentul față de patrie; în special, se deosebesc acei ce prin natura ființei lor, sunt dominați de sentimentul înjositor al *egoismului necruțător*. — Din egoism feroce, unii oameni păstrează cu avariție tot ceea ce agonisește, chiar dacă aceasta este mult superioară oricărei ambiții sau fan-tezie a traiului, nu se deranjează pentru a face cuiva un serviciu, nu ajută pe nimeni și nici vre-o binefacere; se poate spune că egoistul, este avar chiar cu o vorbă bună sau cu o povăț de folos, nu vede bine decât ceea ce este al său, sau pornește de la el; de un sacrificiu sau efort fizic, material or moral, egoistul nu este capabil, și cu atât mai puțin de sacrificiul persoanei sale, în apărarea patriei. — În general, simțămintele nobile nu aparțin egoistului, pentru el binele fiind numai ceea ce este referitor la persoana sa, și în cel mai larg caz, la cei mai apropiați din familia sa, întâii copii și apoi soția, restul îl interesează foarte puțin sau deloc. — Egoismul fiind în legătură și cu instinctul de conservare, din el de multe ori pornește in-

demnul de invidie și viclenie, pentru tot și față de toți aceea ce-l depășesc în activitatea mediului în care trăește. — Preocuparea egoistului, este un traiu îndestulător și o situațiune comodă, din care se rezulte o viață liniștită, cu cât mai puține griji, — de multe ori împinsă până la indolență, care face a-întuneca o largă prevedere, chiar în propriul său interes. —

Acesta fiind adevărul, egoistului nu i se poate cere devotament, pe care de multe ori nu este capabil a-l acorda nici copilului său; ceeace i se va impune, este a-și face datoria fără nici o deosebire de ceialalați, uzând de măsurile coercitive ale legilor militare, și totuși, aceasta nu este deajuns, pentru că „*lipsește devotamentul*“. — Egoistul care în timp de războiu se găsește la domiciliu, de unde cu nimic nu vrea a veni în ajutorul armatei, ci numai profită spre a-și mări averea — pe când alții mor și pierd și puținul agonisit, nu trebuie sub nici o considerațiune cruțat în avutul lui, care în acest timp nu mai este al lui, ci al armatei și al Țării. —

La începutul războiului trecut, am avut ocaziuni dureroase a face asemenea constatări în Dobrogea, unde un proprietar Român a refuzat a da grăunțele dacă nu i se plătește imediat, și cum inamicul se găsea numai la 15 Km. depărtare, a adăogat „mai bine să vie să le ia Bulgari — sau — că le dă foc. —

Mai târziu, pe valea Taslăului la Tețcani, după ce detașamentul ce comandam părăsește regiunea luând o altă destinație, un mare proprietar a reclamat la Marele Cartier că nu i s'a plătit suma de 100 lei, — pe care nici nu o ceruse, — costul băilor făcute de trupă. — De fapt, baraca de scânduri în care erau instalațiunile pentru băi, nu aparțineau proprietății, ci numai terenul pe care se găsea, — baia fiind construită cu materialul și mâna de lucru a Rușilor, care ne dase autorizațiunea de a beneficia de ea, așa că proprietarul nici la această sumă nu avea dreptul; egoismul, avariția și lipsa oricărui devotament, îl făcuse a pierde oricare noțiune nu numai de drept, dar și de rușine. —

Este foarte adevărat că egoismul, este un defect natural al omului, care din fericire, nu apasă asupra tuturor oamenilor, în aceiași măsură; obicuint, el se remarcă la copilul mic din instinct, și la un bătrân din calcul, instinctul de conservare la aceștia, fiind mai dezvoltat ca la tineri; marea majoritate a ti-

nerilor, natura i-a înzestrat cu sentimentul de largă generozitate, chiar atunci când este vorba de viața lor, pe care bucuroși o jertfește pentru cauzele mari, dintre cari, apărarea patriei cu cel mai deplin devotament, este cea mai de seamă. —

Sigur este, că pe devotamentul minoritarilor nu se poate pune absolut nici o speranță, și în special pe Unguri, Bulgari și Ovrei și nu mai puțin, pe devotamentul acelor infectați de virusul bolcevismului. — Cea mai sigură și cea mai bună măsură, care să ne pue la adăpostul oricărui eveniment neplăcut și chiar periculos, alta nu este, în afară de aceea de a-i înlătura de la orcare pregătire cu caracter militar, iar în timpul războiului, a-i întrebuița la lucrările necesare, sub paza puternică a jandarmilor, care să-i împiedice a se deda la mișcări turburătoare ale ordinei, în regiunile în care se vor afla. — Fără asemenea măsuri, se vor repeta întâmplările bine cunoscute, din războiul trecut, când cea mai mare parte din minoritarii din Dobrogea au fugit la inamic. — În deosebi, Bulgarii din Regimentele 9 și 10 Călărași, au început a trece la inamic cu cai și arme, — din acei trimiși în patrulare pe frontieră, — chiar a doua zi după mobilizare, iar mai târziu, după străpungerea frontului Tatlageac — Pervelia — Topraisar, când au fugit aproape toți minoritarii, deasemenea cu arme și cai, Bulgarii ascuzându-se în pădurea Babadagului nu numai în așteptarea sosirii armatei inamice, dar și pentru a prăda și omorâ pe nenorociții refugiați români, bătrâni, femei și copii. — Chiar și după părăsirea Dobrogei, din puținii minoritari rămași, au trecut la inamic în luptele din munții Vrancei, Cașinului și Oituzului. —

Să ne reamintim neîncetat, de primirea făcută inamicilor noștri la intrarea în capitala Țărei, de către minoritari, dar mai cu deosebire de ovrei, când tineri și bătrâni, femei și copii, la un loc cu acei ce dezertaseră din armată în timpul retragerilor, într'un entuziasm de nedescris, au alergat în întâmpinarea lor cu flori, cu urale nesfârșite și cuvinte de laudă pentru victoria dușmanilor, care le-a adus libertatea de sub apăsarea poporului Român. — Să ne amintim neîncetat, purtarea mârșavă și mișească a ovreilor rămași pe teritoriul ocupat de inamic, cărora le-a servit în spionaj și ca iscoditori și denunțatori, a orcărei mișcări sau aprovizionări, — chiar din cele mai mo-

deste, — de alimentele strict necesare nevoiașilor, — a orcăror vorbe sau discuțiuni, interpretată ca pornită în contra ocupatorilor, de insultele și umilințele ce ni s'au adus în gura mare, de violențele întrebuintate numai din plăcerea de a-și bate joc și de a râde de noi și de nenorocirile noastre, de furturile săvârșite în special din averile refugiaților, etc... etc... Numai având vii în memorie suferințele și batjocurile îndurate, acei ce ne conduc, — într'un viitor războiu, — vor lua măsurile care se impun față de națiunea ovreească din Țara noastră, între care cea dintâiu, trebuie a fi eliminarea din unitățile operative, ca periculoși în operațiunile de războiu, întrebuintându-i la muncile grele din spatele armatelor, sub paza cea mai riguroasă. —

Obligațiuni morale între camarazi; inferiori față de superiori; superiori față de inferiori. —

Traiu împreună și cu lungă durată, al camarazilor grade inferioare, dă naștere la o apropiere sufletească, nu numai între aceștia, dar și între ei și ofițerii cari îi comandă, dacă au știut să se apropie de sufletele lor; o asemenea apropiere, rezultă din suportarea deopotrivă a aceluiași osteneți, aceluiași pericole și privațiuni. — De aci, apare pe nesimțite solidaritatea cea mai strânsă de camaraderie, care face ca cel mai tare să ajute și să apere pe cel mai slab, cum — nu mai puțin — și cel slab, chiar cu acele mijloace reduse, nu va ezita un moment de a veni în ajutorul camaradului său, oricine ar fi el și orcăre ar fi situațiunea, ce le impune asemenea fapte de solidaritate camaraderească. — Acela care-și părăsește camaradul, acela care nu sare fără întârziere în ajutorul său, atunci când este în pericol, este un laș care merită disprețul tuturor camarazilor și chiar a superiorilor săi. —

Actele de *delafțiune*, vor fi combătute cu toată asprimea, pentru că o asemenea faptă, înseamnă călcarea cuvântului și a încrederei confiate; cine săvârșește fapte delatorii în timpuri de liniște, în vremuri grele și în războiu, este capabil de trădare. — Delatorul, nu are dreptul la încrederea și stima camarazilor săi. —

Delafțiunea — sau mai bine zis — denunțarea pe sub ascuns, deci fără autorizare, a unui secret încredințat în legătură

cu chestiuni de onoare, prietenie, intimitate familiară, etc. . . . este o faptă dezonorantă, cu totul în dezacord cu noțiunea de om de caracter și de onoare, și cu atât mai mult de militar. —

Chiar auzirea întâmplător a unor fapte sau vorbe de intimitatea celor de mai sus, și apoi divulgarea lor cu ușurință, de cele mai multe ori cu exagerare, sunt — deopotrivă — fapte reprobabile. — Păstrarea secretului, — discrețiunea — cu riscul oricărei presiuni, este un act de cavalerism și o calitate de mare valoare pentru un om, dar mai cu deosebire pentru un militar, care face a se ridica mult în stima celor ce-l inconjoară și a bine merita încrederea tuturor. —

Mărturisirea adevărului când este cerută, — (afară de anonim care este o mare rușine, el dovedind lipsă totală de caracter) — a faptelor ce ating demnitatea, cinstea și mândria unui om și cu atât mai mult a unui militar, v'ă fi însoțită de tactul și prudența cerută de cazul și situațiunea relativă, și numai dacă fapta ce se impută, este bine dovedită; în cazul contrariu — asemenea mărturisiri — merită calificativul de *calomnie*. — Denunțările referitoare la spionaj, crimă hoție, incorectitudine materială și morală, beție, contact periculos sau înjositor, scandaluri în localuri publice, etc. . . . sunt obligatorii în interesul siguranței Țării, și a păstrării cât mai neștirbită și mai curată a demnității ostășești, cu respectarea regulilor de erarhie și disciplină militară. —

Intre camarazi, trebuind a domni o cât mai intensă armonie, certurile, cuvintele grosolane sau injurioase, de care unii se servesc chiar și în glumă, constituind obiceiuri urâte și ordinare, se vor interzice printr'o stăruință neobosită și de toate zilele. — Asemenea glume, pe lângă că sunt jignitoare, dar de multe ori sunt și cu urmări regretabile, degenerând nu numai în simple lovituri, ci și în violențe de o gravitate destul de accentuată; în asemenea cazuri, înfrânarea lor prin măsuri de represiune din cele mai aspre, se impune. — Aceste urâte obiceiuri, greu de suportat de către firile mai domoale, îi face a evita cercul camarazilor, ceea ce este un inconvenient, față de păstrarea cu sfințenie a acestei legături, căreia i se va acorda o deosebită atențiune pentru că, armonia cea mai complectă fiind baza camaraderiei, din ea rezultă încrederea reciprocă care formează puterea solidarității. —

Superiorii, în diferitele lor grade, în comenzile ce exercită, sunt depozitarii unei autorități, de a cărei bună funcționare sunt răspunzători din punctul de vedere al disciplinei, bunei întrețineri, instrucție și educațiune a tuturor acelor ce îi sunt în subordine. — Aceasta putere, impune inferiorilor cel mai desăvârșit respect, precum și supunere indiscutabilă în orcare împrejurare, el dispunând de tot ceea ce un om are mai scump „viața și onoarea”, a căror apărare și întrebuițare, în interesul patriei și al instituției armată, legile militare i le încredințează. — La această supunere, inferiorului i se mai cere a adăoga și încrederea de care comandantul său are nevoie, în vederea realizării unei aceleiași voințe, — „a comandantului”, — în impulsul care să ducă la rezultatul dorit. —

Drepturile orcărui superior și oricărui comandant fața de inferiori, sunt îngrădite de anumite dispozițiuni legale și regulamentare, care pun la adăpost pe inferiori în contra măsurilor arbitrare; în cazul când acele dispozițiuni sunt călcate, aceleași legi și regulamente, dau inferiorilor, dreptul de a interveni către autoritatea superioară respectivă. — Asemenea drepte prevederi, impune inferiorilor a considera pe superiorii lor, nu ca pe niște stăpâni de care să le fie teamă și pe cari să-i urască, ci șefii a căror grije esențială este apărarea intereselor Țării și ale armatei și cari în virtutea vârstei lor, a timpului îndelungat în serviciul armatei, a experienței și a bogatelor lor cunoștințe, au dreptul la încrederea și ascultarea inferiorilor. —

Nu este însă suficient și nici temeinic, ca încrederea subalternilor în comandanții și superiorii lor, să fie impusă în virtutea dispozițiunilor de lege sau de regulament, trebuind ca acești șefi să o cucerească, și apoi să li se acorde cu toată convingerea formată pe baza însușirilor morale, a aptitudinilor și capacității intelectuale, de care acești superiori trebuie să facă dovada în orcare împrejurare. — Pe lângă acestea, caracterul, sentimentul de dreptate, corectitudinea morală și materiaia, cunoștiința în îndeplinirea datoriei, sunt condițiuni de primă importanță, impuse unui Comandant, pe care trebuie a le afirma prin exemplele cele mai vii în cursul serviciului său, acestea fiind — după cum am mai spus, cele mai profitabile lecții de educațiune morală. — Deoarece, inferiorii fiind înșulețiți, în bună parte cu cultură, judecată și bun simț, sunt în tot mo-

mentul cu atențiunea asupra șefilor lor, cărora — prin contactul apropiat de fiecare zi, izvorât din obligațiunile serviciului, — le observă toate mișcărilor, le memorează toate faptele și cuvintele spuse, pe care le judecă și apreciază în intimitatea sufletului și conștiinței lor, iar de multe ori chiar în cercul camarazilor lor. — Din această judecată, va rezulta convingerea intimă a inferiorului asupra valorii morale a comandantului, transformată după felul în care el se conduce, — sau în ascendență sau în scădere morală; lipsa ascendentului moral al unui comandant, va face ca acei în subordine să vadă în el, un om de care sunt obligați a asculta, numai în virtutea prevederilor regulamentare, situațiune foarte periculoasă, deoarece o asemenea ascultare — în lipsă de supraveghere — încetează a se mai produce, puțină încredere a inferiorului într'un asemenea comandant, răpindu-i devotamentul față de care conștiința sa nu-i impune a-l acorda. —

Din cauza unora din asemenea șefi, mai cu deosebire în prima parte a războiului trecut, în parte am trăit în atmosfera de neîncredere și nesiguranță; din care apoi, a rezultat scepticismul în realizarea ideii noastre naționale, care pentru mulți oameni politici și chiar de unii militari, era considerată compromisă. —

Oricât de dureros ar fi acest trecut, el nu trebuie uitat, ci din contră, păstrat cu sfințenie și reamintit, în credința că în viitor vom fi mai atenți și mai exigenți în alegerea conducătorilor militari, deși, într'o măsură oarecare — după războiu, — (ca și cum el nu ne învățase nimic), tocmai acei ce nu și-ar mai fi avut locul în rândurile active ale armatei, prin îndrăzneală, lingușire și indulgențe condamnabile, au rămas mai departe, pășind până la înaltele trepte ale erarhiei militare, deși trecutul lor era în bună parte demoralizator. —

Și pentru că este nevoie de capacitatea în Comandament, să ne reamintim care a fost planul de acțiune al armatei noastre în unire cu sprijinul dat de Ruși, la începutul războiului, — care plan — credem — nu a corespuns situațiunii de atunci, pe nici unul din fronturile pe care s'a început desvăluirea operațiunilor; dar nu numai atât, ci chiar ulterior, printr'o concepțiune slabă în conducerea operațiunilor față de desvăluirea generală a ofensivei inamicului, a făcut să suferim înfrângere după

înfrângere cu pierderi enorme de material și oameni. — Cauza — după părerea noastră, — a fost lipsa de pe locul ce-i era indicat, a omului mult mai priceput decât acei ce se găseau acolo; acesta, — admițând că n'ar fi putut avea șansă vre-unui succes, totuși, cu siguranță, ar fi redus cu mult acele înfrângeri, având ca rezultat posibilitatea păstrării capitalei, sau în cel mai rău caz, o rezistență de lungă durată nu pe linia *Șușița—Stret*, ci pe alta mai îndepărtată spre Vest, cece ar fi redus cu mult pierderile în material și prizonieri, deci, un disponibil mult mai mare pentru viitoarele operațiuni, pe un front ce s'ar fi ocupat în cea mai mare parte de trupele noastre iar nu de acele Ruse, cum din nefericire s'a întâmplat. —

De fapt, omul priceput îl avea și Țara și Armata, nu-l accepta însă conducerea politică din acel timp, care a dat întâietate chiar în acele grele timpuri, considerațiunilor de persoane, și poate și de partid, iar nu intereselor Patriei, și ale națiunii, amenințate dacă nu de o distrugere totală, dar de o cotropire cu lungă durată. —

Tot ca o nepotrivire de Comandant — (pe lângă acei arătați în altă parte a acestei lucrări) — pe locul de unde a făcut dovada nu numai a incapacității, dar și lipsa oricărei aptitudini de comandant, este cazul dela Turtucaia, unde nu era locul unui asemenea șef, căruia îi revenea conducerea operațiunilor, în situațiunea excepțională creată de inamic, chiar din primele zile ale începutului războiului, situațiune pe care o prevedere anterioară, impunea a nu fi neglijată. — Conducerea superioară — Comandamentul superior — se lasă ademenit de bravura trâmbițată — însă neadevărată — de comandanții de brigade și de Regimente, necontrolată nici de Comandantul Capului de Pod Turtucaia, acordându-le cele mai importante distincțiuni. — Și când inamicul prin succesele sale, creiază apărătorilor Turtucaiei — spre rușinea lor, căci erau destul de numeroși — situațiunea disperată și fără posibilitatea de a rezista nici cel puțin 3-4 zile, Generalul Comandant în fața crudului adevăr, cere ajutoare grabnice sau părăsirea întăririlor ce ocupa; drept răspuns — locul în drept printr'o inspirație nenorocită, și care nu s'ar putea justifica decât numai cu recunoașterea adevărului, hotărâște *rezistența până la ultimul om*, care de fapt se transformă într'o fugă rușinoasă până în marginea apei Dunărei, unde, după ce

sunt batjocoriți de populațiunea Bulgară, sunt făcuți cu toți prizonieri, afară de Comandant, care neconvenind a suporta a-celeași urmări cu acei ce îi comanda, — după cum legile de onoare ale războiului le precizează, — îi părăsește și se îmbarcă pe un vas de războiu român, cu care trece la Oltenița. —

Prin urmare, Comandanți bine calificați din toate punctele de vedere, prin ale căror calități morale, să se impue inferiorilor, pe cari li vor domina nu prin teama de pedeapsă, ci mai mult prin asemenea aptitudini, dovedite atât în serviciul și viața militară, cât și în afară de acestea. — Iar atunci când o măsură disciplinară sau o apreciere nefavorabilă, sentimentul de dreptate îi va impune a le lua, însăși inferiorul în cauză va con-veni, că nu poate fi în altfel. —

.....

În afară de înfățișare respectuoasă a inferiorului față de superior, impusă de legi și regulamente, păstrarea deferenței și o aceeași atitudine de respect, impusă de regulile de educațiune socială, va forma grija unei atențiuni ireproșabile în orcare împrejurare de serviciu, sau în afară de serviciu, chiar și atunci când un superior are uneori o eșire de oarecare intimitate. — A uita acest semn de respect, este a face dovada unei slabe educațiuni, pe care cu drept cuvânt superiorul, este obligat a nu o trece cu vederea; a nu-l uita, însă a-l exagera, prin alunecarea pe povârnișul lingușirilor, fie prin cuvinte de laudă nepotrivite, fie prin cadouri șefului sau familiei sale, spuse și oferite cu viclenie într'un scop urmărit cu perseverență, este a face dovada lipsei de caracter. —

Prin lingușiri — uneori — se îmblânzește firile aspre și acelea puțin comunicative; prin lingușiri se dă satisfacțiune firilor slabe megalomane, îngâmfate și încrezute, de obicei predispuși cu ușurință, a asculta vorbele goale, pe cari le consideră ca adevărate; prin lingușiri, se mângâie și se flatează unele susceptibilități sau simpatii, cărora li se adaogă interesul sau atențiunea, care produce mulțumire sufletului, ușor captivat de șiretenia interesatului a-și realiza scopul ce urmărește. — O asemenea realizare, — de multe ori obținută cu prețul a numeroase umilințe, — de obicei aduc scăderi morale în fața camarazilor și aprecieri defavorabile ale altor șefi erarhici. —

Un superior, va greși față de sine și de situațiunea sa, fie de comandant, fie numai de superior în grad, atunci când intimitatea față de un inferior, înțelege a o acorda în vederea unor compensațiuni, orcare ar fi ele; de a recurge la intimitatea, atunci când inferiorul prin legăturile sale, i-ar putea veni în ajutor în împrejurări de care ar avea nevoie, sau numai în scopul de a nu indispuie — cu un tratament de egalitate pentru toți — pe acei puternici de care inferiorul este legat; de a oferi intimitatea fără nici un interes, pe care apoi dintr'un capriciu sau cauză bine justificată, să o înlocuiască cu atitudinea severității disproporționată și a asprimei pătimașe; de a avea o înclinare de prea largă îngăduire și apoi de asprime, schimbătoare după impresiuni sau indispozițiuni, de cele mai multe ori, fără nici o legătură cu serviciul. —

Din aceste cauze, sunt inferiori cari-și permit a lipsi de respect față de superiorii lor, fie prin vorbe, fie prin înfățișare, precum și acte de indisciplină, în credința că nimic nu li se va întâmpla, ceeace de fapt uneori se și adeverește, — spre mahnirea și descurajarea celorlalți, dar mai dureros — spre văluirea slăbiciunii superiorului, a încălcării principiilor de disciplină și educațiune militară. —

Sunt cazuri când acei cu sprijine puternice, — unii chiar și fără de acestea, — pierzând orcare noțiune de mândrie și demnitate — orcare scrupul, se scoboară în rândurile oamenilor suspecti, în contactul cărora se complac a se aventura în felurite distracțiuni, ori unde și orcare ar fi ele, în detrimentul bunei reuțațiuni și bunului mers al serviciului, de care lasă impresiunea a se interesa mai mult în tendința de a trage foloasele posibile, prin proceduri urâte și arbitrar, păgubitoare aerei statului, demnități instituției și valoarei ei morală, intinată în murdăria abuzurilor: — reduse sau excesive, după puterea sau îndrăsneala celor ce le săvârșesc. —

Vom conveni — așa dar, — că de superior depinde păstrarea de către inferiori a respectului, corectitudinii și îndeplinirea datoriei, de toți deopotrivă, cărora niciodată nu li se vor adresa, sub acea formă de intimitate — apărută în armata noastră după războiu — cu *Mă* și *Tu*, în loc de *Domnule* și *Dumneata*: cu cari nu se vor așeza la masa de joc de cărți — pe bani — unde de obicei, norocul favorizează mai mult pe su-

prior; dela cari vor respinge orcare atențiune materială; cu cari nu vor prelungi mesele camaraderești sau banchetele, cu consumări exagerate de băuturi alcoolice; și nu mai puțin, nici la mesele cu lungă durată prin localurile publice etc.... etc....; toate acestea aducând scăderi în exercitarea comenzei, iar inferiorilor, ocaziuni de a face aprecieri glumețe și chiar adevărate, din care va rezulta scăderea autorității morale a unui asemenea superior. —

Nu trebuie a se uita, că de multe ori actele de indisciplină, sunt rezultate din lipsa de tact a superiorilor cu firile prea impulsive, pe care nestăpânindu-le, aduc jigniri inferiorilor; în fața acestora, ei trebuie să apără nu numai ca șefi, ci și ca protectorii și îndrumători, mai în vârstă, — cu mai multă experiență, — suportând deopotrivă, greutățile serviciului și ale războiului; lor — comandanților — revenindu-le marea răspundere a comenzilor și însărcinărilor ce au în îndeplinirea acestora, își vor asigura concursul neprecupețit al inferiorilor, nu numai din obligațiune, dar și printr'o legătură sufletească, pe care firile impulsive și cuvintele ofensatoare nu o poate obține. —

Spiritul de corp. —

Este legătura sufletească existentă între diferitele grade dintr'un corp de trupă, ca și cum toți ar aparține unei aceleiași familii; această legătură, se formează prin prietenia izvorâtă din contactul apropiat și îndelungat, în acelaș serviciu; din ajutorul reciproc în orcare împrejurare, din confiarea bucuriilor, grijilor și necazurilor dela unul la altul, ca și din sfătuirea unul cu altul, cu luarea hotărârei celei mai înțelepte, atât în binele serviciului, cât și al fiecăruia în parte; din amintirile, faptelor din trecutul corpului de trupă, ca și din cele mai apropiate. —

Acei cari în sufletul lor, nu au făcut o astfel de legătură cu unitățile cărora aparțin, pe care le părăsesc spre a merge acolo unde nu nevoile îi cheamă, ci unde plăcerile și comoditatea îi îndeamnă, fac dovadă că sunt lipsiți de calitățile dobândirii spiritului de corp, cât și a unei slabe legături cu armata, dispuși a o servi numai cu plăcerile și avantajele ce le poate avea, iar nu după cerințele și nevoile ei. —

Spiritul de corp, se păstrează și după părăsirea cadrelor active dintr'un corp de trupă, el fiind adânc imprimat în sufletul acelor ce au servit, prin amintiri, fie de greutate, fie de duioșie camaraderească; el se confirmă, atunci când sunt chemați pentru concentrări de instrucție sau alte îndatoriri, fiecare dorind a reintra în unitatea din care a făcut parte. —

În timpul războiului trecut, constituirea unora din Batalioane și Regimente, cu oameni cari pe timpul serviciului activ nu se cunoscuseră, nu se văzuseră nici odată, deci fără nici o legătură de suflet, cu nouile lor unități, a fost una din cauzele slăbiciunii lor, confirmată mai cu deosebire la început, până ce apoi, acelea care au mai rămas, timpul le-a îngăduit a se consolida. —

Spiritul de corp, constituie o forță, atunci când este bine înțeles; contrariu, dă naștere la rivalități periculoase între corpurile de trupă din aceeași armă și chiar dintre arme diferite. — În desvoltarea acestei frumoase legături, — admițând tendința către un maximum de entuziasm, care să întărească cât de mult încrederea din toate punctele de vedere, în unitățile lor, — este inadmisibil și chiar periculos, a se micșora valoarea celorlalte corpuri de trupă. — Un comandat înțelept, nu va face nici odată comparațiuni, — glumețe sau serioase, — desavantajoase, în detrimentul unui corp de trupă ce nu-i aparține și cu atât mai mult, față de inferiorii ce comandă; din contra, aceiași înțelepciune-l va împinge, a interzice oricare comparațiuni de care unii se servesc, spre a satisface ambițiuni viclene și veninoase, sau cu intențiunea răutăcioasă de a-și arăta superioritatea în conducere. —

Defecte dăunătoare educațiunii militare.

Din sentimentul egoismului, ce s'ar putea spune că este în legătură cu instinctul de conservare, derivă dorința binelui propriu, referitor la starea fizică, materială și spirituală, pe care omul le apreciază din propria sa judecata, iar uneori le compara și cu alte persoane; — din natura acestei judecăți și apreciere — favorabilă sau nefavorabilă, — rezultă valoarea pe care și-o însușește, iar dacă o asemenea apreciere favorabilă, rezultă și din comparația ce și-o face cu o altă persoană cunoscută,

pe lângă mulțumire — la uni oamenii — se mai adaogă o înclinare de bunătațe față de cunoscutul comparat,—iar la alții— o satisfacțiune *orgolioasă*; — din primul caz rezultă *generozitatea*, iar din al doilea, ceva similar *prezumțiunei*. —

Dacă din comparațiunea judecată, rezultă o apreciere nefavorabilă, în sufletul aceluia ce a făcut-o apare un sentiment de mândnire legată de inferioritatea ființei sale, iar din temperamentul său sau a educațiunei ce are, apare sau sentimentul de *invidie* sau acela de *emulațiune*, îndreptate către persoana cu care s'a comparat. —

Invidiosul, urăște ființele superioare din mediul în care trăește, — el încearcă a face să dispară distanța separatoare, prin acțiuni înjosoare și degradatoare, pornite din răutate, împinse de multe ori până la *calomnie*; invidia, este un sentiment vițios, care nu poate da satisfacțiune decât ființelor lipsite de scrupulul mândriei personale. —

Emulațiunea, este calitatea individului, care recunoscându-și inferioritatea față de un altul, stăruește din propria sa voință, ambiționând, a-l egala dacă nu a-l și depăși; aceasta însemnează puterea de voință, care mărește hotărrea de a lucra și mai mult, în scopul realizării dorinței ce și-a propus. —

Trebue să recunoaștem că în general, omul este o ființă răutăcioasă, față de care civilizațiunea și educațiunea, în lupta pentru existență, nu a redus mijloacele de întrebuințat, ci s'ar putea spune că, le-a mai înmulțit, făcându-le și mai periculoase; din această cauză, sentimentul de invidie este mai comun decât acela de emulațiune, calomnia oferind un drum mai scurt pentru a doborî pe omul mai superior, făcând astfel a se adeveri și mai mult zicătoarea: „*Nu întotdeauna iubim ceea ce admirăm*“, atât de mult obicinuită în viața de toate zilele. —

A urî pe cineva, este un sentiment de care — din nenorocire, — natura nu a ocrotit pe nici una din ființele omenesti; origina lui, căutată tot în instinctul de conservare, dovedește că se naște din nesatisfacerea unei dorințe, sau din împiedecarea realizării unui scop, din suportarea unor măsuri de asprime cu consecințe dăunătoare, uneori din discuțiuni în cari ideile sunt în dezacord, iar unii, chiar și atunci când suportă o măsură a cărei dreptate o recunosc și ei... etc... Mai mult încă: se poate spune că la unii, ura ea naștere și atunci când nu li

se satisface o dorință izvorâtă dintr'o slabă judecată, — pe care realitatea nu ar putea-o pretinde, — sprijinită mai mult pe capricii, imaginații și alte considerațiuni fără importanță. —

Această pasiune, pe unii oameni îi stăpânește mai mult, și cu durată mai îndelungată, iar pe alții mai puțin și mai ușor trecătoare, ea fiind în legătură cu educațiunea, dar mai cu deosebire cu firea fiecărui om. — Zicătoarea „*te iert dar nu te uit*“, face parte din sentimentul adânc de a urâ, pe cineva, și din firea răutăcioasă a unei asemenea ființe, sentiment în strânsă legătură cu instinctul de răzbunare, pe care cu satisfacțiune o dorește, cu răbdare o urmărește și cu mulțumire o pune în aplicare. —

Răzbunarea, cu drept cuvânt, este considerată ca una din cele mai înjositoare și degradatoare patimi, ea comportând și acte de lașitate, de la care omul răzbunător nu se dă la o parte, ci le îmbrățișează cu căldura satisfacțiunei de a o putea săvârși. —

Ura, de multe ori, întunecă judecata nu numai a oamenilor de rând, dar și a acelor mai distinși, cari nu văd nici un merit, nici o calitate în adversari, sau în acei pe cari îi urâsc, ci cele mai numeroase defecte. —

A *persecuta* pe cine-va, profitând de situațiunea care-ți dă puterea unei asemenea satisfacțiuni, pentru motive dintr'un trecut îndepărtat, sau din prezentul relativ, în legătură cu serviciul, — sau mai dureros — din resentimente de familie sau prietenie, este un act de lașitate, un act care aduce multă scădere morală, aceluia care deținând o asemenea putere, o întrebuițează abuziv în satisfacerea ambițiunilor personale și necugetate. —

Lenea și nepăsarea, stăpânesc pe unii oameni, prin însăși firea lor indolentă, iar la alții — aceștia fiind cei mai mulți — acceptată cu voință, din dorința de a se sustrage dela orcare acțiune fizică sau intelectuală. — Activitatea acestora, este întotdeauna negativă, — nimic nu-i stimulează și nici nu-i ambiționează, mulțumindu-se a trăi în stare de pasivitate, față de care nici o acțiune emotivă, nu produce un efect contrariu. — Asemenea predispozițiuni dăunătoare, — îmbrățișate de cei mai mulți cu căldura indolenței respingătoare, vor fi combătute și supraveghiate, cu toată energia impusă după caz și situațiune. —

Descurajarea, este slăbirea voinței la oamenii impresionabili, iar la unii din acei puțin impresionabili, lipsa unei hotărâri ferme de a se stăpâni, atunci când întâmpină vre-o rezistență, sau când rămân învinși în vre-o situațiune a serviciului militar, precum și în greutățile vieții de toate zilele. — Pierderea cu ușurință a liniștei — în timp de pace — atunci când este vorba a trece vre-o probă examinatoare sau a vre-unei inspecțiuni, — pentru un militar este dovada slăbiciunii, care-l califică fără aptitudini de războiu, când s'ar mai adăoga influența instinctului de conservare, și greutatea apăsătoare a sentimentului de răspundere, în situațiuni grele care cer — pe lângă cunoștințe, — mai multă liniște, fermitate și o mare putere de voință. —

De cele mai multe ori — pe omul ușor impresionabil, îl neliniștește, orcare informațiune de mai puțină gravitate, în legătură cu o situațiune de războiu, răpindu-i capacitatea de a judeca posibilitățile, din care cauză primește fără rezervă chiar și posibile exagerări, pe cari le comunică drept adevăruri, deobicei, mai niciodată verificate, câteodată și cu o nuanță devoltătoare, transformându-se fără voe și pe nesimțite, în alarmiști demoralizatori. —

Timiditatea; ceva apropiat de sentimentul *Friciei*, de obicei se observă în viața militară, la tinerii recruți și la tinerii ofițeri, sosiți într'un mediu necunoscut, la începutul carierei lor: cu timpul ea dispare la cea mai mare parte, rămânând excepțional numai printre unii — din fire — mai puțin îndrăzneți, mai rezervați la vorbă și în atitudini. — Marele defect al timidității, este aparența înșelătoare din care decurge pentru mulți timizi, calificative nepotrivite și chiar nedrepte. — Dacă un asemenea mediu va primi pe tânărul recrut, — în loc de cuvinte blânde și încurajatoare — cu asprime și cu amenințări, timiditatea va pătrunde și mai mult în inimile lor, făcându-i prin descurajare, a se socoti fără nici un mijloc de a putea încredința pe șefii lor, de bunele lor intențiuni. —

Din timiditate, mulți din tinerii soldați, sunt la început puțin îndemânateci în toate, și cu atât mai mult când se vor găsi în fața altor superiori, decât aceea pe cari îi văd zilnic. — Combaterea timidității, prin asprimea cuvintelor sau pedepse, fie ele chiar din cele mai ușoare, nu va da rezultate multumi-

toare; blândețea și sfatul părintesc, încurajează, dă încredere în sine și îndrăzneală, adică, acelea ce lipsește timidului. —

Ceeace uneori derivă din timiditate, este recurgerea involuntară la *minciună*, nu pentru a ascunde o faptă urâtă, sau un adevăr, ci pentru a justifica o greșală de mică importanță, sau o vorbă necugetată. — Justificările prin minciună a faptelor urâte cu oarecare gravitate, se fac cu voință premeditată, de acei timizi nărașiți în minciună. —

Sunt oameni cari mint fără nici o rea intențiune, ci numai dintr'un urât obicei dobândit pe nesimțite, — uneori chiar moștenit — de acei cari din plăcere sau ambițiune, se consideră drept cunoscători a oricărei noutăți, sau informațiune senșională, oricărei dispozițiuni de viitor, intervenind uneori și în discuțiuni, cari să confirme relațiuni cu intimități distinse, sau de o temeinică putere de discernământ, pentru ca atunci când probe contrarii intervin, să capituleze cu ușurință. —

În general, minciinosul nu se bucură de încrederea nici a camarazilor și nici a superiorilor săi, el fiind considerat drept ușuratec și lipsit de seriozitate; din această cauză, nu i se confiază nimic, nu i se dă însărcinări de importanță; sunt cazuri când zicătoarea „*minciuna este soră cu hoția*“, se adeverește. —

Se poate spune, că la încorporare în unitățile lor, toți recruii sunt însuflețiți de cele mai bune intențiuni, spre a-și face în conștiință datoria, — în special ofițerilor le revine obligațiunea de a face ca această bună dispozițiune să se mențină, pe de o parte prin sfaturile, îngrijirea și atitudinea lor binevoitoare, iar pe de alta, prin înfrânarea cu asprime a pornirilor răutăcioase ale unora din gradele inferioare, din care cauze la acei timizi, provoacă descurajarea și de aci apoi dezertarea, iar la acei cu firi mai sensibile, ocaziuni spre indisciplină, dacă nu și spre răzbunare. —

Mai mult ca în alte părți — în armată, minciuna fiind foarte periculoasă, este de datoria oricărui superior a pune toată stăruința de a fi stârpiată, chiar cu ajutorul celor mai aspre măsuri. —

Defecte dăunătoare educațiunii militare, mai sunt: *beția*, *lingușirea* și *abuzurile*, despre care s'a vorbit în capitolele precedente, asupra lor nu vom mai insista. Ar mai fi patima și năravul degradator al *delapidărilor* bănești, sau de altă natură,

fie din bunurile statului, fie din acelea ale camarazilor sau particularilor, săvârșite sub diferite forme, după posibilitățile situațiilor și ocaziunilor. Or cum s'ar produce această oribilă patimă, pe care o considerăm ca cea mai josnică, ea purtând pe înfăptuitor în toate lăturile care-l murdăresc, nelăsând neatinsă nici partea cea mai sensibilă, — cea mai gingașă a ființei omenesti. — Din disprețul ce-i purtăm, nu merită nici un fel de descriere, apreciere sau justificare, cu unica precizie: judecata și sancționarea cu asprime a tuturor vinovaților, cari de vor fi militari de carieră, nu mai pot face parte din nici un element al puterii armate, chiar dacă pedeapsa hotărâtă, va fi numai de câteva zile. Aceasta ar constitui — pe lângă altele — satisfacțiunea cerută de instituția militară, care nu poate să păstreze în rândurile ei, elemente nu numai devalorizate, dar și fără autoritatea morală, de a instrui și forma educațiunea inferiorilor în subordine. A trece cu ușurință peste asemenea fapte — orcare ar fi natura lor — însemnează indulgența nepotrivită, rău exemplu, încurajare, și un act de slăbiciune condamabilă al superiorului respectiv, punându-l uneori în situațiuni de suspiciune. —

Se cunoaște cazul unui Comandant important, care aflând de neregulele casierului, în loc de a chema Comisarul Regal, s'a dus la domiciliul casierului, cu care a discutat, cum s'ar putea aranja fără sgomot, restituirea sumei. — Un alt comandant, ce se complăcea în compania casierului, fie la petreceri, ie pentru ajutoare extra bugetare, atunci când delapidarea nu a mai putut fi ascunsă, a fost cel mai călduros apărător al casierului, prin declarațiunile favorabile ce a făcut, împingând mârșăvia până la acuzare santinelei — ca autorul hoției, — totuși, pentru o atât de gravă faptă, s'au găsit judecători militari cari au achitat pe casier, iar Comandantul, numai cu luarea comenzii. —

Calități morale.

Onoarea ;

Pentru orcare om — civil sau militar, — onoarea este una și aceeași; ea pornește din sentimentele de demnitate și mândrie personală, — din conștiința în împlinirea datoriei a corectitudinii morală și materială, în serviciu și în afară de serviciu,

în orcare împrejurări ale vieții, și din fermitatea caracterului. — Increderea și considerațiunea semenilor noștri și a societății în care trăim, se acordă cu stricta observare a regulilor de onoare, inspirate nu atâta de anumite coduri din lumea civilă, și nici de dispozițiuni regulamentate pentru viața militară, ci mai mult de bunul simț al individului — civil sau militar, — atât în respectarea lor în toate ramurile de activitate, care cu cât va fi mai folositoare și mai corectă, cu atât mai mult sentimentul de onoare va fi mai frumos și mai drept apreciat în mulțumirea scumpă sufletului omului, care o prețuiește mai presus de orcare altă satisfacțiune. —

Onoarea, este sentimentul care îndeamnă pe om la păstrarea propriului său respect și la stima celorlalți oameni; onoarea, — împiedecă alunecarea spre fapte ce nu sunt potrivite cu regulile pe care se sprijină, conducând pe calea dreaptă și cinstită a îndeplinirii îndatoririlor, hotărâte de legi, regulamente și ordinele militare, în interesul general al Patriei și al instituției militare. —

Mai cu deosebire pentru un militar, angajarea jurământului, a cuvântului, a semnăturii și chiar numai o simplă promisiune, angajează onoarea sa, pentru că increderea ce i se acordă, este dată pe considerațiune că el — omul și militarul — posedă cultul onoarei, care asigură îndeplinirea angajamentului luat. —

Pe baza principiului solidarității, bine confirmat în instituția militară, în unele cazuri onoarea nu este un sentiment propriu al unui membru component, căci orcare atingere adusă unui ostaș de orice grad, se resfrânge și asupra tuturor celorlalți camarazi ai unei unități, tot astfel cum și o faptă frumoasă săvârșită de unul singur, ridică și unitatea din care face parte. —

Onoarea, interzice faptele care sunt în legătură cu lașitatea, delațiunea, teama de răspundere, spionajul, încorectitudinea, lipsa de demnitate. . . . și altele. . . . ele aducând numai scădere morală, dar și eliminarea dintre acei cu simțământul onoarei, pe autorii unor asemenea înjositoare fapte. —

Un om — civil sau militar — în cursul vieții sale, împrejurările îi poate crea situațiuni dureroase, de ruină materială, de persecuțiuni pornite din dușmănie, precum și alte nenoro-

ciri morale; față de toate acestea, atunci când nu are nimic a-și imputa — acel cu voința tare, nu se va lăsa învins cu ușurință, singurul sprijin fiindu-i raza de speranță izvorâtă din cunoștința perfecte sale onorabilități; ea este singura care dă dreptul celui prigonit și nedreptățit, a ridica cu mândrie și demnitate capul, în fața oricărei acuzațiuni, oricărei nedreptăți sau apăsări răutăcioase. —

Ofensele aduse onoarei, — între persoanele civile cu demnitate și cu sentimentul cavalerismului mult dezvoltat, — iar la militarii de carieră, — în general, — se soluționează pe calea armelor, conform dispozițiilor stabilite de regulamente la militari, și de codurile tradiționale la civili, și *numai între oameni cu cultul onoarei*. —

Nu se poate încrușișă sabia și nu se poate oferi pieptul desfăcut, oamenilor de rând, și nici acelor persoane de clasate de societatea onorabilă, pe temeiul faptelor care îi scot din rândul acelor care cultivă sentimentul onoarei. —

Pentru aceasta, se cere ofițerilor — față de cari legile de onoare sunt și mai pretentioase — a fi cu multă atențiune în contactul cu persoanele civile, neacceptând în cunoștințele sau în intimitatea lor, decât persoanele ce se disting prin cultură, ocupațiuni și educațiune; deasemenea, a fi cu multă prevedere în frecventarea localurilor publice, cu rezervă și numai cu competență în discuțiuni, — ferindu-se a-și desvălui sufletul, sau a vorbi mai mult decât trebuie, atunci când s'ar angaja în discuțiuni cu caracter militar. —

Când este cazul a se da inimei sau sufletului, ceea ce tineretea pretinde, cât mai mult posibil să le satisfacă în cercul camarazilor, unde intimitatea și veselia se pot desvălui fără teama neplăcerilor ce ar putea avea loc, — imediat sau mai târziu — când printre ei s'ar găsi și persoane civile necunoscute în deajuns; Uneori asemenea persoane, stăruiesc a se găsi în societatea ofițerilor, spre a putea obține pe nesimțite ceea ce organizațiunile din care fac parte le cere a afla, în care scop, se pun la dispoziție cu petreceri costisitoare, ce amăgesc voințele slabe și firile ușuratece. — Nu mai puțin — militarilor în genere — și ofițerilor în special, li se pretinde — în orcare împrejurare — un tact deosebit, care să-i ferească de incidente dăunătoare onoarei și demnității, fie în localuri pu-

blice, fie strădele oraşelor, cu atât mai mult regretabile când printr'o procedare pripită şi necugetată, ar face uz de armele ce poartă. — Pentru că armele ce se dau militarilor, principial se întrebunţează în apărarea Patriei, a Regelui şi a drapelului Ţării, iar excepţional, atunci când printr'o agresiune neprevăzută, viaţa îi este ameninţată, sau onoarea grav atinsă ; — A se abate dela asemenea reguli, însemnează procedare arbitrară cu atât mai mult condamabilă, dacă se va înfăptui — dintr'un capriciu nesatisfăcut, — în contra unor oameni pacinici sau dezarmaţi, ceea ce ar constitui un act de laşitate. —

Demnitatea;

Omului — civil sau militar, — reprezintă respectul pe care acesta înţelege a-l acorda propriei sale persoane ; ea — demnitatea — se sprijină pe tăria de caracter şi de voinţă, în legătură cu personalitatea individului, căruia îi indică ceea ce trebuie, sau nu trebuie a face sau a vorbi. — Respectarea cuvântului şi a angajamentelor luate, evitarea intimităţii cu persoane sub nivelul situaţiunii, corectitudinea materială şi stricta respectare a regulilor de morală socială şi militară, apărător al adevărului şi al dreptăţii, ocolirea localurilor neconvenabil vizitate şi a persoanelor cu reputaţiune îndoelnică, etc . . . . . , sunt recomandaţiuni ce trebuiesc observate şi păstrate, de omul cu demnitate, calitate, care impune respect şi admiraţiune, tuturor oamenilor cu care se găseşte în contact. —

Cu cât un militar se află pe o treaptă erarhică mai înaltă, care pentru el formează acel sentiment de mândrie personală, cu atât mai mult i se impune a fi atent în respectarea cu sfinţenie a celor mai sus arătate, ele constituind baza morală pe care se sprijină şi se asigură îndeplinirea cu dreptate şi demnitate, a multiplelor atribuţiuni ce revin importantului comandament pe care-l exercită. — Nu numai atât, — pentru că importanţa unui comandament oferă drepturi asupra subordonaţilor într'o măsură apreciabilă, — grija comandantului va fi şi aceea de a nu aluneca pe panta măsurilor arbitrare şi a orgoliului, care vor avea ca urmare : nedreptatea şi slăbiciunea adulaţiunii, în total dezacord cu principiile de demnitate ostăşească. —

Unui om cu bun simţ şi cu educaţiune, — din aceştia fac parte şi militarii, — nu îi este îngăduit a face uz de expresiuni triviale în discuşiunile obicinuite, sau când sunt în legătură cu

serviciul în fața trupei ori a ofițerilor, ocaziuni ce impun severitatea, atitudine de demnitate și frumoasă educațiune. — Acest fel de expresiuni, — cu totul nepotrivite cu eleganța pozițiunii de ofițer, — vor fi eliminate din repertoriul obicinuit al discuțiunilor în care domină partea serioasă, precum și din conținutul admonestărilor ce se fac trupei, care nu poate privi cu voce bună, insultele ce i se aduce, lăsându-le părței glumețe și a bunei dispozițiuni, în multiplele ocaziuni de desfătare, în cercul intim al fiecăruia, proporțional cu vârsta și situațiunea ce le-ar îngădui. —

În special, produc efect de lipsă de seriozitate și de bun simț, discuțiunile — cu voce tare — în public orcare ar fi locul și împrejurarea, cu gesticulațiuni largi lipsite de orcare esteticism, cu expresiuni vulgare care dau ocaziune auditorilor, a face reflexiuni dăunătoare educațiunii militare, aducând scăderi demnității și respectului, pe care orcare ofițer trebuie să-l impue, ordecâte ori se arată în public. —

Dar acest urât obicei devine regretabil și supărător, când în public se vorbește cu glas sonor, despre evenimentele din interiorul cazarmelor, de însărcinările ce primesc, de superiori și de camarazi, față de cari — uneori, nestăpânindu-și resentimentele, clevetesc fără nici o jenă în auzul ascultătorilor de ocazie, care îi judecă cum li se cuvine lor, nu însă și demnității militare, iar alți comit și indiscrețiuni, în discuțiunea chestiunilor nepermise a fi cunoscute de persoanele civile. —

Aceste procedări ușuratece, influențează dăunător și asupra publicului, care fapte, ca cele mai sus arătate, văzute sau auzite, imaginația și exagerarea purtată din gură în gură, le transformă aproape total-bine înțeles — în mai rău, în detrimentul bunei reputațiuni și a demnității elementelor ce compun armata, de cele mai multe ori nejustificate și nici meritate. —

Demnitatea și onoarea militară, sunt calități ce se păstrează cu ușurință, dacă ele vor face obiectul de preocupare zi de zi, în supravegherea pe care militarul să și-o facă, atât în serviciu cât și în viața particulară; dacă conștiința lui intimă și aprecierea superiorilor săi, îi vor recunoaște asemenea frumoase însușiri, dela sine va urma respectul tuturor: superiori, egali și inferiori și nu mai puțin și a persoanelor civile, care se vor mândri a-l cunoaște. —

Dealtfel, chiar și legile militare — în scopul menținerii demnității la înălțimea situațiunii de ofițer, — interzic ca în afară de ocupațiunile miliare — ofițerii — să mai activeze în alte direcțiuni, cu surse de câștiguri materiale, care prin natura contactului cu diferite persoane, și a calității acestor câștiguri, uneori ar fi incompatibile cu pozițiunea de ofițer, dacă nu chiar sub nivelul unei asemenea pozițiuni. — De sigur — nu poate fi vorba de interzicerea, în administrarea și conducerea averii personale, atât cât prin natura unei asemenea activități, nu se dă loc la procedări sau mijloace, care ar aduce scăderi morale atât ofițerului, cât și instituției militare. — Nu mai puțin, să nu se confunde — în asemenea cazuri: — drept ajutoare permise — acelea ce aparțin unității pe care o comandă: — oameni — animale vehicole și altele, care ar constitui abuzuri cu gravitate excepțională, practicate — din nenorocire — după cum am mai arătat și în altă parte — tocmai de acei ce prin exemplele lor de multă corectitudine, dela înălțimea situațiunii ce dețineau, ar fi dat cele mai bune dovezi de corectitudine și demnitate. —

Respectul; este atențiunea și cinstirea ce se acordă și cu care se disting, personale cari prin ocupațiunile, educațiunea, moralitatea, corectitudinea, caracterul, vârsta, faptele și trecutul lor, merită a fi tratați cu deferența cuvenită, atât prin graiu cât și prin atitudine, recunoscându-li-se prin aceasta, calitatea onorabilității. —

Rezultă, că respectul se acordă persoanelor care reprezintă autoritatea, aplică legile, predă învățământul, predică cuvântul lui Dumnezeu și al religiilor în genere, marilor patrioți, foștilor luptători ce s'au distins în apărarea țării, bătrânilor femeilor, învățaților, donatorilor și binefăcătorilor, în folosul nevoiașilor, sau pentru susținerea instituțiunilor sociale ale Țării și tuturor oamenilor demni, corecți și cinstiți, indiferent de clasa socială. —

În armată, respectul desăvârșit în orcare ocaziune de serviciu, cum și în afară de serviciu, trebuie să fie grija și dorința vie a orcărui inferior față de superior. La rândul său, superiorul nu trebuie a considera ca pornite numai din obligațiune manifestările de respect ale inferiorului, ci și o dorință sinceră a acestuia în respectarea acestor reguli, care înainte de a fi obligațiune militară, este o formă cuviincioasă de bun simț și educați-

une, ce se va remarca în deosebi, la cei cu o educațiune mai îngrijită, sau cu un bun simț mai dezvoltat. —

Dacă fața de asemenea sincere dovezi de respect, superiorul prin indiferență, nu le va da atențiunea cuvenită, entuziazmul și buna voință inferiorului dispore, și se vor înlocui numai cu obligațiunea regulamentară, îndeplinită în formele ei reci și protocolare, în ocaziunile de la care nu se vor putea sustrage. —

În armată, mai mult ca în ramura civilă, atitudinea respectuoasă se produce și prin obligațiunea *salutului*, — sub diferite forme — în orcare ocaziune de serviciu și în afară de serviciu, în cazarmă, pe stradele localităților, în localuri publice sau particulare, în societate, — într'un cuvânt — peste tot locul unde militarii de diferite grăde sau egali în grad, se vor întâlni; aceasta obligațiune prevăzută de regulamentele militare, este impusa deopotrivă atât inferiorului cât și superiorului, prin formula „*Inferiorul salută, iar superiorul răspunde*”. --

În interesul formării educațiunii morale militare, în acela al disciplinei, precum și al bunului exemplu, superiorului nu-i este îngăduit a nu respecta această obligațiune, care trebuie privită nu numai ca o dispozițiune de regulament, dar și de educațiune, bună cuviință, perfectă camaraderie, legătură sufletească, atențiune și multă considerațiune pentru inferior, care nu poate fi tratat fără respectarea acestor regule, și nici cu indiferență sau neglijența voită, tocmai atunci când el — inferiorul — manifestă dorința de a arăta cât mai frumos, respectul ce are pentru superiorul său. — Prin urmare, răspunsul superiorului la salutul inferiorului, se va face în aceeaș formă regulamentară, cu atențiune și bună voință, în altfel, va însemna dispreț tocmai față de acei cu cari în tot timpul carierei, și a grelelor încercări, se va găsi în cel mai apropiat contact. —

A nu răspunde la salut, însemnează sau abuz de putere, lipsă de considerațiune, or lipsă de educațiune, ceea ce pentru inferior constituie o jignire provocată de lipsa de atențiune, la care are tot dreptul; de aci naște credința logică, că dacă i se aduce o asemenea umilință, cauza este că el — inferiorul — nu poate reacționa; cum sentimentul de mândrie personală îl oprește a suporta umilințe, va căuta a se sustrage de la această datorie, or de câte ori ocaziunea favorabilă se va prezenta, mai cu deosebire pe stradele orașelor, unde se întorc a privi la vi-

trinele magazinelor, sau chiar mai din timp, întorcând capul în altă parte. —

În localurile publice, salutul reciproc nu trebuie să apară și cu mai puțină coloratură de înfățișare ostășească, ce vor lăsa impresiunea unui gest de amabilitate între cunoscuți, ci tot ca o aceeași datorie, care cere să fie îndeplinită sub acea formă de eleganță bărbătească și de prestanță militară. —

Dar ce apare și mai îngrijitor, este salutul gradelor inferioare între ele, cari până la gradul de sergent pe stradele orașelor, se poate considera suprimat. — În general, soldatul nu salută pe Caporal și nici pe Sergent, iar Caporalul nu salută pe Sergent; aceștia salută cu oarecare concesiune pe reangajați, cari — cei mai mulți, — nu răspund salutului, din care cauză cu timpul — va dispărea și față de aceștia. —

Față de principiile de ordine și disciplină, eliminarea voită de către inferiori, a acestor forme de respect, însemnează slăbiciune autorității, iar mai departe „primul pas către dezordine”. —

Să nu se uite că în Armata Rusă în anul 1917, începutul destrăbălării și a actelor de indisciplină, — împinse mai târziu până la ofense și violențe asupra superiorilor de cel mai înalt grad, — au început a doua zi după ordinul dat de Kerenschi, că salutul inferiorului față de superior, nu mai este obligator. —

Așa dar, această formă ostășească de respect, elegantă și impunătoare, reciprocă între inferiori și superiori, trebuie să fie cât mai adânc imprimată în sufletele lor, căci cu cât ea va fi mai mult respectată, cu atât mai mult din impresiunea ce va lăsa celor streini de armată, va rezulta convingerea unei temeinice educațiuni militare. —

Să salutăm atât la sosire cât și la plecarea din fața trupei, pe câmpul de exerciții, în interiorul cazarmelor și în camerele unităților, pentru că ar fi o ofensă a pleca fără a-i spune un cuvânt, sau a nu-i da salutul, întorcându-i spatele, ca la ceva neînsuflețit, sau ca unei persoane indiferentă or necunoscută. —

Or de câte ori este posibil, comandanții de unități la înapoarea acestora în cazarmă, le vor face a defila în sunetul muzicilor sau trompetelor, în pasul de paradă, ceea ce pentru trupă va fi o frumoasă ocaziune, de a dovedi printr'o înfățișare cât mai ostășească, inexistența obozelei, deși poate greutatea apli-

cațiunilor, a marșurilor executate și uneori a timpului defavorabil, cu drept cuvânt le-a cerut mai numeroase eforturi. —

Sinceritatea ;

Pentru oricare om, și cu atât mai mult când el este militar, trebuie a fi considerată drept o calitate și ca o virtute profesională, ea făcând parte din datoriile și frumoasele însușiri ale unui ostaș, pe care onoarea îl obligă — *într'o proporțiune logică și cumpănită* — a fi deschis și loial, atât în vorbă, cât și în faptă. —

Sinceritatea întărește legăturile de camaraderie, făcând ca viața intimă a militarilor, să apară sub un aspect ce impune respect, iar uneori chiar mai mult ; ea face a întări și înălța prestigiul instituției militare, cum și a elementelor ce o compune. —

Expunerea adevărului — or de câte ori el este cerut — în mod respectuos și cu păstrarea regulilor disciplinare, dovedește sinceritatea și curajul răspunderii — deci un frumos caracter — în opunere cu minciuna, lingușirea și servilismul — adică *hypocrisia* — care nu cinstește pe un militar. —

Adevărul ;

Virtute antică a trecutului mult îndepărtat, porcede dintr'un sentiment intim al omului cinstit la suflet, ca și la faptă, pe care-l desvăluie fără nici o teamă, neavând nimic a-și imputa și nici a se feri de părerea altora. —

Sinceritatea cu care el — adevărul — este arătat, apare sub aspectul unei afirmațiuni pusă la adăpostul orcărei îndoeli ; ea nu se teme a fi demascată, prinsă cu minciuna, — ci din contra, prin simplitatea expunerii, capătă încrederea sprijinită pe concordanța între faptă și cuvânt. —

Nu este mai puțin adevărat că și în sinceritate, ca în toate acțiunile vieței omenești, *prudența în măsura cuvenită este recomandabilă*, fără ca prin aceasta să se înțeleagă denaturarea adevărului, ci anumite rezerve, după caz și situațiune, fără de care prin impulsione, pripeală sau din satisfacerea dorinței de răzbunare, s'ar putea cădea în greșeala de a aluneca pe calea unor destăinuiri, pe care onoarea și simțământul de cavalerism le interzice. —

Teama de superiorul căruia nu îi place a fi contrazis și nici a suporta păreri opuse de ale sale, — indică pe acei slabi de caracter, cari deși cu judecată dreaptă și idei juste exprimate în cercul camarazilor, la apariția în fața șefului — suferă o totală modificare, spre a nu risca neplăcerile izvorâte din indisponerea superiorului tiran și autocrat. Asemenea oameni — de cele mai multe ori, pe cât de supuși, timizi și fără nici o voință proprie în fața șefilor, sunt pe atât de prezumțioși, neîngăduitori, arbitrari și pedanți, față de inferiorii ce îi au sub comandă. —

Omul cel mai sincer, nu este acela care se laudă a fi, ci obicinuit acei care din bun simț și modestie, evită a-și atribui asemenea calitate; ei lasă — cu răbdare — timpului să facă dovada, pe care multiplele împrejurări o scoate la iveală. —

Modestia.

Este virtutea care oprește pe om de a se lăuda, de a avea slăbiciunea fastului și a orcărei altă înclinare orgolioasă; ea face parte din calitățile ființei omenești, cu care natura a fost destul de avară, deoarece majoritatea oamenilor sunt lipsiți de modestie. —

Modestia este opusul îndrăznelei și laudei, cari deși defecte, totuși de multe ori reușesc a avea trecere, învingând, chiar modestia. —

Modestia aparține omului de clasă superioară, cu seriozitate și fond temeinic, căruia i se poate da însărcinări de încredere, ce vor fi duse către un bun sfârșit, în activitatea de care se ocupă. —

Obicinuit, cuvântul omului modest, este sincer și neschimbător, el fiind lipsit de presumpțiune și megalomanie, ce împing spre lauda de sine, deși după proverbul românesc bine cunoscut tuturor „*nu miroase bine*“.

Defectul modestiei la unii oameni, este timiditatea, din care cauză uneori apar cu aspecte sub nivelul adevăratei lor calități, superioară în daruri sufletești și cu bogate cunoștințe, în ramura ocupațiilor sale; — dacă din cauza acestui defect, nu este pusă în valoare de superficialii, pripiți sau obicinuiți a asculta vorbele nesfârșite ale îndrăzneților sau lăudaroșilor, întotdeauna însă este luată în considerațiune și așezată pe locul ce i se cuvine, de către cei serioși și cu răbdare de a se încredința asupra valorii timidului modest, folositor în propășire

instituțiunei prin capacitatea netrâmbițată, — tăcut însă producător, iar nu guraliv profitor. —

De multe ori, nu suferă de modestie, oameni a căror cultură și inteligență nu lasă nimic de dorit, dar cari totuși din cauza firei lor prezumțioasă sau orgolioasă, de teama de a nu arăta mai puțin decât ei se cred, dau curs liber cu curaj și fără respectul realităților sau al adevărului, la felurile istorisiri și comparațiuni, care pentru ascultători lingușitori, sunt prilejuri de admirațiune, iar pentru alții, liniște adâncă și jenă de a-i privi în ochi, în grija de a nu li se observa îndoiala asupra adevărului. —

Nu suferă de modestie, uni din acei investiți cu demnități oficiale de primă importanță, mai mult prin capriciul destinului, decât printr'o capacitate recunoscută, cu trecut laudabil, și nici cel puțin garanția unei viitoare activități, pricepută și folositoare Țării. —

Nu suferă de modestie, mulțimea aventurierilor, superficialilor ușuratecilor în gândire și în faptă, a ariviștilor, a iubitorilor de a fi admirați, a amatorilor de împăunare, sau de cuceriri sentimentale, și multe altele de acest fel, care cu timpul devine obsesiunea ce le întunecă judecata realității, însă le mulțumește inimă și sufletul, capturat cu ușurință prin lichelismul adulator. —

De modestie nu au suferit și nici nu suferă, mulți din acei ce au participat la războiul din 1916-1919, în podobiți cu ranguri și decorațiuni, fără meritul conducerii luminate și nici al bravurei în vre-una din numeroasele ocaziuni, care atunci cereau și una și alta, — calități frumoase cu care s'au învrednicit numeroși modești trecuți neobservați, și cu nici un semn de distincțiune al faptelor săvârșite. —

Din aceste adevăruri indiscutabile, rezultă că cu cât un om se va găsi pe o treaptă de erahie mai superioară, cu atât mai mult, nu trebuie a neglija a-și impune simțul modestiei — adică acela al realității, — cu care-și va atrage simpatia aceluia ce-l înconjoară, încrederea superiorilor și a inferiorilor, cărora prin aceasta, le va da și un frumos exemplu. —

În deosebi în cariera militară, unde — cu drept cuvânt — orgoliul și ambițiunea de a păși tot mai mult înainte, de a domina cât mai mult și cât mai mulți, de a fi sărbătorit laudat

și adulat, calitatea modestiei apare și mai necesară, pentru că valoarea unui Comandant nu este recunoscută după vorbe goale, și nici din asprimea măsurilor exagerate. —

Să formăm — prin urmare — elementele tinere, la școala sănătoasă a seriozității modestiei, care să-i pregătească atât pentru viața privită, cât și pentru numeroșii ani ai carierei militare, pe cari să-i străbată în ascendența erarhică, cu pași siguri în respectul adevărului, cu desgustul îndrăznelei șubrede și al adulațiunei înjositoare. — Să potolim elanul acelor cari prin temperamentul firii lor, au tedința de a se arăta mai mult decât în realitate le este fondul, sau de a se oferi cu servicii care să măgulească slăbiciunea șefului; în sens invers, față de acei prin firea lor mai rezervați, mai puțin vorbăreți, sau timizi fără a le lipsi curajul vorbei spuse, a faptei săvârșite și conștiința împlinirii datoriei, — să avem o atitudine binevoitoare și încurajatoare, care să-i determine a eși din starea de timiditate, lăudându-i și dându-i drept frumoase exemple, or de câte ori este cazul. —

Abnegațiunea.

Este actul de jertfă, săvârșit de un om, sprijinit pe credința sau devotamentul pentru o cauză legată fie de motive sentimentale, familiare sau de prietenie, fie de credința și devotamentul pentru un camarad de orcare grad, sau pentru evitarea unui pericol, salvarea unei situațiuni, expusă unei grele încercări. —

Abnegațiunea, este actul de sacrificiu, pornit dintr'un sentiment nobil, ce nu-și are locul în sufletele tuturor oamenilor, ci numai în sufletele acelor puțini și aleși, cari fără prea multe calcule, fără tema riscului, ci mai mult din noblețea firei și superioritatea calității de om, le pune la dispoziției, viața fără gândul profitului, al laudei, al orcărei glorii. —

S'ar putea spune că, abnegațiunea este actul de devotament și sacrificiu, care nu procură nici un avantaj aceluia ce-l săvârșește, iar de cele mai multe ori, nici o recunoștință, nici o glorie. —

Actele de abnegațiune în viața militară, și pe câmpul de luptă, dese ori sunt necesare și folositoare, ele având șansa de a obține succese demne de admirațiune, și exemple vii ce vor îndemna și ambiționa pe alții a le imita. —

Citarea exemplelor de abnegațiune, va veni foarte mult în ajutorul formării educațiunei morale și militare, ele constituind un rezervoriu nesecat, pentru dezvoltarea aptitudinelor de sacrificiu, bravură și eroism, în orcare direcțiune; ele vor constitui o emulațiune și pentru acei mai puțin entuziaști, mai puțin îndrăsneți, cari la auzul istorisirilor faptelor de abnegațiune, vor resimți înflăcărare și hotăriri neașteptate. —

Similar abnegațiunei, este *altruismul* — opus și el instinctului de conservare, prin predispozițiunea de a sacrifica viața sau bunurile materiale, în folosul Țărei, al nevoiașilor, al societăților de bine faceri, etc.

Abnegațiunea și altruismul, pot fi considerate și ca stimulente, a firilor timide, domoale și puțin impresionabile, a acelora lipsite de curaj și îndrăsneală, pe câmpul de luptă; sunt cazuri când prin ele se produc reacțiuni, cari predispun la schimbarea unor astfel de temperamente, transformându-le în elemente dezinteresate și eroice, capabile de fapte neașteptate. —

Stindardul-Drapelul,

este simbolul națiunei — al patriei, și semnul distinctiv „*emblema Țărei*“. — El a existat în toate timpurile și aproape la toate popoarele, fiind izvorât din necesitatea de a da o formă concretă, văzută și simțită unei grupări omenești, compusă din militari sau persoane civile, ale aceleași Țări. —

Obicinuit, o colectivitate civilă — iar aceea militară în mod legal, — din constituirea ei organică, face parte și Drapelul, pe ale cărui culori se imprimă — după caz — emblema Țărei, sau a asociațiunei civile, care servește drept simbol pentru apărarea teritoriului național, și apoi ca indemn la propășirea organizațiunei cărea aparține, legată de ea prin legile de constituire, prin angajamentele luate și prin jurământul de credință, prestat în fața simbolului ei „*Drapelul Țărei* — și a asociațiunei“. —

Pe faldurile drapelelor unităților militare, plutește victoriile glorioase, ca și înfrângerile dureroase ale trecutului, dovezi permanente ale bucuriilor sau durerilor predecesorilor, ale patriotismului lor cald și neînfricoșat, de unde derivă încrederea, hotărârea și puterea prezentului, cu speranța prosperității și a păstrării neștirbită, a teritoriului și patrimoniului național. —

Se poate spune, că drapelul este reflexul inimei și sufletului națiunii, cultul amintirilor, credința și stăruința în propășirea virtuților neamului și ale Țărei. —

Orcare cetățean al unei Țări și mai presus al unei națiuni, — are datoria sfântă de a respecta drapelul, nu numai prin forma exterioară a salutului, dar și din adâncă convingere, înțelegând prin aceasta, a aduce prinosul de recunoștință țării pe teritoriul căreia se găsește, își câștigă mijloacele de existență și cari îi asigură viața, putând astfel a avea un traiu liniștit. — Pentru ostași — adică pentru toți fiii țării și ai națiunii, chemați în jurul drapelului unităților la care sunt repartizați, a-l respecta din convingere adâncă și cu alte forme exterioare, este legea pe care se sprijină toate obligațiunile ce le incumbă, în calitatea de apărători devotați, și a jurămintelor făcute pe însăși acest drapel. —

A saluta drapelul țării, însemnează a ne descoperi înaintea operelor trecutului stămoșilor noștri, prin ale căror eforturi, în cursul secolelor, au luptat, au suferit, și au murit pentru realizarea idealului nostru național, înfăptuind o țară liberă, mare și bogată, față de care prin drapel, ne legăm a o trece mai departe — urmașilor noștri, în aceleași hotare și cu aceeași populațiune națională, în continuă dezvoltare și prosperitate. —

A lupta pentru drapelul unităței, din care un ostaș face parte, însemnează a lupta pentru națiunea și țara căreia aparține, iar pe câmpul de luptă, însemnează a-l onora prin sacrificiul vieței, rămânându-i credincios până la moarte. —

Drapelul este și podoaba solemnităților oficiale a localităților, în zilele de sărbătoare; arborarea permanentă, pe acoperișurile clădirilor autorităților importante ale statului, însemnează că acolo se află puterea *Suveranului*, și a celorlalte instituțiuni legale ale Țărei, garanție de apărare a teritoriului, de meținerea ordinii interioare și de orcare altă realizarea folositoare. —

În armată, toate elementele ce o compun, — ofițeri și grade inferioare, — trăesc sub adăpostul acestui simbol, — *Drapelul, Stindardul*, — patrimoniul cel mai prețios al națiunii și al țării noastre „România”; el amintește prezentului, victoriile trecutului cu virtuțile care le-au înfăptuit: curajul — onoarea — devotamentul și sacrificiul pentru Țară. — Având mân-

dria de a servi sub protecțiunea unui asemenea simbol, să avem și ambiția de a face dovada acelorași virtuți, purtându-l în viitor ca și în trecut pe drumul gloriei. —

Descoperit, cu ocaziunea marilor solemnități, el arată cu mândrie fiilor Țărei, — ca și un veteran războinic rănile sale — distincțiunile ce poartă, semne de viață eternă, a vitejiilor săvârșite de predecesori, din care radiază focul sacru ce încălzește inimile prezentului și viitorului, cu ardoarea aceluiași devotament. — El reprezintă gloria trecutului, mândria prezentului și aspirațiunile viitorului. —

Pe câmpul de luptă, Drapelul va fi apărat cu toată îndârjirea, deoarece el fiind un simbol de onoare scump, iar pentru ideia ce reprezintă, constituie un glorios trofeu pentru inamic; pentru acei ce-l va pierde, va fi o rușine de neertat și o infamie, care nu se vor putea șterge, decât prin recucerirea lui sau capturarea altuia, cu prețul orăruși sacrificiu, înscriind sub aripile vulturului ce-l poartă, noi victorii, în credința devizei „*Nimic fără Dumnezeu*“. —

Buna dispoziție.

Este calitatea ce nu trebuie să lipsească în orcare împrejurare, tuturor comandanților de toate treptele erarhice, tuturor inferiorilor cari fac parte din instituția militară. — De netăgăduit, că nimeni nu-și poate închipui că un om — orcare ar fi el — în toate zilele și la orcare oră, se va bucura de o bună dispozițiune, când multiplele evenimente în legătură cu ocupațiunile și viața de toate zilele, procură diferite nemulțumiri, făcând ca viața unui om, să fie încărcată mai mult de amărăciuni decât de plăceri. — In armată însă, unde relațiunile cu numeroase persoane, sunt atât de necesare, buna dispozițiune este impusă, pentru că un Comandant — orcare îi ar fi gradul, — nu-i este îngăduit a apare în fața ofițerilor și a trupei ce comandă enervat, cu cuvinte și gesturi dezordonate, sau ursuz și tăcut, din cauza supărărilor, chiar dacă ele ar fi în legătură cu serviciul. —

Supărarea neliniștește inima și sufletul, — întunecă dreapta judecată, influențată de necazurile care au provocat-o; dacă o asemenea supărare, prin voința acelora în cauză nu va fi stăpânită, temperamentele mai impresionabile, mai vii sau violente,

nimeni și nimic nu le va mulțumi, satisfacțiunea găsind-o în vociferări cu cuvinte triviale, dacă nu chiar și violențe asupra cuiva, răspândind spaima și groaza pretutindeni, în detrimentul bunei reputațiuni a supăratului nestăpănit, uneori cu urmări și mai regretabile. —

În timp de pace, liniștea și bună dispozițiune, imprimă încredere, desvoltă sârguință, asigură ordinea, mărește forțele fizice și intelectuale, cu ajutorul cărora realizarea foloaselor și a progresului succesiv, va fi în plină desvoltare. — În timp de războiu, chiar în situațiunile grele, buna dispozițiune nu trebuie să lipsească, — comandanților de mari și mici unități — *proporționată însă cu realitatea*, în care se găsesc; ea este un mijloc — dovedit — folositor, în mărirea curajului și întărirea voinței executanților, de a suporta noi greutăți, cum și sporirea încrederii în comandament. —

Prin *bună dispozițiune proporționată*, înțelegem stăpânirea impresiunilor de durere, și a emoțiunilor rezultate din înfrângerile suferite, sau din vre-o altă greutate de războiu, când prin liniștea obicinuită se va da impresiunea unui incident de luptă, trecător, pe care alte evenimente viitoare îl va corecta. — Neliniștea aduce enervare, slăbirea puterii de judecată, măsuri și hotărâri pripite, — și mai grav, — influența dăunătoare asupra subordonaților, cu repercursiuni ce ar putea avea urmări destul de neplăcute, — dacă nu și mai mult. —

Bună dispozițiune proporționată, înțelegem cumpătarea pe care viața timpului de războiu o pretinde a fi legată și de durerile cu multiplele suferințe ale acelora ce mor luptând sau rămân schilozi, a acelora ce suferă bolnavi prin spitale, cum și ale nevoiașilor rămași la domiciliu, lipsiți de mijloacele celei mai reduse existențe. —

Nu se poate admite ca în astfel de împrejurări, bunul traiu în viața de toate zilele, la Cartierele îndepărtate și la multe din acele apropiate de inamic, pe lângă că nu suferă nici o modificare, dar chiar apare sub aspecte de belșug și veselie superioare timpului de pace, în disprețul oricărui simțământ de omenie. —

Cu durerea în suflet, cu amărăciune și indignare, asemenea petreceri inconștiente și rușinoase, au fost văzute chiar de la începutul războiului trecut, continuându-se apoi și pe timpul

celor mai dureroase situațiuni pentru țară și armată, atunci când de la cele câteva săptămâni de entuziasm, a urmat înfrângere după înfrângere, cu sfârșitul retragerii de tristă memorie. —

În acest timp, cartiere importante, n'au înțeles a se lipsi de buna dispozițiune, — nu greșim a spune *neproportionată*, — pentru a cărei menținere, agrementul muzicei, organizată din luptători de meserie lăutari cu reputație, nu putea lipsi. —

Și pe când armata în bună parte dezorganizată, împreună cu populația civilă refugiată, într'o masă comună compactă, se mișca în aceiași direcțiune — fără a ști unde merge, — în plină iarnă, ca adăpost cerul întunecat de ploae sau sclipitor de îngheț, ușor pătrunzătoare, prin vestimentele degradate; când mai târziu pentru hrană se oferea, mazăre cu gărgărițe, carne de cal și mămăligă, care prin înțelepciunea adâncă a soldatului nostru, erau primite în liniște cu înțelegerea greutăților prin care treceam, la câteva cartiere echipele metodic organizate, procurau toate bunătățile *Luculice* dintre care — deși Dunărea era perdută, nici abundența peștelui nu era neglijată. — Iar pentru păstrarea neștirbită a stărei morale — ca și cum numai acolo era nevoie — arozarea delicioaselor mâncări se impunea, cu vinurile fine aduse în cursul retragerii din podgoriile întâlnite. —

Și astfel, cu trupul desfătat, dar cu mintea întunecată, petrecerea se continua antrenată prin elanul cântăreților lăutari, încheindu-se — pentru că era stare de războiu, — cu marșul eroic „La arme“, cântat în cor de conmeseni, deveniți războinici, prin influența menținerii „*bunei dispozițiuni*“. —

Voința de a înfrâna supărările, de a stăpâni oricare act de impulsivitate nepotrivită prin gesturi, cuvinte cu intonațiuni de vădită enervare și neliniște, este o frumoasă calitate a unui comandament, care cu cât va fi mai mare în grad, cu atât mai mult i se impune atitudinea de liniște și bine voitoare dispozițiune, necesară asigurării concepțiunii hotărârilor, bunelor și dreptelor aprecieri, cu ajutorul cărora va bine merita încrederea subalternilor săi. —

O zi de instrucție — în timp de pace — sub conducerea unor comandanți veniți la serviciu fără bună dispozițiune, sau pe care o pierd în cursul serviciului, este o zi total pierdută pentru instrucția trupei și a ofițerilor. —

Educațiunea voinței, impusă din primele zile ale carierei militare, aduce în bună parte schimbări remarcabile firilor pre-dispuse spre acte de violență sau de descurajare, îndreptându-le pe nesimțite spre normalizare, cu mulțumire atât pentru individ, cât și pentru folosul instituțiunei. —

Se poate spune, că buna dispozițiune completează — sau mai bine zis — îmbunătățește firea omenească cu darul de a combate egoismul, înlocuindu-l de multe ori prin *generozitate*, necesară unui comandant față de subalterni, atunci când prin aceasta, — la mulțumirea inferiorilor se adaogă neștirbirea autorității, și încrederea în bunele sentimente de omenie și mărinimie al comandantului, pe cât de iubit, tot atât și respectat.

Patria — Patriotismului. —

În orcare om se manifestă sentimentul natural al legăturai sufletesti de locul unde trăește; aceste locuri ale tuturor oămenilor ce aparțin unei aceeași națiuni, reprezintă ideea de Patrie. —

Patria este tot ceea ce ne înconjoară, — ființele omenești de aceeași origină etnică, de aceeași limbă și credință religioasă, — și pământul pe care ne-am născut noi cu predecesorii noștri, în care se găesc înmormântați; locurile și ființele care ne amintesc duioșia cu zburdălnicia copilăriei, iubirea tinereței, suferințele cu greutățile vieței, apărarea lor și izgonirea dușmanului cotropitor; pământul pe care-l folosim și-l trecem mai departe urmașilor, cu legământul neînstrăinării și al propășirei, în legea și graiul națiuni. —

Cuvântul „Patrie“ nu este ceva abstract, ci realitatea văzută și simțită în decursul vieței omenești, pe o parte din suprafața globului pământesc, care amintește omului începutul națiuni sale și a graiului de care se folosește, din trecutul cel mai îndepărtat. —

Către această patrie, — în timpuri bune ca și în cele grele, — cu dragoste și devotament, cu toții suntem datori a pune la contribuție munca noastră fizică, intelectuală și chiar prisosul bunurilor materiale, în folosul propășirei siguranței ei, virtuți civice cari dau dreptul de a purta denumirea de „Patriot“. —

Respectul legilor și a măsurilor de ordine, de armata și avutul țării ca și de a particularilor, în orcare împrejurare

— de liniște sau de agitațiune — de pace ca și de războiu, pornește din disciplina individuală, care apoi se totalizează în acea a maselor, este actul cel mai important al patriotismului. —

Fără disciplină și corectitudine, nimeni nu poate fi patriot; din contra, dezordonarea nu numai că este un act negativ al patriotismului, dar chiar și periculos. — Cu spiritul critic caustic față de mișcările folositoare națiunii, fără a dovedi că numai a-și lăuda propriul său patriotism, cu iluziunea că va fi crezut, nu se înșală nimei și nici acei ce-l ascultă, acești pseudo patrioți fiind tocmai acei ce nu pierd nici o ocaziune, a adăoga cât mai mult la averea adunată cu viclenie și șiretenie, din care patriotismul nu are decât de suferit. —

„Fericită țara și națiunea în care egoismul cedează față de patriotism, unde oamenii gândesc mai întâiu la proprietatea și siguranța țării și apoi la a familiei lor“. — (General Pedoya). —

Aceasta însemnează că la marea mulțime a oamenilor, ferocitatea egoismului primează oricare altă considerațiune, împingând pe unii, crezuți buni patrioți, — din marea iubire de arginți — să uite obligațiunile sacre ale naționalismului, propovăduit și cântat altă dată, tot dintr'un meschin interes personal. —

Dintre aceștia, s'a dovedit a face parte, uni intelectuali talentați, scriitori și oameni politici conducători ai țării, perzistând în acțiunea lor demoralizatoare, deși glasurile unor alte persoane de aceeași talie, cu aceeași importanță politică și intelectuală, — însă cu mai mult patriotism — au vestejit și infierat în public actele nepatriotice, lăsate în voia lor, de oficialitatea, cu dreptul și puterea de a o înfrâna. —

Cităm printre acești buni patrioți, pe cunoscutul scriitor B. V., care prin admirabile articole de presă, a infierat lipsa de patriotism a unor politicieni, din trecut cât și a unora din scriitori de frumostalent, căzuți în mrejele îmbogățirii prin lăcomia arginților lui Iuda, în serviciul cărora s'au pus, în contra intereselor țării și ale propriei lor națiuni, vărsând picătură cu picătură otrava desbinărei, a conruperei și a umilirei, în presa streină de legea și origina noastră, — vestejită de națiunea Română, și interzisă de a mai apare, prin înțelepciunea și patriotismul Mare-lui nostru Suveran. —

În acele articole, după ce descrie greutățile suportate și învinse de poporul nostru în trecut, ajunge la acelea ce îi sta în cale până acum câteva luni împiedecându-i progresul în cultură și civilizațiune, piedici pe care atunci le considera mai îngrijitoare ca în trecut, pentru că după cum spunea :

„Din afară'l împiedecă amenințarea năvălirei comunismului, iar dinăuntru, ne împiedecă și ne amenință ticăloșia politicianilor. — Ambiția lor nemăsurată, cum și nemăsurata lor sete de câștig fără muncă, ignoranța lor, ușurința cu care fără nici o pregătire ajung în posturile de comandă, — lipsa completă din sufletul lor a unei tabele erarchice de valori morale, impunitatea de care s'au bucurat în decursul vremii, pentru îmbogățirea lor din jefuirea bugetului, sau din afacere păgubitoare țării, criminala ușurință cu care se lasă ademeniți de un blid de linte, oferit de niște paraziți îmbogățiți din jăcmănirea avuțiilor țării și blestemata înlesnire cu care acești paraziți reușesc să ne dividă pentru a ne domina, desgustătoarea lașitate a politicianilor, față de o anumită presă, formidabila coaliție și solidaritatea răilor și a lipsiților de caracter, cari zădărnicesc toate eforturile puținilor adevărați și serioși oameni politici, toate acestea și toată frământarea, neliniștea și criza morală rezultată, nu numai că ne împiedică de a ne înălța, dar ne târăsc în jos, ne amenință cu rușinea de a merita să ni se strige în față, singurul nume potrivit formei de cârmuire, ce a-ți reușit să vă dați și pe care o meritați este aceea a „*Iudeo — pechlivano — crație*“. —

Și continuând în altă parte, D-sa. descrie ascensiunea aventuroasă, dar și perseverentă spre a parveni a unui trepăduș Iudeu, ajuns din cea mai umilă proveniență și cu cele mai reduse studii, la redacția unei ziar strein intereselor noastre, cu bilet de liberă circulație pe Căile Ferate cl. I și cu bilet de intrare în incinta Parlamentului, unde stă de vorbă mai mult cu Miniștri, iar ca leafă, primește de la 8 departamente cu semnătură pe ștate în regulă, îndoit cât leafa unui Ministru, cu adăogirea revărsării manei cerești asupra familiei, procopsită din furniturile făcute Statului, plus alte foloase materiale, pe considerațiunea reportajelor parlamentare, nu numai apreciate dar și temute, sub semnătura nu a veritabilului David Davidovici,

și de pură rasă Română, cronicar și Mitropolit, făcut iar nu născut, „*Veniamin Nicolae*.” —

După această descriere atât de dureroasă, D-l. B. V. face invitațiunea la următorul spectacol:

În sala de așteptare a unui Minister. În fund, biroul Șefului de Cabinet, — tot în fund.: în peretele din stânga, ușa prin care se pătrunde la D-l. Ministru. — De jur împrejur, pe bănci, solicitanți, unii oameni în vârstă, aduși cine știe de unde, de păsuri grave. — Fiecăruia, Șeful de Cabinet le-a spus: — „Domnul Ministru se găsește într'un consiliu, deocamdată nu vă poate primi; dar dacă puteți aștepta, luați loc.” —

Și oamenii s'au așezat așteptând mai bine de două ore. — Dar iată că se deschide ușa, și apare un ovreiași cu 3 clase gimnaziale, ziarist. Este întâmpinat cu aceleași cuvinte, mergând spre eșire, împreună, șeful de cabinet înapoindu-se singur. — Trec zece minute și ușa din camera șefului de cabinet cu intrarea la Ministru se deschide, iar în cadrul ei apare însăși Excelența Sa, care conduce pe ovreiașul ziarist, căruia râzând îi strânge mâna: „La revedere, după amiazi la cameră”; și ușa se închide la loc. —

Peste o oră, Șeful de Cabinet anunță pe acei ce așteaptă, că D-l. Ministru a fost chemat la un Consiliu de Miniștri. —

La sfârșitul unui asemenea spectacol, nu știu ce veți fi făcut D-voastră. — spune D-l. B. V. — la care ne asociem și noi — ovreiașului îmi vine să-i strâng mâna, să-l felicit pentru că a putut ajunge să intimideze Miniștri, — iar Ministrului . . . . . declar că glandele mele salivare, nu au produs de când trăesc atât salivă, cu cât aş vrea să în nec pe ticălosul care cu așa suflet de lichea, se îndeasă la cârmuirea Țării și a neamului nostru”. —

În continuare, D-Sa. adaogă: „Bilete de liberă intrare pe culoarele camerei, eliberate la 84 ziaști, în mare parte ovrei, pe baza cărora nu se mărginesc să forțotească și să se tolănească — fumând pe canapele — dar îndrăsnesc a intra prin birouri, cancelarii și în incintă, unde se așează și se lăfăesc ca la cafenea. —

Pretextul, — în opunere cu regulamentul — pe baza căruia s'a acordat acest privilegiu, este o flagrantă violare a dispozițiilor, motivul real fiind lașitatea politicianilor față de presă. —

Și iată culoarele camerei transformate în bursă, unde se va pune la cale felurite afaceri, unde Miniștri sunt atacați și șantajați de bandiții condeului, unde poți vedea foști, actuali și viitori miniștri, plimbându-se la braț, sau conversând intim cu ovreiași cărora un om serios, nu le întinde nici un deget. —

Această măsură, a fost un triumf al democrației, — mi-a răspuns un înfocat democrat, la fel cu toți Bubii și Braunșteini; dar acest răspuns, care ar satisface pe toți găgăuții și imbecilii, ce se îmbată cu apă goală și trezită, care în fiecare zi se revarsă în coloanele presei ovreești, nu poate produce decât un efect vomitiv asupra unui om serios, înțelegător al rostului democrației. —

Triumf al democrației ? ! Ce sens pot avea aceste cuvinte ? Un înțeles ar însemna : „câștigul realizat de popor“, care este acest câștig, prin năvălirea, atâtor gazetari ovrei în culoarele și incinta Camerei ? . — A ameliorat această năvălire, în cât de mică măsură, soarta poporului nostru ? S'a ameliorat modul de legiferare ? S'a ridicat nivelul desbaterilor și prestigiul parlamentului ? S'au ameliorat reportagiile parlamentare din ziare ?

Ce a câștigat țara și prestigiul neamului din faptul că ovreiași cu 4 clase gimnaziale se trag de mânecă cu Miniștri. — Că „Scrutator“ deschidea ușa incintei și apoi . . . pst . . . , . . . pst . . . . . chema cu degetul pe un Șef de partid, care se scula și eșia grăbit; sau intra fără a se anunța în sala miniștrilor, unde ore întregi sta de vorbă cu Excelențele — fumând — picior peste picior — trabucuri.

Priviți un ministru, care după ce a răspuns unei întrebări prin fraze banale, des repetate în asemenea ocaziuni; după ce primește aplauzele majorității, ese pe culoar în ușă fiind așteptat de ovreiașul reporter al unui anumit ziar, pe care-l întreabă excelența — cum a fost ? — pentru ca urechea și sufletul să - i - se desfășeze cu răspunsul: „Mulțumesc lui Dumnezeu excelență, că m'a învrednicit să ascult un așa discurs“. — Sau o altă excelență, care o jumătate de oră se plimbă cu alt gazetar, tot ovreiaș cu 4 clase gimnaziale, șopotind sau gesticulând cu gravitatea importanței, ce și unul și altul și-o asumă.

Da — desigur — năvălirea ovreilor gazetari în parlamentul țarei, este un mare triumf — nu însă al democrației, — care

este o vorba goală lipsită de orice înțeles, ci al îndrăznelei Iudaice, care este o dureroasă realitate pentru țara și neamul nostru". —

Acesta este adevărul, aruncat în fața politicianilor și a acelor cari până acum câte-va luni, ne-au condus, cari au gospodărit averea și bugetul țării, cari au vegheat la propășirea ei și menținerea demnității națiunii Române. —

Acesta a fost patriotismul lor, înhămați nu la grija de interesele și apărarea Patriei Române căzută pe al doilea plan, primând interesele de partid politic, acela cu caracter personal și acelea ale diferitelor societăți, în care minoritarii dețin locurile de conducere, pentru sleirea și specula averilor țării. făcând neaccesibile pungilor anemiate a mării majorității a Românilor, produsele de primă necesitate, cultivate și plămădite din sângele și sudoarea națiunii noastre; accesibile însă minoritarilor în deosebi ovreilor cu pașaport, ce se lăfăesc în locuințe luxoase și cheltuesc sume fantastice pentru întreținere sau distracțiuni, dobândite prin viclenie pricepută în țara noastră, prin lipsa de patriotism a conducătorilor politicieni, de odinioară cumpărați și apoi în scurt timp, investiți cu averi pe cât de mari, pe atât de neexplicabile. —

Aceasta a fost până acum câte-va luni, activitatea partidelor politice, lipsite de idealuri morale și patriotice, de energie creatoare și de autoritate, care ne-a adus robia economică deținută de streini, iar poporul — națiunea Română, — demoralizată și redusă la o existență neîndestulătoare. —

Față de această nenorocită și periculoasă situațiune, actul patriotic dela 10 Februarie 1938 al M. S. Regelui, a fost soluțiunea bine cuvântată, inspirată din „Pronia Cerească”, pe care o dorim a fi cât mai îndelungată, în ea — cu toții — punându-ne toată speranța, cu adâncă convingere de îndreptare, în toate ramurile de activitate, care să aducă în prima linie, „dreptate poporului Român”.

Iar celorlalți locuitori minoritari, cari trăesc pe pământul țării noastre, de pe care se hrănesc, și care le asigură viața și avutul, le prefindem supunere la regule de ordine, credință și respect față de țară și autoritate, cum și lipsa de dușmănie ascunsă prin organizațiuni periculoase, sub masca falsă a democrației. — De patriotism și devotament din partea acestora, nu poate fi vorba, căci după cum au dovedit în nume-

roase ocaziuni, — în deosebi marea majoritate a ovreilor, — acestea sunt cuvinte pur teoretice, așa că ideea de a-i încadra în armata de operațiuni, trebuie total părăsită, patriotismul și devotamentul rămânând în seama românilor. —

Acei tineri sau părinți, cari în timp de pace se servesc de protecțiuni sau alte mijloace reprobabile, pentru a evita pregătirea de războiu, iar în timp de războiu pun interesele și siguranța vieții, mai presus de apărarea patriei, nu au dreptul la cinstea calificativului de „Patriot“.

Scopul armatei și al pregătirii de războiu, fiind însăși războiul, în vederea apărării teritoriului național, victimele sunt inevitabile, de la cel mai mare până la cel mai mic în grad — după focul sacru și al patriotismului de care este însuflețit. —

Dar pe lângă această considerațiune, un comandant de trupe, între factorii pe care anterior hotărârii îi are în vedere, va mai avea de reflectat dacă independent de patriotism, există acea bună dispozițiune, care să domine sufletele luptătorilor, manifestată prin dorința și hotărârea lor de a înfrunța greutățile și pericolele. — Pentru că, numai din moralul ridicat va izvorî hotărârea de a învinge teama de șuerăturile gloanțelor, de exploziunile proiectilelor, de apariția neașteptată a avioanelor, carelor de asalt, automobile și tunuri blindate, cum și a unui atac de cavalerie, etc.

Prin urmare, atunci când demoralizarea — în cursul operațiunilor, — produsă de una din multiplele cauze ale războiului, și-ar fi făcut locul în vre-o unitate, remedierea se va face apelând la sentimentele patriotice ale luptătorilor. —

Trebuie însă să se știe, că un asemenea apel nu va avea nici un răsunet, în sufletele unor luptători scoși din luptă în urma unei înfrângerii, dacă după un scurt timp dela aceasta, li se va cere a obține o victorie; un repaos bine făcător este necesar și sufletului și inimei, zdruncinate de loviturile și grozăviile suferite, care să-i dezmeticească și să-i repună din nou în bune condițiuni, de a da și suporta aceleași noi lovituri. — Nerespectarea acestei cerințe, a adus pierderi dureroase în zilele de 16 și 17 August 1917, Regimentului 7 Vânători, împins la atac asupra cotei 384 la Grozești, fără a obține nici cel mai neînsemnat succes. —

Din cele arătate până aci, rezultă că educațiunea patrio-

tică a națiunii și armatei, are loc în orcare împrejurare a timpului de pace, cât și de războiu, mijloc care contribuie la desvoltarea aptitudinilor războinice, necesare în obținerea victoriei. —

Dar dacă toți fiii națiunii, au datoria sfântă de a-și sacrifica viața pentru apărarea patriei lor, nu mai puțin și acestei patrii, îi revine aceeași sfântă obligațiune, de a îngriji de familiile luptătorilor, pe timpul cât se vor găsi în fața inamicului, iar după aceasta, de familiile unora căzuți în lupte, cum și a invalizilor, cari prin propriile lor mijloace nu-și vor mai putea câștiga existența. — Această sacră datorie a patriei, trebuie a fi un exemplu viu de educațiune patriotică, bine simțit, bine văzut și bine apreciat, căci în altfel, prin exemplele dureroase făcute la noi de toate guvernele de după războiu, cu neglijarea acestor invalizi deveniți — *Paria* — în propria lor țară, orcare propagandă cu caracter patriotic, se va izbi de scepticismul dovezilor contrarii, prin exemple concrete întâlnite și văzute în toate localitățile, și în fiecare zi. —

Nu cu tratament de mizerie, se va desvolta simțământul patriotic și avântul de sacrificiu, din care cauză unii invalizi din războiu, au devenit cerșetori, iar foștii luptători militari de carieră, cu pensii neîndestulătoare, suferă umilințe în căutarea mijloacelor de modestă existență. — De aci pornește lipsa de încredere, demoralizarea și descurajarea, cu indemnuri spre organizări oculte și periculoase, ce captivează cu ușurință mai cu deosebire pe cei tineri din masa mare a inculților, ușor încredzători, prin naivitatea lor și viclenia altora, la toate promisiunile și vorbele umflate a pescuitorilor în apă turbure; pe o bună parte din tineretul cu cultură, lăsați în voia soartei, fără preocuparea cuiva de viitorul lor, pe care îl văd întunecat și fără nici o rază luminoasă a unei speranțe de rânduială, în activitatea pentru care s'au pregătit, din cauza preferințelor de protecționism, printre cari minoritarii, și-in special ovreii, — într'o proporție revoltătoare — ocupă până la limita maximă, tot ce în prima linie se cuvine și are dreptul tineretul român. —

Numai cu măsuri de asprime, nu se va putea obține o totală vindecare în starea bolnăvicioasă a sufletelor celor răătăciți, ele trebuind a fi complectate cu măsuri de îndreptare și organizare, care să asigure tineretului și întregii populațiuni

Române, drepturile ce li se cuvine, după ce mai întâiu va fi satisfăcut obligațiunile ce cu toții avem, față de țară și națiune. —

Stabilindu-se echilibrul necesar, între aceste drepturi și obligațiuni, pe cât omeneste va fi posibil — pornind dintr'o credință sinceră și binevoitoare cauzei Românești — din inimile și sufletele fiilor națiunii, — va crește și mai puternic simțământul patriotic și dragostea de patrie. —

Credința religioasă. —

„Nu este nici un popor atât de înapoiat și sălbatec — spune *Cicero*, — ca să nu creadă într'un Dumnezeu, chiar dacă nu-și închipue în ce fel este el; iar istoricul și moralistul grec *Plutarque*, completează astfel: „Un popor fără Dumnezeu, nu a văzut încă nimeni“. —

Orcare ar fi natura, credința religioasă este un adevăr, care nu se poate de nimeni și prin nimic desminți, ea fiind o realitate indiscutabilă. —

Credința religioasă a existat, există și va continua a exista pe toată suprafața globului pământesc, pe ea sprijinindu-se cu putere sufletul omului, ultimul refugiu și singura speranță ce ne mai rămâne când credem că totul este pierdut. —

Nici o putere omenească, nu va putea împiedeca cultul religios, așezat de natură divină, în adâncul sufletului și a minții omeneste, de unde — atât timp cât el — omul trăește, — nu poate fi înfrântă sau dislocată. —

O credință religioasă, se poate înlocui cu o alta; — a fi total eliminată, timpurile au dovedit că nu se poate. —

Însăși ateismul, variază și alternează cu credința religioasă la acelaș individ — schimbător nu atâta din convingere, ci mai mult din circumstanțele vieții, din puterea de judecata în legătură cu vârsta, cu inteligența și cu cultura individului. —

Ateismul, propagat de mari gânditori și învățați, reușește numai în parte, — cu toată logica argumentărilor — a-și face adepți, nerealizând o masă compactă numeroasă de ființe omeneste, care să-și lepede credința religioasă, pentru că omul, nu poate trăi cu un deșert mintal și sufletesc, deoarece însăși aceste două facultăți ale ființei sale, le caută și le asimilează, ca făcând parte din totul său organic. —

Deasemenea, s'a mai constatat că o bună parte din atești, nu trăesc într'o totală absență a credinței religioase, ci mai

mult cu îndoială, în care posibilitatea puterei bine făcătoare a acestei credințe, nu este exclusă. —

Nu misticismul, și nici naivitatea sau slaba judecată, formează adevărata credință religioasă; în majoritatea cazurilor, numai judecata dreaptă, armonioasă și echilibrată — după puterea fiecăruia de a-și-o însuși, desăvârșește o asemenea credință, în a cărei adâncime, nu stăruie a pătrunde. —

Prin influența ei, credința religioasă va contribui la formarea educațiunii morale a unui popor, dacă pe lângă slăvirea a tot puternicului Dumnezeu în locurile de închinăciune — *Casa Domnului*, — *Biserica*, — slujitorii ei, — *Preoții*, — vor stăruia a face din sufletul fiecărui credincios o casă a Domnului, fără de care numai cu rugăiunea la biserică sau în altă parte, va însemna un fel de compensațiune spre absolvirea păcatelor făcute, pentru ca apoi să-l repete, știut fiind că, omul este înclinat mai mult spre săvârșirea păcatelor decât a faptelor bune. —

Pe baza morală a religiei creștine, se pășește pe calea progresului în civilizare, se propovăduiește și se îndeamnă omenirea la ordine și supunere, la apărarea în contra dușmanilor țării; se dă sfaturi de conducere înțeleaptă în viață, de bună-tate sufletească și înfrânează purtarea omului aducător, iubitor de arginți, nemilos și mai cu deosebire, se dau indemnuri spre iubirea aproapelui a dragostei de Țară și a Domnitorului ei. —

Bine facerile acestei credințe, fiind de o mare superioritate morală, ea trebuie să domnească în spiritul poporului nostru și va pătrunde cu atât mai adânc, cu cât slujitorii altarului, se vor dovedi mai bine pregătiți ca adevărați apostoli, în răspândirea prin propovăduirea și exemplu, a moralității creștine. —

Cu sprijinul credinței religioase, națiunea Română a suferit, a luptat și a învins, asupra numeroaselor invăziri, stăpânirile nedrepte și apăsătoare, ruperea sângeroasă din trupul țării și multe alte nelegiuiri, la care s'a opus cu arma în mână, cu crucea și cu credința nestrămutată în dreptatea Dumnezeiască, care ne-a ajutat a o înăptui. —

Așa ne-am păstrat în decursul vremurilor credința religioasă, până după marele războiu, când unele rătăcirii, sub influența diferitelor curente cu tendințe periculoase, caută a se infiltra stăruind a pătrunde în sufletele poporului nostru. —

Aceste curente, o parte pornesc de la unele organizațiuni compuse din elemente inteligente și cu cultură superioară, ce reușesc a forma noi principii religioase, unele cu aceeași bază creștină, afară de câteva deosebiri dogmatice, ușor de acceptat de credincioși, în special de semi-docti și incuți, către cari — cu stăruința recunoscută a rasei „Iudeo — Americană“, se îndreaptă această propagandă. —

Alte curente, au la origină numai o singură persoană, care deși fără o cultură superioară, însă cu o inteligență remarcabilă, — cum este „*Edi Mary Baecker*“, reușesc a face numeroși proseliți, chiar și printre oameni cu cultură, din societățile țărilor mari cu civilizație înaintată, cari prin donațiuni apreciabile, au dat posibilitatea construirii clădirilor impunătoare, — case de rugăciuni, — în marile orașe din America, Anglia, Franța, etc.

Iar alte curente de origină obscură, având drept predicatori indivizi fără nici o cultură, fără inteligență — afară de aceea a șireteniei și a misticismului grosolan, ușor acceptabil de masele inculte, — cum este — printre mulți alții, — cazul cu fostul Călugăr *Simion* din Comuna Volintiri — Basarabia. —

Toate acestea și altele multe încă, au dat naștere la numeroase secte religioase, răspândite pe toată suprafața globului pământesc, multe din ele pătrunzând și în țara noastră, cum sunt: adventiștii, baptiștii, pentecostaliștii, Mileniștii, Pocăiții, Nazarinienii, Reformații, Secerătorii, Hliștii, Inochentiștii, Stiliștii, etc. . . . . , având unicul scop: distrugerea ortodoxiei noastre, adică a adevăratei credințe, în care s'a născut și trăește națiunea Română. —

Dar nu numai deosebirile dogmatice, separă unele de altele aceste secte religioase, ci și forma ritualului, care la unele — cum sunt Inochentiștii, — se face în ascunzișuri subterane, în niște hrube adânci, pe care le împodobesc cu numeroase icoane, în jurul cărora arde o mare cantitate de lumânări, iar între ele, Preotul, pe al cărui cap abundă o clae de păr nepieptănată, la fel cu o bogată barbă încalcită, lăsată să crească fără nici o îngrijire; cu ochii și întreaga faptură puțin aplecată pe un ceaslov, de pe care mormăie cuvinte neînțelese, cu figura îngălbenită mai mult de lumina înconjurătoare, care dă impresiunea unui pustnic zugrăvit de iconarii Ruși, impresionează cu

uşurinţă mai ales la prima vedere, pătura incultă predispusă spre misticism, în deosebi pe femei, cu uşurinţă adaptabile, — prin vraja neexplicabilă a acestor forme exterioare, — la jertfele cerute de sectari, pentru curăţenia sufletului, prin batjocorirea cea mai degradatoare a trupului. —

Alături de o asemenea hrubă, se găseşte şi o fântână, cu icoana respectivă, în jurul căreia în zilele de târguri săptămânale, dis de dimineaţă, evlaviosul sectar, cu o cădelniţă tămâe fântâna şi jghiabul de adăpat vitele, pe marginea căruia lângă icoană, prinsă cu un lăntişor este o cutie, în interiorul căreia fiecare după milostenie, aruncă banul dăruit spre Slava Domnului şi profitul şiretului ademenitor, a acelor mai săraci cu duhul, în credinţa că vitele lor sorbind din apa sfinţită a vraciuului, vor rămâne imune de orice boală, neuitând a-i atrage şi în hruba sfântă de rugăciuni, în vederea măririi numărului proeseliţilor. —

La alte secte, repaosul săptămânal al Duminicii, este înlocuit cu Sâmbăta; la altele se interzice prestarea jurămintelor, în special jurământul militar, iar altele, interzic portul şi întrebuinţarea armelor, cu menţiunea de a nu face uz de ele chiar în apărarea ţării, cum şi pe timpul când un individ se găseşte în serviciul militar. — Desigur, toate aceste rătăcirii — lăsate în voia lor, — pot provoca, nelinişte cu turburări şi încăerări sângeroase, cu rezultatul slăbirei, dacă nu chiar părăsirei credinţei, şi mai grav însă, un pericol ameninţător în dauna siguranţei şi apărării hotarelor Ţării. —

Aceste grave posibilităţi, au făcut ca religia să fie protejată de stat, prin legiuiri cari recunosc şi apără pe acelea ale României şi ale minoritarilor, iar celelalte secte — afară de una sau două — le interzice şi le sancţionează când nu se supun. — Pentru că, religia fiind considerată instituţie de Stat, acesta are dreptul şi datoria de a cunoaşte cari sunt credinţele religioase ale locuitorilor ţării, cu bazele lor morale, ce trebuie să fie în acord cu principiile sociale, pe care politica ţării le are în vedere, cu tendinţele noastre naţionale, dar mai cu deosebire, cu siguranţa internă şi externă a ţării. — Bine înţeles, o asemenea supraveghere se îndreaptă către organizaţiunile — de obicei ascunse — ce urmăresc proselitismul, sau noi alcătuiri, cu tendinţa de a aduce dezorientare în sufletele

credincioșilor, cum și zdruncinarea vechilor datine religioase; fiecare individ având deplina libertatea ași însuși credința religioasă pe care o dorește, sau a nu avea nici una, atâta timp cât nu va stărui, ca și alții să-și lepede credința, sau să adopte pe a sa, nimenea nu-i poate aduce vre-o învinuire. —

Baptismul, sectă de credință religioasă creștină, îngăduită prin legile țării a activa la fel cu celelalte culte, se manifestă cu tendințe periculoase față de cultul nostru ortodox, dovedită cu ocaziunea Congresului ce l'au avut, în anul 1937 în Capitala țării noastre, cu reprezentanți mondiali ai Sectei, când au avut curajul prin îndrăsneala de a trage concluzia că, ortodoxia din România, nu trăește pe adevărata bază a Evangheliei, pentru a cărei îndreptare au fost de părere, să se producă prin acțiunea misionarilor bapțiști. — Dacă o asemenea îndrăsneală, a mers până la afirmarea unei neadevăr jicnitor pe însăși teritoriul țării noastre, care i-a primit fără de nici un resentiment, ne așteptăm a le vedea, — cu acelaș curaj — activitatea propagandei prin misionarii lor, căreia — credem — de astă dată, i se va opune o stavilă inaborabilă, iar propagandiștilor, li se va aplica sancțiunea legală, complectată și cu interzicerea totală a continuării acestui cult, provocător și periculos. —

Pătrunderea la noi, a atâtor numeroase secte, este consecința propagandei exterioare către interiorul țării, influențate de ideile „Iudeo-americe”, cu tendința de a slăbi din ce în ce mai mult credința în cultul ortodox, căruia apoi, să i se suprapue și mai periculos, propaganda cu caracter bolcevic, care în țările unde bolcevismul guvernează, credința religioasă este suprimată prin asprimea sancțiunilor, iar așezămintele de ritual și cultură religioasă, transformate în localuri publice și chiar de petrecere. —

După teoriile socialistului evreu „Karl Marx,” Intemeetorul internaționalei, la care s'au raliat și evreii socialiști Engels și Lassale, religia, — în special acea creștină. — devine o formă a capitalismului acaparator și tiran, un aliat puternic al burgheziei, un opium de adormire al poporului, o piedică nefastă în calea dreptelor revendicări ale proletariatului. —

Pornind dela aceste idei, el trage concluziunea — pe care o recomandă revoluționarilor și conducătorilor bolcevici, — ca odată cu distrugerea aristocrației și burgheziei unei țări, să se

distrugă bisericile cu slujitorii ei, cum și orcare alte așezăminte culturale religioase; acestor distrugerii, să le urmeze organizațiuni și propagande în numele științei ateismului, pe baza doctrinelor sociologice, cari elimină orice spiritualizare, — fără însă a o înlocui cu ceva similar — ci numai cu partea materială, singura temeiile — spune ei — și singura țintă a ființei omenști. —

În adevăr, așa s'a și întâmplat atât în Rusia cât și în Spania, unde bolcevicii criminali, au trecut prin foc și sabie, tot ceea ce a fost slujitor bisericesc și așezământ religios, distrugând fără cruțare mărețele opere de artă, care făceau mândria istorică a unui popor plin de amintirile bogate ale trecutului, de civilizare și de propășire intelectuală. — Nu au putut însă distruge, partea spirituală, singura care a rămas intactă; și va rămâne etern vie în gândirea și sufletul omenesc, speranță și sprijin nevăzut — Dumnezeuirea, — pe care micimea făpturei omenști, nici odată nu o va putea înlocui. —

În jurul ideii de credință religioasă, numeroasa massă a credincioșilor, formează un puternic zid înconjurător ce nu-l vor putea dărâma atești, al căror număr, pe măsură ce timpul trece, se reduce simțitor, cum s'a constatat la întrunirea reprezentanților organizațiilor ateiste ținută la Moscova, precum și în alte părți cu organizațiuni de acest fel. Din dările de seamă expuse, a reeșit că cu toată activitatea și experiențele prerevoluționare și revoluționare din ultimii ani, ideile comuniste și împiedecarea credinței religioase, este în descreștere, statului ateist al sovietelor răspunzându-i-se cu organizațiuni pe bază de viață spirituală, la care oamenii nu pot renunța, ea fiind în cea mai strânsă legătură cu acea noblețe de gândire, izvorâtă din bogăția sufletului omenec, balsam de bunătate, liniște și satisfacțiune, sprijinit în viață prin credință religioasă. —

Este de prisos a insista mai mult asupra caracterului regimului bolcevic, antinaționalist, anticreștin, care prin tratamentul arbitrar asupra acelor pe cari îi guvernează, înțelege a sfărâma orcare împotrivire, ca și orcare simplă bănuială, prin exterminarea radicală a așa zișilor inamici ai regimului. — Este suficient a ne reaminti grozăviile criminale, intronate de la începutul acestei sângeroase guvernări, cum și de uciderea, în acești din urmă doi ani, a celor mai destoinici oameni din Rusia actuală. — Să ne reamintim de același sângeros regim

al lui „*Bela Kun*„ din anul 1919 în Ungaria, distrus de armata noastră; de crimele și distrugerile din Spania cum și toată propaganda ce se face în toate părțile locuite ale pământului, în scopul intronării Internaționalei a 3-a.; este suficient — repetăm — spre a ne da seama într'o asemenea guvernare, de nenorocirile ce s'ar abate asupra unei țări și a locuitorilor ei. —

În contra acestui mare pericol, toate țările — prin aspre măsuri de represiune — au dizolvat și interzis organizațiile și propaganda comunistă, cu toate protestele conducătorilor Internaționalei a 3-a.; în țările în care ideile de libertate domină oricare altă considerațiune, s'au manifestat — de câțva timp — curente puternice în opinia publică, în contra elementelor antirevoluționare, dând naștere unei alte organizațiuni „*Iudeo-Comuniste*“, sub denumirea. „*Adunarea mondială împotriva rasismului și antisemitismului*„ cu numeroase filiale în unele țări din Europa, cât și din celalalte continente, cu aceeași tendință de propagare și infiltrare a Comunismului. —

Dacă — fără discuțiune, — recunoaștem că infiltrarea comunismului și a altor secte în țara noastră, se datorează propagandei exterioare și apoi interioare, — în aceeași măsură a trebuie să recunoaștem că în bună parte această propagandă a prins, din cauza ignoranței și a miopiei unora din oamenii noștrii politici, a slabelor măsuri de represiune — devenite mai severe cu destulă întârziere, — cum și din cauza slujitorilor Bisericii creștine, cari în parte sunt lipsiți de autoritatea necesară, față de poporul pe care-l păstorește, pentru a cărui educațiune religioasă și morală, nu contribuie nici cu fapta, nici cu vorba și nici cu exemplul. —

Din aceste cauze, Adventismul și Baptismul, pătrunde printre credincioșii cultului creștin, după cum se vede apărând biserici frumoase, purtând pe frontispiciu în litere mari, inscripțiunea Iudaică; „*Casa mea, este casa de rugăciune pentru toate popoarele*“, ridicată alături de vre-una dintre ale noastre, care se dărâmă din cauza lipsei de îngrijire, sau din lipsa credincioșilor, plecați de la sânul ei. — În alte regiuni ale țării, — după cum spuneam mai sus, — Inochentiștii cu hrubele lor pe sub pământ, în care slujește vre-un fost călugăr murdar și incult, însă nelipsit de inteligență, și cu multă șiretenie și putere mistică, asupra poporului, îndobitocit până la jertfa trupului, pe

altarul cultului de mântuire sufletească. — Iar în alte părți, propaganda Stilistă, condusă chiar de preoți ortodoksi, — la început neluată în seamă de guvernele țării, și se poate spune, încurajată de câți-va oameni politici din Basarabia, — a făcut pe unii mai fanatici, cum au fost preoții: Covaldgy, Benițchi și Poliacov, — refractori ai înțelesului progresului vremii, de a îndrăzni a înfrunta autoritatea spirituală, acuzând-o de anticanonică, continuând a oficia după stilul vechi, cum și a îndruma pe credincioși la nesupunere. —

Când — mai târziu — din cauza propagandei ce îndemna la turburări sângeroase, autoritățile în drept încearcă cu blândețe a-i convinge la supunere și intrare în legalitate, pentru restabilirea liniștei și a ordinii, poporul învrăjbit și pe sub ascuns îndemnat, se adună în mare număr armați cu ce au avut la îndemână, printre care și cu arme de foc, de care au făcut uz, năpustindu-se cu furie asupra forței publice, pe care o atacă cu violența. — Față de o asemenea răzvrătire, Ministrul de resort care trimisese unitățile armate pentru a liniști și restabili ordinea, în loc de a o impune și cu mai multă putere, retrage și apoi ridică posturile de Jandarmi din comunele recalitrante, slăbind astfel autoritatea, încurajând intensificarea propagandei, dar și mai grav, lăsând nepedepsită insulta adusă forței publice, care umilită prin loviturile primite, în situațiuni identice ulterioare, s'ar putea să procedeze cu mai multă rezervă, dacă nu chiar cu timiditate. — Toate acestea, pentru că Ministrul în chestiune, aparținând ca origină teritoriului Basarabean, recunoștința voturilor care-l înscăunase la rangul de excelență, îl împiedeca a aplica măsurile de rigoare. —

Dacă în ce privește propaganda religioasă străină cultului nostru, măsurile de rigoare prevăzute de legile țării, sunt nu numai recomandabile, dar chiar și impuse, împiedecarea proselitismului nu se va putea realiza prin reprimări, ci numai prin puterea de convingere, care să derive, — nu din vorbe orcât de frumoase ar fi ele, — ci din faptele din omenia și exemplele slujitorilor bisericii noastre naționale, singurele care vor găsi loc în mințile sufletele și inimile credincioșilor. —

Pe acest drum, trebuie îndreptată și educată tinerimea doriitoare a îmbrăca rasa preoțească, formându-se mai mult în ideea de jertfă și apostolat pentru educațiunea poporului, care ascultă

cu dragoste și bună voință sfaturile ce i se dau, atunci când sfătuitoarii au știut să le capete încrederea și mai cu deosebire respectul, din care să rezulte o frumoasă și puternică autoritate morală. —

Astfel pregătit, slujitorul altarului prin cucernicia Sa și harul cu care este investit, în predica și rugăciunea către cel a tot puternic, va fi ascultat de credincioșii — fiii săi sufletești, — cu smerenie și pocăință, întărind astfel în întreaga lor ființă, devotamentul pentru religia noastră creștină, care strâns legată de ideea națională, va constitui o putere de neînvinc. —

Așa formată educațiunea religioasă națiunii noastre, la epoca încorporării în cadrele active ale armatei, tinerii ce se vor prezenta nu vor mai refuza a depune jurământul de credință, nu se vor mai sustrage de la întrebunțarea și tragerile cu armele de foc, că fiindu-le interzis de vre-un precept religios schismatic, sau pe aceeași considerațiune, de a înlocui Dumineca prin Sâmbăta; ce vor da ascultare și se vor supune comandanților lor; cari luminați de conducătorii spirituali, vor ocoli casa de rugăciune pentru toate popoarele, clădind în sufletele lor una și aceeași casă de credință și rugăciune, a bisericei națiunii Române. —

Iar pe timpul cât se vor găsi sub Drapel — în serviciul patriei, — prin îngrijirea ofițerilor și a Preoților militari, curățenia acestei credințe să fie păstrată cu sfințenie, stăruiind la vindecarea sufletelor acelor rătăciți, spre a fi readuși pe calea cea dreaptă, cum și împiedecarea oricărei propagande, prin severe măsuri de represiune. —

În acest scop, preoții militari, nu trebuie să se mulțumească numai cu activitatea restrânsă a oficierei ritualului religios, în acele câte-va ocaziuni ce se prezintă, deoarece realizarea scopului ce se urmărește prin educațiunea religioasă, alărnă de latura adecuată serviciului religios, adică prin înțelepciunea și documentarea predicilor, pe care să le facă atrăgătoare; printr'o bogată cultură teologică, metodizată după puterea de pricepere a auditorului, căruia îi se vor adresa, singurul mijloc de a fi ascultați cu bună voință și interes, dar mai ales de a fi înțeleși. —

Asemenea predici, în conținutul subiectelor lor, legate și de chestiunile patriotice, cari formează activitatea militară, — în

deosebi pe câmpul de luptă în contră dușmanului care ne-ar călca hotarele, cum și contra aceloră din interior, care și-ar permite prin răscoale să neliniștească și să amenințe ordinea și siguranța țării, vor adăoga simțitor la baza morală a educațiunei cetățeanului bun patriot, a militarului devotat patriei și jurământului, prin care s'a legat în fața oamenilor și înaintea lui Dumnezeu, că-și va face datoria cu credință în Regele Țării, până la sacrificiul vieței sale. —

Aptitudinile Militare și de Războiu.

Omul, are valoarea propriilor sale însușiri, dintre care priceperea și puterea de muncă, energia și sânguința, sunt în legătură cu lupta pentru existența în care, greutățile ce întâmpină, se înving numai de acei cari nu se dau la o parte din calea lor, înfruntându-le cu hotărîre; — pentru aceasta, *caracterul, răbdarea, inițiativa și voința*, sunt acele aptitudini care de cele mai multe ori, duc la izbândă. —

Ca și în lupta pentru existență, în pregătirea de războiu, atât instructorul cât și elementul însușit „omul“, căruia i se formează această pregătire, fac apel la aceleași însușiri naturale, în realizarea căreia, instructorul urmărește cu perseverență în toate ocaziunile, dezvoltarea *inițiativei, voinței, răbdării și a caracterului*. — În acest scop, chiar regulamentele de luptă precizează: „Instructorul, profită de toate ocaziunile, pentru a desvolta judecata, inițiativa și hotărârea soldatului, obicinindu-l a alege mijloacele cari ar conveni mai bine însărcinărilor ce va avea în luptă“. —

Pentru aceasta, începând cu instrucția individuală, găsim numeroase ocaziuni, folositoare dezvoltării personalității soldatului, care apoi pe măsură ce instrucția progresează, atât în interiorul cazarmelor, dar mai cu deosebire în executarea aplicațiunilor în teren, în serviciul în campanie, tragerea în țintă, etc., alte numeroase împrejurări ale luptătorului într'o unitate, care fiind adevăratele situațiuni pe care le va întâlni în luptă, vor complecta instrucția sa, în unitatea de bază din care face parte „*Grupa de luptă*“, prima unitate colectivă. — Toți ostașii cari întră în compunerea unei asemenea unități, nu trebuie considerați numai ca o întrunire dictată de voința unui șef, în scopul de a lupta întruniți la comandă șefului lor, deoarece ace-

laș șef prin o aceeași voință, o risipește pentru ca apoi fiecare individ în aceeași unitate, să lupte independent în îndeplinirea însărcinării ce s'a hotărât unității, — grupeii sale; — sau și mai precis, „Grupa este unitate omogenă, cu o perfectă coeziune, care în luptă, fiecare element, — ostaș — ce intră în compunerea ei, își păstrează rolul și individualitatea sa. —

Inițiativa, — rezultat al unei judecăți — în oricare fel de operațiuni pe câmpul de luptă, are loc numai după ce se cunoaște misiunea și hotărîrea, pentru a căror îndeplinire se aleg mijloacele necesare. — Uneori, inițiativa mai poate avea loc, atunci cînd un Comandant a dat un ordin în situațiuni necunoscute. — În ambele cazuri, intervenirea ei se impune fără ezitare, nu însă ca o acțiune de independență, sau să se aducă modificări, ordinelor de bază ale autorității superioare, ci cu grija de a se păstra și coordona, la ideea acțiunii generale. —

Urmărind această idee, judecata și inițiativa nu se vor putea desvolta, dacă în rezolvarea situațiunilor tactice, se vor întrebuița aplicațiuni, invariabile, a căror soluționare va fi uniformă, ci printr'o variațiuni de exerciții să se fie încordată atențiunea, atât a comandanților, cât și a executanților, numai astfel putându-se obține hotărîri ce nu vor suferi întârziere, dar și sprijinite pe o dreaptă judecată, care să dovedească priceperea situațiunii. — Inacțiunea, sau lipsa de hotărîre, provenite fie de frică sau necunoașterea măsurii de luat, fie din timiditate sau teama de răspundere, este întotdeauna condamabilă; față de inacțiune, este preferabil chiar o inițiativă greșită. —

Toate părțile de instrucție necesare pregătirii de războiu, ce se predă elementelor din armata activă, vor fi cu ușurință înțelese, dacă pentru aceasta atât tânărul soldat cât și celelalte grade ale erarhiei, vor avea tragere de inimă și vor pune multă bună voință și stăruință, spre a și le apropia. — Rezultă prin urmare, că și desvoltarea *bună-voinței*, va forma preocuparea stăruinței educatorului, ea neputându-se impune prin tema de represiune și uneori nici prin recompense; o asemenea predispozițiune sufletească, ia naștere numai din convingerea că așa este bine pentru el — individ — și pentru țara căreia aparține. — Fără bună voință, fără acel sentiment al împlinirii datoriei, apare sustragerea dela datorie sub diferite forme,

motivată — când este descoperită — cu cuvinte goale care ocolesc adevărul. —

Adevărul, face parte din însușirile nobile ale omului, de care făcând dovadă în diferitele ocaziuni ale vieții, contribuie foarte mult la ridicarea nivelului său moral, la încrederea celor ce-l înconjoară, la respectul lor și la încrederea ce și-o formează în însăși persoana sa. Minciuna este inversul adevărului, ea nu folosește decât temporal și nu întotdeauna, pentru că *adevărul triumfă*, iar acel ce servește de minciună, pierde încrederea tuturor, aducându-i astfel, o mare scădere morală. — Pentru un militar în deosebi, minciuna este un act desonorant, cu totul nepotrivit cu sinceritatea și loialitatea ce i se pretinde; — rezultă de aci, că acest defect se va combate, — după caz, — cu blândețea sau asprimea indicată de gravitatea faptelor săvârșite. — Deopotrivă dezonorant, mai sunt și scrisorile anonime, delațiunile, bârfelile, lingușirile sub orice forma, și altele de acest fel, în contra cărora se vor lua măsuri de rigoare, ele având un caracter degradator pentru un militar. —

Pe câmpul de luptă, — mai cu deosebire, — obținerea bunelor rezultate, va avea loc cu mai multă probabilitate, atunci când între elementele componente ale unităților participante, domnește un frumos spirit de *solidaritate*, ceea ce înseamnă, contopirea tuturor energiilor individuale și colective, în scopul realizării unei puternice legături morale. — Disciplina și solidaritatea, garantează acțiunea comandamentului în convergența eforturilor, și nu mai puțin, — *legătura sufletească* cea mai perfectă, trebuie să caracterizeze raporturile între diferiții comandanți, ea fiind și o garanție de succes, tot astfel cum și o solidaritate, complectă se impune să se afirme între diferitele arme. —

Aceste principii imutabile, prevăzute și în regulamentele noastre, trebuie a fi adânc pătrunse în credința și sufletul tuturor comandanților de mici și de mari unități, precum și a tuturor luptătorilor, începând de la gradul de soldat. —

Din legătura sufletească între comandanții diferitelor trepte erarhice, între aceștia și subordonații lor până la ultimul luptător, din aceeași legătură între comandanții de arme diferite, și nu mai puțin între ofițerii și trupa acestora, izvorăște sprijinul reciproc pe câmpul de luptă, — de cele mai multe ori fără a

se simți nevoia indemnurilor sau a ordinelor, — atunci când o situațiune critică neprevăzută, reclamă un asemenea sprijin. —

Intotdeauna și în toate timpurile, lipsa unei asemenea legături, a avut cele mai dureroase rezultate, de multe ori constatate în toate războaiele trecute inclusiv acelea din anii 1914—1918, când nu mai puțin și la noi a fost înfrângerea rușinoasă de la Turtucaia, care nu trebuie a se pune numai în sarcina nepregătirei materiale și a trupeii, ci și în sarcina comandanților, cari pe lângă incapacitate, cu nimic nu au contribuit pentru a dobândi încrederea luptătorilor, nici prin logica și înțelepciunea măsurilor, și nici prin exemplele vie de rezistență sau atac îndrăzneț și viguros, în care curajul până la sacrificiu, să constituie exemple de îmbărbătare, ci din contra, prin cele mai urâte exemple, au adăogat la haosul și demoralizarea generală, care a provocat retragerea dezastruoasă ce i-a dus pe toți ca pe niște turme de animale, până în malul Dunărei; ofițerii și trupa Diviziei 9-a. cari le veneau în ajutor, la întâlnirea cu forțele dușmane ce le amenințau învăluirea aripei, au fost puși în panică, retrăgându-se în grabă dezordonată, spre Nord de Silistra. —

Dar uneori, și legătura sufletească între unitățile din aceeași armă, au lăsat de dorit, cum a fost în anul 1917, pe frontul de la Oituz, între unitățile de Călărași și acelea de Roșiori, când prin dări de seamă, rapoarte de luptă și schimbări pe front, de către ofițeri inferiori și chiar grade inferioare, s'au adus acuzațiuni — dovedite ulterior nedrepte, — iar altă dată, vizite neautorizate în sectoare streine, a unor comandanți ofițeri superiori, când nu interesul complectării vre-unei măsuri de apărare îi aducea, ci numai curiozitatea de constatare a lucrărilor, care să le procure mijlocul criticilor viclene și defăimătoare, cu conținut de cuvinte disprețuitoare, cum a fost acela de „Găinari”. Insași Comandantul Diviziei, nu a înțeles a acorda un tratament de egalitate, fiind favorabil Roșiorilor îngreuind pe acela al Călărașilor, nu numai în ce privește greutatea luptelor de hărțuială, distanța între adversari fiind numai de 50-60 metri, dar și umilința de a pune pe Călărași să facă corvezile Roșiorilor, împingând până la fapta neomenoasă și arbitrară, de a lua din alimentele pe care vrednicia călărașilor le adunase și pe care neprevăderea și poate chiar mai mult a Roșiorilor, făcea să se găsească în mare suferință. —

Cu asemenea tratamente diferite, din care favoarea nu dispăre nici în fața glonțului și nici a morții, de care pe mulți îi desparte numai câte-va secunde, un comandant care nu numai că le cunoaște dar le și încuviințează, nu va obține niciodată legătura sufletească cu subaltenii săi, cum deasemenea, nu se va produce între egali, — ofițeri și trupă, — atunci când comandanții lor critică, suspectează, ofensează și ce este mai grav, acuză cu învinuiri ce nu sunt în acord cu adevărul. —

Nu mai puțin, acei cari în serviciul obicinuit de toate zilele în unitățile ce conduc, nu-și stăpânesc ieșirile violente pentru lucruri de mică importanță, acei ce se impresionează cu ușurință în situațiuni de răspundere, sau alte împrejurări mai dificile ale timpului de pace, acei ale căror hotărâri suferă dese schimbări, sau se ia cu ezitare și sub influența mediului înconjurător, nu vor obține încrederea și nici legătura sufletească cu subordonații ce-i comandă, iar în cele mai multe cazuri, nu vor fi în stare a face față păstrând calmul judecăței și puterea neclintită a fizicului, în infernul câmpului de luptă, în situațiunile cu gravitate excepțională, pe care mersul luptelor le desfășoară la intervale de timp destul de reduse. —

Acestea însemnează, că timpul de pace, cu probabilitate aproximativă, are posibilitatea de a indica, atitudinea pe care în special acei ușor impresionabili o vor avea în cursul războiului, deoarece ocaziunile cum ar fi cele mai sus arătate, - i - ar face să-și trădeze slăbiciunile doveditoare, a insuficienței aptitudinilor de războiu, și ca atare, improprii de a conduce vre-o acțiune pe câmpul de luptă. De aci rezultă, că unor asemenea elemente, nu trebuie a li se încredința comanda de unități operative, nu numai în timpul războiului, dar nici în timp de pace, pentru că numai astfel nu se vor repeta scenele dureroase, cunoscute de o bună parte din luptătorii în anii 1916-1918, când ordinele de operațiuni a multora din comandanții de mari unități, se terminau cu amenințări de luare de comandă, sau cu împușcarea, iar la începutul unei lupte or la auzul unui bombardament neprevăzut, la telefon, — pe care nu-l părăseau ore întregi, cu figurile descompuse și cu întrebări incoherente, sustrăgeau pe comandanții din imediata apropiere a trupelor, dela conducere și atențiune neîntreruptă a desfășurării evenimentelor. Mai mult încă, deși din depărtarea la care se găseau cu postu-

rile de comandă, nu puteau cunoaște în tot momentul situația în mersul luptelor, totuși, atunci când o pătrundere a inamicului în primele șanțuri, din care fie că luau câțiva prizonieri, fie că dislocau câte-va mici unități, (adevăr pe care foarte mulți au înțeles a-l ascunde), starea de enervare atingea maximum de desvoltare, dând curs liber tuturor amenințărilor și insultelor cele mai înjosoare, în auzul telefoniștilor și alte diferite grade inferioare de la posturile de comandă. — Dintre numeroasele cazuri de acest fel, pe care le cunosc, voi semnala numai pe acela petrecut în luptele de la Oituz, între 16-18 August 1917, când din cauza terenului și a slabelor forțe trimise în pachete de Companie și apoi Batalion, dintr'un Regiment greu încercat în alte lupte anterioare numai cu câte-va zile, cum era de așteptat, atacul nu a reușit. — De această nereușită, era vinovat însăși Comandantul Diviziei care trimisese acele unități, pentru că nu cunoștea greutatea terenului de cucerit, — fiind foarte accidentat, — nici chiar comandantul unității ce urma să dea atacul, nu cunoștea acel teren, el împreună cu trupa sosind în fața poziției la 500 de metri la ora 10 noaptea, extenuați de oboseală, iar la ora 12, pe un întunec adânc a început atacul, fără o direcție bine cunoscută și fără nici o însuflețire, din care cauză nici acea surprindere caracteristică luptelor de noapte nu s'a putut produce, baza de plecare la atac fiind, — din cauza terenului — prea departe de inamic. — Afară de acestea, dacă comandantul Diviziei ar fi cunoscut terenul, nu ar fi hotărât ca atacul să se execute în partea cea mai accidentată, și nici cu slabele forțe — o companie — cu care nu a putut realiza nimic, nici chiar a doua zi când atacul s'a dat cu un batalion, cu o pregătire de artilerie, numai de 15 minute. —

Această înfrângere, a impresionat atât de mult pe comandatul de Divizie, care ne mai ținând în seamă nici vorbele ce pronunță și nici cui le adresa, a pornit prin telefon o serie de insulte și amenințări, la adresa Comandantului de Batalion, pe care-l considera vinovat, încheind astfel: spune-i Maiorului . . . . . să se împuște, și dacă nu se împușcă acolo unde se află, trimete-l sub o escortă puternică la postul de Comandă al Diviziei, unde-l voi împușca eu. —

Cu aceasta a luat sfârșit operațiunile aceluși Batalion, din care a rezultat pierderea fără nici un folos a câtorva sute

de oameni, reducându-i total capacitatea de luptă, din cauza slabelor efective ce-i mai rămăsese, și a complectei demoralizări a acelor rămași în viață, — ofițeri și trupă — îndurerați de insultele — ce se resfrângeau și asupra lor — aduse Comandantului de Batalion. —

Supraviețuitorilor, din cadrele active ale Armatei, cunoscători ai acestui trecut de jertfe și umilințe, cât și acei ce nu le cunosc, să le serve de exemplu, spre a împiedeca așezarea în fruntea unităților de luptă și a marilor comandamente, inteligențe sclipitoare cu bogate cunoștințe, care nu vor folosi la nimic, dacă nu sunt complectate de la natură sau printr'o solidă educațiune, mult anterioară, și cu cele însușiri tot așa de importante omului de războiu, fie el chiar cu o inteligență obicinuită. — „Studiul și cunoștințele“, spune Mareșalul Foch, — nu sunt suficiente pentru a complecta capacitatea de conducere a unui comandant de mare unitate. — „Această complectare — adaogă Clausewitz — se face prin voință fermă, caracter puternic, perseverență neobosită și neinfluențabilă“. —

Cu asemenea prevederi, vom avea siguranță și încrederea cuvenită Comandanților neimpresionabili, cari vor cunoaște în orcare situațiune, terenul și dispozitivul trupelor ce comandă; posturile de comandă vor fi la distanțele recomandate de regulamente, sau impuse de necesitățile operative, iar nu la depărtări inadmisibile, și care uneori fac a se pierde orce legătură; ordine de operațiuni în cunoștință de teren și de tot ceea ce fără o vizită la fața locului, nu-i dă o complectă lămurire, etc. —

Voința; puterea de a învinge mai toate greutățile pe care un om le întâmpină în cursul vieții sale, puterea de a înfrâna patimile și instinctele, puterea de a urmări cu răbdare realizarea unui scop, a unei dorințe, puterea de a învinge instinctul de conservare. „*Frica*“, este un dar cu care natura a fost destul de avară, la creațiunea ființei omenești. —

Formarea voinței prin educațiune, se obține prin exercitarea stăruinței de a și-o impune, — or de câte ori este cazul, — de a nu ceda la impresiuni trecătoare și atrăgătoare, de a nu descuraja și a nu se considera învins, în hotărârea de a urma cu răbdare și a nu se abate dela calea, care — deși cu întârziere — îl va duce acolo unde și-a propus. —

Acei ce sacrifică atracțiunile seducătoare, ușuratece și trecătoare fie prin resemnare fie prin renunțare, în vederea unei solide mulțumiri în viitor, acei ce prin puterea și stăruința de a-și impune asemenea repetate realizări, vor reuși a-și forma „voința tare“.

Facultatea de a se resemna, de a stăpâni înclinațiunile și simțurile, de a se conduce pe linia dreptei judecăți, morala o numește „*liberul arbitru*“. Ea constituie una din cele mai frumoase calități ale omului, pentru că numai acela care din propria sa dorință, săvârșește o faptă bună, este stăpân pe voința sa, nefiind sub stăpânirea trupului, temerilor și simțurilor sale.—

Voința se numește energică, atunci când un om dovedește persistență în voință, când știe a-și impune voință, fie însăși și altora, trecând peste toate obstacolele și toate influențele dăunătoare. —

Pentru un militar, a avea voința tare, este o calitate de primă căpetenie; comandanți de mici și mari unități, lipsiți de o asemenea calitate, sunt nu numai nefolositori, dar și periculoși, pentrucă :

1. Atunci când este vorba a lua o hotărîre, lasă a se vedea indeciziunea și ezitarea, urmate de întârzieri dăunătoare. —

2. Din indeciziune și ezitare, rezultă ordine fără precizie și de cele mai multe ori, nepotrivite cu situația, — deci cu o slabă putere de hotărîre, ce va influența dăunător în execuțiune. —

3. Ezitarea fiind simțită, se transmite până la trupele executante, care vor pierde încrederea în conducători, iar ca urmare și mai dăunătoare, — demoralizarea. —

Un exemplu tipic de voință slabă, a avut loc la începutul războiului, în operațiunile din Dobrogea : la aripa stîngă a frontului, în ziua de 22 August 1916, când comandantul Diviziei a 19-a., un cărturar din timp de pace, — sub impresiunea înfrîngerii Brigadei a 6-a. mixtă la Cocimar—Carapelit, pleacă în noaptea de 21 August din Bazargic cu postul de comandă, fără a anunța unitățile în subordine, și se oprește tocmai la Caraomer, la o depărtare de peste 40 kilometri de trupele ce comanda, cu care pierde orce legătură. — Din Caraomer, trimite două ordine de operațiuni, fără dată și fără număr, la interval de două ore unul după celălalt, și deși era vorba de aceiași operațiune, nu era nici o potrivire între ele. Din conținutul

lor, se constata totala necunoștință a situației nu numai a inamicului dar și a trupelor din Divizia ce comanda, din care cauză, unele unități au executat numai o parte din ordine și aceasta prin deducțiune, iar altele nu au executat nimic. — Dela acea dată, subalternii ce comanda, purtau în sufletul lor neîncrederea unei conduceri pricepută și cu voința tare, cu atât mai mult cât după aceasta, în zilele de 23, 24, 25 și 26 August, numeroasele ordine ce a dat, verbal și în scris, nu se aduceau la îndeplinire, din cauză că după primirea lor, la scurt interval alte ordine opreau executarea, măbind astfel haosul în care se găseau și care nu a luat sfârșit, decât după 28 August, când a fost înlocuit din comanda ce exercita. —

Așa dar, numai comandantul care pe lângă capacitate, va avea liniște și voință tare, va imprima prin ordinele ce dă, hotărîrea fermă, care să asigure o coplectă executare, astfel cum și-a propus a avea loc. —

A ști ceace vrei, precum și a putea ca să vrei, sunt calități de mare importanță pentru un ofițer; din acestea, decurge putința de a-ți comanda ție însuși, de a avea voința și caracterul cerut militarului, în deosebi acelu de carieră. —

1) „Nu întotdeauna, cei mai inteligenți și cei mai instruiți, sunt și cei mai bravi pe câmpul de luptă; de multe ori defectul inteligențelor, este că aduc prea multe argumentări, din care cauză, pierd simțul realității „Un comandant militar, trebuie să aibă pe lângă inteligență și cultură, și o voință tare; din inteligență și cultură va rezulta judecata clară, sprijinită pe propriile sale mijloace intelectuale, iar cu voința tare, își va păstra echilibrul în emoțiunile cele mai violente.— Stăpânirea actelor de violență, procedarea fără patimă în orcare împrejurare de serviciu, și a se conduce numai după cum liberul său arbitru îi dictează, este o calitate mai mare și mai rară decât inteligența; prin voință și puterea caracterului, se obține un asemenea echilibru moral, cu ajutorul căruia se vor înfrâna chiar și eșirile violente, care dacă unui tânăr ofițer îi sunt tolerabile, pentru un General sunt nu numai dăunătoare, dar chiar și înjositoare. —

Caracterul.

Insemnează felul constant cu care un om se conduce în diferitele împrejurări ale vieții și serviciului ce îndeplinește, precum

1) Maillard.

și obicinuița de a voi și hotărî din propria convingere, fără a se influența de ceva sau cineva.— Origina caracterului, este în firea și temperamentul omului, precum și în cultura și educațiunea ce are. — El — caracterul — ia naștere din puterea de judecată și din voința, — pentru unii — de a fi în toate ocaziunile consecvent unei drepte judecăți, iar pentru alții, — mai ușor influențabili, — după cum le este firea și temperamentul — sub anumite influențe, cari fiind mai puternice, impun voinței a ceda.— De aci ea naștere și calificativul de, *om de caracter*, sau *fără caracter*, după cum felul de a se conduce, este sau nu în acord cu principiile de onoare, demnitate, adevăr, dreptate și toate celelalte cari au la bază regulile de moralitate, după cum voința sa este mai tare sau mai slabă, deci, nu este sau este supusă influențelor, pe care omul în judecată lui, deși le consideră drepte, le preferă, — după foloasele ce ar putea reveni persoanei sale, sau acelora de care se interesează. — Om de caracter, este considerat și acela care nu va ezita a-și sacrifica interesele și însăși persoana sa, atunci când este vorba de a face dovada păstrării neatinsă, a onoarei și convingerilor sale. —

În armată, să nu se facă confuziune în păstrare a convingerilor și executarea ordinelor, pentru că orcare ar fi convingerile unui inferior, el nu trebuie — sub nici un cuvânt — a se abate dela executarea cea mai corectă, mai promptă și mai pricepută a ordinelor ce primește. — Nici comandantului dela care pleacă un ordin, nu îi este îngăduit a se abate dela dispozițiunile legale, sau a ordinelor superioare, — sub motivul că convingerile sale ar fi altele, — datorita tuturor, fiind respectarea și stricta executare a dispozițiunilor cuprinse într'un ordin, la care uneori, să se adauge numai cece este necesar, spre asigurarea celei mai desăvârșite executări. —

Un inferior în serviciu său obicinuit, precum și în ocaziunile *când i se cere* a-și da părerea în chestiuni de serviciu, sau în altă ordine de idei, — va face dovada unui frumos caracter — dacă în mod respectos și adâncă sinceritate, neocolind adevărul, va arăta care sunt convingerile sale, mai cu deosebire atunci când ele ar fi opuse acelora ale superiorului său, — cu condițiunea, de a justifica și susține cu temeinice cunoștințe și dreaptă judecată, acele păreri, fără de care, va

bine merita aprecieri defavorabile, nu numai ale superiorului dar și ale egalilor și inferiorilor săi. —

A fi de părerea șefului — contrariu convingerilor noastre — numai spre a-i face plăcere, sau a nu-i procura mijloacele de a se supăra, — cum de multe ori am avut ocaziunea de a constata, — asigurând astfel obținerea aprecierilor și propunerilor favorabile, este a face dovada unui slab caracter, și lipsă de mândrie personală, apreciată așa cum merită de o bună parte din alți șefi, — privite defavorabil de egali și inferiori. —

A face propuneri favorabile unui inferior, — care nu le merită, sau a-l avea sub apripa sa protectoare, — numai pe considerațiunea că este fiul, fratele sau altă rudenie or, intimul sau prietenul unui superior, de care mai ales depinde în mod direct în serviciul ce îndeplinește, însemnează că este lipsit de criteriul unei drepte aprecieri, lipsă provocată din slăbiciunea voinței, înlocuită cu adulațiunea, de teama de a nu-și compromite situațiunea, pierzând încrederea în propria sa persoană, adică, slăbiciunea caracterului; la aceasta — din nenorocire — contribue uneori, șefi superiori foarte sensibili, atunci când este vorba a se acorda recompense sau chiar favoare, acelora de cari — prin natura legăturilor ce au, — se interesează de aproape, neținând în seamă lipsa meritelor și nici nedreptatea descurajatoare, care se naște în sufletul celor lipsiți de un asemenea revoltător sprijin. — În asemenea cazuri, superiorii despre care este vorba, dau cele mai urâte exemple, dăunătoare la formarea caracterelor, în locul cărora vor apare: lingușirea, intimidarea și nesiguranța. —

A ține cuvântări când nu este cazul, în care expresiunile de laudă nepotrivită, înprimă caracterul interesului personal, a face cadouri costisitoare, a oferi mese cu profuziune de bogăție, în scopul obținerii simpatia șefului — urmată și de altceva mai folositor, sunt acte de lingușire ale inferiorului, cu dovada slabului său caracter, iar pentru superiorul care le acceptă, o slăbiciune pornită din îngâmfarea, care dă satisfacțiune firilor ușor crezătoare, în cuvintele gândite cu viclenie și exprimate fără nici o convingere. —

A striga în gura mare că „nu avem caractere“, în orcare împrejurare, iar după aceasta a merge în mijlocul acelor ce îi comandă și a-și critica superiorii săi cu cuvinte de batjocură

și cu acuzațiuni neadevărate, este a face dovada celei mai desăvârșite lipsă de caracter, a comandantului nu numai incapabil de a forma caractere, dar chiar și periculos unei asemenea educațiuni. —

A se servi de interveniri indirecte, — fără o cauză serioasă, — mai ales cu sprijinul sexului feminin, considerat mai cu trecere și cu mai multe șanse de reușită, însemnează lipsa sa de rușine, care îi împinge a oferi tentațiuni ademenitoare, în detrimentul bunei reputațiuni și al respectului societăței în care trăește, în cultul sever al onoarei și demnităței de familie. —

A întruni subalternii la o masă intimă în localul cazărmei, în scopul de a manifesta o bucurie, pornită din satisfacțiunea realizărei dorinței de mutare a unui comandant de mare unitate, incomod pentru cei leneși, incorecți și rău voitori; a cunoaște din vreme, sau a afla mai târziu săvârșirea unei asemenea fapte, incalificabilă, și dăunătoare spiritului și disciplinei militare, a nu lua nici o măsură și chiar a o și acoperi, este un act de tăinuire suspectă, iar pentru toți la un loc, dovada celui mai perfid caracter. —

Toate acestea, și altele similare, vor forma — în chestiunile de educațiune — obiectul de preocupațiune, a comandanților de unități, în direcțiunea stăruinței și reacțiunei, cu care să se împiedece cât mai mult astfel de înclinări periculoase. — Cu cât șeful erarhic este de treaptă mai superioară, cu atât mai mult îi se impune a fi adversarul neînduplecat, și mai nestrămutat în rigorile ce se impun, pornite și din convingerile sale, formate pe baza celei mai perfecte educațiuni morală militară, deci a unui frumos caracter, grație căruia își va apropia dragostea, încrederea și devotamentul tuturor acelora pe cari îi comandă. —

Inteligența, — legată de sentimentul de prevedere ne arată linia de conduită cea dreaptă pe care să o urmăm; aceasta însă nu servește la nimic, dacă nu vom avea voința fermă de a învinge sau înlătura obstacolele ce se pun în cale, din cauza slăbiciunii acelei voințe sau a lipsei de caracter, care, pentru acei ce-l au este sfătuitoarea ce îndrumază pe calea onoarei, demnităței și adevărului, a răspunderii, dreptăței și corectitudinii, fără a se lăsa influențat de vre-o tentațiune, adulațiune, sau de teama vre-unei urmări neplăcute. —

Nu se poate compta pe omul fără voința tare, sau lipsit de caracter, deoarece el variază în conducere, fie din interese personale, fie după cum le dictează slăbiciunile sau influențele persoanelor de care este legat, prin natura serviciului; fie chiar după variațiunea dispozițiilor sufletești; unor asemenea oameni, nu li se poate acorda nici o încredere, ei abdicând cu ușurință de la oricare voință, în fața influențelor care ar putea aduce neplăceri, dacă nu le-ar lua în considerațiune. —

Din cauza slăbiciunii de caracter, de multe ori nu se poate face o dreptate, numai din teama de a nu indispuce pe un șef superior, care fie dintr'un resentiment, fie din părere opusă, ar privi cu neplăcere o asemenea justificată măsură. —

„Un frumos caracter este cea mai scilpitoare podoabă a sufletului ființei omenești“. —

Răbdarea;

Este o calitate de mare importanță pentru un om, dar mai cu deosebire dacă el este militar. — Răbdarea, păstrată în proporția cuvenită cazului și situațiunei, niciodată nu este păgubitoare sau cu influențe dăunătoare; cu răbdare se învinge, se câștigă și se obțin satisfacții morale. —

Graba strică treaba, este cea mai edificatoare zicătoare, a acestui adevăr. —

Un om — civil sau militar — în cursul vieții sale și al serviciului ce îndeplinește, întâmpină greutăți inevitabile, pe cari acei cu voință și răbdare nestrămutată, reușesc a le învinge, iar alte ori, greutăți pornite din pasiuni ca: nedreptatea, invidia, răzbunarea, răutatea, etc. . . . , aplicată de unii din aceia de cari depinde soarta inferiorilor în subordine, și față de care, sufletul celui lovit, este adânc îndurerat. —

În armată, mai mult ca în celelalte instituțiuni, unde reacțiunea nu este îngăduită, mai cu deosebire nedreptatea este aceea care pricinuește mai multă descurajare. — Luând în considerațiune, numai pe acei cari în adevăr judecă și apreciază la justa ei valoare, nedreptatea ce i s'a făcut, pentru că sunt și de acei a căror judecată este falșă sau din imaginațiune, nedreptățiutul uneori dându-și bine seama de aceasta, din descurajare, începe a fi stăpânit de ideia valorii îndoelnică a persoanei sale, care

apoi mai târziu, se transformă în adevăr păgubitor, și pentru individ, și pentru superiorul respectiv, care va pierde încrederea inferiorilor. —

Față de asemenea posibilități, pe care mai toți militarii le întâmpină în cursul carierei lor, în afară de mijloacele legale, alte reacțiuni, neputându-se produce, singurul mijloc care mai rămâne, este credința că adevărul și dreptate trebuie — mai devreme sau mai târziu — să triumfe, și ca tare, armarea voinței cu o mare doză de răbdare, este remediul care de multe ori duce la rezultatul dorit, tot astfel după cum și pe câmpul de luptă, sunt cazuri când prin răbdare se obține victoria. —

La firile mai impresionabile, — în asemenea cazuri, voința slăbește din ce în ce mai mult, și judecata nu mai are liberul său arbitru, fiind stăpânită de neliniștea influențabilă și chiar rău sfătuitoare; din această cauză, — uneori, — se produc demersuri nepotrivite, atitudini și expresiuni necuviincioase, care strică buna dispozițiune a aceluia de la care atârnă îndreptarea, îngreunând și mai mult posibilitățile unei reveniri, chiar și în cazul când de fapt ar fi bine meritată. — În asemenea cazuri, recurgerea la protecțiunea persoanelor influente — civili sau militari — o credem nepotrivită, pentru însăși cauza dreptății ce se reclamă, și nu mai puțin, pentru spiritul de mândrie și de demnitate ale aceluia ce se crede nedreptățit. —

Un militar, trebuie să rămână în toate ocaziunile, demn atât în situațiunile de durere și nenorocire, ca și în acelea de plăcere și de mulțumire. — Neliniștea și graba — poate pe câmpul de luptă, — compromite succesul unei operațiuni, cum și orcărei acțiuni în serviciul obicinuit, al timpului de pace. —

Nu trebuie să ne lipsească încrederea în aceea ce ne comandă și ne conduce, iar înainte de a-i judeca pe ei, — obicinuit cu destulă severitate, — să ne judecăm faptele noastre chiar cu mai puțină asprime, cu destulă liniște și cu multă răbdare; nu mai puțin, și greșelile camarazilor noștri, să le discutăm, după ce mai întâiu ne vom gândi la ale noastre, și după ce ne vom considera în situațiunea ce a produs greșala, să judecăm dacă am fi făcut mai bine.

Admițând, — în cazul cel mai rău, — că o nedreptate rămâne necorectată, cu acel ce o suportă stau alături acei ce o cunosc, oameni de caracter, admiratorii ai atitudinii sale de

mândrie și demnitate, iar mai alături de toți aceștia, este sufletul său, în a cărui curățenie, nu găsește nimic care să-și impute. —

Este adevărat că uneori, intriga și minciuna ascund adevărul, cum tot așa de adevărat este, că acei ce au asemenea urâte obiceiuri, — prin răbdarea celor interesați — fiind descoperiți, rămân descalificați prin aprecierea severă, a camarazilor lor. —

Ascultarea ;

Un proverb italian spune : „Acela care nu voește a asculta, nu știe a comanda”. —

Este foarte adevărat, că ascultarea este un factor indispensabil și ca atare, impus tuturor participanților dintr'o colectivitate de orcare natură ar fi ea ; o asemenea obligațiune, este și mai mult impusă tuturor elementelor ce intră în compunerea unei armate, ea prezentând aceeași importanță ca și disciplina, cu care se găsește în cea mai strânsă legătură. —

Ascultarea, derivă din voința pe care omul și-o impune de a reține și apoi a executa, — dacă face parte dintr'o colectivitate, — o recomandațiune, o dorință, un ordin, o dispozițiune legală, fără a stârui ca prin analize, comentarii sau păreri personale, să se aducă critici și propuneri, cari în armată nu pot fi îngăduite, ele fiind păgubitoare atât executărei, cât și spiritului militar. —

Ascultarea pretinde, — în interesul bunei executări, — ca prescripțiunile unui ordin, scris sau verbal, să fie bine lămurite și deci bine înțelese, ceea ce înseamnă a se lua în considerațiune, capacitatea de pricepere a aceloră căroră se adresează ordinul de executat ; rezultă că — ordinul trebuie să fie clar, precis, concis și redactat după gradul de pregătire intelectuală al executantului. —

Chiar dacă un om, nu face parte dintr'o colectivitate organizată, și cu nici o legătură de familie, în buna rânduire a vieții sale individuale, este obligat a da ascultare diferitelor dispozițiuni ale autorităților și legilor Țării ; fără respectarea acestor reguli, infractorul are de suportat rigorile aceleiași legi, ce nu pot îngădui, — după bunul plac al fiecăruia, — călcarea dispozițiunilor de ordine și de morală socială. —

Față de acestea, concluzia este că nu oricine și orce se spune se și ascultă, deoarece puterea și dreptul de a fi ascultat, sunt rânduite de organizațiunile colective respective, — particulare sau de stat; prin această rânduială, se hotărăște activitatea cu regulele de respectat, nu mai puțin și răspunderile ce revine, în interesul colectivității, al ordinei, a propășirii organizațiunei, a țării și a națiunei respective. —

În serviciul militar, în orcare ocaziune, cu atât mai mult în timp de războiu, a asculta cu atențiune și multă bună voință, este datoria oricărui militar, pornită din dorința curată de a înțelege cât mai bine ce i se ordonă, pentru ca apoi, execuțiunea să se producă în cele mai bune condițiuni; aceasta, va face dovada unei solide educațiuni militare și a devotamentului în serviciul ce i s'a încredințat. — A murmura, a cărti, a exagera însărcinările ce decurg din obligațiunile serviciului militar, însemnează a face dovadă de rea voință, slabă judecată, lene, lipsă de demnitate, frică și teama de răspundere. —

O ascultare de bună credință, i se impune a evita reflexiunile care ar atrage înclinări egoiste, sau predispozițiuni puțin bine voitoare; acolo unde primează egoismul reaua dispoziție și frica, apare denaturarea adevărului, cu inventarea și răspândirea informațiunilor exagerate dacă nu false, care prinzând cu ușurință, urmează pierderea încrederii, iar mai departe . . . . . demoralizarea. — Asemenea cazuri, din nenorocire — la începutul războiului în 1916 — au avut loc în armata noastră, săvârșite chiar de unii comandanți de mari unități și de numeroși ofițeri inferiori, cari pierzând orcare noțiune de patriotism și de realitățile războiului, după primele noastre înfrângeri, pierzându-și liniștea, cu judecata impresionabilă din teama de răspundere și din instinctul de conservare, — frica, — au dat drumul fără teamă sau rușine la tot felul de reflexiuni, nu numai nepatriotice, dar chiar false și exagerate, față de conducătorii țării și ai armatei, față de dușmanii cotropitori considerați invincibili, de multe ori în auzul trupei, asupra căreia demoralizarea a pătruns și mai repede și mai adânc. —

Curajul ;

Este acțiunea pornită din voința omului, de a înfrunta și înfrânge pericolul ce-i stă în cale, în dorința de a realiza, fie un succes individual fie colectiv, deși prin aceasta, își dă bine

seama că o face cu riscul pierderii vieții sale. — Calificativul de *om curajos*, aparține aceluia care prin temperamentul său natural, prin ambițiunea, amorul propriu și educațiunea sa, în deosebi acei ce sunt militari, nu ezită nici un moment atunci când — fără îndemnul altora — orcât de mare ar fi pericolul, și orcare ar fi sacrificiul, să alerge în ajutorul acelora amenințați cu moartea, sau de a ataca un dușman în scopul îndeplinirii unei însărcinări. Prezența numai a câtorva oameni curajoși, într'o colectivitate timidă, o antrenează și o determină la săvârșirea unor fapte îndrăznețe, dând astfel naștere eroismului colectiv. —

Exemplul de curaj, se impune să se afirme mai întâiu de acei cari comandă și conduc masa colectivă, fără de care chiar dacă cea mai mare parte din acei ce o compun sunt bine cunoscuți curajoși, de multe ori rezultatul acțiunii va fi nemulțumitor. — La Oituz în anul 1917 -- atacul asupra cotei 448 — Poiana Runcului — nu se sfârșește victorios, numai din cauza că exemplul unora din acei ce comandau Batalioane și companii — nu sa produs, neșind din șanțuri decât numai o parte, și aceastia fără nici un avânt, deși pregătirea artileriei era bine făcută, iar distanța până la inamic cel mult 150—200 metri, în teren slab accidentat în acea parte. —

Drept fapte de curaj, este considerată și hotărîrea neînduplecată, de a înfrunta osteneala, privațiunile și pericolele, orcare ar fi ele, — de a suporta fără murmur boalele și toate mizeriile ce decurg, din echipamentul și alimentațiunea insuficiente și de slabă calitate. —

Curajul mai înseamnă, căutarea adevărului și susținerea lui, întunecat de multe ori prin minciună sau calomnie, precum și, a fi stăpâni pe ființa noastră, care să nu aplaude pe toți flecarii, imbecili și lingușitorii cu pretențiuni de patrioți, în realitate însă, cu năzuințe spre situațiuni de mare importanță și de rentabilitate apreciabilă. —

Dar nu numai atât, mai există curajul adevărului, al demnității și al răspunderii, într'un cuvânt al tuturor virtuților omenești și ostășești, care cu toate contribue la personalitatea militarului, bine verificată în decursul serviciului să activ, când în diferite împrejurări, a făcut dovada acestor frumoase însușiri. —

Curajul militar pe câmpul de luptă, pornește din obicinuința de a brava moartea, ceea ce se remarcă mai mult la acei luptători, trecuți de multe ori prin pericolele bombardamentelor și al fluerăturilor, gloanțelor, al sgomotului de grenadă și mai înfricoșător, — al vârfului ascuțit de baionetă; curajul mai pornește și dintr'un entuziasm patriotic și din dorința vie de a se acoperi de glorie, cu riscul orcării sacrificiu. —

Toate acestea, însemnează că la acțiunile de voință și hotărâre, se adaugă și curajul, — care este tot o formă a voinței, adăugată în scopul asigurării execuției hotărârei, înfrângând astfel rezistența ce i se opune de un alt sentiment omenesc „Frica”. —

„Orcare ar fi adversarul care îi face față, omul în timpul luptei nu are decât un singur dușman „Frica”. (Grand maison). —

Orcare manifestare curagiosă, — individuală sau colectivă, — deși de cele mai multe ori este o acțiune spontană, credem că ar trebui precedată de o judecată și analiză, referitoare la scopul urmărit, la mijloacele de care se dispune, la șansele succesului și la posibilitățile insuccesului, cu pagubele și îngreunarea situațiunii, etc. . . sinteza unei asemenea judecăți, va determina dacă sacrificiile ce se vor face, vor fi compensate prin valoarea succesului obținut. — Fără de acestea, riscăm înfrângeri cu pagube vătămătoare în oameni și material, cu posibilități de influențe dăunătoare, care să provoace scăderea elanului altor luptători, bine înzestrați și ferm hotărâți a brava orcare pericol. —

Acțiunile curagioase, dau naștere la fapte de bravură și eroism, săvârșite de luptători, individual sau în mici grupe, în numeroase ocazii, care le dau posibilitatea de a captura un tun, o mitralieră, o grupă inamică, a scăpa viața unui camarad, a rămâne pe locul de rezistență până la ultimul cartuș, a sări cel dintâiu în șanțul inamic, a lupta unul contra 3—4 dușmani, etc...

Dacă individul ca și colectivitatea, sunt capabili de acte de curaj din convingere și din propria lor voință, sub influența și exemplul comandanților, nu numai puțin și acțiunea contrarie se poate produce, prin intervenirea contagiunii mintale, care este un fenomen psihologic, ce face ca acei ce sunt supuși unui asemenea influențe, să nu acționeze după voința lor, — care dispare, — ci după aceea a acelora de care sunt influențați. —

Contagiunea mintală, exercitându-se mai mult asupra sufletului omului, decât asupra spiritului sub dominațiunea sugestiunilor, oamenii în mulțime, simt și acționează cu toți la un fel, mai cu deosebire în acțiuni de curaj sau de frică. —

Dăm ca exemplu de curaj în masă — contagiune mintală, — faptul că luptătorii cari în atac, cu toate gloanțele inamicului, înaintează susținuți de faptul că toți merg de o potrivă, și de credința că oricare ar fi pericolul, nu vor fi părăsiți nici de vecinii lor și nici de șefii ce îi comandă. — Iar ca exemplu de frică, — un strigăt sau o vorbă de sperietură, asvârlită în mijlocul unei trupe puțin războită sau slab comandată, — care nu s'ar aștepta să întâmpine ceva neprevăzut, cum ar fi : atacul unei cavalerii, bombardamentul avioanelor, atacul la o aripă sau spatele unui dispozitiv — etc., va face ca teama și neliniștea să pătrundă instantaneu în sufletul tuturor, iar de aci panica, dat fiind că exagerările în legătură cu instinctul de conservare prind ușor. —

Exemplu concret, este panica de care a fost cuprinsă Brigada 6-a Mixtă în Dobrogea în ziua de 22 August 1916, când Cavaleria Bulgară a atacat prin surprindere 2 Batalioane; celelalte 4 batalioane, care nici nu văzuseră vre-un cal bulgar, s'au pus în panică, împreună cu trenurile de luptă și Regimentare, fugind până la limita maximă a răsufării, spre Nord, dizolvând întreaga unitate, numai la vestea acelu atac. —

Vom cita numai câte-va exemple de curaj și eroism, săvârșite în trecut de luptătorii din armatele streine și din a noastră, care deși — poate multora le sunt bine cunoscute, credem a nu greși repetându-le, în scopul de a menține necontenit cât mai înflăcărat entuziasmul, origina bravurei și a eroismului. —

„*Bayard*“ ; nobil și Căpitan în armata Franceză, în deplină admirațiune chiar și a inamicilor săi, pentru bravura, generozitatea și devotamentul său, i se atribue calificativul de Cavalier „*sans peur et sans reproche*“. —

La Tour d'Auvergne, aparținând nobleței aceleiași națiuni, sub prima republică, ia parte la toate războaiele revoluțiunii până în anul 1800, distingându-se în toate grelele împrejurări, cu cele mai frumoase fapte de curaj și bravură, dezinteresându-se total de persoana sa și de recompensele ce i se cuveneau.

înaintat numai până la gradul de Căpitan, de aci înainte, refuză orice distincțiune sau înaintare ce i se acordă de *Impăratul Napoleon*, printre care, nici chiar titlul de „*Primul Grenadier al Franței*“ . -

La noi, în anul 1877 în ziua de 30 August, Căpitanul *Valter Mărăcineanu*, urmat de soldații din Batalionul său, este primul care ajunge pe parapetul redutei de la *Grivița*, căzând acoperit de glorie eternă. —

Sergentul Grigore Ion, împreună cu 2 soldați tot la *Grivița*, cuceresc un drapel Turcesc. —

Caporalul Grănicer Mușat, în anul 1917, în luptele la care ia parte, pierde mâna dreaptă ; în loc de a primi reforma, cere a continua mai departe războiul, ca aruncător de grenade, înțelegând în patriotismul său incomparabil, a rămâne la datorie până la moarte, numai cu o singură mână. —

Sergentul Doinici, — Boer Moldovean — voluntar în războiul independenței din 1877 când obține gradul de sergent ; după 50 de ani, în vârstă de 68 ani trecuți, apare liniștit ca un apostol ce nu-și făcuse complect datoria față de Patrie, și se angajează tot ca voluntar în Regimentul 9 Roșiori ; în toamna aceluiași an, ia parte la atacul călare, la scară cu ceilalți camarazi cu vârsta de 21-25 ani ; însulețirea sa vijelioasă, împinge calul care-l duce cu iuțeala fulgerului asupra dușmanului de la *Robănești*, în față căruia cade străpuns de numeroase gloanțe de mitralieră. —

Sublocotenentul Constantinescu Victor, Comandantul plotonului de Cavalerie, ce intra în compunerea trupelor de la *Turtucaia*, în ziua de 23 August, văzând că orice speranța de succes este pierdută, pentru a scăpa de rușinea de a fi luat prizonier — după ce comandă călăreților săi ca unul câte unul, separați și prin diferite puncte să încerce a se strecura printre unitățile inamice ce împresurau cetatea — spre a fi sigur că el nu va cădea în mâna dușmanului, se aruncă în apă și trece *Dunărea înot* ; pe mal în portul *Oltenița*, este întâmpinat de un Colonel — Comandant al unui Regiment, trecut cu o zi înainte la *Turtucaia*, el singur și cu trenul Regimentar rămas în *Oltenița* — care fără nici o explicație și cu țipete asurzitoare, îi aruncă cele mai ofensatoare cuvinte, printre care și acelea de : laș, canalic, fricos (insulte care de fapt i se potriveau acelu

Colonel în situația în care era). — Asemenea grave acuzațiuni nemeritate — îl face, fără nici o clipă de gândire — a sări din nou în apă, și a retrece Dunărea înot la Turtucaia, unde intră pe înserate, reușind a-și face rost de o uniformă militară.— A doua zi — 24 August — consecvent scopului pentru care revenise, ridică dealul, cu intențiunea de a se alătura la o unitate cu care să lupte; din nenorocire, panica pătrunsese pretutindeni, transformând toate unitățile într'o masă enormă de oameni, care în valuri compacte se revărsa la vale spre Dunăre. — Ajuns din nou la marginea apei, unde ideia de a cădea prizonier îl neliniștește, se aruncă pentru a treia oară în Dunăre, pe care o retrece tot la Oltenița, de astă dată sub gloanțele infanteriei și proiectilele artileriei inamice. — Aci, împreună cu mulți alți cari pe această cale sau cu vre-o câte-va bărci scăpaseră din infernul Turtucaiei, — insultați, împușcați de la ferestrele locuințelor și stropiți cu apă fiartă de Bulgari, sunt urcați în tren și trimesi în lagărul de la Cernica.—

Deabea ajuns în Cernica, într'o scrisoare numai de câte-va rânduri — adresată mie — Plotonul său făcea parte din Brigada ce comandam — în rezumat spunea cele mai sus arătate și termina astfel:

„Ajuns la Cernica, cu gândul mereu la ofensele și insultele ce mi-au fost aruncate, pe care nu le pot suporta și nici nu le merit, deoarece însăși faptul de a trece înot de 3 ori Dunărea, nu mă indică a fi laș și nici fricos de moarte; „mă împușc“ și în adevăr, după ce a închis plicul s'a și împușcat.—

Scrisoarea am trimis-o Marelui Cartier General, iar rezultatul a fost, decorarea acestui brav ofițer — *Post Mortem* — cu Ordinul „*Mihai Viteazul*“, în totală opunere cu acei cărora li se acordase aceiași importantă distincțiune tot la Turtucaia — absolut fără nici un merit, dovada fiind însăși slaba și scurta rezistență — panica și fuga dezordonată din fața inamicului. — Aceasta nu-i împiedecă ca pe faldurile pelerinilor de cea mai gingașe culoare, să pue în evidență semnul vitejiei, semn care de fapt acopere o inimă meschină și tremurătoare, lipsită de dorul focului sacru dus până la sacrificiu, care ar fi fost frumos exemplu de încurajare pentru toți luptătorii, ce ar fi avut ca urmare — în cel mai rău caz, — o înfrângere onorabilă, de lungă durată,

cu foarte puține pierderi, și foarte costisitoare pe inamic.—

Uneori, pe câmpul de luptă, se prezintă situațiuni, din cari se poate obține succese prin îndrăsneala comandanților și a executanților, în unități cu efective mai reduse, — Companii sau escadroane — adică, a executa un atac sau asalt, fără acea organizare metodică, ci pornit mai mult dintr'o inspirațiune sprijinită pe credința, că într'un caz oarecare inamicul din lipsa unei complete prevederi și pregătiri, are o parte slabă, de care acel îndrăzneț adversar profitând, ar dobândi un succes, crezut anterior greu de obținut; aceasta însemnează că pe lângă îndrăzneală, succesul se datorează și surprinderii. —

În această ordine de idei, se poate spune că decât o *timiditate* nepotrivită și deci dăunătoare, mai bine îndrăzneala prin care adeseori se realizează victoria. — Prin urmare „*Audaces fortuna juvat*“, la care formulă să să adauge și recomandatiunea: „Știință — prudență redusă — prevedere în concepțiune și energie impusă până la maximum posibil în execuțiune“. —

Să nu se scape din vedere, că sunt cazuri când în timpul luptelor, timiditatea se transformă în frică de moarte, care pătrunzând în rândurile luptătorilor, înfrângerea chiar dela început se lasă a fi întrevăzută. —

1) „*Sursum Corda* — ura a a . . . . . ura a a . . . . ., este strigătul sublim al ofițerilor așezați înaintea liniilor de atac, adevărați apostoli ai datoriei“. —

„Înainte pentru onoarea patriei; sus inimile, soldați cari înfrunțați pericolul; priviți ofițerii voștri, întotdeauna pe drumul onoarei; nu vă îndepărtați de ei, căci nu cunosc frica, iar dacă moartea le astupă gură căzând cu față la inamic, aceasta să fie pentru voi îmbărbătarea și semnalul unei și mai puternice ardore de a învinge. — Sus inimile — ura a a ura . . . a legiunile de eroi, nu se pot transforma în turme de fugari“. —

„Hotărârea și exemplul șefilor, curajul și energia executanților, sunt secretul victoriei, care își are origina în sufletul și inimile combatanților“. —

Referitor la celelalte forme ale curajului, adică acela al răspunderii, al adevărului și demnității, se poate spune că el

1) Caralyo

este de aceeași mare importanță, pentru că dacă prin bravură și eroism ostașul executant își pierde viața, prin curajul angajărei răspunderii în exercitarea atribuțiilor ce revin, un comandant dacă nu este la înălțimea virtuților ostășești, pe lângă că, în timp de pace nu contribuie cu nimic la educațiunea și pregătirea morală, dar va pierde și încrederea subalternilor săi. — În timpul de războiu, asemenea insuficiențe de multe ori vor risca rezultate negative, nu numai în ce privește unitatea ce comandă, dar chiar și în legătură cu alte operațiuni mai importante. —

Concluzia către care se îndreaptă oricare judecată, este aceea ca, în timpul de pace — consacrat pentru pregătirea de războiu a Țării și a armatei, — comandanții să fie numiți, nu numai pe considerațiunile priceputelor soluționări a diferitelor aplicațiuni pe hartă, în teren și a studiilor în școalele absolvite, căci acestea însemnează puțin, dacă la ele nu se asociază : fermitatea caracterului, voința tare și neinfluențabilă, conștiința datoriei, sentimentele de dreptate și adevăr, corectitudinea morală și materială și un înalt simț al demnității ; toate acestea vor forma criteriul de aprecieri, în atribuirea locurilor de comandă, — în care angajarea răspunderii — ce nu poate fi o vorbă goală — va fi pe deplin asigurată. —

Comandanții de Regimente, cari lasă pregătirea intelectuală a ofițerilor în seama ajutorilor sau a comandanților de batalioane, comandanți de mari unități, cari lasă totul în seama șefului de Stat Major, la inspecții criticând meticolos chestiunile de detaliu din interiorul cazarmelor, evitând a se interesa de partea adevărată a scopului inspecțiilor — „pregătirea de războiu“ intelectuală și materială, a spiritului moral al ofițerilor și trupei în legătură cu o asemenea pregătire, — asemenea comandanți, sunt o greutate pagubitoare pentru Țară și Armată. —

Curajul răspunderii, este aplicabil chiar și comandanților de trepte erarhice mai reduse — mici unități, — cari în timpul activității lor în serviciu, se conduc după prevederi regulamentare, după anumite ordine și dispozițiuni superioare, precum și cu ordine sau recomandațiuni date de ei înșiși, de a căror dreaptă folositoare interpretarea și executare, sunt răspunzători. — Căci, nu este permis unui Comandant — orcare ar fi el, — ca atunci când pentru executarea unei dispozițiuni, a dat

interpretări și apoi ordine nepotrivite, care să producă rezultate nemulțumitoare, să caute a se desvinovăți, fie învinuind pe subalternii ce comandă, fie alte justificări cu care să se acopere și să evite poate, și unele neplăceri mai regretabile. —

Asemenea procedări, înseamnă ocolirea adevărului, slab caracter, teama de răspundere și mai concis — o purtare sub nivelul situațiunei ce deține. —

Opusul adevărului este minciuna; al demnităței — lingsirea; al modestiei — îndrăsneala sau obrăsnicia; al bunătăței — răutatea, iar opusul sau dușmanul curajului este frica. —

Frica;

Științificește, psihologul Ribot o definește astfel: „defect născut odată cu omul și în genere la toate ființele însuflețite, își are origina în însăși organismul acestor ființe, din a căror constituire ea face parte, ajutându-le în viață prin acele atitudini de inacțiune, folositoare în unele cazuri: *Fuga este rușinoasă, dar este sănătoasă* — spune un proverb Românesc, este o altă definițiune ce se poate aplica fricei. —

Tot științificește, alți autori o arată că, prin acțiunea ei asupra omului, îi produce paralizia mișcărilor, împiedecându-l de a se apăra, deși o asemenea apărare îi este cerută de instinctul de conservare. —

Sunt autori cari consideră frica, făcând parte din instinctul de conservare, instinct care apare în fața pericolului — cum ar fi în caz de războiu, la apropierea inamicului sau la auzul detunăturilor de artilerie, — nu mai puțin, acest sentiment se dovedește chiar la oameni recunoscuți din cei mai curagioși. — Observată la timp, ea va putea fi împiedecată la acei oameni cari prin temperamentul lor nu sunt lași; această împiedecare, este în seama comandanților apropiați de trupă, pe care trebuie să o supravegheze în tot momentul, lămurind mersul probabil al evenimentelor, precum și a acelor ce ar putea să se producă pe neașteptate, cum și a o încuraja în orcare ocaziune, făcând să nască speranța și îndrăsneala. Fără de acestea, riscăm necunoscutul în fața căruia, frica odată pătrunsă, se răspândește cu iuțeala fulgerului; cu cât trupa în care a pătruns este mai numeroasă, cu atât mai mult contagiunea este mai periculoasă. —

Dar numai o supraveghere continuă și apropiată, contribuie cu prea puțin la împiedecarea într'o măsură oarecare, a apariției și transmiterii acestui demoralizator sentiment, pentru că el este simțit de toți oamenii, deci și de acei comandanți erarhici, cărora le revine supravegherea și bunul exemplu, cu care să înfrunte pericolul și să învingă îngenunchiind propria lășitate. —

Sunt în războiu cazuri, când frica neliniștește pe o parte din combatanți, înainte de a se angaja lupta; aceasta se remarcă la aceia care cred sau cunosc mai dinainte superioritatea adversarului, nu din punctul de vedere numeric, ci din acela al buneii pregătiri de războiu, a armamentului, a comandamentului, a educațiunei militare și a superiorității calităților războinice. —

Aceasta s'a constatat în Decembrie 1916, când Brigada de Cavalerie ce comandam, fiind pe un front prea mare în regiunea Răchitașului, Comandanții unităților de întărire trimise din Divizia de Cavalerie Rusă „General Manerheim“, înainte de a se îndrepta spre front, se interesau stăruiitor a cunoaște, dacă adversarul din față aparține armarei Austriace sau celei Germane. —

În Maiu 1917, o Divizie de Cavalerie Rusă „General Iacovlev“, în mersul spre pozițiunile noastre din Carpați, într'o noapte, cartierul Diviziei cantonează în aceeași localitate — *Răsești* — la un loc cu brigada ce comandam. Comandantul și ofițerii de stat major, se interesau cu neliniște de repartiția trupelor adversare pe poziții, interesându-i a cunoaște pe acelea ocupate de Germani. —

Frica de adversar, înainte de a începe lupta, în unele armate are loc și atunci când acel adversar aparține unei națiuni de culoare deosebită, închipuită sau și dovedită de o cruzime sălbatică, cu nici o noțiune de respect pentru luptătorii capturați și nici față de populațiunea pacinică. — În anul 1896 în bătălia dela Adua, deși trupele Italiene erau mult superior utilitate în armament, față de acelea Abisiniene, totuși, la apariția hoardelor sălbatece, au fost atât de impresionate de sgomotul asurzitor și elanul înaintărilor, că toți — comandanți și trupă — au fost cuprinși de o frică îngrozitoare, din care cauză nu a fost în stare să pue în valoare nici artileria și

nici arma infanteriei; rezultatul a fost, capturarea acelei mai mari părți a acestei armate, pe cari „Menelik“ i-a ucis fără cruțare. —

Intrebuițarea trupelor de culoare de luptători, în armatele Franceze și Engleze în războiul din 1914-1918, a fost primită cu neliniște de conducătorii armatelor Germane, cari nu excludeau posibilitatea spaimei luptătorilor lor la apariția negrilor, cu urmări neplăcute, deși aceștia erau instruiți, echipați și educați la fel cu camarazii Europeni. —

Mareșalul Ney, supranumit „bravul bravilor“, confirmă existența fricei în orcare om astfel: „este un nerușinat, mincinos acela care în fața glonțului inamic, spune că nu i-a fost nici odată frică“. —

„Sunt oameni de război — spune Colonelul Ardant du Pick — cari cunosc mai puțin frica, însă aceștia sunt foarte rari, pentru că nu se poate suprima carnea omenească; va trebui prin urmare, a se avea în vedere starea morală a executanților, atunci când este vorba a se aranja o acțiune de violență brutală în contra inamicului“. —

„Lt. Colonel Montaigne, în introducerea din scrierea Etude de la Guerre, referitor la frică se pronunță astfel :

„Frica, tulbură adânc toate funcțiunile vieței unui organism ; ea sdruncină mașina omenească, care bate cu violență până la epuizare, în mișcări dezordonate, sau se oprește brusc încetând orce funcționare ; omul devine o masă inertă, o pradă ușoară“.

„Intellectual, închipuirea dominantă a pericolului, preocupă toată gândirea, făcând să se părăsească orcare altă idee, afară de acea de a scăpa, orientându-se la început cum să se apere, iar dacă pericolul crește din ce în ce mai mult, gândul este numai la fugă. — Și astfel, voința este înfrântă de bună voe, după ce mai întâiu toate reflexiunile au fost turburate“. —

„Moralmente, ea distruge conștiința și orcare alt sentiment nobil, împingând pe omul cel mai civilizată, către bestialitate și instincte primitive“. —

„Corpul omului îl transformă într'o cârpă, iar sufletul, într'o epavă, care plutește în bătaia vântului“, —

„Frica, transformă mulțimea în ceea ce nu i se poate da o proprie calificare, risipind-o și arucând-o în toate direcțiunile, tot astfel cum vântul de toamnă, spulberă răspândind în toate părțile, frunzele uscate ale copacilor“. —

„Frica dezorganizează și fărâmițează armatele, distrugând ceea ce le unea, și sfărâmând ceea ce le întărea, suprimând orice virtute, orice sentiment de conștiință și devotament, precum și orice șansă de scăpare; *Sauve—qui peut*“ este gândul tuturor, înnebuniți de o grozăvie nevăzută și nici complet închipuită“. —

Această descriere, a posibilităților ce ar putea lua naștere din cauza fricei, deodată apar îngrijitoarea cititorului, dar mai cu deosebire aceluia care prin temperamentul și frica naturală, sunt ușor impresionabili — cum dese ori se vede — fie la brutalitățile omenești sau ale animalelor, fie din faptele citite prin cărți, jurnale, sau văzute pe ecranele cinematografelor, or pe scenele teatrelor. — Or, după cum s'a văzut în capitolele precedente, anumite calități ale omului, datorite de la natură, sau dobândite prin educațiune, combat cu putere acest mare defect, pe care-l stăpânește până în fața dușmanului, de care-l desparte numai 3—4 pași cu arma întinsă spre a-l străpunge, asupra căruia — tot dintr'un instinct de conservare, — (reacțiune contra fricei) se aruncă ca o panteră asupra lui, spre a nu-i da timpul să fie el doborât. —

Frica în legătură cu executanții, nu se va produce decât în cazurile când comandanții lor apropiați, cari îi conduc în luptă, vor fi lipsiți de hotărâre, curaj și îndrăzneală, cari vor șovăi sau apare cu înfățișări deprimite, cari în loc de exemple înălțătoare, vor cârți, sau vor ocoli pericolul pe care trupa le va simți imediat, — ceea ce va avea apoi ca urmare, înfrângerile — dacă nu și mai mult ca atâta, pe care lipsa de energie și frica comandantului, nu a fost în stare a o evita. —

Dar pe lângă educațiunea militară și bravura conducătorilor, — exemple vii în toate ocaziunile, dorite și așteptate de executanți a le vedea și imita, o reacțiune puternică în contra fricei, se produce prin intervenirea severă a disciplinei, prin a cărei valoare în timp de războiu, se asigură îndeplinirea datoriei. —

Disciplina. —

Orcare asociațiune colectivă, nu poate funcționa, și cu atât mai mult nu poate realiza foloasele cuvenite, fără o conducere unică și pricepută, în care scop conducerea pretinde executan-

ților, — colectivității, — supunere și ascultare. Cu cât acestea vor fi mai strict și cu mai multă bună voință îndeplinite, din toate punctele de vedere, cu atât mai mult bunele rezultate vor fi mai sigure și mai mulțumitoare. —

Supunerea, ascultarea și executarea, se contopesc într'un singur cuvânt „Disciplina“, care-și găsește locul în orcare organizațiune colectivă, dintre care cea mai importantă, este armata, ea fiind pedestalul pe care se sprijină întreaga sa organizațiune. —

Prin puterea disciplinei, toate voințele individuale sunt îndreptate către un scop comun, făcându-le a se supune la cea mai mică impulsivitate a conducătorului, sau comandantului respectiv, cari prin coordonarea eforturilor va realiza superioritatea forțelor și de aci, garanția succesului. —

Disciplina se obține prin subordonarea erarhică, prin respectarea și supunere imediată la ordinele lor, cu dorința sinceră de a obține rezultatul ce i s'a hotărât; în rezumat: a executa punctual și cu pricepere, tot ceea ce s'a ordonat în binele și apărarea Țării, cu respectarea și aplicarea legilor și regulamentelor de care este legat. —

În armată, unde diversitatea elementelor ce o compun, este atât de variată și ca atare ideile atât de diferite, în această instituțiune pe care se sprijină însăși existența Țării, nu există decât un singur scop — o singură idee „*interesul comun pentru siguranța și apărarea Țării*“; ceea ce însemnează că toate celelalte păreri sau credințe, sunt total eliminate, impunându-se tuturor, la fel, — prin puterea disciplinei, — respectarea unei singure credințe, a unei singure voințe: aceea a Comandantului respectiv, care concentrând toate voințele subordonaților, le face a acționa în limita atribuțiunilor legale, și a ordinelor erarhiei superioare. —

Prin dispozițiunile prevăzute de legi, regulamente și ordine superioare, fiecare element al armatei își cunoaște drepturile și îndatoririle, de la care nu se poate abate, fără a nu risca rigoarea disciplinei, care prin aceasta, împiedică dezordinea și arbitrarul. — Inexistența disciplinei, în orcare organizare colectivă, duce la dezorganizare, demoralizare, anarhie și totală descompunere, în cel mai scurt timp. —

A asculta și a se supune la regulile disciplinei, nu în-

semnează nici servitute și nici înjosire, din contra, prin respectarea acestor reguli, se face dovada omului inteligent, înțelept și de ordine, care cu cât va fi mai strict în respectarea lor, cu atât mai mult prin aceasta, va da exemple mai frumoase și mai folositoare. —

În armată, disciplina indică valoarea unei unități, cum și valoarea acelor care au format-o, o comandă și o conduce. —

„Generalul von der Goltz“, spune că disciplina are la bază încrederea reciprocă, între trupă și comandanții ei, iar „Clausewitz“, completează că, dacă soldatul înaintează în contra dușmanului prin ploaia de gloanțe, o face din convingerea că nu va fi părăsit nici de camarazi și nici de șefii săi; la aceasta, se adaugă apoi sentimentul de onoare și ambițiunea de a nu fi mai prejos ca alții, în îndrăzneală și bravură. — O veste neașteptată și alarmantă, apărută pe câmpul de luptă, va avea un efect demoralizator, acolo unde disciplina nu are influență și destulă putere asupra acelor aruncați în foc, cu o slabă pregătire morală. —

Un asemenea demoralizator exemplu, a avut loc în războiul greco-turc din anul 1897, în lupta de la „Pharsale“, când armata greacă cu un efectiv de 35 000 oameni, însă slab organizată și instruită, cum și puțin disciplinată, se lasă surprinsă de avangarda turcă tare de 5000 de luptători; grecii deși plecaseră în războiu cu un mare entuziasm, la apariția neașteptată a turcilor, sunt cuprinși de o mare neliniște ce neputând fi stăpănită, în scurt timp ea o mare desvoltare, apoi se transformă în panică și fugă rușinoasă, care aduce turcilor o prea frumoasă victorie. —

În cazul obținerii victoriei, lipsa de disciplină, va face ca luptătorii să dea curs liber simțurilor de ferocitate, pornite din răzbunare, sau numai din simpla dorință de satisfacere a brutalității omenesti. —

Definițiunea dată de către dicționarul „Larousse“ disciplinei este: „Supunere sau constrângere la un regulament, — Spiritul de disciplină, formează puterea armatelor“. —

Prin urmare, supunere pentru acei cari pătrunși de sentimentul datoriei, acceptă de bună voe spiritul și regulile ei, constrângere pentru ceilalți, forțați și ei a-și face datoria în timp de pace și în războiu, singurul mijloc în acest din urmă

caz, cu care să se învingă revolta materiei în contra morții „Frica“, sentiment care de multe ori din omul cel mai curajos, face o masă inertă, adevăr subliniat în toate timpurile și în nemăratele ocaziuni, de cei mai renumiți Generali. —

În timp de războiu, — așa dar, — disciplina prin constrângere, apare mai necesară, — când după cum am spus — frica primează cu putere oricare alt sentiment al omului; o asemenea intervenire, va avea loc, așa după cum situațiunea și natura gravității va dicta, asprimea de care va fi nevoie. —

Cu cât abnegarea ostașului, dela ideile și propria sa voință va fi mai complectă, cu cât în interesul comun de siguranță și apărarea Țării, va sacrifica judecata și credința sa, cu atât mai mult disciplina este mai puternică, asigurând astfel executarea ordinului, — cu riscul oricărei greutăți, — răspunderea revenind de drept, aceluia de la care a pornit, cărora o asemenea bună executare, le pretinde și le impune o aceeași severă și conștiințioasă datorie. — Printr'o astfel de sacrificare a libertății de gândire și de acțiune, se face dovada unui frumos sentiment de patriotism, care mărește valoarea națiunii și a armatei sale, disciplinată prin însăși dorința și convingerea sa, — că așa trebuie să fie, — izvorite din edecațiunea care evită constrângerea prin rigorile pedepselor, rezervate numai aceluia incorigibili, ce nu pot fi lăsați în voia lor, și ca atare, aduși cu forța la simțul realității; „îndeplinirea datoriei, așa cum o hotărăște legile, și înțelege a le îndeplini, întreaga națiune“. —

De la moralitatea, spiritul de ordine și de disciplină al națiunii, de la corectitudinea morală și materială a conducătorilor ei, atârnă soarta ei, — prosperitatea sau decădere, — pentru că armata are comandanții și soldații produs al națiunii căreia aparține, formați în obiceiurile și exemplele în care au trăit. —

Raportându-ne la națiunea Română, — noi aceștia cari ne place a spune că îi aparținem, — putem spune cu mândrie fără teama de a cădea în exagerare, că ea a dovedit în trecutul îndepărtat ca și în ultimele războaie, când a avut de îndurat urgia ocupațiunilor străinilor puternici și cruzi — patriotismul — incomparabil, izvorit din nevoia apărării locurilor în care s'au născut, au trăit, și au murit; din nevoia păstrării nației și a

graiului Românesc, fără nici un imbold educativ, de care nu s'a făcut întrebuințare, nici chiar anterior cu câțiva ani războiului nostru național. —

Dar nu numai atât, națiunea noastră poartă în sufletul și inima ei, căldura bunătăței și a bunului simț, respect la legi și măsuri de ordine, dragoste și supunere pentru armata țării. — Devotamentul său pentru cauzele drepte și pentru șefii sau comandanții cari știu a-i îngriji, a le cunoaște și împărtăși nevoile — este fără margini. —

Din aceste frumoase calități, a născut spiritul de ordine și disciplina voită, cu renunțarea neprecupețită la nevoile și ideile sale, dovada cea mare a săteanului român răsvrătit în anul 1907, care din mijlocul revoluției sângeroase, chemat fiind de Țară la datorie, a părăsit totul pentru a se încadra în unitățile militare, cu care apoi a plecat pentru restabilirea ordinei, în care scop când pericolul devenise distrugător, n'a ezitat a trage chiar în localitatea unde se afla casa și familia sa; dovada cea mare a acelorași mari patrioți, în anii 1916 — 1918, — cetățenii vârstnici și credincioși, rămași la domiciliu, sau oșteni neînfricați și nestrămutați în credința datoriei, în fața dușmanului viclean și crud, în mijlocul tovarășilor trădători, cari prin ademenire și amenințare, îi împingeau a-și călca și ei jurământul, ca apoi prin foc și sabie, — la fel cu ei, — să distrugă ceea ce grozăviile furtunilor din cele 2000 de ani, nu putuse desrădăcina. — Toate acestea, sunt dovezi de înălțător patriotism a întregii națiuni Românești, care — după câte cunoaștem — nu a fost egalat de nici o alta de pe continentul European. —

.....

În interesul păstrării neclintite a principiilor de ordine și disciplină, în armată mai mult ca în or care altă instituțiune, dreptatea — pe cât mai mult posibil — să fie grija aceloră ce le incumbă, înlăturând orice faptă — orice gândire chiar, din care arbitrarul ar putea să ese la suprafață, putându-se — astfel — acorda tuturor, măsura de dreptate prevăzută de lege. — Să nu se uite că acordarea tratamentului și a drepturilor legale, formează baza celei mai sănătoase discipline, cum și exemplele șefilor or superiorilor erarhici, influențează asupra inferiorilor,

în respectarea — sau nu — a regulilor de ordine și disciplină, pe urmele cărora o bună parte se vor găsi, atunci când va fi vorba de abuzuri, incorectitudine, înclinări vițioase, etc. De la acei cari sentimentul de demnitate, îi abate dela asemenea apucături, se vor auzi — cu drept cuvânt — expunerea faptelor reprobabile, uneori cu oarecari exagerări, însoțite de criticele severe din care va rezulta scăderea morală și slăbirea disciplinei. —

Prin urmare, disciplina izvorită din convingere, din exemplele superiorilor și din respectarea drepturilor legale, iar la nevoie, disciplină prin exercitarea de către autoritate a rigorilor cuvenite, ea — disciplina — fiind un mijloc al puterii, care leagă pe ostaș de Drapelul Țării, cu care merge în contra inamicului, spre a-l zdrobi, cu riscul oricărui sacrificiu. —

Supunerea, disciplina, formează prima datorie a oricărui militar, prin ele asigurându-se unitatea de execuție, fără de care nu există forță, și nici acea încredere a comandantului că va fi ascultat și urmat pretutindenii de subalternii săi, realizând astfel, încrederea reciprocă cu unitatea morală a adevăratei puteri. —

Disciplina timpului modern, ca și în trecut, reprezintă pentru inferior supunere la legi, regulamente și ordinele superioare, respectul față de autoritate, încredere în superiorii săi; pentru superior, ea se reazimă pe spiritul lor de dreptate, care trebuie să-i conducă în toate acțiunile lor, pe exemplul ce trebuie să dea în toate împrejurările, dar mai cu deosebire în timp de războiu, pentru Țară, și armată, pe respectul legilor, regulamentelor, a ordinelor superioare și chiar cu respectarea ordinelor date de persoana sa. — Pentru toți, — disciplina este solidaritatea care unește pe inferior de superiorul său și vice versa, este starea de încredere reciprocă de unde ea naștere devotamentul, faptele de îndrăzneală și curaj, precum și întâmpinarea fără descurajare, a tuturor privațiunilor și nenorocirelor. —

În respectarea regulilor de disciplină, nu trebuie a se înțelege numai o ascutare și execuțiune limitată și rigidă, ceea ce ar însemna o supunere pasivă, cu rezultatul suprimării oricărui act de gândire și judecată, oricărei inițiative legată de o asemenea executare, care de fapt trebuie să ia naștere, dintr'o interpretare adevărată și princepută, ce va asigura îndeplinirea în cele mai bune condițiuni a ordinelor primite, fără a schimba

nimic din sensul gândirei comandantului de la care a pornit.—

Ceeace contribuie la slăbirea disciplinei, sunt *delațiunea* și *supravegherea ocultă*, când față de ofițeri acest procedeu de informațiune, pe care o cerință secretă sau de oarecare gravitate nu o reclamă, este dăunător și cu influențe descurajatoare ; el aduce scădere morală atât aceluia supravegheat fără o serioasă justificare, cât și aceluia ce se servește de un asemenea mijloc, interzis de sentimentul de demnitate și cavalerism, apajul și mândria unui Comandant. —

Constrângeri - Incurajări.

Dacă pentru marea majoritate a ostașilor, prescripțiunile regulilor de disciplină sunt litera de Evanghelie, cărora ii se supun, nu este mai puțin adevărat că printre aceștia, se găsesc și elementele refractare bunei voințe ce li s'ar acorda, orce sfaturi înțelepte li s'ar da, predispuerile lor către fapte rele neavând voința a le stăpâni ; ei sunt elementele de dezordine, dezertare, lene, sustragere de la serviciu, cu rea voință în toate ocaziunile, minciună, beție, etc., din care de cele mai multe ori, rezultă și acte de indisciplină. În contra acestora, acțiunea energetică a comandanților respectivi, se impune cu rigoare, atât pentru a corecta pe acel recalcitrant, cât și a servi drept exemplu acelor a căror intențiuni ascunse și înclinări pătimase, i-ar îndemna spre asemenea fapte urâte și dăunătoare instituției militare. — Sancționarea lor devine inevitabilă, în acord cu dispozițiunile regulamentare și ale codului de justiție militară ; acelor a căror purtare și bună voință, în executarea serviciului este bine dovedită în orcare împrejurare, după aceleași dispozițiuni regulamentare, li se vor acorda recompensele bine meritate, nu mai puțin cu caracter încurajator. —

În aplicarea pedepselor, orcare superior trebuie a avea tactul și măsura necesară față de vinovați, de împrejurările în care s'au săvârșit greșelile, și de trecutul lor, referitor la modul de a-și face datoria, unii din ei fiind foarte simțitori, numai la simple observațiuni, care ar bănui bunele lor intențiuni, în îndeplinirea conștiincioasă a datoriei. —

Apariția unui Comandant la unitatea sa, nu trebuie să fie pentru acei în subordine, momente pe care le așteaptă cu teamă

și îngrijorare, și nici acest comandant nu trebuie a-și pierde liniștea, oricare ar fi situația, deoarece nu prin teama de a fi pedepsit, ostașul trebuie a-și face datoria, ci mai mult din convingere și din devotamentul, ce i se vor infiltra în atingerea acestui scop. —

Pe lângă corectare, scopul pedepselor fiind și moralizator, aplicarea lor este precizată de regulamentul serviciului interior astfel :

„Pedepsele trebuie să fie proporționate nu numai cu natura greșelilor săvârșite, dar și cu purtarea obicinuită a vinovatului, cu caracterul său, cu timpul de când se află în serviciul militar și chiar cu gradul său de inteligență“. —

Nu mai puțin, nu trebuie ase uita că dacă prin pedepse aplicate fără de nici un resentiment, se urmărește corectarea celui căzut în greșeală, prin ertarea acestuia, de multe ori se va obține acelaș rezultat, bine înțeles numai dacă este un element care merită o asemenea indulgență. — De ertare nu se pot bucura, elementele rele de la început intenționate, a se abate dela calea dreaptă a datoriei, de a-și justifica prin minciună greșelile premeditate, de a fugi din cazarmă, de a fura sau a îndemna și pe alții la fapte urâte, . . . etc . . . în credința că fiind la primul caz al infracțiunii, bunătatea acelor ce-i comandă, îi va pune la adăpostul urmărilor de aspră represiune. —

Nu întotdeauna, greșelile ce se săvârșesc sunt pornite din rea voință, sau dintr'o indolență condamabilă, ele fiind uneori provocate din cauză dispozițiunilor sau a ordinelor necomplete, dacă nu chiar defectuoase, date de comandantii respectivi, din a căror executare, rezultă neregule regretabile ; sau din cauza unor dispozițiuni pripite ori impulsive, ce dăunează bunei îndepliniri a hotărârilor luate. — Față de asemenea posibilități, care uneori nu pot fi înlăturate, ofițerilor de orcare grad li se impune a-și păstra liniștea necesară, numai astfel putând aplica sancțiunea pornită dintr'o adâncă reflexiune, ce poate da o hotărâre dreaptă. — Liniștea dreptei judecăți și îndemnul conștiinței independentă de orice influență, vor indica hotărârea de luat, față de care, acel ce o va ordona, nu va avea nimic a-și imputa. —

Ideea ce trebuie să călăuzească în aplicarea pedepselor cu

caracter disciplinar, ar putea fi și aceea ca superiorul să caute a preveni greșelile, pentru a evita reprimarea, bine înțeles numai atunci când prin aceasta, nu s'ar aduce nici o știrbire regulilor de disciplină. — Orcare asprime ce nu este necesară, orcare pedeapsă neprevăzută de regulament, sau aplicată dintr'un sentiment străin regulilor militare, cum și cuvintele ofensatoare sau măsurile violente, vor trebui să fie cu severitate interzise, deoarece superiorului în atitudinea sa față de inferior, pe lângă dreptate — de multe ori este bine a arăta și acel sentiment de bunătațe, care să dea naștere legăturii sufletești, către care trebuie să tindă și unul și altul. —

Scopul pedepselor disciplinare, fiind de a corija pe vinovat și de a servi drept exemplu pentru ceilalți, o simplă observațiune aplicată unui om simțitor, este o pedeapsă, aspră, în urma căreia greșeala săvârșită nu se va mai repeta; ceeace nu va fi tot astfel față de acei lipsiți de simțul rușinei, nepăsători, îndărătnicii, leneșii, vițioșii și cu rea voință, asupra cărora numai teama aplicării asprelor pedepse disciplinare, va înfrânge — cel puțin pe timpul serviciului activ în armată, — relele lor apucături. —

Numai atunci, când executarea pedepselor disciplinare, se va îndeplini așa cum se prevede în regulamentele respective, vor avea efectul dorit, în altfel, ele vor pierde din seriozitatea lor, și în loc de a fi un mijloc de corecțiune, vor fi cauze de alte infracțiuni vătămătoare ordinei și disciplinei. — Chiar și ridicarea mai din timp a execuțiunei unei pedepse disciplinare, este de cele mai multe ori un act de clemență, nepotrivit nici cu fapta și nici cu vinovatul, care nu însemnează bunătațe, ci mai mult slăbiciune. —

Pronunțarea unei pedepse disciplinare de către superiorul în drept, — dacă anterior comunicării în scris se va face verbal, — aceluia ce o ordonă, i se impune o corectă și serioasă atitudine militară, cu liniște, fără gesturi, fără cuvinte ofensatoare, sau injurioase care umilește pe acel pedepsit, — fie el chiar cel mai rău soldat; nu mai puțin, acestea aduc scădere aceluia care le pronunță. —

A pedepsi pe un inferior atunci când el este vinovat, este un drept al superiorului, conferit de legile militare, a-l insulta

— sub orcare formă, — este un abuz de putere, reprimat de aceleași legi. —

Prevederea regulamentară, care stabilește dreptul de a pedepsi, numai comandanților erarhici sub ordinele cărora se găsește vinovatul, dă naștere uneori la aprecieri indulgente, și măsuri de represiune neproporționate cu faptele săvârșite, dacă nu chiar fără nici o sancțiune, când vinovatul aparține altui Comandament. — Credem necesară — revederea acestor prescripțiuni regulamentare, în interesul păstrării neatinsă a autorității gradului, în strânsă legătură cu principiul de disciplină și subordonare militară în orcare ocaziune. —

. . . . .

După legile de moralitate, omul care-și face bine datoria în ocupațiunile sale, și respectă regulele sociale, drept satisfacțiune morală, s'ar crede ca suficientă mulțumirea sufletească și liniștea conștiinței. — După aceleași legi de moralitate însă, firea omenească este, — doritoare de mai bine, — adică tendința către un progres, de care nu toți oamenii sunt atrași și nici cu posibilități de realizare, unii din lene sau nepăsare, alții din diferite insuficiențe; etc.; o astfel de atracțiune apare — obicinuit — la toate ființele omenești, atunci când se întrevede obținerea unor foloase, pe care în prima linie sentimentul egoist al omului, îl va îndemna, — fie spre a înfrânge lenea sau nepăsarea, fie că printr'o muncă stăruitoare, va înlocui insuficiența cu priceperea. De aci va izvorî „emulațiunea și ambițiunea”, sentimente cari împing în spre mai bine, în spre ascensiune și depășire. —

Desvoltarea acestor sentimente, — în virtutea progresului, — este necesară pretutindeni, și că atare, cu atât mai mult în armată, unde va fi obținută prin încurajarea recompenselor, care vor avea efectul dorit numai atunci când prin acordarea lor, se vor deosebi cu dreptate — fără de nici un fel de influență, — acei ce sunt devotați conștiincioși și pricepuți în îndeplinirea datoriei, — de aceia cari prin nepăsare, rea voință și nepricepere, nu merită total sau numai în parte, vre-una din recompensele prevăzute de legile și regulamentele militare. — Asemenea exigențe, — mai cu deosebire, — trebuie respectate în timpul războiului, când nu toți acei bine apreciați în timp de

pace, își vor mai păstra aceleași bune aptitudini, unii căutând a se pune din vreme la adăpostul răspunderilor sau ale pericolului, iar alții, vor face dovada lipsei însușirilor războinice, în cursul operațiunilor. Această respectare, apare și mai necesară, dacă ne raportăm la cele petrecute în războiul din anii 1916—1919, când tocmai aceștia, — mult mai pretențioși decât acei care ce-și fac bine datoria, în strânsul și periculosul contact cu inamicul, — sunt preocupați în obținerea oricărei distincțiuni, — de înaintare în grad sau decorațiuni — sprijinindu-se fără a roși, chiar și în timp de război, de vechimea în grad, școlile absolvite, notări ireproșabile în timp de pace, nelipsindu-le nici curajul exagerării vre-unei activități, pe care nu se jenează a o supra evalua, său importanța vre-unei comande, pe la vre-una din formațiunile îndepărtate dinapoi. —

Pentru ca aceste recompense să reprezinte adevărata valoare, considerate ca bine meritate atât de superiori, cât și de egali în grad, cunoscători ai activității sau faptelor săvârșite, acordarea lor, — mai cu deosebire în timpul războiului, se impune a se face din convingerea sinceră de dreptate și adevăr, izvorită din verificările temeinice ale evenimentelor, pe care s'a sprijinit propunerile, fără de care condițiune, — uneori, — distincțiunile sunt supuse criticilor și bănuelilor, ce aduc scăderi atât acelor care le poartă, cât și acelor ce le mențin. —

Acordarea distincțiunilor, — decorațiuni sau înaintări, — nu îndeajuns de bine meritate, la fel cu acei cari în adevăr le merită, pentru aceștia din urmă ele nu mai apar ca adevărate distincțiuni, pierzând din valoarea lor, ci ocaziuni de comparațiune de nedreptate, și acuzațiuni acelor care de la cari au pornit propunerile, bănuți nu atât de ușurință, ci mai mult de slăbiciune, patima vre-unei neînțelegeri sau a simpatiilor protecționiste, dacă nu chiar și din considerațiuni cu urmări favorabile. —

Exemplele făcute în timpul războiului, au fost din cele mai descurajatoare, deoarece înaintările au avut loc pentru toate gradele ofițerești, la rând fără nici o deosebire de merit indicat de fapte săvârșite; iar vechimea în grad, fiind suspendată; Majorii aveau vârsta de 27 ani, Colonelii 35 ani, iar unii Generali nici 40 ani, întocmai ca pe timpul Marelui Napoleon, — cu singura deosebire, că aceia aveau la activul lor, victoriile, bravura, rănilor și priceperea conducerii pe numeroasele câm-

puri de luptă, iar la noi, rușinea unora din evenimente ca acela de la Turtucaia, a unor retrageri dureroase și dezastruoase, și ca complectare, pierderea războiului împreună cu o bună parte din teritoriul țării. — Cât privește distincțiunea decorațiunilor — despre care s'a mai vorbit, totuși, repetăm că „Mihai Viteazul“ împodobește piepturile eroilor, deopotrivă cu acelea ale reclamațiilor, guralivilor și protejaților, în dezgustul și critica justificată a acelor ce le cunosc faptele. — Steaua și Coroana României, au fost acordate — comparativ — mai mult la acei dela Comandamente, decât la comandanți de unități, ale căror propuneri pentru aceștia din urmă, au avut șansa să fie înaintate locului în drept; multe din ele și tocmai a acelor mai meritoși, au rămas în sertarele Comandamentelor, deoarece Șefii de Stat Major sau însăși Comandanții, din îndepărtarea posturilor de comandă, unde nici riscul proiectilului cu mare bătae n'a existat, — au găsit de cuviință, fără a-și da osteneala a cunoaște faptele meritorii, — a mai restrânge distincțiunile prea larg susținute în alte ocaziuni. —

Asemenea acte de nedreptate, au avut rezultatul demoralizării, printre unii din acei conștiinți de temeinicia drepturilor lor, lăsați la o parte, pentru ca înaintea lor să apară acei cari făcuseră dovada și a incapacității și a lipsei de însușiri războinice în fața inamicului, prin cele mai regretabile manifestări. — Or, cum spiritul de dreptate, — de justă apreciere a elementelor de valoare, — trebuie să fie criteriul selecțiunilor, — în deosebi în aceste două feluri de recompense: înaintarea în grad și decorațiunile în timp de războiu; — nerespectarea, va aduce în loc de încurajare, scăderea entuziasmului, cu reducerea faptelor de bravură și eroism. —

Omul de războiu; însemnează ființa omenească creată de natură, sau formată prin obicinuința luptelor, cum și printr'o educațiune a desvoltării fanatismului războinic, dus până la exaltare, cu o doză de asprime și cu o stare generală sufletească, puțin impresionabilă, — dacă nu chiar nici de cum, — care-l face de a înainta cu curaj în zona periculoasă a focurilor inamice de tot felul, de a nu se emoționa în timpul luptelor, nici un sentiment de milă, ci numai dorința vie de a ucide, și satisfacțiunea de a se prenumăra printre cei mai de seama distrugători ai ființelor vii ale inamicului. —

Crușarea vieții dușmanului în timpul luptelor, pune în pericol viața luptătorului, care ajuns o clipă în fața lui dacă nu l-a doborât imediat, fie dintr'un sentiment de milă, fie din o lipsă de agerime, cu siguranță adversarul mai puțin milos sau mai ager, va folosi această pauză fatală, spre a ucide el pe inamicul prea sentimental. —

Mila față de inamic în timpul luptelor, înseamnă compromiterea succesului și păstrarea forțelor vii ale dușmanului, care va face să aibă moralul ridicat și deci mai multe șanse de a învinge. —

Dacă în timpul luptelor, un om de războiu, nu trebuie a fi stăpânit de nici un sentiment de milă, față de dușmanul ce are în față, a ucide un asemenea dușman dacă se predă de bună voie arucându-și armele, cum și a nu crușa viața prizonierilor, sunt acte de ferocitate care nu cadrează cu felul de a lupta al unei armate moderne, ele fiind dureroase amintiri ale unui trecut de barbarie, când distrugerea sub oricare formă, era un mijloc, și poate chiar singurul, — de a obține pacea cu toate avantajele ce și-a propus, cum și pentru a nu mai avea grija cu numeroase inconveniente, a pazei și hranei celor capturați. —

Pentru un luptător al armatei moderne, este o faptă deonorată uciderea inamicului care cu bunăvoință lăsată a fi văzută, cere grația vieții sale, și cu atât mai mult, atunci când el este făcut prizonier. —

Oricare va fi perfecțiunea civilizațiunii, ființa omenească va păstra întotdeauna instinctul născut și primordial, al cruzimei, care în anumite împrejurări ale vieții, își face apariția fie de la individ la individ, fie în masă colectivă, prin sugestiune și imitațiune, cum este în revoluțiuni și pe timp de războiu. —

În decursul unei lupte, — începând de la mari distanțe, fiecare luptător cu instrucția de războiu formată, este dominat de grija de a ochi cât mai bine, pentru ca proiectilele ce aruncă cu armele de foc, să ucidă cât mai mulți dușmani. — Cu cât cei doi adversari se apropie mai mult unul de altul, elanul lor ia din ce în ce mai multă desvoltare, până în momentul când au ajuns unul în fața celuilalt, furia de a ucide are maximum de desvoltare. — Adversarii deveniți fiare sălbatice, se găsesc într'o stare de aproape inconștiență, în care primează singura dorință și

unica hotărâre, de a omorî și zdrobi tot ceea ce întâlnește în cale, cu orcare mijloc și orcare armă ce are asupra sa. — Dacă zdrobind totul — a reușit a-și deschide calea înainte, puțin câte puțin recapătă respirațiunea și liniștea binefăcătoare trupului ostenit, după care redobândindu-și puterile, în bună dispozițiune — știindu-se învingător — este gata sub aceiași impulsione, a păși mai departe către alte fapte eroice. —

În această ordine de idei, raportându-ne la starea sufletească în care se găsesc luptătorii înaintea începerei și în timpul atacului, până la ultima fază „Asaltul“, am putea rezuma după amintirile simțite și cunoscute, în cele câte-va operațiuni de acest fel, așa cum au avut loc. —

Situațiunea despre care se va vorbi, poate fi considerată ca un atac pornit de pe o bază de plecare îndepărtată contra unei poziții slab organizată. — Executarea unei asemenea operațiuni, pe care acei ce au ordonat-o știu bine că se face cu riscul unor însemnate pierderi, în mintea și în sufletul executanților, — pe cari o bună parte îi separă până la moarte numai câte-va minute, — apare cu grija și teama de necunoscut, gândul la posibilitatea morței nu'l părăsește, dar și cu marea nădejde că vor scăpa cu viață, — în cel mai rău caz numai răniți. —

Hotărârea de a porni spre inamic, este fermă în sufletul tuturor, o liniște adâncă domnește pretutindeni; ultimele recomandațiuni în șoaptă ale comandanților de mici unități, sunt ascultate cu atențiune, — cărora le urmează ultimele revizuirii a funcționării pieselor de mitraliere, a benzilor și a cartușelor, ultimele recomandațiuni de înlocuire a acelor ce vor cădea în luptă. —

Nu există enervare la nimeni, — aci mai mult ca în orcare altă parte — toți suntem egali în fața morții, toți cu încredere reciprocă și cu dorința vie de a-și face datoria, nu lasă a se vedea nici o îndoială nici prin vorbă nici prin înfățișare, iar exemplul viu și îmbărbătarea liniștită a ofițerilor, — de cari nu se vor despărți nici o clipă, — întărește și mai multă această hotărâre. —

La semnalul convenit, toți pornesc cu hotărâre; — bătăile inimii sunt mai numeroase și mai puternice; ochii mult deschiși privesc numai înainte spre obiectivul unde stă ascuns duș-

manul, de care cu cât se apropie, cu atât mai mult zorește înaintarea, cu dorința de a-i vedea fața, — a-l stăpâni sub privirea hypnotizatoare, întocmai ca fiarele de pradă. —

Primele împușcături ale inamicului, se aud și se simt prin efectul lor slab și apoi mai accentuat, în raport cu intensitatea focului mereu crescândă. — Înaintarea își moderează viteza — se simte nevoia de a fi susținută prin foc, — mitraliere și artileria intervine fără întârziere; ele îmbărbătează și mărește siguranța, în satisfacerea dorinței de a ajunge mai repede în fața inamicului; instinctul de conservare aproape total dispărut, nu mai face preocuparea căutărei adăpostului pentru a se feri de moarte, decât atunci când prin întrebuițarea focului, va putea păși neîncetat înainte. — Distanța până la inamic reducându-se simțitor, un moment de oprire este necesar; cu toții — ofițeri și trupă — sunt cu față la pământ; inima bate cu putere, respirația accelerată — un val de căldură se degajează din trupul pe care carnea tremură de oboseală și enervare; sudoarea abundentă se scurge pe tot corpul, — ultimele picături de apă din bidonul bine făcător, sunt sorbite cu lăcomie și satisfacțiune; pe figura congestionată, strălucesc ochii cu pupila dilatată, neschimbând direcția de privire spre inamic, și alături la ofițerul ce-l comandă, iar cu gândul către ajutorul divin — acei cu credința mai puternică, sărutându-și cruciulița, — semnul de identitate, — sau vre-un alt semn protector sfințit, dăruit la plecarea din mijlocul familiei. —

În acest timp, bombardamentul artileriei se menține și cu mai multă violență pe poziția inamică, de care ne desparte distanța de 200 — 250 m. Pauză de 10 - 15 minute socotită suficientă pentru reîmprospătarea forțelor; se dă instrucțiuni mai mult în șoaptă asupra asaltului și a direcțiunilor ce se vor urma, se pun la îndemână grenadele, iar privirea fiecăruia se îndreaptă la vârful baionetei, singurele care le vor scăpa viața, dacă vor ajunge până în fața inamicului.

De astă dată, — parcursul până la adăpostul inamicului, se face în fuga mare; — cei dintâiu pornesc ofițerii și reangajații urmași de aproape de toți luptătorii; coardele vocale slăbite, îngroașă vocea; — figurile supte, palide și cu aperature de descompunere; — ochii, cu privirea încruntată de urgia sgomotului asurzitor și de dorința de a ucide pentru a învinge — mult

deschiși de pare că ar eși din orbite ; gâtul desfăcut, lasă să se vadă pe dungile albastre ale vinelor laterale, pulsațiunile violente ale inimei, iar râurile de sudoare, se scurg de sub bărbie, în șiroaie abundente pe pieptul uscat și ars de soare ; pumnii strâng cu putere arma cu vârful bajonetei amenințator, iar granada gata a fi aruncată. —

Ura . . . Ura . . . Ura . . . cu toții strigă cu putere, alergând în fuga mare ca într'un vârtej ce ridică praful în sus umbrind lumina soarelui, însoțiți și încurajați de sunetul trompetelor și de exploziunile proiectilelor artileriei amice, în tragera lor prelungită. — În goana nebună, nimeni nu dă atențiune acelora ce cad în apropiere, nimeni nu se lasă înduioșiat de vaetele și gemetele lor ; nimic nu mai impresionează pe acei rămași neatinși de glonțul dușman, nu au decât o singură dorință, — a ii vedea figura și albul ochilor, a-l putea pătrunde cu vârful ascuțit al bajonetei, sau a-l sdrobi cu granada la timp aruncată. —

Pușini apărători rămași pe pozițiune, până la intrarea pe ea a atacatorului, cei mai mulți ridică mâinile în sus în semn de predare, restul — cei mai îndărătnici în apărare, în scurt timp sunt străpunși de bajonete sau de granatele asaltatorilor. —

În partea peste care furtuna a trecut, puțin câte puțin liniștea se restabilește, — pe aripi, mai aproape sau mai departe, — zgomotul împușcăturilor se aude până ce pierzând din intensitate, dispare puțin câte puțin, lăsând pretutindeni urmele adânci ale măcelului și groazei, prin presărarea cu cadavre omenești, cu gropi de obuze, cu arme, căști și mitraliere distruse, iar pe întinsul câmpului, formațiunile sanitare activează cu febrilitate în adunarea acelora ce încă nu și-au dat sufletul, cum și acelora deveniți cadavre rigide după primele secunde dela căderea în luptă, — spre a fi duși la groapa comună, separând pe învingători de cei învinși. —

Ca încheere a acestui Capitol, următoarele recomandățiuni, — credem — a fi folositoare pentru luptători în timpul războiului :

1). Pentru a învinge, trebuie a avea și voința și hotărârea de a-și sacrifica viața. —

2). Pe câmpul de luptă, a se ascunde cât mai mult posibil de vederile inamicului, și a se apropia cât mai mult de pozițiile sale ; inițiativa și individualitatea, să fie întotdeauna în limita dispozițiilor și ordinelor Comandanților respectivi. —

3). În timpul înaintării spre inamic, nu se va preocupa de camarazii răniți, iar dacă intervine o retragere, acești răniți nu vor fi lăsați la inamic. —

4). A rezista și a se opune oricărei acțiuni demoralizatoare. —

5). A pune o atențiune deosebită în îngrijirea armelor, munițiilor și echipamentului, în păstrarea hranei de rezervă devenită foarte prețioasă în anumite ocazii ; a se feri de orcare exces — în deosebi de băuturile alcoolice ; de a mânca și dormi oricâte ori timpul de repaos are o asemenea destinațiune, pentru a-și păstra neconținut în cele mai bune condițiuni, forțele fizice. —

6). Spiritul combativ — de preferință ofensiv, — chiar dacă ar trebui a lupta doi contra zece.

7). Putererea Cavaleristului, stă în puterea calului și apoi în armele de foc ; — îngrijește calul ca și pe tine însuși, spre a te putea duce cu repeziciune acolo unde prin surprindere, va fi nevoie a face întrebuințarea focului, sau a lovi cu putere cu pieptul lui și cu armele tale, călărețul adversar, răsturnându-l. —

8). Trage cu armele, numai când ai siguranța loviturilor ; nu trage asupra inamicului dezarmat, sau care se predă. — Nici un fel de violență față de prizonieri, păstrând respectul cuvenit pentru acei ce sunt superiori în grad. —

9). Distrugerile inutile, să fie cu totul evitate ; săvârșirea lor fără folos de războiu, apasă cu greutate asupra bunei reputațiuni a armatei și a autorilor săvârșirilor lor. —

10). Retragera nu este permisă, decât cu ordinul celor în drept, și atunci chiar, gata a face față inamicului. —

11). A dormi în post de supraveghere, sau în santinelă, este un act asemănător cu trădarea, față de ceilalți camarazi luptători, de superiorii cari i-au acordat încrederea și de Țara sa.

12). Dacă ești atacat pe neașteptate, chiar de către cavaleria inamică, nu-ți pierde liniștea — fii gata a-l primi cu foc sau a-l ataca cu mijloacele de care dispui — călare sau pe jos — chiar dacă sunteți mai puțin numeroși. —

13). Respectă pe bătrâni, femei și copii, proprietatea publică la fel cu cea privată. —

14). Fii cu băgare de seamă, față de orcare individ suspect, neobicinuit a fi printre rândurile noastre, care poate fi un element periculos de spionaj, apăruți sub diferite aspecte, bărbați ca și femei, uneori chiar în uniforma armatei noastre. — La orcare bănuială, nu ezita a-i aresta fără întârziere. —

15). Păstrează o discrețiune absolută. —

16). Credincios jurământului către Rege și Țară, supus și credincios Comandanților, fă-ți datoria nu numai din obligațiune, dar și din dragostea și devotamentul pentru Țară și națiunea căreia aparții, spre a binemerita recunoștința ei și cinstirea numelui tău. —

17). În războiu — mai presus de orice — de însăși viața ta — este *Țara și Națiunea Română*. —

Comandanții Militari.

În principiu, orcare Comandant de trupe — mici sau mari unități — trebuie a satisface unor anumite condițiuni, prevăzute de legile și regulamentele militare, la care se mai adaogă și, acele însușiri prin mijlocul cărora, să se asigure pe lângă o bună pregătire de războiu, dar și formarea caracterelor, deopotrivă cu alte calități de ordin moral, pe baza cărora se va impune și va obține din convingere, încrederea subalternilor și a superiorilor săi. —

Acordarea unei asemenea comandă, se poate spune că este o investiție născută de drepturi legale, în virtutea cărora ia naștere autoritatea cuvenită, necesară față de toți acei pe cari îi comandă, pornită din cea mai complectă convingere a acestora. —

Printre condițiunile pe care un Comandant, și orcare superior al treptelor erarhice, trebuie a le îndeplini, sunt cu caracter : fizic, intelectual și moral. —

A satisface la condițiunile fizice, însemnează a avea cea înfățișare bărbătească, — robustă ; — sănătoasă și plină de viață, — care place și impune, mai mult decât aceea a unei ființe de o constituție organică debilă, suferindă sau sub o

înfățișare care asupra masei colective nu face nici o impresiune, nu inspiră nici o atracțiune, nici o simpatie, din cauza lipsei unei atitudini plină de vigoare și de însuflețire. —

Defectele fizice nepotrivite cu înfățișarea militară, cum și acelea care prin natura lor, dau naștere la inconveniente în conducerea unei unități, sunt motive ce nu corespund cu calitatea de comandat și chiar cu aceea de militar activ. —

Deși după părerea noastră — nu vârsta trebuie să formeze criteriul timpului de serviciu în cadrele active ale armatei, totuși — fără nici un înconjur — trebuie să spunem, că o vârstă înaintată în raport cu gradul și comanda, constituie absența condiției fizice de care un comandat are nevoie. —

Dar dacă aceasta este un adevăr indiscutabil, nu mai puțin adevărat este că scoaterea din cadrele active ale armatei la limite de vârstă *prea reduse*, este dăunător instituției armate, dat fiind că din această cauză, va suferi formarea Comandanților și conducerea unităților de toate felurile, privându-le de elemente care în comandă ce exercită, trebuie a se sprijini — tocmai — pe factorul de mare importanță „*experiența*”, pe care timpul redus în diferite grade, nu o poate forma, deși foarte necesară, atât în timp de pace cât și în războiu. —

Nu întotdeauna, limita de vârstă redusă, asigură îmbunătățirea cadrelor, deoarece sunt diferite cazuri cari fac improprii pentru serviciul activ pe mulți ofițeri, înaintea atingerii acestei limite; față de aceștia însă, neputându-se lua deodată hotărârea de a-i scoate din rândurile activilor, legea respectivă le acordă păsuri — dintr'un spirit de equitate omenească, — sau în mod tacit — din aceleași sentimente omenești, în scopul de a împlini un număr de ani de serviciu, în virtutea cărora să poată beneficia de oarecari drepturi de pensiune — obicinuit insuficientă, chiar și pentru traiul cel mai modest. —

Concluziunea este că, dacă limita de vârstă redusă, asigură întinerirea elementelor de comandă și conducere, ea nu asigură complecta îmbunătățire a cadrelor și ca atare, este discutabil care din mijloace va fi mai preferabil. —

Credem, că pe baza tot a unei limite de vârstă nu așa redusă, prevalarea mijlocului de a continua serviciul activ, atât timp cât puterile fizice și intelectuale sunt capabile a satisface, într'o largă măsură greutatea serviciului, militar, ar fi

cel mai potrivit; bine înțeles, considerat în raport direct cu atribuțiunile ce revin fiecărui grad, pentru formarea pregătirei de războiu în timp de pace, pentru comanda și conducerea în timp de războiu a unității ce-i se va încredința. —

Pentru aceasta însă, va fi necesar ca legile și regulamentele de selecționare — în legătură cu starea fizică și de capacitate intelectuală, să corespundă la realizarea scopului urmărit, dar mai cu deosebire aplicarea să fie foarte dreaptă și conștiincioasă, fără de aceasta, devine și mai defectuoasă ca limita de vârstă redusă. —

Va mai fi necesar, ca o lege de pensiuni echitabilă, să asigure un traiu modest și suficient, acestor declasași înainte de vreme în timpul serviciului activ, cât și din cauza termenului de serviciu prea redus, în cadrele active, când la vârsta de 47 de ani un ofițer inferior și la maximum 53 ani acel superior, — deși în depline puteri fizice cât și intelectuale, — sunt scoși și lăsați în voia soartei, fără nici o posibilitate de a-și mai crea vre-o ocupațiune, afară de unele cazuri izolate, când renunțând la cinstirea situațiunei avută, și la orcare simțământ de mândrie și demnitate, nevoile grele de întreținerea familiilor, îi forțează a accepta posturi pe la unele instituțiuni particulare, cu conducere ovreească sau minoritară, care-și fac o plăcere a-i umili prin tratamentul ce le acordă, cât și prin natura serviciilor ce li se încredințează. —

Afară de acestea, reducerea timpului de serviciu activ, are inconvenientul că față de greutățile de înaintare, multe elemente de valoare, nu au posibilitatea de a păși treptele erarhice ale marilor Comandamente, ajugându-l mai de vreme limita de vârstă; și nici nu se dă mijlocul ca în fiecare grad și comandă, să se pregătească pentru funcțiunea ce îndeplinește, deoarece credem — ar fi o mare greșală — a considera că prin stagiurile reduse prevăzute de lege, comandantii respectivi se vor putea bine pregăti, în vederea conducerii trupelor, pe câmpul de luptă. —

Apoi, din punctul de vedere al pregătirei morale în îndeplinirea conștiincioasă a datoriei, scoaterea din rândurile active ale armatei, la vârsta prea redusă, și lăsarea prematură, în deplină vigoare fizică și intelectuală, în bătaia vânturilor, cu mijloacele reduse ale unei pensii de suferință va fi o cauză care

va reduce din elanul acestora pe timpul serviciului activ, gândul lor fiind la durerea apropiatei pensionări, iar cariera militară nemai prezentând vre-o atracțiune, elementele cu o valoare temeinică se vor îndrepta spre câmpul larg al altor ocupațiuni — fie ele chiar la Stat, — unde limita de vârstă este mult mai mare, dar mai ales în direcțiunea ocupațiunilor libere, — fără limite de vârstă, — foarte rentabile și sigure pentru oameni serioși, muncitori, cinstiți și devotați ocupațiunilor ce vor avea. —

Rezultă — prin urmare, că prin reducerea limitei de vârstă, în serviciul activ, armata va fi păgubită de elemente capabile, folositoare, rămânând cu tineri pe cari scurtul timp de serviciu, în bună parte, nu i-a putut forma. — Emulațiunea puțin câte puțin va dispărea, fiecare făcându-și socoteala ceea ce va putea realiza în scurtul timp ce-l are de servit, deci lipsa unui ideal cu puțința de înfăptuire, iar cariera militară nu va mai oferi nimic ademenitor, fie chiar și pentru acei ce o îmbrățișează pentru uniformă, cărora o judecată mai apropiată de realitate, îi va pune în fața unui adevăr nu tocmai surăzător. —

Referitor la condițiunile morale și intelectuale, în capitolele precedente s'a arătat detaliat, — după părerea noastră, — natura acestor însușiri și insistăm de a repeta încă odată mai mult, că nu întotdeauna cei mai inteligenți cu mai bogate cunoștințe militare și generale, sunt și cei mai capabili și cei mai bravi pe câmpul de luptă. — Marele defect al multora din aceste inteligențe, este prezumpțiunea, din care derivă o largă argumentare în scopul de a-și susține părerile, — obicinuit — din principiu, opuse altora, dacă nu chiar și propriei sale convingeri. —

„Un militar — care deține o importantă comandă — spune *Generalul Maillard*, — trebuie a avea spiritul cultivat, firea independentă, — nu însă dezordonat, — pentru a se ajuta prin propriile sale mijloace, în acord cu situațiunile ce i se prezintă și cu ordinele organelor superioare de care depinde“. —

Un Comandant de trupe fără calități morale, și cu insuficiențe de natură intelectuală, în timp de pace pregătirea de războiu a elementelor în subordine nu va fi la înălțimea mulțimilor cerințe, iar în timp de războiu, conducerea pe câmpul

de luptă a unităților ce comandă, în diferitele situațiuni ce i se vor prezenta, va avea mult de suferit. —

Un Comandant nu numai implusiv, dar și cu dorința arzătoare de a se pune în evidență pe câmpul de luptă, de a se acoperi el personal mai mult de glorie, decât a contribui la realizarea succesului comun ca alte unități, — dacă i se poate recunoaște calitatea îndrăznei și a curajului, i se semnalează și defectul de a fi stăpânit de megalomania de a face să răsunе pretutindeni, faptele de războiu legate de numele său. —

De aceea, la încredințarea comenzilor, în special de mari unități, să se ia în considerațiune pe lângă aptitudinile războinice, și starea sufletească, natura și caracterul unui asemenea candidat, căci o acțiune izolată, or care ar fi succesul și gloria obținută, dacă este în dezacord cu scopul general urmărit în ansamblul operațiunii, poate avea cele mai dureroase urmări. —

Pe lângă acestea, un comandant și orcare superior, trebuie a avea personalitatea sa bine simțită de el însuși, și bine recunoscută atât de superiorii săi, cât și de inferiorii pe cari îi comandă. —

Ce însemnează personalitatea unui om — a unui comandant?

Personalitatea, este calitatea de mare importanță, care derivă din conștiința individului, formată cu deplină încredere și cu dreaptă judecată, asupra virtuților și însușirile sale naturale și din individualitatea sa, de unde ia naștere, inițiativa, independența, hotărîrea, caracterul și libertatea de acțiune. —

Sentimentul de încredere în propria persoană, asigură o voință tare și independentă de părerile, aprecierile și influențele altor persoane, sau ale opiniei publice. —

Ființele lingușitoare, sau sensibile la lingușiri, precum și la zvonuri cu critici purtate din gură în gură, fiind expuse la asemenea influențe, vor lua hotărîri în legătură cu asemenea manifestațiuni exterioare. —

Cine are voința tare, de a se sustrage și a nu fi captivul unor asemenea slăbiciuni, mărește influența sa binefăcătoare adevărului, cum și încrederea în sine și autoritatea sa asupra celorlalți. —

Autoritatea, este puterea de a se face ascultat, mai mult

prin influența sa morală, decât prin constrângere, personalitatea fiind elementul principal al autorității. —

Cu cât cineva are mai multă încredere în propria sa persoană, cu atât mai mult își mărește autoritatea în sine și față de celelalte persoane. —

Acela care posedă o puternică personalitate, se face cu ușurință ascultat, fără nici un efort. Puterea sa morală îi asigură ducerea către un bun sfârșit, a unor acte de cea mai mare importanță. —

Personalitatea militară, atrage și prestigiul pe care este necesar să-l aibă față de inferiori, adică, ascendentul asupra acestora, format din convingerea lor temeinică în superioritatea însușirilor și a calităților sale. —

După „*Gustave Le Bon*“, prestigiul este un fel de stăpânire pe care un individ o are asupra noastră — sau chiar numai o idee — care este așa de puternică, încât ne paralizează oricare intențiune de critică, umplindu-ne toată ființa de respect și admirațiune. —

Sunt oameni, cari exercită asupra aceloră pe cari îi comandă sau — îi înconjoară, un fel de fascinațiune magnetică, impunându-le de la prima vedere ideile și sentimentele lor, cu o ușurință inexplicabilă ; acestei categorii, aparține toți marii conducători de mulțimi omenești, cum sunt predicatorii religioși, oamenii politici, marii patrioți și marii comandanți militari. —

Un Comandant militar, trebuie a face să se simtă acțiunea sa în comanda ce exercită, în toate ramurile referitoare la pregătirea de războiu, la partea administrativă, la menținerea disciplinei și formarea educațiunei morale militare, — El având răspunderea, sentimentul datoriei izvorit din personalitatea sa — dacă o are — prin acțiunea voinței profesionale, face a da impulsivitatea necesară organelor în subordine, a le conduce și a le supraveghea activitatea și execuțiunea, cu rezultatele obținute. —

Atunci când influența unui Comandant asupra inferiorilor ce-i comandă, are un caracter autoritar, — bine făcător, — și de încredere, acești inferiori — ofițeri și trupă — în momentele grele, pun în el toată speranța lor, lăsându-l să deducă dorința lor indiscutabilă, de a-l asculta și a i se supune în oricare împrejurare. — Un asemenea comandant, cu hotărâre fer-

mă, cu încredere în sine și în acei pe cari-i comandă, va dispune de libertatea spiritului și de acțiune, conducându-i așa cum situația va indica, așa cum dispozițiunile și ordinele superioare precizează. —

Legătura între comandant și unitatea ce-i este încredințată, se face prin ordine verbale și scrise, cu adăogirea că în timp de războiu, în vederea preciziei și siguranței executării operațiunilor, ordinele vor fi date numai în scris. —

Cu privire la natura și întocmirea ordinelor, *Generalul Maillard* se exprimă astfel :

„Războiul impune ca ordinele să fie scurte, clare și precise — adică perfecte. — Redacțiunea lor nu depinde numai de acela care dă ordinul, — trebuie a lua în considerație și destinatorul.“ —

Un alt scriitor militar, completează cele de mai sus astfel :

„Un ordin este expresiunea unei gândiri și a unei voințe“ Dat de acela care gândește și voește, pentru executare este complectat și transmis de un altul. Pentru aceasta, esențialul este ca atunci când este vorba de a exprima voința Comandantului, să ne asimilăm gândirea s'a, apoi, de a înțelege și de a concepe just situațiunea; de aci rezultă pentru ofițerii respectivi, necesitatea unei instrucțiuni tactice desvoltată, care să le permită de a fi în vederile comandantului, precum și spre a lua măsurile de detaliu, în acord cu situațiunea. — Ei trebuie să aibă obicinuință și repeziciune, în această importantă îndatorire a serviciului. — O parte foarte importantă în darea ordinelor este *stabilitatea*; ideea fundamentale a unui ordin, trebuie, — pe cât posibil este — a continua și a se urmări în cursul operațiunilor, în altfel, se va da loc la pierderea încrederii în Comandanți, și la depresiunea morală a trupei“. —

La acestea noi adăogăm, ca înainte de a da un ordin, cel în drept să se încredințeze dacă este executabil, că nu este în contrazicere cu ordine precedente, că nu aduce nici o atingere autorității superioare, că este în perfect acord cu legile, regulamentele și ordinele superioare, evitându-se astfel orcare discuțiune. — Formă în care se va da ordinul, va fi imperativ, lipsită de formula rugăminteii, sau a unei simple păreri. —

INCHEERE.

Acestea sunt părerile noastre, asupra educațiunii morale în legătură cu pregătirea de războiu, acestea sunt părțile esențiale care credem că ar trebui luate în considerațiune, în vederea formării acestei educațiuni, atât de necesară întregii națiuni, cum și mai cu deosebire a armatei sale, la care v'a veni să se adauge și mai mult, competența mai îndreptățită a organelor cărora le revine, — prin atribuțiunile ce au, — a o implica cu stăruință cât mai adânc în sufletele și inimile tuturilor acelora de origine Românească. —

Nori mereu amenințatori de furtună, pare a se întuneca din ce în ce mai mult, teama de necunoscutul bănuitor domnește pretutindeni, iar grija cea mai apăsătoare de izbucnirea cataclismului, îngrozește de o potrivă pe toate popoarele Țărilor mari, dar mai cu deosebire pe acelea mai multe, din Țările mici, așezate de soartă în drumul ademenitor de tentațiuni și în bătea vântului distrugător, pe unde cu furie se v'a deslănțui, distrugând până în cea mai adâncă rădăcină or ce obstacol ce ii v'a sta în cale, spulberând și transformând în praf negru întunecat, nu numai rezistențele materiale, dar și or care viețuitoare care s'ar opune, prin urgia focului aruncat din văzduh, cu aceeași intensitate ca acelaia de pe pământ. —

„Pace prin forță“, scrie ziarul „Daily Telegraph“, iar „Financial Times“ adaugă: „cerneala de pe acordul de la Muenchen nu s'a uscat încă, și Germani caută să stabilească noi relațiuni comerciale cu Turcia și alte state din Europa sud orientală, pentru că spațiul necesar vieții Germane, nu rămâne numai în Europa centrală, ci și în orient, dorință arzătoare de expansiune Germanică, pe aceste direcțiuni ale Globului pământesc. — „Spațiul necesar Reichului — spune ziarul German „Völkischer Beobachter“ — este în Europa centrală, — răsăriteană — dacă nu și mai mult de cât atâta. —

Iar în cât privește pretențiunile Germane asupra coloniilor, Guvernul Britanic declară că nu discută și nici nu ia în considerațiune cedarea vreuneea din acelea ce se găsește sub mandat Britanic. — Nu mai puțin și Franța, din discursul rostit de D. Daladier la Marsilia, rezultă intangibilitatea Imperiului Colonial Francez; „nu este vorba — spune Primul Ministru al Franței — numai de materii prime — ci mai mult de prestigiul German, și tocmai pentru aceasta, Franța nu v'a putea lua în considerațiune, dat fiind că mai presus de orice, Coloniile Franceze sunt zone de siguranță, iar în timp de războiu, sunt rezervoare de oameni și material pentru aprovizionare, fapt pentru care nu se poate admite nici un fel de cedare“. —

Dar nu numai conflictul inevitabil din cauzele de mai sus, la care s'ar putea adăoga și chestiunea Spaniolă — v'a duce la soluționare pe calea armelor, aspirațiunile marilor puteri Europene; un asemenea pericol amenințător — de și destul de îndepărtat — v'a tulbura liniștea marilor puteri Europene, prin amenințările — care mai târziu s'ar putea transforma în fapte, ale Impărăției „Soarelui Răsare“, — Japonia, — care prin vocea „Generalului Nanaka“, în anul 1918 spunea :

„Scopul final al politicei, este cucerirea lumii de către o națiune Imperialistă. — Care popor ar putea cuceri lumea ? — Este acela care va fi puternic și unit prin patriotism, cu ambițiuni Imperialiste nestinse și gata a face toate sacrificiile, în vederea acestui scop final. — Națiunea Japoneză — dat fiind glorioasa ei Istorie cum și așezarea ei, v'a trebui să se pregătească, pentru a îndeplini această misiune predestinată“. —

În anul 1932, un alt General Japonez „Araki“, fost Ministru de războiu, complecta cele de mai sus ast-fel :

„Albii, au făcut din națiunile din Asia, obiecte de opresiune; Japonia Imperială, nu poate și nu trebuie să lase mai multă vreme nepedepsită nerușinarea lor. — Țara noastră este hotărâtă să și propage idealul său național dealungul celor 7 mări, să l răspândească în cele 5 continente ale pământului, chiar dacă ar trebui să întrebuițeze forța. — Noi suntem urmașii zeilor; — trebuie să stăpânim lumea“. —

Revenind la cele ce ne interesează pe noi, să ne reamintim faptul că revizuirea tratatelor este o chestiune arzătoare, asupra căreia stăruiește cu multă răbdare și perseverență în

special Ungaria, susținută de puternici protectori, cari spun că nu poate rămâne ciuntită și umilită, ea fiind aceea care a suportat jertfa principală a pradei teritoriale, — la care mai adăugă apoi și următoarele :

„Ideea revizuirii tratatelor, este în marș, și v'a fi mai puternică decât zăgazul putred al unui Protocol“. —

„Este în marș, din cauză că lumea cere pacea — o lungă perioadă de pace, — și pentru că simte că această dorință rămâne zadarnică, dacă pacea nu este însoțită de dreptate. —

„Tratatele de pace nu sunt eterne. — Niciun tratat n'a avut vre o dată durată eternă, din cauză că lumea progresează. — Se nasc popoare, se înalță, coboară, iar unele din ele dispar“. —

Dar nu numai puternicii susținători din Europa centrală — ai Ungariei, apăra cauza lor nedreaptă, — aflăm chiar și unele voci aparținând marilor puteri Occidentale, care se complac în răspândirea ideilor de mijlocire pentru dobândirea revizuirii, asupra căreia spun :

„Această Țară nobilă, n'a avut în cursul celor 20 ani din urmă, nici un destin fericit. — După ce au fost imbucătățiți la „*Trianon*“, ea a servit drept ciment Micei înțelegeri, alianță formată și menținută numai spre a se opune revendicărilor sale“. —

Toate acestea, — se zice că sunt spuse în interesul dreptății — desigur aceea pe care o crede Ungaria — iar nici de cum și în interesul aceleași dreptăți, de care au fost lipsiți și de pe urma căreia au suferit, numeroasele milioane aparținând altor naționalități, stăpânite prin asuprire mai multe secole. —

Dovada se face chiar și cu exemple mai îndepărtate, printre care reproducem cele cunoscute de către „*Contele Fiquelmont*“, fost Președinte al Consiliului de Miniștri al Împărăției Austriace în anul 1851, care spunea :

„Dacă această națiune Maghiară, are pretenția să ocupe un loc de frunte și să joace un rol de seamă în Continentul European, este drept să facă dovada acestei pretenții, care nu se confirmă nici prin trecutul lor Asiatic; nici prin prezența lor pe teritoriul European, nici prin idiomul lor, care nu este pentru nimeni o limbă de știință — de literatura — de comerț sau de industrie; nici prin cultura lor înapoiată, nici prin absența spiritului lor constructiv și nici prin spectacolul degradant pe

care'l oferă lumii civilizate — al luptelor asemănătoare cu acelea ce s'au dat în timpurile cele mai primitive ale Europei. — Nu pot să pretindă supremația altor popoare superioare lor, și care înaintea lor cu mai multe secole trăesc pe teritorii cari de drept le aparțin". —

Și pentru că, principiul nou apărut „Pace prin forță” e equivalent cu dreptul celui mai tare, — cată a se confirma, în păstrarea neatinsă a teritoriului nostru național să ne pregătim neîncetat, sporind până la 50%. — Cum fac Japonezi — dacă nu și mai mult, cheltuele din bugețul anual, pe lângă acelea afară din buget, pentru pregătirea materială și morală a populației Etnice Românești de o potrivă cu a armatei sale, al cărei suflet ast-fel pregătit, să se contopească într'o singură idee, aceea de sacrificiu neprecupețit, pe care să'l oferim cu hotărâre neclătinată, când v'a suna ceasul, sub amenințarea urgiei nemiloase ce se v'a abate asupra noastră, dacă nu ne vom face această sfântă datorie.

— SFÂRȘIT —

